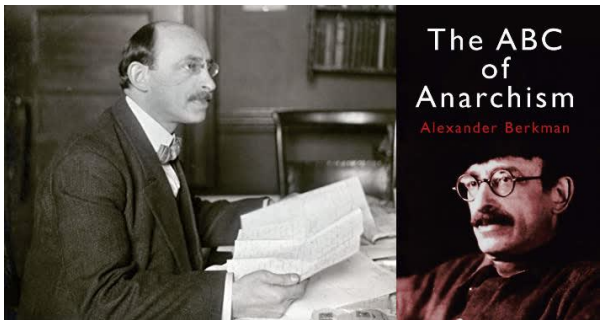

Anarşizm Nedir?

Alexander Berkman

1928

İçindekiler

Önsöz	5
Giriş	8
Bölüm 1: Hayattan Ne İstiyorsun?	13
Bölüm 2: Maaş Sistemi	21
Bölüm 3: Yasa ve Devlet	28
Bölüm 4: Sistem Nasıl Çalışır?	40
Bölüm 5: İşsizlik	53
Bölüm 6: Savaş	61
Bölüm 7: Kilise ve Okul	77
Bölüm 8: Adalet	82
Bölüm 9: Kilise Sana Yardım Edebilir mi?	113

Bölüm 10: Reformcu ve Politikacı	121
Bölüm 11: Sendika	140
Bölüm 12: Güç Kimin?	159
Bölüm 13: Sosyalizm	168
Bölüm 14: Şubat Devrimi	194
Bölüm 15: Şubat ve Ekim Arasında	204
Bölüm 16: Bolşevikler	215
Bölüm 17: Devrim ve Diktatörlük	231
Bölüm 18: Diktatörlük İş Başında	239
Bölüm 19: Anarşizm Şiddet midir?	254
Bölüm 20: Anarşizm nedir?	267
Bölüm 21: Anarşizm Mümkün Müdür?	273
Bölüm 22: Anarşist Komünizm İşlevsel Midir?	286
Bölüm 23: Komünist Olmayan Anarşistler	311

Bölüm 24: Neden Devrim?	315
Bölüm 25: Fikir Her Şeydir	324
Bölüm 26: Hazırlık	335
Bölüm 27: Emegın Toplumsal Devrim İçin Örgütlenmesi	356
Bölüm 28: İlkeler ve Pratik	385
Bölüm 29: Tüketim ve Değiş Tokuş	393
Bölüm 30: Üretim	407
Bölüm 31: Devrimin Savunulması	422

Önsöz

Anarşizmi, özgürlük ve uyum içindeki toplumsal yaşamın en akılcı ve pratik anlayışı olarak görüyorum. İnsanlığın gelişimi sürecinde Anarşizmin hayata geçeceğine kesin olarak ikna oldum.

Bu hayata geçişin zamanı iki etkene bağlı olacaktır: birincisi, mevcut koşulların hem ruhsal hem de fiziksel olarak insanlığın önemli bir kısmı için, özellikle de emekçi sınıflar için, ne kadar çabuk katlanılamaz hale geleceği; ikincisi, Anarşist görüşlerin anlaşılma ve kabul edilme derecesidir.

Toplumsal kurumlarımız belirli fikirler üzerine kuruludur; genellikle bu fikirlere inanıldığı sürece, bu fikirler üzerine inşa edilen kurumlar da güvendedir. İnsanlar siyasi otoritenin ve yasal baskının gerekli olduğunu düşündükleri için hükümet hala güçlüdür. Böyle bir ekonomik sistem yeterli ve adil görüldüğü müddetçe kapitalizm sürecektir. Günümüzdeki rezil ve baskıcı koşulları destekleyen bu fikirlerin zayıflaması, devletin ve kapitalizmin nihai çöküşü anlamına gelmektedir. İlerleme dediğimiz; insanın zar zor sağ kurtulduğu kötü koşulları ortadan kaldırıp onların yerine daha uygun bir ortam yaratmaktan ibarettir.

Sıradan bir gözlemci için bile, toplumun temel kavramlarında radikal bir değişim olduğu açıkça görülüyor. Dünya Savaşı ve Rus Devrimi bunun ana nedenleridir. Savaş, kapitalist rekabetin acımasız karakterinin ve hükümetlerin uluslararasıdaki veya daha doğrusu iktidardaki mali klikler arasındaki anlaşmazlıkları çözme konusundaki korkunç yetersizliğinin maskesini düşürdü. İnsanların eski yöntemlere olan inançlarını kaybetmelerinden dolayı Büyük Güçler artık silahlanmanın sınırlandırılmasını ve hatta savaşın yasadışı ilan edilmesini tartışmak zorunda kalıyor. Çok uzun zaman önce, böylesi bir ihtimalin önerisi bile son derece küçümseme ve alay ile karşılanırdı.

Benzer şekilde diğer yerleşik kurumlara olan inanç da kırılmaktadır. Kapitalizm hala 'işliyor', ancak onun faydası ve adaleti hakkındaki şüpheler, sürekli genişleyen toplumsal kesimlerin içine kurt düşürmekte. Rus Devrimi, kapitalist toplumu ve özellikle onun ekonomik temellerini, toplumsal varoluş araçlarını ve özel mülkiyetin kutsallığını baltalayan fikir ve duyguları yaydı. Çünkü Ekim sadece Rusya'yı değil, dünya çapındaki kitleleri de etkiledi. Var olanın hep var olacağına dair uydurulan hurafe, geri döndürülemeyecek şekilde sarsıldı.

Savaş, Rus Devrimi ve savaş sonrası gelişmeler, aynı zamanda sosyalizm hakkında da çok sayıda hayal kırıklığı yarattı. Sosyalizmin de Hristiyanlık gibi kendini yenerek dünyayı fethettiği tespiti doğru. Sosyalist partiler şu anda Avrupa hükümetlerinin çoğunu ya yönetiyor ya da yönetilmesine yardım ediyor, fakat insanlar artık onların da diğer burjuva rejimlerinden farklı olduklarına inanmıyorlar. Sosyalizmin başarısız olduğu ve iflas ettiğini düşünüyorlar.

Aynı şekilde Bolşevikler, Marksist dogmanın ve Leninist ilkelerin yalnızca diktatörlüğe ve gericiliğe yol açabileceğini kanıtladılar.

Anarşistlere göre tüm bunlarda şaşırtıcı herhangi bir şey yok. Onlar her zaman, devletin bireysel özgürlüğe ve toplumsal uyuma zarar verdiğini, yalnızca baskıcı otoritenin ve maddi eşitsizliğin ortadan kaldırılmasının siyasi, ekonomik ve ulusal sorunları çözebileceğini iddia etmişlerdir. Fakat onların kanıtları; şimdiki nesil için, her ne kadar insanlığın asırlık deneyimine dayansa da, son yirmi yıldaki olaylar gerçek hayatta Anarşist tarafın doğruluğunu gösterene kadar salt teori gibi göründü.

Sosyalizmin ve Bolşevizmin çöküşü, Anarşizmin önünü açtı.

Anarşizm üzerine hatırı sayılır bir kaynakça var, ancak daha kapsamlı eserlerin çoğu Dünya Savaşı'ndan önce yazılıyordu. Yakın geçmişin deneyimi

hayati önem taşıyordu, Anarşist tutum ve tartışmalarda bazı gözden geçirmeleri gerekli kıldı. Temel önermeler aynı kalsa da pratik uygulamadaki bazı değişiklikler güncel tarihin gerçekleri tarafından belirlenir. Özellikle Rus Devrimi'nden çıkartılan dersler çeşitli önemli sorunlara yeni bir yaklaşımı gerektiriyor, bunların başında toplumsal devrimin karakteri ve faaliyetleri geliyor.

Dahası, birkaç istisna dışında Anarşist kitaplar ortalama okuyucunun anlayabileceği düzeyde değil. Okuyucunun zaten konuya büyük ölçüde aşina olduğu varsayımıyla yazılmış olmaları -ki genellikle durum böyle değildir- toplumsal sorunlarla ilgili çoğu eserin ortak problemidir. Sonuç olarak, toplumsal sorunları yeterince basit ve anlaşılır bir şekilde ele alan çok az kitap vardır.

Yukarıdaki nedenden ötürü, şu anda Anarşist tarafın herkes tarafından anlaşılacak en sade ve en net terimlerle yeniden ifade edilmesinin çok gerekli olduğunu düşünüyorum. Yani Anarşizmin ABC'si.

İlerleyen sayfalar bu amaç gözetilerek yazıldı.

Paris, 1928.

Giriş

Seninle Anarşizm hakkında konuşmak istiyorum.

Seninle Anarşizm hakkında konuşmak istiyorum çünkü öğrenmenin iyi olacağını düşünüyorum. Ayrıca bu konuda çok az şey biliniyor, bilinenler genellikle kulaktan dolma ve çoğunlukla yanlış.

Sana bundan bahsetmek istiyorum, çünkü Anarşizmin insanın şimdiye kadar düşündüğü en iyi ve en büyük şey olduğuna inanıyorum; sana özgürlük ve mutluluk verebilecek, dünyaya huzur ve neşe getirebilecek tek şey olduğuna inanıyorum.

Sana yanlış anlaşılmayacak kadar sade ve basit bir dille anlatmak istiyorum. Büyük kelimeler ve bağırış çağırış sadece kafa karıştırmaya hizmet eder. Basit düşünmek, basit konuşmak demektir. Ama sana Anarşizmin ne olduğunu söylemeden önce, ne olmadığını söylemek istiyorum.

Olması gereken budur, çünkü Anarşizm hakkında çok fazla yalan yayıldı. Zeki kişilerin bile bu konuda çoğunlukla tamamıyla yanlış düşünceleri var. Bazı insanlar anarşizm hakkında hiçbir şey bilmeden konuşuyorlar. Ve bazıları da Anarşizm hakkında yalan söylüyorlar çünkü onun hakkındaki gerçeği bilmenizi istemiyorlar.

Anarşizmin birçok düşmanı vardır; onlar sana gerçeği söylemeyecekler. Anarşizmin neden düşmanları olduğunu ve kim olduklarını bu hikâyeye boyunca göreceksin. Sana şimdiden söyleyebilirim ki ne politikacılar ne de işverenin, ne kapitalistler ne de polis

seninle Anarşizm hakkında dürüstçe konuşmayacaklar. Çoğu onun hakkında hiçbir şey bilmiyor ve hepsi ondan nefret ediyor. Gazeteleri ve yayınları – kapitalist basın – da ona karşı.

Çoğu Sosyalist ve Bolşevik bile Anarşizmi yanlış tanıtıyor. Çoğunun daha iyisini bilmediği doğru. Ama daha iyi bilenler de sıklıkla Anarşizm hakkında yalan söylerler, ondan “düzensizlik ve kaos” olarak bahsederler. Bu konuda ne kadar sahtekâr olduklarını kendin görebilirsin: Sosyalizmin en büyük öğretmenleri – Karl Marks ve Friedrich Engels – Anarşizmin Sosyalizmden sonra geleceğini öğretmişlerdi. Önce Sosyalizm olması gerektiğini, Anarşizmin ancak Sosyalizmden sonra var olacağını ve Sosyalizmden daha özgür, daha güzel bir toplumsal yaşam olacağını söylediler.

Yine de Marks ve Engels üstüne yemin eden Sosyalistler, Anarşizme “kaos ve düzensizlik” demekte ısrar ediyorlar ki bu da sana onların ne kadar cahil veya sahtekâr olduklarını gösteriyor.

En büyük öğretmenleri Lenin, Anarşizmin Bolşevizmi izleyeceğini ve o zaman yaşamın daha iyi, daha özgür olacağını söylemesine rağmen Bolşevikler de aynısını yapıyor.

Bu yüzden sana öncelikle Anarşizmin ne olmadığını söylemeliyim.

O bomba, düzensizlik veya kaos değildir.

O soygun ve cinayet değildir.

O herkesin herkesle savaşması değildir.

O, barbarlığa veya yabancı insana geri dönüş değildir.

Anarşizm bunun tam tersidir.

Anarşizm, özgür olman gerektiği anlamına gelir; hiç kimse seni köleleştirmemeli, sana patronluk yapmamalı, seni soymamalı veya sana herhangi bir şey dayatmamalı.

Yapmak istediğin şeyleri yapmakta özgür olman gerektiği anlamına gelir ve yapmak istemediğin bir şeyi yapmaya mecbur kalmaman.

O, yaşamak istediğin türden bir hayatı seçme ve kimsenin müdahalesi olmadan yaşama şansın olması gerektiği anlamına gelir.

O, senden sonraki arkadaşının da seninle aynı özgürlüğe sahip olması gerektiği, herkesin aynı haklara ve özgürlüklere sahip olması gerektiği anlamına gelir.

O, herkesin kardeş olduğu, kardeş gibi barış ve uyum içinde yaşamaları gerektiği anlamına gelir.

Yani, hiçbir savaş olmamalı, bir grup insanın diğerlerine karşı kullandığı şiddet olmamalı, tekelsizlik olmamalı, yoksulluk olmamalı, baskı olmamalı, istismar olmamalı.

Kısacası, Anarşizm, tüm erkeklerin ve kadınların özgür olduğu, herkesin düzenli ve mantıklı bir ya-

şamın faydalarından eşit ölçüde yararlandığı bir durum veya toplum anlamına gelir.

Soruyorsun “Bu olabilir mi?” ve “Nasıl?”

‘Hepimiz meleklerle dönüşmeden olmaz,’ diyor arkadaşın.

Peki, bunu konuşalım. Belki size kanatlarımız çıkmasa bile iyi olabileceğimizi ve iyi insanlar olarak yaşayabileceğimizi gösterebilirim.

Bölüm 1: Hayattan Ne İstiyorsun?

Hayatta herkesin en çok istediği şey nedir? En çok ne istiyorsun?

Sonuçta, derimizin altında hepimiz aynıyız. Kim olursan ol (erkek ya da kadın; zengin ya da fakir, aristokrat ya da serseri; beyaz, sarı, kırmızı ya da siyah; hangi ülkeden, milliyetten ya da dinden olursan ol) hepimiz soğuşu ve açlığı, sevgiyi ve nefreti hissetme konusunda birbirimize benziyoruz; hepimiz felaket ve hastalıktan korkar, acı ve ölümden uzak durmaya çalışırız.

Hayattan en çok istediğın, en çok korktuğın şey, esas itibariyle komşun için de aynıdır.

Bilgili insanlar, sana ne istediğini anlatmak için, çoğuşu sosyoloji, psikoloji ve diğerk pek çok “oloji” üzerine olan kalın kitaplar yazdılar, ancak bu kitaplardan herhangi ikisi asla aynı fikirde değil. Ve yine de onlar olmadan da senin ne istediğini çok iyi bildiğini düşünüyorum.

Bu konu hakkında o kadar çok çalışmış, yazmış ve spekülasyon yapmışlardır ki, onlar için o kadar zor bir soru ki, sen yani birey, felsefelerinde tamamen kaybolmuş durumdasın. Ve sonunda dostum, senin hiç önemli olmadığını sonucuna vardılar. Dedikleri şu ki sen değil insanların bir araya gelmesinden oluşan “bütün” önemlidir. Bu “bütün”e “toplum” derler, “ulus”, ya da “Devlet”, ve bu ukalalar aslında senin -bireyin- mutsuz olmanın “toplum” iyi olduğu sürece hiçbir fark yaratmayacağına karar verdiler. Tek tek üyeleri sefilse, “toplum” ya da “bütün”ün nasıl iyi olabileceğini açıklamayı her nasılsa unutuyorlar.

Senin hayat denen şeylerin şemasına gerçekten neredede girdiğini ve gerçekte ne istediğini bulmak için onlar felsefi ağlarını döndürmeye ve kalın ciltler üretmeye devam ediyorlar.

Ama sen kendin ne istediğini çok iyi biliyorsun, komşun da öyle.

İyi ve sağlıklı olmak istiyorsun; özgür olmak, bir efendiye hizmet etmemek, kendini hiç kimse- nin önünde süründürmemek ve aşağılanmamak istiyorsun; kendin, ailen, yakınların ve sevdiklerin için refah istiyorsun. Ve yarının korkusuyla taciz edilmemek ve endişelenmemek istiyorsun.

Herkesin aynı şeyi istediğinden emin olabilirsin. Yani bütün mesele şu gibi görünüyor:

Sağlık, özgürlük ve refah istiyorsun. Bu bakımdan herkes senin gibi.

Bu nedenle hepimiz hayatta aynı şeyi arıyoruz.

Öyleyse neden hepimiz birlikte, ortak çabayla, birbirimize yardım ederek aramayalım?

Hepimiz aynı şeyi istiyorsak, neden hile yapıp soyup birbirimizi öldürelim? Yanındaki insan kadar istediğin şeyleri alma hakkın yok mu?

Yoksa savaşarak ve birbirimizi katlederek sağlığını, özgürlüğümüzü ve refahımızı daha iyi güvence altına alabilir miyiz?

Yoksa başka yolu olmadığı için mi?

Gel bir bakalım.

Hayatta hepimiz aynı şeyi istiyorsak, aynı amaca sahipsek, çıkarlarımızın da aynı olması mantıklı değil mi? O halde kardeşler gibi barış ve dostluk içinde yaşamalıyız; birbirimize iyi davranmalı ve elimizden geldiğince birbirimize yardım etmeliyiz.

Ama hayatta bunun hiç de öyle olmadığını biliyorsun. Kardeş gibi yaşamadığımızı biliyorsun. Dünyanın çekişme, savaş, sefalet, adaletsizlik, yanlış, suç, yoksulluk ve baskı ile dolu olduğunu biliyorsun.

Öyleyse neden böyle?

Çünkü hayatta hepimiz aynı amaca sahip olsak da çıkarlarımız farklıdır. Dünyadaki tüm sıkıntıyı yaratan budur.

Sadece kendinden yola çıkarak bir düşün.

Bir çift ayakkabı veya şapka almak istediğini varsayalım. Mağazaya giriyorsun ve ihtiyacın olanı öğrendiğinde makul ve ucuza almaya çalışıyorsun. Senin çıkarın bu. Ancak mağaza işletmecisinin çıkarı, onu sana elinden geldiğinde pahalıya satmaktır, çünkü o zaman kârı daha büyük olacaktır. Bunun nedeni, yaşadığımız hayattaki her şeyin şu ya da bu şekilde kâr elde etme üzerine inşa edilmesidir. Bir kâr etme sistemi içinde yaşıyoruz.

Şimdi, eğer birbirimizden kâr elde etmek zorundayız, çıkarlarımızın aynı olamayacağı açık. Onlar farklı ve çoğu zaman birbirlerine zıt olmalı.

Her ülkede, başkalarından kâr ederek yaşayan insanlar bulacaksın. En büyük kâr elde edenler zengindir. Kâr edemeyenler fakirdir. Hiç kâr edemeyenler ise sadece işçilerdir. Bu nedenle, işçilerin çıkarlarının diğer insanların çıkarlarıyla aynı olamayacağını anlayabilirsin. Bu nedenle, her ülkede tamamen farklı çıkarlara sahip birkaç sınıf insan bulacaksın.

Her yerde bulacağın sınıflar:

Bankacılar, büyük imalatçılar ve arazi sahipleri gibi büyük karlar elde eden ve çok zengin olan nispeten küçük bir insan sınıfı; çok sermayeye sahip olan ve bu nedenle kapitalist(sermayedar) olarak adlandırılan insanlar. Bunlar kapitalist sınıfa aittir.

İş adamları ve onların çalışanları, emlakçılar, spekülâtörler ve doktorlar, avukatlar, mucitler vb. pro-

fesyonel kişilerden oluşan az ya da çok başarılı insanlardan oluşan bir sınıf. Bunlar orta sınıfa yani burjuvaziye aittir.

Değirmenlerde ve madenlerde, fabrikalarda ve dükkanlarda, ulaşımda ve çeşitli endüstrilerde çalışan çok sayıda işçi. Bu, proletarya olarak da adlandırılan işçi sınıfıdır.

Burjuvazi ve kapitalistler, gerçekte aynı sınıfa mensupturlar, çünkü hemen hemen aynı çıkarlara sahiptirler ve bu nedenle, burjuvazinin insanları da genellikle işçi sınıfına karşı kapitalist sınıfın yanında yer alır.

İşçi sınıfının her ülkede her zaman en yoksul sınıf olduğunu göreceksin. Belki sen de işçisin, proletersin. O zaman maaşının seni asla zengin yapmayacağını biliyorsun.

İşçiler diğer sınıflardan daha çok emek veriyorlar ve daha zor işler yapıyorlar. Peki işçiler neden en yoksul sınıftır? Toplumun yaşamında işçiler çok önemli olmadığı için mi? Belki onlarsız da yapabiliriz?

Bakalım. Yaşamak için neye ihtiyacımız var? Yiyecek, giyecek ve barınağa ihtiyacımız var; çocuklarımız için okullara, arabalara, trenlere ve binlerce başka şeye daha.

Emek olmadan yapılan tek bir şey gösterebilir misin? Ayağındaki ayakkabılar ve yürüdüğün sokaklar

emeğin sonucudur. Emek olmadan çıplak dünyadan başka bir şey olmazdı ve insan yaşamı tamamen imkansız olurdu.

Bu, sahip olduğumuz her şeyi emeğin yarattığı anlamına gelir yani dünyanın tüm zenginliğini. Her şey yeryüzüne ve onun doğal varlıklarına harcanan emeğin sonucudur.

Ama bütün servet emeğin ürünüyse, o zaman neden emeğe ait değil? Yani onu yaratmak için elleriyle veya kafalarıyla çalışanlara; kol işçisine ve kafa işçisine. Herkes, bir kişinin kendi yaptığı şeye sahip olma hakkı olduğunu kabul eder.

Ama hiç kimse kendi başına bir şey yapamadı veya yapamaz. Bir şeyler yaratmak için, farklı mesleklerden ve uzmanlıklardan pek çok insan gerekir. Örneğin marangoz, tek başına ağacı kesip keresteyi kendisi hazırlasa bile, basit bir sandalye veya tezgah yapamaz. Kendisinin yapamayacağı testereye, çekice, çiviye ve aletlere ihtiyacı vardır. Ve bunları kendisi yapacak olsa bile, önce diğer insanlar tarafından tedarik edilmesi gereken hammaddelere- çelik ve demir- sahip olması gerekir.

Veya başka bir örnek, bir inşaat mühendisi. Kağıt, kalem ve ölçü aletleri olmadan -ki bu ürünleri onun için başkaları yapmalıdır- hiçbir şey yapamazdı. İlk önce mesleğini öğrenmesi ve yıllarca eğitim görmesi gerektiğinden bahsetmeye gerek bile yok, diğer in-

sanlar ise bu arada onun yaşamasını sağlıyor. Bu, bugün dünyadaki her insan için geçerlidir.

Öyleyse hiçbir insanın, yaşaması için gerekli her şeyi kendi emeğiyle yapamayacağını görebilirsin. İlk çağlarda mağarada yaşayan ilkel birisi kendisi için taştan bir balta veya yay ve ok yapıp bunlarla yaşayabilirdi. Ama o günler geride kaldı. Bugün hiç kimse kendi işiyle yaşayamaz: başkalarının emeği ona yardımcı olmalıdır. Bu nedenle sahip olduğumuz her şey, tüm servet, birçok insanın, hatta birçok neslin emeğinin ürünüdür. Yani tüm emek ve emeğin ürünleri, bir bütün olarak toplum tarafından yapılır ve toplumsaldır.

Sahip olduğumuz tüm servet toplumsalsa, o zaman topluma, bir bütün olarak insanlara ait olması gerektiği fikri mantıklıdır. Öyleyse nasıl oluyor da dünyanın zenginliği insanlığa değil de bazı kişilere ait oluyor? Neden onu yaratmak için uğraşanlara yani bir bütün olarak işçi sınıfına ait değil?

Dünyanın servetinin en büyük kısmına sahip olanın, kapitalist sınıf olduğunu çok iyi biliyorsun. Bu nedenle, emekçilerin yarattıkları serveti kaybettiği ya da servetin bir şekilde onlardan alındığı sonucuna varamaz mıyız?

Kaybetmediler, çünkü asla sahip olamadılar. O zaman (her şey) onlardan alınmış olmalı.

Durum ciddileşmeye başlıyor. Çünkü yarattıkları servetin, onu yaratan insanlardan alındığını söylersen, bu onlardan çalındığı, onların soyulduğu anlamına gelir. Çünkü hiç kimse servetinin elinden alınmasına rıza göstermedi.

Bu korkunç bir suçlama, ama doğru. İşçilerin bir sınıf olarak yarattıkları servet gerçekten onlardan çalındı. Ve hayatlarının her günü, şu anda bile aynı şekilde soyuluyorlar. Bu nedenle, en büyük düşüncülerden biri olan Fransız filozof Proudhon, zenginlerin sahip oldukları her şeyin çalıntı olduğunu söylemişti.

Bütün dürüst insanların bunu bilmesi gerektiğinin ne kadar önemli olduğunu kolayca anlayabilirsin. Eğer işçiler bunu bilselerdi, onların buna katlanmayacaklarına emin olabilirsin.

Öyleyse nasıl ve kim tarafından soyulduklarına bir bakalım.

Bölüm 2: Maaş Sistemi

Kendine şu soruyu sormayı hiç bıraktın mı: neden başkalarının değil de kendi anne babanın çocuğusun?

Nereye varmak istediğimi tabi ki anlıyorsun. Demek istediğim, rızan alınmadı. Sen sadece doğdun; doğum yerini veya anne babanı seçme şansın olmadı. Senin payına da bu düştü.

Demek zengin olarak doğmadın. Belki de orta sınıftansın; büyük olasılıkla, işçi sınıfından yani yaşamak için çalışmak zorunda olan milyonlardan birisin.

Parası olan biri parasını bir işe veya sektöre yatırabilir. Yatırımını yapar ve *kârı üzerinden* yaşar. Ama senin paran yok. Sadece çalışabilme kabiliyetin var, sadece *emeğinin gücü* var.

Bir zamanlar her işçi kendisi için çalışırdı. O zamanlarda fabrikalar ve büyük sanayiler yoktu. İşçinin kendine ait aletleri, kendi küçük atölyesi vardı

hatta ihtiyacı olan hammaddeleri kendisi satın alıyordu. Kendisi için çalışıyor ve ona usta veya zanaatkâr deniyordu.

Ardından fabrikalar ve büyük atölyeler geldi. Yavaş yavaş bağımsız işçiyi yani zanaatkârı dışarıda bıraktılar, çünkü işleri fabrika kadar ucuza yapamadı ve büyük üreticiyle rekabet edemedi. Bu yüzden zanaatkâr, küçük atölyesinden vazgeçip çalışmak için fabrikaya gitmek zorunda kaldı.

Fabrikalarda ve büyük tesislerde işler büyük ölçekte üretildi. O kadar büyük ölçekli üretime sanayicilik denir. Bu, işverenleri ve imalatçıları çok zenginleştirdi, böylece sanayinin ve ticaretin efendileri çok fazla para ve sermaye biriktirdi. O sisteme kapitalizm (sermayecilik) dendi. Bugün hepimiz kapitalist sistem içinde yaşıyoruz.

Kapitalist sistemde işçi, eski günlerdeki gibi kendisi için çalışamaz. Büyük üreticilerle rekabet edemez. Eğer çalışabilecek biriysen kendine bir işveren bulman gerekir. Onun için çalışırsın; yani ona emeğini, saatlerini, günlerini ve haftalarını verirsin, o da sana ödeme yapar. Sen ona emeğini satarsın, o da sana *maaş* öder.

Kapitalist sistemde tüm işçi sınıfı, emek gücünü işveren sınıfına satar. İşçiler fabrikaları inşa eder; makineleri, aletleri yapar ve ürünü üretir. İşverenler de fabrikaları, makineleri, aletleri ve ürünleri kendi-

lerine kâr olarak saklarlar. İşçilerin aldığı tek şey ise maaştır.

Bu düzenlemeye maaş sistemi denir.

Bilgili insanlar işçinin maaşı olarak, ürettiklerinin yalnızca onda birini aldığını saptadılar. Diğer onda dokuzu mülk sahibi, imalatçı, demiryolu şirketi, toptancı, işveren ve diğer araçlar arasında bölünmüştür.

Bu şu anlama gelir:

Fabrikaları bir sınıf olarak işçiler inşa etmiş olsalar da bu fabrikaları kullanma ayrıcalığı için günlük emeklerinden bir dilim alınır. Mülk sahibinin kârı budur.

İşçiler aletleri ve makineleri kendileri yapmış olsalar da bu alet ve makineleri kullanma ayrıcalığı için günlük emeklerinden bir dilim daha alınır. İmalatçının kârı budur.

İşçiler demiryollarını inşa edip işletiyor olsalar da kendi ürettikleri malların taşınması için günlük emeklerinden bir dilim daha alınır. Demiryolu şirketinin kârı budur.

Tıpkı bunun gibi, imalatçıya başkalarının parasını ödünç veren bankacı, toptancı ve diğer araçlar da dahil olmak üzere, hepsi işçilerin emeğinden payını alır.

O halde geriye kalan- işçinin emeğinin gerçek değerinin onda biri – ise onun payıdır, maaşıdır.

Bilge Proudhon'un zenginlerin mallarının neden çalıntı mallar olduğunu söylediğini şimdi anlıyor musun? Üretenden çalınıyor, işçiden çalınıyor.

Böyle bir şeye izin verilmesi tuhaf görünüyor değil mi?

Evet, gerçekten çok tuhaf, en tuhafıysa tüm dünyanın bunu görmesi ve hiçbir şey yapmamasıdır. Daha da kötüsü, işçilerin kendileri bu konuda hiçbir şey yapmıyor. Neden birçoğu her şeyin yolunda olduğunu ve kapitalist sistemin iyi olduğunu düşünüyor?

Çünkü işçiler başlarına gelenin ne olduğunu görmüyor. Hâlihazırda soyulduklarının farkında değiller. Dünyanın geri kalanı da bu konudan çok az şey anlıyor ve dürüst bir insan onlara durumu anlatmaya çalıştığında, ona “anarşist!” diye bağırıp onu ya susturuyorlar ya da hapse atıyorlar.

Kapitalistler, kapitalist sistemden tabii ki çok memnunlar. Niye olmasınlar ki? Onları zenginleştiriyor. Bu yüzden *onlardan*, sistemin iyi olmadığını söylemelerini bekleyemezsin.

Orta sınıflar da kapitalistlerin yardımcılarıdır ve aynı zamanda işçi sınıfının emeği ile geçinenlerdir, öyleyse neden itiraz etsinler? Elbette, orada burada orta sınıftan bir erkek ya da kadının ayağa kalktığını ve tüm mesele hakkında gerçeği söylediğini görebilirsin. Ancak bu tür kişiler hızla susturulur; onlar “hal-

kın düşmanı” çılgın, rahatsız edici ve anarşist olarak damgalanır.

Kapitalist sisteme ilk itiraz edenlerin işçiler olması gerektiğini düşünüyorsun, çünkü onlar soyulanlar ve en çok zarar görenlerdir.

Evet, öyle olmalı. Ama durum öyle değil, ki bu çok üzücü.

İşçiler zarların hileli olduğunu zaten biliyorlar. İşçiler hayatları boyunca olabildiğince fazla emek verdiklerinin ve karşılığında aldıklarının, çoğu zaman sadece hayatta kalmaya yetecek kadar olduğunu hatta bazen yetmediğini biliyorlar. Kendi eşlerinin parası patiska bir elbiseye zar zor yeterken; işverenlerinin, boynunda elmasları ve sırtlarında pahalı elbiseleriyle gezen eşleri ile birlikte pahalı otomobiller sürdüklerini ve en büyük lüksler içinde yaşadıklarını görüyorlar. İşçiler daha iyi maaş almaya çalışarak koşullarını iyileştirmeye çalışıyorlar. Sanki gece evimde uyanıp bir hırsızın tüm eşyalarımı topladığını ve kaçmak üzere olduğunu fark etmişim gibi. Farz et ki, onu durdurmak yerine ona şunu söylüyorsun: ‘Lütfen Bay Hırsız, giyecek bir şeyim olsun diye bana en azından bir takım elbise bırakın’ ve sonra benden çaldığı şeylerin onuncu parçasını bana geri verirse teşekkür ediyorum.

Hikâyeyi çok hızlı ilerletiyorum. İşçiye dönersek durumunu nasıl iyileştirmeye çalıştığını ve bunda ne

kadar az başarılı olduğunu göreceğiz. Şimdi sana işçinin neden hırsız boynundan tutup dışarı atmadığını açıklamak istiyorum; yani kapitaliste biraz daha fazla ekmek ya da maaş için neden yalvardığını ve onu neden sırtından tamamen atmadığını.

Bunun nedeni, işçinin de dünyanın geri kalanı gibi her şeyin yolunda olduğuna ve olduğu gibi kalması gerektiğine inandırılmış olmasıdır; birkaç şey olması gerektiği gibi değilse bunun nedeni “insanların kötü olmasıdır” ve bir şekilde her şey eninde sonunda düzelecektir.

Bunun kendin için geçerli olup olmadığına bak. Çocukken evde çok fazla soru sorduğunda sana “çünkü öyle”, “öyle olduğu için” ya da “Allah öyle yaratmış” dediler ve her şey yoluna girdi.

Onların kendi annelerine ve babalarına inandıkları gibi, sen de annene ve babana inandın; bu yüzden şimdi tıpkı büyükbaban gibi düşünüyorsun.

Daha sonra okulda da sana aynı şeyler söylendi. Tanrı'nın dünyayı yarattığı ve her şeyin yolunda olduğu öğretildi. Zengin ve fakir ayrımının olması gerektiğini, zenginlere saygı duyman ve haline şükretmen gerektiği öğretildi. Sana ülkenin, adaletin koruyucusu olduğu ve kurallara uyman gerektiği söylendi. Öğretmen, rahip ve vaiz, kaderinin Tanrı tarafından çizildiği ve “O'nun gerçekleşeceği” fikrini sana dayattı. Ve zavallı bir adamın hapishaneye sürüklen-

diğini gördüğünde, onun kötü olduğunu çünkü bir şey çaldığını ve bunun çok büyük bir suç olduğunu söylediler.

Ama ne evde ne okulda ne de başka bir yerde zengin, işçinin emeğini çalmasının bir suç olduğu ya da kapitalistlerin emeğin yarattığı zenginliğe sahip oldukları için zengin oldukları söylenmedi.

Hayır, sana bu asla söylenmedi, okulda ya da kilisede kimse bunu duymadı. O halde işçilerin bunu bilmesini nasıl bekleyebilirsin?

Aksine, zihnin- çocukken ve daha sonra- yalan yanlış fikirlerle o kadar dolduruldu ki, yalın gerçeği duyduğunda bunun mümkün olup olmadığını merak ediyorsun.

Belki şimdi, işçilerin yarattıkları servetin kendilerinden çalındığını ve her gün çalınmasına rağmen neden anlamadıklarını kavrayabilirsin.

“Ama yasa” diye soruyorsun, “devlet- böyle bir soyguna izin mi veriyor? Hırsızlık kanunen yasak değil mi?”

Bölüm 3: Yasa ve Devlet

Evet haklısın: Yasa hırsızlığı yasaklıyor.

Senden bir şey çalacak olursam bir polisi arayabilir ve beni tutuklatabilirsin. Yasa hırsızları cezalandıracak ve devlet çalınan mülkü sana -mümkünse- iade edecek, çünkü yasa hırsızlığı yasaklıyor. Yasa kimenin rızan olmadan senden bir şey almaya hakkı olmadığını söylüyor.

Ama işverenin senin ürettiğini senden alıyor. Emegin ürettiği tüm servet, kapitalistler tarafından alınır ve onların mülkü olarak tutulur.

Yasa, işverenin senden hiçbir şey çalmadığını söylüyor, çünkü bu senin rızanla yapılıyor. Patronun için belirli bir ücret karşılığında çalışmayı kabul ettin, o ise ürettiğin her şeye sahip olmayı kabul etti. Buna *razı* olduğun için, yasa onun senden hiçbir şey çalmadığını söylüyor.

Ama gerçekten rıza gösterdin mi?

Bir otostopçu silahını kafana dayarsa eşyalarını ona verirsin. Evet, “rıza” gösterirsin, bunu yaparsın çünkü yardıma muhtaçsın, çünkü onun silahı sana başka şans bırakmaz.

Bir işveren için çalışmaya *mecbur* değil misin? Tıpkı otostopçunun silahı gibi sana başka şans bırakmaz. Yaşamak zorundasın, eşin ve çocukların da öyle. Kendin için çalışamazsın; kapitalist endüstriyel sistem altında bir işveren için çalışmalısın. Burada fabrikalar, makineler ve aletler, işveren sınıfa aittir ve sen çalışıp yaşamak için kendini o sınıfa kiralamak zorundasın. Ne üzerinde çalışırsan çalış, işverenin kim olursa olsun, hepsi aynı kapıya çıkar: *Onun için* çalışmalısın. Yardıma muhtaçsın. Mecbursun.

Bu şekilde tüm işçi sınıfı, kapitalist sınıf için çalışmaya mecbur bırakılır. Bu şekilde işçiler ürettikleri tüm servetten vazgeçmeye zorlanır. İşverenler bu serveti kârları olarak korurken işçi sadece yaşamaya devam edebilecek kadar bir maaş alır, böylece işvereni için daha fazla servet üretmeye devam edebilir. Bu hile değil midir, soygun değil midir?

Yasa, bunun “özgür bir anlaşma” olduğunu söylüyor. Tıpkı otostopçunun, eşyalarını vermeyi “kabul ettiğini” söylemesi gibi. Tek fark, otostopçunun hırsızlık ve soygun deniyor, kanunen yasak. Kapitalistinkine ise endüstri deniyor, kâr etme deniyor ve yasalarca korunuyor.

Ama ister otostopçunununki gibi ister kapitalistinki gibi olsun; *soyulduğunu* anlarsın.

Tüm kapitalist sistem böyle bir soyguna dayanmaktadır.

Yasa ve devlet bu soygunu destekler ve haklı çıkarır.

Kapitalizm denen şeyin düzeni budur, yasa ve devlet de bu düzeni korumak için oradadır.

Kapitalistin, işverenin ve bu düzenden kazanç elde eden herkesin neden “yasa ve düzen” yandaşı olduğunu merak etmiyor musun?

Ama sen bu sistemin neresindesin? Bu tür bir “yasa ve düzen”in sana ne gibi bir faydası var? Bu “yasa ve düzen” seni sadece soyuyor, kandırıyor ve *köleleştiriyor*; görmüyor musun?

“Beni köleleştirmek mi?” diye şaşırıyorsun. “Neden, ben özgür bir vatandaşım!”

Gerçekten özgür müsün? Ne yapmak için özgürsün? İstedığın gibi yaşamak için mi? İstedliğini yapabilmek için mi?

Bakalım. Nasıl yaşıyorsun? Özgürlüğünün miktarı ne?

Maaşın ya da ücretin için işverene bel bağlıyorsun, değil mi? Maaşın da nasıl yaşadığını belirliyor, değil mi? Yaşam koşullarının hepsi -ne yiyip içtiğin, nereye gittiğin, ilişki kurduğun kişiler bile- *maaşına bağlı*.

Hayır, sen özgür biri değilsin. Sen işverenine ve **maaşına bağımlısın**. Sen ücretli bir kölesin.

Kapitalist sistem altında işçi sınıfının tamamı kapitalist sınıfa bağımlıdır. İşçiler de ücretli kölelerdir.

Peki, özgürlüğüne ne oldu? Onunla ne yapabilirsin? Maaşının izin verdiğinden daha fazlasını kullanabilir misin?

Elindeki tek özgürlüğün maaşın olduğunu görmüyor musun? Özgürlüğünün, hürriyetinin aldığın maaştan bir adım ilerde olmadığını görmüyor musun?

Hukuk kitapları ve anayasalarda yazılı olan, kâğıt üstündeki özgürlüğün sana bir yararı yok. Böyle bir özgürlük sadece bazı şeyleri yapmaya hakkın olduğunu ifade eder. Ama bu, yapabileceğin anlamına gelmez. Yapabilmek için fırsatının, şansının olması gerekir. Günde üç kere güzel yemek yeme hakkın varsa ama imkânın yoksa, o yemekleri yiyebilme ihtimalin yoksa hakkının olması neye yarar?

Yani özgürlük, ihtiyaçlarını ve isteklerini gerçekten karşılama imkânı demektir. Özgürlüğün sana bu fırsatı vermiyorsa sana bir faydası yoktur. Gerçek özgürlük imkân ve huzur demektir. Eğer bunları içermiyorsa onun hiçbir anlamı yoktur.

Görüyorsun, bütün mesele şuna geliyor:

Kapitalizm seni soyuyor ve seni ücretli bir köle haline getiriyor.

Yasa soyguncuyu koruyor ve kolluyor.

Devlet seni özgür ve bağımsız olduğun konusunda kandırıyor.

Böylece hayatının her günü kandırılıyor ve soyuluyorsun.

Peki nasıl oldu da bunu fark edemedin? Nasıl oluyor da diğer insanlar da bunu göremiyorlar?

Çünkü sana ve diğerlerine çocukluğunuzdan beri yalan söylendi.

Hayatın boyunca soyulurken sana dürüst olman söyleniyor.

Yasa seni soyan kapitalisti savunurken yasaya uyman emrediliyor.

Devlet insanları asarken, elektrikle öldürüp savaşta katlederken öldürmenin yanlış olduğu öğretiliyor.

Yasa ve devlet soygunun, cinayetin tarafında olsa da yasalara ve devlete uyma söyleniyor.

Hayatın boyunca sana yalan söyleniyor, aldatılıyorsun ve kandırılıyorsun; böylece senden kâr elde etmek, seni *sömürmek kolaylaşıyor*.

Çünkü senden kâr sağlayanlar sadece işverenler ve kapitalistler değil. Devlet, kilise ve okul – hepsi senin emeğinle yaşıyor. Hepsini destekliyorsun. İşte bu yüzden hepsi sana kendi payından memnun olmayı ve şükretmeyi öğretiyor.

“Hepsini desteklediğim gerçekten doğru mu?” diye hayretle soruyorsun.

Bir bakalım. Yerler, içerler ve giyinirler, keyfini sürdükleri lükslerden bahsetmiyorum bile. Kullandıkları ve tükettikleri şeyleri kendileri mi yaptılar, ekinleri mi biçtiler, oturdukları binaları onlar mı inşa etti?

Arkadaşın “Ama bunlar için para ödüyorlar” diye itiraz ediyor.

Evet, ödüyorlar. Bir arkadaşının senden elli dolar çaldığını ve onunla gidip kendisi için bir takım elbise aldığını varsayalım. Bu takım elbise onun mu? Parasını ödemedi mi? Tıpkı hiçbir şey üretmeyen veya işe yaramayan insanların bir şeyler için para ödemesi gibi. Onların parası, kendilerinin veya ebeveynlerinin senden, işçilerin iliğini sömürerek elde ettikleri kârlarıdır.

“O halde beni destekleyen patronum değil. Tam tersi, değil mi?”

Elbette. Sana bir iş veriyor; daha doğrusu kendisi tarafından değil de senin gibi diğer işçiler tarafından inşa edilen fabrika veya değirmende çalışma izni veriyor. Ve bu izin için, hayatının geri kalanında veya onun için çalıştığın sürece ona destek olmaya devam ediyorsun. Onu öylesine cömertçe destekliyorsun ki kendisine şehirde bir malikane ve kırsalda bir yazlık, hatta birkaç tane -kendisinin ve ailesinin istekleri ayrıca arkadaşlarının eğlencesi için hazırda bekleyen-hizmetçi, at ve tekne yarışları ya da yüzlerce farklı

şey daha alabiliyor. Bu kadar cömert olduğun tek kişi o da değil. Emeginiz dışında, doğrudan ve dolaylı vergilendirme yoluyla yerel, eyalet ve ulusal olmak üzere bütün devlet, okul ve kiliseler, işi kârları korumak ve sizi kandırmak olan diğer bütün kurumlar destekleniyor. Sen ve işçi arkadaşların bir bütün olarak çalışıyor, hepsini destekliyorsunuz. Hepsinin sana her şeyin yolunda olduğunu, şükretmen ve sessiz kalman gerektiğini söylemesine şaşırıyor musun?

Sessiz kalman *onlar* için iyidir, çünkü gözlerin bir kez açılsaydı ve sana nelerin olduğunu görseydin seni soymaya ve aldatmaya devam edemezlerdi.

Hepsi bu yüzden kapitalist sistemin ve “yasa ve düzen”in yanındalar.

Ama bu sistem *senin* için iyi *mi*? Doğru ve adil olduğunu mu düşünüyorsun? Değilse neden buna katlanıyorsun? Neden destekliyorsun? “Ne yapabiliyim?” diyorsun; “Ben yalnızım.”

Gerçekten yalnız mısın? Binlerce, milyonlarca kişiden sadece biri değil misin, hepsi senin gibi sömürülüp köleleştirilmedi mi? Sadece onlar bunu bilmiyor. Bunu bilselerdi, buna katlanamazlardı. Bu kesin. Yani önemli olan bunu onların bilmesini sağlamaktır.

Şehrindeki her işçi, ülkedeki her işçi, her ülkedeki ve tüm dünyadaki her emekçi senin gibi sömürülür ve köleleştirilir.

Sadece işçiler de değil. Çiftçiler de aynı şekilde soyulur ve kandırılır.

Çiftçi de tıpkı işçi gibi kapitalist sınıfa bağımlıdır. Tüm hayatı boyunca emek verir ama emeğinin çoğu tröstlere ve arazi tekellerine gider. Ay üzerinde ne kadar hakları varsa, bu araziler üzerinde de o kadar hakları vardır.

Çiftçi, tüm dünya için besin üretir. Hepimizi besler. Ama ürünlerini bize teslim etmeden önce, başkalarının ürettikleriyle yaşayan ve kâr elde eden kapitalist sınıfa haraç öder. Çiftçi tıpkı işçi gibi kendi ürününün büyük bir kısmından mahrum bırakılır. Arazi ve ipotek sahibi, çelik tröstü ve demiryolu şirketi tarafından mahrum bırakılır. Bankacı, komisyoncu, perakendeci ve bir grup başka aracı, yemeğini size getirmesine izin vermeden önce kârlarını çiftçiden alırlar.

Yasa ve devlet kimsenin üretmediği ama mülk sahibine ait olan toprağı; işçiler tarafından inşa edilen ama demiryolu kodamanlarına ait olan demiryolunu; işçiler tarafından dikilen ama kapitalistlere ait olan depoları, tahıl asansörlerini yöneterek bu soyguna izin verir ve yardımcı olur. Bütün bu tekeller ve kapitalistler, çiftçi demiryolunu veya diğer tesisleri kullandığı için yemeğini sana ulaştırmasından önce ondan kârlarını alırlar.

O zaman çiftçinin büyük sermaye ve iş dünyası tarafından nasıl soyulduğunu ve yasanın, tıpkı işçideki gibi, bu soyguna nasıl yardımcı olduğunu görebilirsin.

Ancak sömürülen ve ürünlerinin büyük bir kısmını kapitalistlere yani toprağı, demiryollarını, fabrikaları, makineleri ve tüm doğal varlıkları tekelinde tutanlara bırakmaya zorlananlar yalnızca işçiler ve çiftçiler değildir. Tüm ülke, tüm dünya finans ve endüstri krallarına haraç ödüyor.

Küçük iş insanı toptancıya bağlıdır; toptancı imalatçıya, imalatçı, endüstrisinin kodaman patronlarına; hepsi kredileri sebebiyle para babalarına ve bankalara bağlıdır. Büyük bankacılar ve finansçılar, herhangi bir insanı sadece kredilerini ondan geri çekerek işsiz bırakabilirler. Herhangi birini işten çıkarmak istediklerinde bunu yaparlar. İş insanı tamamen onların insafına kalmış durumda. Oyunu istendiğı gibi, onların *çıkarlarına* göre, *oynamazsa* onu oyundan çıkarırlar.

Böylece tüm insanlık, dünyanın neredeyse tüm servetini tekeline almış ancak kendileri hiçbir zaman hiçbir şey yaratmamış olan bir avuç insana bağımlıdır ve köleleştirilmiştir.

“Ama bu insanlar çok çalışıyor.” diyorsun.

Bazıları hiç çalışmıyor. Bazıları, işleri başkaları tarafından yönetilen aylaklar. Bazılarıysa sadece *ya-*

pıyor. Ama ne tür işler yapıyorlar? İşçi ve çiftçinin yaptığı gibi bir şey üretiliyorlar mı? Hayır, işe yarayanlar bile hiçbir şey üretmezler. İnsanları mahrum bırakmak, onlardan kâr elde etmek için çalışıyorlar. Çalışmaları sana fayda sağlıyor mu? Haydut da çok çalışıyor ve soygun yapmak için büyük riskler alıyor. Onun “iş”, tıpkı kapitalistlerinki gibi, avukatlara, gardiyanlara ve diğer avantacılar -ki bu insanların hepsi senin emeğinle geçiyor- istihdam sağlıyor.

Bütün dünyanın bir avuç tekelcinin çıkarı için köle olması, herkesin hakları ve yaşama fırsatı için onlara bağımlı olması gerçekten saçma görünüyor. Ama gerçek bu. Ve tüm serveti tek başına yaratan işçiler ve çiftçilerin, toplumdaki diğer tüm sınıfların en bağımlısı ve en sefili olduğunu düşündüğünüzde durum daha da saçma bir hâl alıyor.

Bu durum gerçekten vahşice ve çok üzücü. Elbette sağduyular sana böyle bir durumun çılgınlıktan başka bir şey olmadığını söylüyordur. Büyük insan yığınları, dünyanın her yerindeki milyonlarca insan nasıl kandırıldıklarını, sömürüldüklerini ve köleleştirildiklerini görseler -tıpkı senin şimdi gördüğün gibi- bu tür olayları destekler miydi? Tabii ki yapmazlardı!

Kapitalistler onların bunu desteklemeyeceklerini biliyor. Bu nedenle, kapitalist sistemi korumak ve soygun yöntemlerini yasallaştırmak için devlete ihtiyaçları var.

Devletlerin de tam da bu yüzden kapitalizmi korumak için yasalara, polislere ve askerlere, mahkemelere ve hapishanelere ihtiyacı var.

Ama kapitalistleri size, halka karşı koruyan polis ve askerler kimlerdir?

Kendileri eğer kapitalist olsalardı, o zaman çaldıkları serveti koruma isteklerinin ve onlara insanları soyma ayrıcalığını veren sistemi zorla bile olsa sürdürmeye çalışmalarının bir nedeni olabilirdi.

Ama “yasa ve düzenin” savunucuları olan polis ve askerler kapitalist sınıftan değildir. Onlar halkın saflarından insanlar, kendilerini fakir tutan sistemi maaş karşılığında koruyan yoksullardır. İnanılmaz, değil mi? İnanılmaz ama doğru. Şu sonuç çıkıyor: Bazı köleler efendilerini, diğerlerini de kölelikte tutmak için koruyor. Aynı şekilde Büyük Britanya, Hindistan’daki Hinduları, yerlilerin yani bizzat Hinduların polis gücüne tabi tutuyor. Veya Belçika’nın Kongo’da siyahlarla yaptığı gibi. Veya herhangi bir devletin boyun eğdirilmiş insanlarla yaptığı gibi.

Aynı sistem.

Bunun anlamı şudur: Kapitalizm bütün insanları soyuyor ve sömürüyor; yasalar bu kapitalist soygunu yasallaştırıyor ve destekliyor; Devlet halkın bir kısmını, tüm halkı soymak ve kapitalistlere yardım edip onları korumak için kullanıyor. Halkı kapitalizmin iyi olduğuna, yasanın adil olduğuna ve devlete

itaat edilmesi gerektiğine inanacak şekilde eğiterek her şeyi devam ettiriyor. Oyunu şimdi görüyor musun?

Bölüm 4: Sistem Nasıl Çalışır?

Daha yakından bak ve sistemin nasıl “çalıştığını” gör.

Hayatın ve onun gerçek anlamının nasıl altüst ve karmakarışık olduğunu bir düşün. Kendi varoluşunun saçma sapan bir anlaşmayla nasıl zehirlendiğini ve perişan edildiğini gör.

Hayatının amacı ne, neşesi nerede?

Dünya zengin ve güzeldir, parlak güneş ışığı kalbini memnun etmelidir. İnsanın dehası ve emeği doğanın güçlerini çözümledi, şimşek ve havayı insanlığın hizmetine kullandı. Bilim ve teknik, insan endüstrisi ve emek inanılamayacak bir zenginlik üretti. Kıyısız ve uzak denizleri aştık, buhar motoruyla mesafeyi ortadan kaldırdık, elektrikli kıvılcım ve benzinli motor insanı yeryüzünden uzaklaştırdı, isteklerimize karşılık bulmak için atmosfere bile ulaştık. Uzayı da keşfettik ve dünyanın en uzak köşeleri birbirine yaklaştırıldı. İnsan sesi şimdi yarımküreleri çevreliyor ve

oradaki masmavi filo, insanlığın selamını dünyanın tüm halklarına taşıyor.

Yine de insanlar ağır yükler altında inliyor ve kalplerinde neşe yok. Hayatları sefaletle dolu, ruhları istek ve ihtiyaçtan soluklaşıyor. Yoksulluk ve suç her yeri dolduruyor; binlerce kişi hastalığın ve deliliğin kıyısında, savaş milyonları katlediyor, yaşayanlara zulüm ve baskı getiriyor.

Bu kadar zengin ve güzel bir dünyada neden bu kadar sefalet ve cinayet var? Doğanın cömertliği ve güneş ışığı ile dolu yeryüzündeki tüm acı ve keder neden?

Kilise “Tanrı’nın isteğidir” diyor.

Yasa koyucu “İnsanlar kötüdür” diyor.

Budala “Böyle olmak zorunda” diyor.

Bu doğru mu? Gerçekten böyle olmak zorunda mı?

Sen, ben ve her birimiz, hepimiz yaşamak istiyoruz. Tek bir hayatımız var ve bunu haklı olarak en iyi şekilde yaşamak istiyoruz. Yaşarken biraz neşe ve güneş ışığı istiyoruz. Öldüğümüzde bize ne olacağını bilmiyoruz. Kimse bilmiyor. Yüksek ihtimal, öldüğümüzde ölü olarak kalacağız. Öyle olsun ya da olmasın, yaşarken neşe ve kahkaha, günışığı ve mutluluk için açlık duyuyoruz. Doğa bizi böyle şekillendirdi. Senin, benim ve bizim gibi milyonlarca insanın yaşamı ve neşeyi özlemesini sağladı. Bunlardan yoksun

birakılmak, sonsuza dek bize ve yaşama hükmeden bir avuç insanın kölesi olarak kalmak hak mıdır, adil midir?

Kilisenin sana söylediği gibi bu “Tanrı’nın isteği” olabilir mi?

Eğer bir Tanrı varsa o adil olmalıdır. O, aldatılmamıza, hayattan ve hayatın zevklerinden mahrum edilmemize izin verir mi? Bir Tanrı varsa o bizim babamız ve herkes onun çocukları olmalıdır. İyi bir baba çocuklarının bir kısmının aç ve perişan olmasına izin verirken diğerlerinin ne yapacaklarını bilmedikleri kadar çok şeyinin olmasına izin verir mi? Sırf bir kralın ihtişamı ya da kapitalistin kârı için binlerce, hatta milyonlarca çocuğunun öldürülmesinden ve katledilmesinden acı duymaz mı? Adaletsizliği, öfkeyi ve cinayeti onaylar mı? Hayır dostum, iyi bir babaya, adil bir Tanrı’ya inanamazsın. İnsanlar sana Tanrı’nın böyle şeyler istediğini söylüyorlarsa sana yalan söylüyorlardır.

Belki Tanrı’nın iyi olduğunu ve kötü olanın insanlar olduğunu söylüyorsun, dünyada işlerin bu kadar yanlış gitmesinin sebebi budur diyorsun.

Ama insanlar kötüyse onları kim böyle yaptı? Elbette, Tanrı’nın insanları kötü yaptığına inanmıyorsunuz, çünkü bu durumda bundan kendisi sorumlu olacaktı. O zaman, eğer insanlar kötüyse onları baş-

ka bir şeyin kötü yaptığı anlamına gelir. Olabilir, bakalım.

İnsanların nasıl olduklarına, ne olduklarına ve nasıl yaşadıklarına bakalım. *Senin* nasıl yaşadığına bir bakalım.

En küçük yaşından itibaren başarılı olman, “para kazanman” gerektiği sana dayatıldı. Para; güvenlik ve güç demektir. Kim olduğunun bir önemi yoktu, banka hesabının büyüklüğü kadar “değerliydin”. Yani *sana* da diğer herkese öğretilen şeyler öğretildi. Herkesin hayatının neden para için, dolar için bir kovalamacaya haline geldiğini, tüm varoluşunun sahip olma ve servet mücadelesine dönüştüğünü merak ediyor musun?

Paraya olan açlık, kişinin tükettikleriyle orantılıdır. Zavallı kişi bir parça rahatlık için, yaşamak için mücadele eder. Varlıklı kişi, kendi güvenliğini sağlamak ve yarının korkusundan korunmak için daha fazla zenginlik ister. Ve o büyük bir bankacı olduğunda çabalarını gevşetmemeli, yarışı başka birine kaptırma korkusuyla rakiplerine keskin bir gözle bakmalıdır.

Bu yüzden herkes bu vahşi kovalamacaya katılmaya mecburdur ve sahip olma açlığı insan güçlendikçe daha da güçlenir. Hayatın en önemli parçası haline gelir; her düşünce parayla ilgilidir, tüm çaba zengin olmaya yönelmiştir ve şu anda servete olan susuzluk

bir çılgınlığa, servete sahip olanları da olmayanları da ele geçiren bir çılgınlığa dönüşür.

Böylece hayat, sevinç ve güzelliğin yegâne anlamını yitirdi; Varoluş, altın buzağı etrafında mantıksız, vahşi bir dans, Tanrı Mamon'a1 çılgınca tapınılması haline geldi. O dansa ve o ibadette insan, yüreğinin ve ruhunun tüm ince niteliklerini (nezaket ve adalet, şeref ve onur, başkalarına duyduğu merhamet ve sempati) feda etmiştir.

“Her koyun kendi bacağından asılır” sözünün bu koşullar altında çoğu insanın prensibi ve dürtüsü haline gelmesi gerekir. Bu çılgın para kovalamacasında neden insanın en kötü özelliklerinin (açgözlülük, kıskançlık, nefret ve en alçak tutkuların) yükseltildiğine şaşırılmaya gerek var mı? İnsan -bu koşullar altında- yozlaşır ve kötüleşir; kaba ve adaletsiz hale gelir; aldatmaya, hırsızlığa ve cinayete başvurur.

Kendine daha yakından bak ve şehrinde, ülkende, genel olarak dünyada para, mülk, mülkiyet uğruna ne kadar fazla yanlış olduğunu ve suçun işlendiğini gör. Dünyanın yoksulluk ve sefaletle ne kadar dolu olduğunu gör; binlerce insanın hastalıklara ve deliliğe, aptallığa ve öfkeye, intihara ve cinayete kurban gittiğini gör. Bunların hepsi içinde yaşadığımız insanlık dışı ve acımasız *koşullar* yüzünden.

Gerçekten bilge olan kişi, paranın tüm kötülüklerin kaynağı olduğunu söylemişti. Nereye bakarsan

bak, paranın, sahip olmanın, ele geçirmenin ve elinde tutmanın çılgınlığının yozlaştırıcı ve aşağılayıcı etkilerini göreceksin. Her bir kişi kaşıkla ya da kepçeyle almak, bugünden zevk alıp kendini yarından korumak ve biriktirebildiği kadar biriktirmek için vahşileşir.

Bu nedenle bu kişinin kötü olduğunu söyleyebilir misin? Varoluş koşullarıyla, içinde yaşadığımız çılgın sistemde para peşinde *koşmaya mecbur* değil mi? Çünkü başka seçeneğin yok- yarışa girmeli ya da düşmelisin.

Öyleyse hayatın seni böyle olmaya zorlaması senin hatan mı? Kardeşinin, komşunun veya başkasının suçu mu? Daha ziyade, hepimizin bu çılgınca planın içine doğmuş olmamız ve uyum sağlamamız gerekmiyor mu?

Bizi böyle davranmaya iten planın kendisi yanlış değil mi? Bir düşün ve kalbinde hiç kötülük olmadığını göreceksin, ancak bu koşullar seni genellikle yanlış olduğunu bildiğin şeyleri yapmaya zorluyor. Onları yapmamayı tercih edersen. Başkalarına karşı elinden geldiğince nazik olmayı ve onlara yardım etmeyi istersin. Ancak bu yöndeki eğilimlerini takip edersen, kendi çıkarlarını ihmal edersen ve kısa süre sonra kendine muhtaç kalırsın.

Bu yüzden varoluş koşulları içimizdeki nezaketi ve insani içgüdüleri bastırır, boğar ve bizi hencinslerimizin ihtiyacı ve sefaletine karşı sertleştirir.

Bunu varoluşun *her* aşamasında, tüm insan ilişkilerinde, tüm sosyal hayatımızda göreceksin. Elbette, çıkarlarımız aynı olsaydı, herhangi birinin diğerinden yararlanmasına gerek kalmazdı. Çünkü Jack için iyi olan şey Jim için de iyi olurdu. Elbette, insanlığın çocukları olarak gerçekte aynı çıkarlara sahibiz. Fakat aptalca ve suça iten bir toplumsal düzenlemenin -günümüz kapitalist sisteminin- üyeleri olarak, çıkarlarımız hiç de aynı değil. Aslında toplumdaki farklı sınıfların çıkarları birbirine zıttır; önceki bölümlerde işaret ettiğim gibi, bu çıkarlar düşmanca ve uzlaşmazdır.

Bu nedenle insanların çıkarlarına uygun olduğu ve bundan kâr elde edebilecekleri zaman birbirlerinden yararlandıklarını görüyorsunuz. İş hayatında, ticaretle, işveren ve çalışan arasındaki ilişkilerde, her yerde bu prensibi göreceksin. Her biri diğerinin önüne geçmeye çalışıyor. Rekabet milyarder bankacı, büyük üretici ve sanayinin efendisinden başlayıp fabrikadaki son işçiye kadar toplumsal ve maddi ölçekte kapitalist yaşamın ruhu haline geliyor. Çünkü işçiler bile iş ve daha iyi ücret için birbirleriyle rekabet etmek zorunda kalıyor.

Bu şekilde tüm hayatımız insanın insana, sınıfın sınıfa karşı mücadelesine dönüşüyor. Bu mücadelede başarıya ulaşmak, rakibi alt etmek ve mümkün olan her şekilde onun önüne geçmek için her yöntem kullanılıyor.

Bu tür koşulların insanın en kötü niteliklerini geliştireceği ve yükselteceği açıktır. Yasanın güç ve nüfuz sahibi olanları, zenginleri ve varlık sahiplerini, nasıl zengin olurlarsa olsunlar koruyacağı da bir o kadar açıktır. Zavallı kişi, bu koşullar altında kaçınılmaz olarak en kötüsü olmalıdır. Zenginin yaptığı gibi yapmaya çalışacaktır. Ancak menfaatlerini hukukun koruması altında ilerletmek için aynı fırsata sahip olmadığından, bunu genellikle yasanın dışında yapmaya kalkışacak ve yasanın kodesine düşecektir. Zenginden farklı bir şey yapmasa da -birinden yararlandı, birini aldattı- bunu “yasadışı” yaptı ve sen ona suçlu diyorsun.

Şu sokak köşesindeki zavallı çocuğa bak mesela. Yırtık pırtık, solgun ve yarı aç. Varlıklı birinin oğlu olan başka bir oğlana bakıyor ve o çocuk güzel kıyafetler giyip iyi beslenirken zavallı çocukla oynamaya bile tenezzül etmiyor. Yırtık pırtık çocuk zengin çocuğa kıızıyor, içerliyor ve ondan nefret ediyor. Ve zavallı çocuk gittiği her yerde aynı şeyi yaşıyor; görmezden geliniyor ve küçümseniyor, sık sık tekmeleliyor, her zaman saygılı davrandığı insanların onun

zengin çocuk kadar iyi olmadığını düşündüklerini düşünüyor. Zavallı çocuk küser. Ve büyüdüğünde yine aynı şeyi görür: Zenginlere hayranlık ve saygı duyuluyor, fakirler ise tekmeleniyor ve hor görülüyor. Böylece zavallı çocuk yoksulluğundan nefret eder ve nasıl zengin olabileceğini, para kazanabileceğini düşünür, başkalarının her zaman ondan yararlandığı gibi, başkalarından yararlanarak zenginliği bir şekilde (aldatarak, yalan söyleyerek ve hatta bazen suç işleyerek) elde etmeye çalışır.

Sonra onun ‘kötü’ olduğunu söylüyorsun. Onu kötü yapan şeyi görmüyor musun? Tüm hayatının, *koşullarının* onu şimdiki haline getirdiğini görmüyor musun? Ve bu koşulları sağlayan *sistemin* küçük bir hırsızdan çok daha büyük bir suçlu olduğunu görmüyor musun? Yasa devreye girecek ve onu cezalandıracak, ancak bu kötü koşulların var olmasına izin veren ve onu suçluya dönüştüren sistemi destekleyen aynı yasa değil mi?

Bir düşün, insanları kendilerini kötüleştiren koşullarda yaşamaya zorlayarak suçu var edenin, devlet ve yasanın ta kendisi olup olmadığına bak. Yasanın ve devletin tüm suçların kökenini, en büyük suçu yani kapitalist maaş sistemini nasıl koruduğunu ve ardından zavallı suçluyu cezalandırmaya nasıl devam ettiğini gör.

Düşün, bir yanlış yasalar tarafından korunurken yapman ile bu yanlış yasadışı bir şekilde yapman arasında bir fark var mı? Hepsi aynı kapıya çıkar. Hatta yasal yanlış yapmak daha büyük bir kötülük tür çünkü yasadışı yanlıştan daha fazla sefalet ve adaletsizliğe neden olur. Yasal suç her zaman devam eder; cezalandırılmaz ve sistem tarafından kolaylaştırılır. Yasadışı suçta çok sık işlenmezken kapsamı ve etkisi daha sınırlıdır.

Kim daha çok sefalete neden oluyor: Zengin imalatçının, kârını artırmak için binlerce işçinin ücretlerini düşürmesi mi, yoksa işsizlerin açlıktan ölmek için bir şeyler çalması mı?

Kim daha büyük yanlış yapıyor: Süs köpeği için gümüş bir kayışa bin dolar harcayan kodamanın eşi mi, yoksa bazı ıvır zıvırları cebine atma arzusuna karşı koyamayan ve aynı kodamanın mağazasında düşük ücretle çalışan genç kadın mı?

Kim daha büyük suçlu: Buğday piyasasını köşeye sıkıştıran ve fakirin ekmeğinin fiyatını yükselterek milyon dolarlık kâr elde eden spekülâtör mü yoksa hırsızlık yapan evsiz serseri mi?

İnsanın en büyük düşmanı kimdir: Kötü havalandırılan, tehlikeli madenlerde insan hayatını feda etmekten sorumlu olan ağgözlü kömür baronu mu yoksa saldırı ve soygundan suçlu gariban mı?

Dünyadaki en büyük kötülüğe neden olan yanlışlar ve suçlar, yasayla cezalandırılanlar *değildir*. Yeryüzünü sefalet, istek, arzu, çatışma, katliam ve yıkımla dolduranlar; yasa ve devlet tarafından korunan, meşrulaştırılan *yasal* yanlışlar ve cezalandırılmaz suçlardır.

Suç ve suçlular, hırsızlık ve soygun, kişiye ve mülke karşı işlenen suçlar hakkında çok şey duyuyoruz. Günlük basının köşeleri bu tür haberler ile dolu. Günün “haberi” olarak kabul ediliyorlar.

Peki kapitalist endüstrinin ve iş dünyasının suçları hakkında çok şey duyuyor musun? Gazeteler sana -göstergeleri düşük ücretler ve yüksek fiyatlar olan- sürekli soygun ve hırsızlık hakkında bir şey söylüyor mu? Gazeteler pazar spekülasyonlarının, gıdanın bozulmasının, sahtekarlığın, gaspın ve ticaretin gelişmesini sağlayan tefeciliğin sebep olduğu yaygın sefalet ile ilgili de bir şeyler söylüyorlar mı? Onlar sana, kapitalist sistemin yarattığı sürekli ve düzenli çaresizliklerden, intihardan, hastalıklardan, erken ölümlerden, kırık ve parçalanmış kalplerden, yanlışlardan ve kötülüklerden söz ediyorlar mı?

İşten atılan ve ölümleri veya yaşamları kimsenin umurunda olmayan binlerce kişinin acısını ve endişesini anlatıyorlar mı? Sana endüstrimizdeki kadınlara ve kız çocuklarına ödenen açlık maaşlarından, birçoğunu hayatlarını idame ettirmek için bedenlerini

satmaya doğrudan zorlayan acımasızlıklardan bahsediyorlar mı? İşsizler ordusundan ve daha iyi ücret almak için greve gidildiğinde kapitalizmin, ekmeklerini ağızlarından alacağı işçilerden bahsediyorlar mı? Sana tüm yürek acısıyla ve sefaletle birlikte işsizliğin doğrudan kapitalist sistemden kaynaklandığını söylüyorlar mı? Ücretli kölenin emeğinin ve terinin kapitalist için nasıl kâr haline getirildiğini anlatıyorlar mı? İşçinin sağlığı, zihni ve bedeni sanayi kodamanlarının açgözlülüğüne nasıl feda ediliyor, aptal kapitalist rekabet ve plansız üretimde emek ve hayat nasıl boşa harcanıyor, sana bunlardan bahsediyorlar mı?

Gerçekten de sana suçlar ve suçlular hakkında, insanın özellikle de işçilerin “aşağı” sınıflarının “kötülüğü” ve “şeytaniliği” hakkında çok şey anlatıyorlar. Ama sana kapitalist koşulların kötülüklerimizin ve suçlarımızın çoğunu ürettiğini, kapitalizmin kendisinin en büyük suç olduğunu ve sadece bir günde bütün katillerin toplamından daha fazla can aldığını söylemiyorlar. İnsan hayatının başlamasından bu yana tüm dünyada suçluların neden olduğu cana ve mülke zarar verme, on milyonlarca ölü ve yirmi milyon yaralıyla tek bir kapitalist olay olan Dünya Savaşı'nın yarattığı hesaplanamaz tahribat ve sefaletle karşılaştırıldığında sadece çocuk oyuncağıdır. Bu devasa katliam, kapitalizmin meşru çocuğuydu, çünkü

tüm fetih ve kazanç savaşları, uluslararası burjuvazinin çatışan mali ve ticari çıkarlarının sonucudur. Daha sonra Woodrow Wilson ve sınıfının bile itiraf ettiği gibi, bu bir kâr savaşıydı.

Gördüğün gibi yine kâr. İnsanın etini ve kanını kâra dönüştürmek için vatanseverlik kullanılıyor.

Karşı çıkıyorsun; “Vatanseverlik!” “Bu haklı ve asil bir neden!”

Arkadaşım soruyor “Ve işsizlik, bundan da mı kapitalizm sorumlu? Bana uygun bir işinin olmaması patronumun mu suçu?”

Bölüm 5: İşsizlik

Arkadaşının bu soruyu sormasına sevindim, çünkü her işçi bu işsizlik meselesinin kendisi için ne kadar önemli olduğunu farkında. İşsiz kaldığında hayatının nasıl olduğunu ve bir işin varken de onu kaybetme korkusunun seni nasıl sarmaladığını bilirsin. Daha iyi koşullar için greve çıktığında işsizler ordusunun senin için ne kadar büyük bir tehlike olduğunu da farkındasın. Grev kırıcıların, grevini kırmaya yardımcı olmak için kapitalizmin her zaman elinde tuttuğu işsizler arasından seçildiğini biliyorsun.

“Kapitalizm işsizleri nasıl elinde tutuyor?” diye soruyorsun.

Seni en yüksek miktarı üretmen için uzun saatler çalışmaya ve mümkün olduğunca sıkı çalışmaya zorlayarak. Tüm modern “verimlilik” planları, Taylor ve diğer “ekonomi” ve “rasyonalizasyon” sistemleri yalnızca işçiden daha fazla kâr elde etmeye hizmet eder. Sadece işverenin yararına bir ekonomi. Ama bu “ekonomi” senin çabanın ve enerjinin devasa boyutlarda israfı, canlılığının solması anlamına gelir.

Bu ekonomi işverenin senin gücünü ve yeteneğini en uç noktada kullanması içindir. Doğru, bu durum sağlığını ve sinir sistemini bozar, seni hastalık ve salgınların odağı haline getirir (işçi sınıfına özgü hastalıklar bile var), seni sakat bırakır ve erkenden mezara götürür- peki patronunun umurunda mı? Sakatlandığın veya öldüğün anda işini devralmaya hazır binlerce işsiz yok mu?

Bu nedenle, bir işsizler ordusunu hazırda bulundurmamak kapitalistin çıkarına olacaktır. Maaş sisteminin ayrılmaz bir parçasıdır, onun zorunlu ve kaçınılmaz bir özelliğidir.

Hiç işsiz olmaması -herkesin çalışma ve hayatını kazanma fırsatına sahip olması- halkın yararınadır. Herkesin yeteneklerine ve gücüne göre zenginliği arttırmaya yardımcı olması gerekir, böylece herkes bundan daha büyük bir pay alabilir.

Ancak kapitalizm halkın refahıyla ilgilenmez. Kapitalizm, daha önce de gösterdiğim gibi, yalnızca kârla ilgilenir. Daha az insan istihdam ederek ve onları uzun saatler boyunca çalıştırarak daha kısa saatlerde daha fazla insana iş vermeye göre daha büyük karlar elde edilebilir. Bu nedenle, örneğin günde 5 saatten 200 kişi çalıştırmaktansa günde 100 kişinin 10 saat çalışması işverenin yararına olacaktır. 200 kişi için 100 kişiden daha fazla alana ihtiyacı olacak- daha büyük bir fabrika, daha fazla alet ve

makine vb.- Yani, daha fazla sermaye yatırımı gerektirecektir. Daha az saatte daha büyük bir gücün çalıştırılması daha az kar getirecektir ve bu nedenle patron, fabrikasını veya dükkanını böyle bir şekilde yönetmeyecektir. Bu, kâr sağlama sisteminin insanlık ve işçilerin refahı ile uyumlu olmadığı anlamına gelir. Aksine ne kadar sıkı ve “verimli” çalışırsan, işte ne kadar uzun süre kalırsan işverenin için o kadar iyi ve kâr o kadar büyük olur.

Kapitalizmin isteyen ve çalışabilen herkesi istihdam etmekle ilgilenmediğini artık görebilirsin. Aksine minimum “el” ve maksimum çaba, kapitalist sistemin ilkesi ve kârıdır. Bu, tüm “rasyonalizasyon” planlarının sırrıdır. İşte bu yüzden her kapitalist ülkede çalışmaya istekli ve endişeli ancak iş bulamayan binlerce insan göreceksin. Bu işsizler ordusu, yaşam standartların için sürekli bir tehdittir. Daha düşük ücretle senin yerini almaya hazırlar çünkü sistem onları buna zorluyor. Bu, patron için elbette çok avantajlıdır: Elinde sürekli olarak sana karşı tuttuğu bir kırbaçtır, bu yüzden onun için sıkı bir köle olacak ve kendini “evcilleştireceksin”.

Sistemin diğer kötülüklerinden bahsetmeye şimdilik gerek yok, böyle bir durumun işçi için ne kadar tehlikeli ve aşağılayıcı olduğunu kendin görebilirsin.

“O zaman neden işsizlik ortadan kaldırılmıyor?” diye soruyorsun.

Evet, ortadan kaldırmak iyi olurdu. Ancak bu, kapitalist sistem ve onun ücretli köleliği ortadan kaldırılarak başarılabilirdi. Kapitalizmi -ya da başka herhangi bir emek sömürüsü ve kar etme sistemini- sırtından atmadığın sürece işsiz kalacaksın. Kapitalizm işsizlik olmadan var olamaz: Maaş sisteminin doğasında bu vardır. Başarılı kapitalist üretimin temel koşulu işsizliktir.

“Neden?”

Çünkü kapitalist endüstriyel sistem, halkın ihtiyaçları için üretmez; kâr için üretir. Üreticiler, malları insanlar istedikleri için ve insanlara gerektiği kadar üretmezler. Satmayı beklediklerini üretirler ve kâr için satarlar.

Mantıklı bir sistemimiz olsaydı insanların istediği şeyleri ihtiyaç duydukları miktarda üretirdik. Belli bir bölgede yaşayanların 1.000 çift ayakkabıya ihtiyaç duyduğunu varsayalım ve bu iş için 50 ayakkabıcımızın olduğunu varsayalım. Böylece 20 saat içinde bu ayakkabıcılar topluluğumuzun ihtiyacı olan ayakkabıları üretirlerdi.

Ancak bugünün ayakkabıcısı kaç çift ayakkabının gerekli olduğunu bilmiyor ve bunu umursamıyor. Şehrinde binlerce insan yeni ayakkabılara ihtiyaç duyabilir ancak almaya gücü yetmeyebilir. Bu koşullarda üreticinin ayakkabıya kimlerin ihtiyacı olduğunu bilmesi ne işe yarar? Bilmek istediği şey,

yaptığı ayakkabıları kimin satın alabileceği ve kaç ayakkabıyı kârla satabileceğidir.

Sonrasında ne mi olurdu? Satabileceğini düşündüğü kadar çok ayakkabı üretti. İyi bir kâr elde etmek için, onları en ucuza üretmek ve elinden geldiğince pahalıya satmak için her şeyi yapardı. Bu nedenle istediği ayakkabı miktarını üretmek için öğrendiğince az işçiyi -zorlayabileceği kadar “verimli” ve sıkı bir şekilde çalıştırırdı.

Kâr amaçlı üretimin, kullanım amaçlı üretimde olacağından daha uzun saatler çalışma ve daha az istihdam anlamına geldiğini görüyorsun.

Kapitalizm kâr amaçlı üretim sistemidir ve bu nedenle kapitalizmde her zaman işsizler olmalıdır.

Ama kâr amaçlı üretim sistemine daha yakından bakarsan, onun kötülüğünün diğer yüzlerce kötülükte de nasıl işlediğini göreceksin.

Şehrinin ayakkabı üreticisine dönelim. Daha önce de belirttiğim gibi, ayakkabılarını kimin alacağını ve ya alamayacağını bilmesinin bir yolu yok. Kaba bir hesap yapıyor, “tahmin ediyor” ve diyelim ki 50.000 çift üretmeye karar veriyor. Sonra ürününü piyasaya sürüyor. Yani toptancı, işveren ve mağaza sahibi onları satışa çıkarıyor.

Yalnızca 30.000 çiftin satıldığını varsayalım, 20.000 çift elde kalır. Üreticimiz kalan ürünleri kendi şehrinde satamaz, onu ülkenin başka bir ye-

rinde elden çıkarmaya çalışacaktır. Ancak oradaki ayakkabı üreticileri de aynı deneyimi yaşamıştır. Ayrıca ürettikleri her şeyi satamazlar çünkü ayakkabı arzı onlara olan talepten daha fazladır. Üretimi azaltmak zorundadırlar. Bu, çalışanlarından bazılarının işten çıkarılması, böylece işsizler ordusunun kalabalıklaşması anlamına gelir.

Buna “aşırı üretim” denir. Ama gerçekte aşırı üretim değildir. Bunun adı “az tüketim”dir çünkü yeni ayakkabılara ihtiyaç duyan ancak onları almaya gücü yetmeyen birçok insan var.

Sonuç? Depolar insanların istediği ancak satın alamadığı ayakkabılarla doldu, mağazalar ve fabrikalar “aşırı arz” nedeniyle kapandı. Aynı şeyler başka sektörlerde de oldu. Size de bir “kriz” olduğu ve maaşlarınızın düşürülmesi gerektiği söylendi.

Maaşın düşürüldü ve yarı zamanlı çalışmaya başladın veya işini tamamen kaybettin. Binlerce kadın ve erkek bu şekilde işten atılıyor. Maaşları ödenmiyor, ihtiyaçları olan yiyecekleri ve diğer şeyleri alamıyorlar. Bunlar sahip olunamayacak şeyler mi? Hayır, aksine depolar ve mağazalar onlarla dolu, çok fazla var; “aşırı üretim” var.

Öyleyse kâr için üretim sistemi olan kapitalizm, şu çılgınlıklarla sonuçlanır:

1. İnsanlar açlıktan ölmek zorundalar -yeterli yiyecek olmadığı için değil, çok fazla olduğu için; ihtiyaç duydukları şeyler olmadan yaşamak zorundalar çünkü o şeylerden çok fazla var.
2. Çok fazla şey olduğu için üretim kesilir, binlerce kişi işsiz kalır.
3. İşsiz kaldığı ve dolayısıyla kazanamadığı için binlerce insan satın alma kapasitesini kaybeder. Bunun sonucunda bakkal, kasap, terzi acı çeker. Bu da her yerde artan işsizlik anlamına gelir ve kriz daha da kötüleşir.

Kapitalizmde bu, her sektörde olur.

Kâr amaçlı üretim sisteminde bu tür krizler kaçınılmazdır. Zaman zaman gelirler; periyodik olarak geri dönerler, her zaman daha da kötüleşirler. Yoksulluğa, sıkıntıya ve tariflenemez bir sefalete neden olan bu krizler, binlerce ve yüz binlerce kişiyi işsiz bırakırlar. İflas ve icraya neden olurlar, bu da işçinin “refah” zamanında biriktirdiği ne varsa onu eritir. İsteklerin ve ihtiyaçların insanları umutsuzluğa ve suçta, intihara ve deliliğe sürüklemesine sebep olurlar.

Kâr amaçlı üretimin sonuçları, kapitalist sistemin meyveleri bunlardır.

Ancak hepsi bunlarla sınırlı değil. Sistemin diğer bütün sonuçlarının toplamından daha kötü bir sonucu var.

Savaş.

Bölüm 6: Savaş

Savaş! Ne anlama geldiğini biliyor musun? Dilimizde bundan daha korkunç bir kelime var mı? Aklına katliam ve kan dökme, cinayet, yağma ve yıkım görüntülerini getirmiyor mu? Topun gümbürtüsünü, ölülerin ve yaralıların çığlıklarını duyamıyor musun? Cesetlerle dolu savaş alanını göremiyor musun? Yaşayan insanlar paramparça olmuş, kanları ve beyinleri etrafa dağılmış, hayat dolu insanlar aniden leşe dönmüş. Ve orada, evde, her saniye keder içinde yaşayan binlerce baba, anne, eş ve sevgili, sevdiklerinin başına bir talihsizlik gelmesin diye korkuyor ve asla geri dönmeyeceklerin dönüşünü bekliyor.

Savaşın ne demek olduğunu biliyorsun. Kendin hiç cepheye bulunmamış olsan bile milyonlarca ölüsü ve sakatı, sayısız insan fedakarlığı, kırık hayatları, mahvolmuş evleri, tarif edilemez gönül acısı ve sefaleti ile savaştan daha büyük bir lanet olmadığını biliyorsun.

“Korkunç”, kabul ediyorsun, “ama yapacak bir şey yok”. Savaşın kaçınılmaz olduğu zamanlar geldiğin-

de tehlike anında ülkeni savunman gerektiğini düşünüyorsun.

Öyleyse savaşa katıldığında ülkeni gerçekten savunup savunmadığına bakalım. Savaşa neyin sebep olduğunu ve üniformanı giyip katliama gitmenin ülkenin yararına olup olmadığına bakalım.

Savaşta kimi ve neyi savunduğunu bir düşünelim. Savaşla kim ilgileniyor ve kim bundan fayda sağlıyor?

Üreticimize geri dönelim. Ürününü kendi ülkesinde belli bir kârla satamayınca, o (ve aynı şekilde diğer malların üreticiler) bazı yabancı topraklarda pazar arar. İngiltere'ye, Almanya'ya, Fransa'ya ya da başka bir ülkeye gider ve orada "aşırı üretimini", "fazlalığını" elden çıkarmaya çalışır.

Ancak orada kendi ülkesindeki koşulların aynısını bulur. Orada da "aşırı üretim" var; yani işçiler, ürettikleri malları satın alamayacakları kadar sömürülüyor ve düşük ücret alıyorlar. Bu nedenle İngiltere, Almanya, Fransa vb. ülkelerdeki üreticiler de tıpkı Amerikalı üretici gibi başka pazarlar arıyor.

Amerika'daki belli bir sanayi kolunun üreticileri kendilerini büyük bir birlik halinde örgütlüyorlar, diğer ülkelerin sanayi kodamanları da aynı şeyi yapıyor ve ulusal birlikler birbirleriyle rekabet etmeye başlıyor. Her ülkenin kapitalistleri en iyi pazarları -özellikle yeni pazarları- ele geçirmeye çalışıyor. He-

nüz kendi endüstrisini geliştirememiş olan Çin, Japonya, Hindistan ve benzeri ülkelerde yeni pazarlar buluyorlar. Her ülke kendi sanayisini geliştirdiğinde artık yabancı pazar kalmayacak ve o zaman bazı güçlü kapitalist gruplar tüm dünyada uluslararası tröstlere dönüşecektir. Ama şimdi çeşitli sanayi ülkelerinin kapitalistleri dış pazarlar için savaşıyor ve orada birbirleriyle rekabet ediyor. Daha zayıf bir ülkeyi kendilerine özel ayrıcalıklar vermeye zorluyorlar; rakiplerinin hırslarını uyandırıyorlar, tavizler ve kâr kaynakları konusunda başlarını belaya sokuyorlar ve kendi hükümetlerini çıkarlarını savunmaya çağırıyorlar. Amerikan kapitalisti, “Amerikan” çıkarlarını korumak için hükümetine başvuruyor. Fransa, Almanya ve İngiltere kapitalistleri de aynı şeyi yapıyor: Hükümetlerini kârlarını korumaya çağırıyor. Sonra çeşitli hükümetler de halklarını “ülkelerini savunmaya” çağırıyor.

Oyunun nasıl oynandığını görüyor musun? Sana, seni yabancı bir ülkedeki bazı Amerikan kapitalistlerinin ayrıcalıklarını ve varlıklarını korumak için çağırıldıkları söylenmiyor. Bunu sana söylerlerse onlara güleceğini ve plütokratların kârını artırmak için vurulmayı reddedeceğini biliyorlar. Ama sen ve senin gibiler olmadan savaşamazlar! Böylece ‘Ülkeni koru! Bayrağına hakaret ediliyor!’ deniyor. Bazen ülkenin bayrağına yabancı bir ülkede hakaret etmek

için parayla haydutlar tutuyorlar ya da orada bazı Amerikan mallarını yok ettiriyorlar; böylece evdeki insanların çılına dönmesinden, ordu ve donanmaya katılmak için acele edeceklerinden emin oluyorlar.

Abarttığımı sanma. Amerikan kapitalistlerinin, orada daha “dostane” bir hükümet kurmak ve böylece istedikleri tavizleri güvence altına almak için yabancı ülkelerde (özellikle Güney Amerika’da) devrimlere bile neden oldukları bilinmektedir.

Ancak genellikle bu kadar ileri gitmelerine gerek kalmaz. Tek yapmaları gereken, “vatanseverliğine” hitap etmek, seni biraz gururlandırmak, “tüm dünyaya bedel olduğunu” söylemek ve seni asker üniformasını giymeye, emirleri yerine getirmeye hazır hale getirmek.

Vatanseverliğin, memleket sevgin bunun için kullanılıyor. Büyük İngiliz düşünür Carlyle şunları yazmıştı:

“Gayri resmi bir dille konuşursak, savaşın net anlamı ve sonucu nedir? Bildiğim kadarıyla örneğin, Britanya’nın Dumdrudge köyünde genellikle beş yüz kadar ruh yaşıyor ve çalışıyor. Fransız savaşı sırasında, bunların içerisinde sırasıyla Fransızların “doğal düşmanları” olan otuz sağlam gövdeli adam seçildi. Dumdrudge, masrafları kendisine ait olmak üzere onlara baktı ve besledi; O, zorluk çekmeden ve hayıflanmadan onları erkek olana kadar besledi ve hatta

onları el sanatları konusunda eğitti, böylece birisi dokuyabilirdi, başka birisi inşa edebilirdi, başka birisi çekiç kullanabilirdi ve en zayıf olanları ise 240 kg taşıyabilirdi. Yine de çok fazla ağlayış ve küfürden sonra; hepsine kırmızı giydirildi ve kamu görevlisi olarak iki bin mil kadar gittiler yani İspanya'nın güneyine gönderildiler ve orada geri çağrılana kadar ihtiyaçları giderildi.

Ve şimdi, İspanya'nın güneyindeki aynı noktaya, Fransa Dumdrudge'dan gelen otuz tane Fransız zanaatkar var, tıpkı diğerleri gibi bunlar da sonsuz çaba ve emekle getirildi. İki taraf ta otuza otuz ve her birinin elinde silahla karşı karşıya geldiler.

'Ateş' kelimesi ağızdan çıktı ve birbirlerinin ruhlarını uçurdular, artık altmış canlı kanlı işe yarar zanaatkar yerine yakılması ve arkasından ağıt yakılması gereken altmış leş vardı. Bu adamların herhangi bir kavgası var mıydı? Aralarında en ufak bir husumet bile yoktu! Birbirlerinden yeterince uzakta yaşadılar ve birbirlerine tamamen yabancıydı, bu kadar geniş evrende kendilerinin bile haberi olmadan ticaret yoluyla birbirlerine yardım ettiler. O zaman nasıl? Yöneticileri birbirine düşmüştü ve birbirlerini vurmak yerine, bu zavallı mankafaları birbirlerine ateş ettirecek kadar kurnazlardı.”

Savaşa girdiğinde ülken için savaşmazsın. Valilerin, yöneticilerin, kapitalist efendilerin için savaşır-sın.

Ne ülken ne de insanlık ne sen ne de sınıfın -işçiler-savaşla bir şey kazanamaz. Bundan kâr sağlayanlar yalnızca büyük finansörler ve kapitalistlerdir.

Savaş senin için kötüdür. İşçiler için kötüdür. İşçilerin kaybedecek her şeyleri var fakat kazanacak hiçbir şeyleri yok. Şan bile büyük generallere ve marşallere gittiği için onu dahi kazanamazlar.

Savaşta sen ne kazanırsın? Kötüleşirsin, vurulur-sun, sana gaz verilir, sakatlanırsın veya öldürülür-sün. Bu, herhangi bir ülkedeki tüm işçilerin savaştan çıkması için yeter.

Savaş ülken için kötü, insanlık için kötü; katli-am ve yıkım demek. Savaşın yok ettiği her şey -köprüler ve limanlar, şehirler ve gemiler, tarlalar ve fabrikalar- hepsi yeniden inşa edilmelidir. Bu, halkın inşa için doğrudan ve dolaylı olarak vergilendirildiği anlamına gelir. Çünkü son tahlilde her şey insanların cebinden çıkar. Dolayısıyla savaşın genel olarak insanlık üzerindeki acımasız etkisinden bahsetmesek bile, savaş onlar için maddi olarak da kötüdür. Ve savaşta öldürülen, kör edilen veya sakatlanan her 1000 kişiden 999'unun işçi sınıfı, işçilerin ve çiftçilerin oğulları olduğunu unutmayın.

Modern savaşta galip yoktur, çünkü kazanan taraf neredeyse mağlup olan kadar kaybeder. Bazen daha da fazlasını, geçen seferdeki Fransa gibi. Fransa bugün Almanya’dan daha fakir. Her iki ülkenin işçileri de savaşta uğradığı kayıpları telafi etmek için açlıktan ölme derecesinde vergilendiriliyor. Dünya Savaşı’na katılan Avrupa lkelerinde işgücü ücretleri ve yaşam koşulları büyük felaketten öncekine göre çok daha düşük.

“Ama Birleşik Devletler savaş sayesinde zengin oldu” diye itiraz ediyorsun.

Bir avuç insanın milyonlar kazandığını ve büyük kapitalistlerin büyük karlar elde ettiğinden bahsediyorsun. Elbette başardılar. Büyük finansörler, Avrupa’ya yüksek faiz oranlarıyla borç vererek, savaş malzemesi ve mühimmat tedarik ederek başardılar. Peki sen bunun neresindesin?

Avrupa’nın Amerika’ya olan mali borcunu ya da faizini nasıl ödediğini bir düşün. Bunu, eskiye göre işçilerin emeğini daha fazla sömürerek ve onlar üzerinden elde ettiği kârı arttıarak yapar. Avrupalı üreticiler, daha düşük ücretler ödeyerek ve malları daha ucuza üreterek Amerikalı rakiplerinden daha düşük fiyata satabilir ve bu nedenle Amerikalı retici de daha düşük maliyetle üretim yapmak zorunda kalır. İşte bu noktada ‘ekonomi’ ve ‘rasyonalizasyonu’ devreye giriyor. Sonuç olarak ya daha çok alış-

malı ya maaşın düşürülmeli ya da tamamen işten atılmalısın. Avrupa'daki düşük ücretlerin senin durumunu nasıl doğrudan etkilediğini görüyor musun? Amerikalı bir işçi olarak Avrupa kredilerinin faizini ödemek için Amerikan bankacılarına yardım ettiğini biliyor musun?

Savaşın fiziksel cesareti geliştirdiği için iyi olduğunu iddia eden insanlar var. Fikirleri aptalca. Sadece kendileri hiç savaşmamış olanlar ve savaşları başkaları tarafından yapılanlar böyle bir fikri düşünebilir. Fakir aptalları zenginlerin çıkarları için savaşmaya ikna etmek amaçlı uydurulmuş bir argümandır. Gerçekte savaşmış insanlar size modern savaşın kişisel cesaretle ilgisi olmadığını söyleyecektir. Düşmandan çok uzakta geçen kitlesel bir savaştır. Daha iyi kişinin kazanabileceği kişisel karşılaşmalar oldukça nadirdir. Modern savaşta düşmanlarınızı görmezsin. Bir makine gibi körü körüne savaşırsın. Savaşa ölüme korkarak giriyorsun, sonraki dakika paramparça olabileceğinden korkuyorsun. Savaşa sadece reddetmeye cesaretin olmadığı için gidiyorsun.

Haklı olduğunu bildiği zaman gündelik baskıya -arkadaşları ve ülkesiyle ters düşse dahi- karşı çıkabilen, bu yüzden cezalandırılabilen, hapse girebilen, sabırlı kalabilen ve kendisi üzerinde otorite sahibi olanlara meydan okuyabilen işte cesur kişi budur. Katile dönüşmeyi reddettiği için "tembel" olarak alay ettiği-

niz kişi, işte onun cesarete ihtiyaçı var. Öte yandan sadece emirlere uymak, sana söylenenleri yapmak ve diğer binlerce kişiyle aynı çizgide olmak ve “Yıldız Süslü Sancak” uğruna onunki kadar çok cesarete ihtiyacınız var mı?

Savaş cesaretini yok eder ve yiğitliğini ezer. Ölüme mahkûm olan yüz bin kişi tıpkı senin gibi, “düşünmek ve nedenini anlamak size düşmez, size düşen yapmak ve ölmektir” fikriyle yaşananlardan sorumlu olmadıkları duygusuyla alçalırlar ve şaşkına dönerler. Savaş körü körüne itaat, düşüncesiz aptallık, acımasız duygusuzluk, ahlaksız yıkım ve sorumsuz cinayet demektir.

Savaşın çok fazla insanı öldürdüğü ve böylece hayatta kalanlar için daha fazla istihdam oluşturduğunu ve bu yüzden savaşın iyi bir şey olduğunu söyleyen insanlarla tanıştım.

Bunun mevcut sistem için ne kadar korkunç bir iddia olduğunu düşün. Bir topluluktaki insanların bir kısmının topluluğun geri kalanı rahat yaşasın diye ölmesinin iyi olduğunu düşün! Bu şimdiye kadarki en kötü sistem, en büyük yamyamlık olmaz mıydı?

İşte kapitalizm tam da budur: Bir insanın diğerini yediği ya da diğerini tarafından yendiği bir yamyamlık sistemi. Bu, kapitalizm için savaşta olduğu gibi barış zamanında da geçerlidir ancak savaşta gerçek

karakterinin maskesi düşmüştür ve karakteri daha belirgindir.

Mantıklı, insancıl bir toplumda bu böyle olamazdı. Aksine, belirli bir topluluğun nüfusunun fazla olması herkesin yararına olur çünkü insanların işi o zaman daha da hafifler.

Bir topluluk -bu açıdan- aileden farksızdır. Her ailenin isteklerinin karşılanması için belli bir miktar emeğe ihtiyacı vardır. Eğer ailede gerekli işi yapacak ne kadar çok insan olursa işler herkes için o kadar kolaylaşır ve herkesin yükü o derecede azalır.

Aynı şey, yalnızca ailenin büyük ölçekteki hali olan bir topluluk veya bir ülke için de geçerlidir. Topluluğun ihtiyaçlarını karşılamak için gerekli işi yapacak ne kadar çok insan varsa, her üyenin görevi o kadar kolay olur.

Bugünkü toplumumuzda durum tam tersi ise bu durum sadece koşulların yanlış, barbarca ve sapkın olduğunu kanıtlar. Dahası kapitalist sistem sadece insanların katledilmesiyle gelişebiliyorsa bu durum toplumun suçlu olduğunu gösterir.

Öyleyse işçiler için savaşın yalnızca daha büyük yükler, daha fazla vergi, daha zor iş ve yaşam koşullarının kötüleşmesi anlamına geldiği açıktır.

Ancak kapitalist toplumda savaşın kendileri için iyi olduğu yalnızca bir kesim vardır. Savaştan para çıkaran, senin “vatanseverliğin” ve özverin ile zengin-

leşen kesim. Bu kesim mühimmat üreticileri, gıda ve diğer ürünlerin spekülâtorleri, savaş gemisi üreticileridir. Kısacası savaştan fayda sağlayanlar finans, endüstri ve ticaretin büyük efendileridir.

Bunlar için savaşlar nimettir. Çok yönlü bir nimet. Çünkü savaş aynı zamanda emekçi kitlelerin dikkatini gündelik sefaletinden uzaklaştırmaya ve bunu “yüksek siyasete” yani insan katliamına dönüştürmeye hizmet eder. Hükümetler ve yöneticiler genellikle bir savaş düzenleyerek halk ayaklanması ve halk devriminden kaçınmaya çalıştılar. Tarih bu tür örneklerle doludur. Elbette savaş iki ucu keskin bir kılıçtır. Çoğu zaman da isyana yol açar. Ancak bu, Rus Devrimi’ne geldiğimizde geri döneceğimiz başka bir hikâye.

Şimdiye kadar beni dinlediysen, savaşın normal mali ve endüstriyel krizler kadar kapitalist sistemin doğrudan bir sonucu ve kaçınılmaz etkisi olduğunu anlamış olman lazım.

Kriz, işsizliği ve zorlukları ile -anlattığım şekilde geldiği zaman sana bunun kimsenin hatası olmadığı, “kötü zamanlar” olduğu, “aşırı üretimin” sonucu olduğu ve benzeri saçmalıklar söylendi. Ve kâr için kapitalist rekabet bir savaş durumunu ortaya çıkardığında, kapitalistler ve onların ahlaksızları -politikacılar ve basın- seni sahte vatanseverlikle doldurmak ve

onlar için savaşmalarını sağlamak için “Ülkenizi kurtarın!” diye haykırdılar.

Vatanseverlik adına sana dürüst ve kendin olmayı bırakman, kendi kararlarını askıya alarak hayatından vazgeçmen emredilir; öldürme, yağma ve yok etme emrine körü körüne itaat ederek öldürücü bir makede iradesiz bir dişli olmak yani babandan annenden, karından, çocuğundan ve sevdiğin her şeyden vazgeçmen ve sana asla zarar vermeyenleri -senin gibi efendilerinin talihsiz ve aldatılmış kurbanları olan kardeşlerini- katletmeye devam etmen emredilir.

Carlyle'nin dediği gibi, gerçekten de “vatanseverlik, alçakların sığınağıdır”.

Nasıl kandırıldığını ve aldatıldığını görmüyor musun?

Örneğin Dünya Savaşı'nı ele alalım. Amerika halkının katılım için nasıl kandırıldığını bir düşün. Avrupa'nın meselelerine karışmak istemediler. Onlar hakkında çok az şey biliyorlardı ve ölümcül kavgalara sürüklenmek istemiyorlardı. Woodrow Wilson'ı “bizi savaşın dışında tuttu” sloganıyla seçtiler.

Ancak Amerikan plütokrasisi, savaşta büyük servetler kazanılabileceğini gördü. Avrupalı savaşçılara cephane ve diğer malzemeleri satarak elde ettikleri milyonlardan memnun değillerdi; Amerika Birleşik Devletleri gibi 100 milyonu aşan nüfusu ile büyük bir ülkeyi savaşa sokarak ölçülemeyecek boyutlarda

ek kâr elde edilebilirdi. Başkan Wilson onların bas-kılarına dayanamadı. Ne de olsa hükümet ekonomik güçlerin hizmetçisidir; onların emirlerini yerine getirmek için oradadır.

Ama halkı açıkça buna karşıyken Amerika nasıl savaşa girebilirdi? Wilson'u ülkeyi savaştan uzak tutma sözü üzerine başkan olarak seçmemişler miydi?

Eski günlerde mutlak hükümdarlar altında, tebaalar sadece kralın emrine itaat etmek zorunda kalıyorlardı. Ancak bu durum genellikle direniş ve isyan tehlikesini içeriyordu. Modern zamanlarda, insanları yöneticilerinin çıkarlarına hizmet etmesini sağlamanın daha emin ve daha güvenli yolları vardır. Gerekli olan tek şey, onları efendilerinin onlardan yapmalarını istediklerini kendilerinin de istediğine inanmaya ikna etmektir. Yani kendi çıkarları için, ülkeleri için ve insanlık için iyi olduğuna inandırmaktır. Bu şekilde insanın asil ve samimi içgüdüleri, kapitalist üst sınıfın kirli işini yapmak, insanlığın utanç ve incinmesine yol açmak için kullanılır.

Modern keşifler bu oyunu nispeten kolaylaştırır. Matbaa, telgraf, telefon ve radyo bu konudaki temel yardımcılardır. Bu harika şeyleri üreten insan dehası, Mammon (maddiyat tanrısı) ve Mars'ın (savaş tanrısı) çıkarları için sömürülür ve aşağılanır.

Başkan Wilson, Amerikan halkını sermaye yararına savaşa sokmak için yeni bir şey keşfetti. Eski heyet başkanı Woodrow Wilson, “demokrasi için savaş” ve “bütün savaşları bitirecek savaş” kavramlarını keşfetti. Bu ikiyüzlü sloganla ülke çapında bir kampanya başlatıldı ve Amerikalıların kalplerinde en iğrenç hoşgörüsüzlük, zulüm ve cinayet eğilimleri uyandırıldı; dürüst ve bağımsız bir görüş dile getirme cesaretine sahip olan herkese karşı zehirle ve nefretle dolduruldular; kapitalist bir kâr savaşı olduğunu söylemeye cesaret edenler dövüldü, hapsedildi ve sınır dışı edildi. Cana kastetmeyi reddeden vicdani retçiler acımasızca “tembel” olarak nitelendirildi, kötü muameleye tabi tutuldu ve uzun hapis cezalarına mahkûm edildi; Hristiyan insanlara Nasıralı’nın “Öldürmeyeceksin” emrini hatırlatan erkekler ve kadınlar korkak olarak damgalandı ve hapis haneye kapatıldılar. Savaşın yalnızca kapitalizmin çıkarına olduğunu ilan eden radikaller, “kısır yabancılar” ve “düşman casusları” olarak muamele gördüler. Bütün özgür görüşleri bastırmak için özel yasalar aceleye getirildi. Vicdani retçilerin hepsine ağır cezalar verildi. Atlantik’ten Pasifik’e cani vatanseverlikle sarhoş olan aşırı milliyetçiler terör estirdi. Bütün ülke şovenizm ile çıldırdı. Ülke çapındaki militarist propaganda sonunda Amerikan halkını katliam alanına sürükledi.

Wilson “savaşmak için fazla gururluydu”, ancak başkalarını mali destekçileri için savaşmaya göndermeyecek kadar da gururlu değildi. O, “savaşmak için fazla gururluydu”, ancak Amerikan pltokrasisinin Avrupa savaş alanlarında l bırakılan yetmiş bin Amerikalının hayatlarından altın elde etmesine yardımcı olmayacak kadar da gururlu değildi.

“Demokrasi için savaş”, “bütün savaşları bitirecek savaş” tarihteki en büyük sahtekarlığı kanıtladı. Nitekim hala sona ermemiş yeni bir savaşlar zinciri başlattı. O zamandan beri, Wilson tarafından bile, savaşın sermaye için muazzam karlar elde etmekten başka hiçbir amaca hizmet etmediği kabul edildi. Avrupa ilişkilerinde daha önce hiç olmadığı kadar karışıklık yarattı. Almanya ve Fransa’yı yoksullaştırdı ve onları iflasın eşiğine getirdi. Avrupa halklarına muazzam borçlar ve işçi sınıflarına dayanılmaz bedeller yükledi. Her ülkenin varlıkları eridi. Bilim yeni yıkım tesisleri tarafından geliştirildi. Hristiyanlığın ngrs cinayetın katlanmasıyla kanıtlandı (“şiddet şiddeti doğurur” anlayışındaki Hristiyan ngrs.) ve antlaşmalar insan kanıyla imzalandı.

Dünya Savaşı finansın efendileri için büyük kazançlar sağladı, işçiler için de mezarlar inşa etti.

Ve bugün? Bugün, son katliamdan çok daha büyük ve daha korkunç olan yeni bir savaşın eşiğindeyiz. Her hükümet buna hazırlanıyor ve yaklaşan

katliam için işçilerin milyonlarca dolarlık terini ve kanını kullanıyor.

Bunu bir düşün dostum, sermaye ve devletin sana neler yaptığını gör.

Yakında seni “ülkeni savunmaya” tekrar çağıracaklar!

Barış zamanlarında tarlada ve fabrikada köle olursun, savaşta top yemi olarak hizmet edersin- hepsi efendilerinin daha fazla şan kazanması için.

Yine de sana “her şeyin yolunda olduğu”, “Tanrı’nın iradesi olduğu”, “böyle olması gerektiği” söylendi.

Bunun Tanrı’nın isteği olmadığını, sadece sermayenin ve devletin işi olduğunu görmüyor musun? Bunun böyle olmasının ve “böyle olması gerektiğinin” tek sebebinin siyasi ve endüstriyel efendilerinin kendileri senin emeğin ve gözyaşlarının üzerinden rahat ve lüks içinde yaşarken seni “avam” halk, “alt sınıf” olarak görüp sadece köle olarak kullanmasına, seni kandırmalarına ve aptal yerine koymalarına izin vermen olduğunu görmüyor musun?

“Her zaman böyleydi,” diyorsun uysalca.

Bölüm 7: Kilise ve Okul

Evet dostum, hep böyleydi. Yani yasa ve devlet her zaman efendilerin tarafındaydı. Zenginler ve güçlüler, kilisenin ve okulun yardımıyla sizi her zaman “Tanrı’nın iradesi” ile uyuşturdu.

Peki her zaman böyle olmak zorunda mı?

Eskiden halk bazı tiranların -bir çarın ya da başka bir otokratın- kölesi olduğunda, kilise (her din ve mezhepten) köleliğin ‘Tanrı’nın iradesi’ ile var olduğunu, bunun iyi ve gerekli olduğunu öğretti. Başka türlü olamazdı ve Tanrı’nın iradesine karşı olan herkes inançsız, kafir ve günahkardı.

Okul, bunun doğru ve adil olduğunu, tiranın “Tanrı’nın lütfuyla” yönettiğini, otoritesinin sorgulanmayacağını ve kendisine hizmet edilip itaat edilmesi gerektiğini öğretti.

Halk buna inandı ve köle olarak kaldı.

Ama yavaş yavaş köleliğin yanlış olduğu sonucuna varan bazı kişiler ortaya çıktı: Bir insanın bütün bir

halka boyun eğdirmesi, halkın hayatının ve emeğinin efendisi olması doğru değildi. Ve insanların arasına karışıp onlara ne düşündüklerini söylediler.

Sonra tiranın hükümeti bu insanlara saldırdı. Ülkenin yasalarını çiğnemekle suçlandılar; huzur bozanlar, suçlular ve halk düşmanları olarak adlandırıldılar. Öldürüldüler; kilise ve okul, Tanrı'nın ve insanın yasalarına karşı isyancılar olarak ölümü zaten hak ettiklerini söyledi. Ve köleler de buna inandı.

Ancak gerçek, sonsuza kadar bastırılamaz. Gidecek daha fazla insan, öldürülen "kışkırtıcıların" haklı olduğunu görmeye başladı. Köleliğin onlar için yanlış ve kötü olduğunu anlamaya başladılar ve sayıları her gün daha da arttı. Tiran onları bastırmak için sert yasalar çıkardı; devlet onları ve onların "korkunç planlarını" durdurmak için her şeyi yaptı. Kilise ve okul bu insanları kınadı. Yakalandılar, zulme uğradılar ve idam edildiler.

Bazen çarmıha gerilir, çivilenir ya da kafaları bir balta ile kesilirdi. Bazen de boğularak öldürülürler, kazıkta yakılırlar, dörde bölünürler veya atlara bağlanıp yavaşça parçalanırlardı.

Bunlar çeşitli ülkelerde kilise, okul ve yasa, hatta çoğu zaman kandırılmış güruh tarafından yapılırdı ve bugün müzelerde hala insanlara gerçeği söylemeyi deneyenleri cezalandırmak için kullanılan işkence ve cinayet aletlerini görebilirsiniz.

Ancak işkence ve cinayete rağmen; yasaya ve devlete rağmen; kiliseye, okula ve basına rağmen; insanların “Her zaman böyleydi ve öyle kalması gerekiyor.” diye ısrar etmelerine rağmen sonunda kölelik kaldırıldı.

Daha sonra, serflik günlerinde, soylular insanlar üzerinde hükmettiklerinde, kilise ve okul tekrardan hükümdarların ve zenginlerin yanında yer aldı. Halkı isyankâr olmaya cesaret ederlerse, efendilerine itaat etmeyi reddederlerse Tanrı’nın gazabına uğrayacaklarını söyleyerek tehdit ettiler. Yasaya meydan okumaya cüret eden ve daha büyük özgürlük, refah müjdesini dile getiren “rahatsız edici” ve sapkınların başlarına en büyük kötülükleri getirdiler. Bu “halk düşmanları” yine takip edildi, zulme uğradı ve öldürüldü ancak günü gelince serflik de kaldırıldı.

Serflik yerini ücretli köleliğiyle kapitalizme bıraktı, kilise ve okulun tekrardan efendinin yanında olduğunu görüyorsun. Yine halkın özgür ve mutlu olmasını dileyen dinsizlere, “kâfirlere” karşı gürlüyorlar. Yine kilise ve okul sana “Tanrı’nın iradesi” hakkında vaaz veriyor: Kapitalizm iyi ve gereklidir, efendilere karşı itaatkâr olunmalıdır çünkü zengin ve fakir olmak “Tanrı’nın isteğidir” ve ona karşı çıkan kişi günahkâr, uyumsuz, anarşisttir.

Görüyorsun ki kilise ve okul geçmişte olduğu gibi hala kölelere karşı efendilerle birlikte. Renklerini

bukalemun gibi değiştirebilirler ama doğalarını asla değiştiremezler. Hâla fakirlere karşı zenginlerden, zayıflara karşı güçlülerden, özgürlük ve adalete karşı “yasa ve düzen”den yanalar.

şimdi -tıpkı eskiden olduğu gibi- insanlara efendilerine saygı duymayı ve itaat etmeyi öğretiyorlar. Tiranın kral olduğu zamanda kilise ve okul, kralın “yasa ve düzenine” karşı saygıyı ve itaat etmeyi öğretti. Kral lağvedilip cumhuriyet kurulduğunda, kilise ve okul cumhuriyetçi “kanun ve düzen”e karşı saygıyı ve itaat etmeyi öğretti. İTAAT ET! Bu, tiran ne kadar aşağılık olursa olsun, onun “yasa ve adaleti” ne kadar baskıcı ve adaletsiz olursa olsun, kilisenin ve okulun her zamanki mottosudur.

İTAAT ET! Çünkü otoriteye itaat etmeyi bırakırsan kendini düşünmeye başlayabilirsin! Bu, kilise ve okulun başına gelen en büyük talihsizlik “yasa ve düzen” için de en büyük tehlike olacaktır. O zaman sana öğrettikleri her şeyin bir yalan olduğunu; çalışmaya, acı çekmeye ve sessiz kalmaya devam etmen için seni zihninle ve bedenle köleleştirmek amacıyla öğretildiğini anlarsın.

Bu senin açından bir uyanış, efendi için, kilise ve okul için de en büyük felaket olacaktır.

Ama benimle buraya kadar geldiysen, kendini düşünmeye şimdi başladıysan, kapitalizmin seni soyduğunu anlarsan ve devletin “yasa ve düzen” ile ona

yardım etmek için orada olduğunu anlarsan; kurum-sallaşmış din ve eğitimin seni yalnızca kandırmaya ve esaret altında tutmaya hizmet ettiğini anlarsan, haklı olarak öfkeli hissedebilir ve “Dünyada adalet yok mu?” diye bağırabilirsin.

Bölüm 8: Adalet

Hayır dostum, itiraf etmek ne kadar zor olsa da dünyada adalet yok.

Daha da kötüsü: Bir kişinin diğerinin ihtiyacından yararlanmasını, onu kendi çıkarına çevirmesini ve kendi türünü sömürmesini sağlayan koşullar altında yaşadığımız sürece *adalet var olamaz*.

Herhangi biri bir başkası tarafından yönetildiği sürece adalet var olamaz; kişi diğerini kendi iradesine karşı zorlayacak yetki ve güce sahip olduğu sürece adalet var olamaz.

Efendi ile kölesi arasında adalet var olamaz.

Eşitlik de olamaz.

Adalet ve eşitlik ancak eşitler arasında olabilir. Sokakları temizleyen fakir erkek işçi toplumsal olarak Morgan'la eşit midir? Temizlikçi kadın işçi Lady Astor ile eşit mi?

Temizlikçi kadın işçi ve Lady Astor'un özel ve ya halka açık herhangi bir yere girdiğini düşünelim. Eşit şekilde karşılanacak ve muamele görecekler mi? Kendi kıyafetleri, yerlerini belirleyecektir. Çünkü kı-

yafetleri bile mevcut koşullar altında toplumsal konumlarındaki, yaşamsal konumlarındaki, nüfuzlarındaki ve zenginliklerindeki farklılığı gösteriyor.

Temizlikçi kadın işçi hayatı boyunca çok çalışmış olabilir, toplumun en çalışkan ve yararlı üyelerinden biri olabilir. Hanımefendi ise asla tek bir iş bile yapmamış olabilir, topluma en ufak bir faydası bile dokunmamış olabilir. Bunlara rağmen tercih edilecek ve iyi bir şekilde karşılanacak kişi zengin hanımefendidir.

Bu çirkin örneği seçtim çünkü bu durum, toplumumuzun ve uygarlığımızın özünü gösteriyor.

Dünyada en önemli olan şeyler para ve paradan kaynaklanan güç ve otoritedir.

Adaleti değil mülkiyeti var eder.

Bu örneği kendi hayatını kapsayacak şekilde genişlet, adalet ve eşitliğin yalnızca ucuz laflar ve sana öğretilen yalanlar olduğunu, para ve gücün ise tek gerçek şey olduğunu fark edeceksin.

Yine de insanlıkta köklü bir adalet duygusu vardır ve herhangi birine adaletsizlik yapıldığını gördüğünde buna her zaman hislenirsin. Öfkeli hissedersin ve buna kızarsın: Çünkü hepimiz diğer insanlara karşı içgüdüsel bir sempati duyuyoruz, çünkü doğamız ve alışkanlıklarımız gereği sosyal varlıklarız. Ancak çıkarların veya güvenliğin söz konusu olursa farklı davranırsın; hatta farklı hissedersin.

Diyelim ki kardeşinin bir yabancıya yanlış yaptığını gördün. Onu uyarır ve bunun için azarlırsın.

Patronunun bir işçiye haksızlık yaptığını gördüğünde buna kızarsın ve için isyanla dolar. Ancak muhtemelen işini kaybedebileceğin veya patronunla kötü bir ilişki kurabileceğin için duygularını ifade etmekten kaçınacaksın.

Kişisel *çıklarların* senin doğanın daha iyi tarafını bastırıyor. Patrona bağımlılığın ve onun senin üzerindeki ekonomik gücü davranışını etkiliyor.

Farz et ki John, yerdeki Bill'i dövüyor ve tek-meliyor. İkisi de senin için yabancı olabilir ancak John'dan korkmuyorsan yere düşen bir adamı tekmelemeyi bırakmasını söyleyeceksin.

Ancak polisin birine aynı şeyi yaptığını gördüğünde müdahale etmeden önce iki kez düşüneceksin çünkü o da seni döverek tutuklayabilir. Çünkü otoritesi var.

Yetkisi olmayan ve adaletsiz davrandığında birinin müdahale edebileceğini bilen John, ne yapacağına oldukça dikkat edecektir.

Otoriteye sahip olan ve kendisine herhangi birinin müdahale etme şansının çok az olduğunu bilen polisin adaletsiz davranma olasılığı ise daha yüksektir.

Bu basit örnekte bile, otoritenin ona sahip olan ve onu uygulayanlar üzerindeki etkisini gözlemleyebilirsin. Otorite, sahibini adaletsiz ve keyfi davrandırta-

bilme eğilimindedir; kurbanlarınıysa yanlış, itaatkâr ve köle olarak kabul ettirir. Otorite sahibini yozlaştırır ve kurbanlarını küçük düşürür.

Bu, varoluşun en basit ilişkileri için doğruysa endüstriyel, politik ve toplumsal yaşamımızın daha geniş alanında kim bilir ne ölçüde doğrudur?

Patronuna olan ekonomik bağımlılığının eylemlerini nasıl etkileyeceğini gördük. Benzer şekilde, ona ve onun niyetine bağımlı olanları da etkileyecektir. Dolayısıyla, açıkça farkında olmasalar bile, çıkarları onların eylemlerini de yönlendirecektir.

Ya patron? O da *kendi* çıkarlarından etkilenmez mi? Onun tavırları, tutumu ve davranışı kişisel çıkarlarının bir sonucu olmayacak mı?

Gerçek şu ki herkes esas olarak kendi çıkarları tarafından kontrol ediliyor. Duygularımız, düşüncelerimiz, eylemlerimiz, tüm hayatımız bilinçli ve bilinçsiz olarak çıkarlarımız tarafından şekilleniyor.

Sıradan insan doğasından, ortalama bir insandan bahsediyorum. İstisna gibi görünen durumlar bulabilirsin. Örneğin büyük bir fikir veya ideal, bir insanı öylesine ele geçirebilir ki o insan kendisini tamamen ona adayabilir ve hatta bazen onun için hayatını feda edebilir. Böyle bir durumda, o kişi kendi çıkarlarına aykırı hareket etmiş gibi görünebilir. Ama böyle düşünmek hatadır. Çünkü gerçekte, insanın uğruna yaşadığı, hatta uğruna yaşamını verdiği fikir ya da

ideal onun asıl çıkarıydı. Tek fark idealist, asıl çıkarını bir fikir için yaşamakta bulurken ortalama bir insanın en güçlü çıkarı ise dünyaya ayak uydurmak, rahat ve huzur içinde yaşamaktır. Ancak her iki insan da asıl çıkarları tarafından kontrol edilir.

İnsanların çıkarları farklılık gösterir ancak hepimiz birbirimize benziyoruz. Çünkü her birimiz *ken-di* özel çıkarlarımıza göre hissediyor, düşünüyor ve hareket ediyoruz.

O halde patronunun çıkarlarına aykırı davranmasını bekleyebilir misin? Kapitalistin, çalışanlarının çıkarları tarafından yönlendirilmesini bekleyebilir misin? Maden sahibinin işini madencilerin çıkarları için yürütmesini bekleyebilir misin?

Patronun ve işçilerin çıkarlarının farklı olduğunu gördük; o kadar farklı ki birbirlerine karşıtlar.

Aralarında adalet olabilir mi? Adalet, herkesin hakkını alması anlamına gelir. Kapitalist toplumda işçi, hakkını ya da adaleti elde edebilir mi?

Öyle olsaydı, kapitalizm var olamazdı: Çünkü o zaman işveren işinden herhangi bir kar elde edemezdi. Eğer işçi hakkını alırsa -yani ürettiği şeyler ya da eşdeğerleri- kapitalistin karı nereden gelir? Emek, ürettiği servete sahip olsaydı kapitalizm var olmazdı.

Bu, işçinin ürettiklerini alamayacağı, kendi hakkı olanı alamayacağı ve bu nedenle ücretli kölelik varken adaleti sağlayamayacağı anlamına gelir.

“Eğer durum buysa,” diyorsun, “hukuka, mahkemelere başvurabilir.”

Mahkeme nedir? Hangi amaca hizmet eder? Yasayı korumak için vardır. Birisi paltonu çaldıysa ve bunu kanıtlayabilirsen mahkemeler senin lehine karar verir. Sanık zenginse veya zeki bir avukatı varsa her şeyin bir yanlış anlaşılma olduğu veya bunun bir sapkınlık olduğu sonucuna varılabilir ve hırsız büyük olasılıkla serbest kalabilir.

Fakat patronunu, emeğinin büyük bir kısmını çalmakla, seni kişisel menfaati ve karı için kullanmakla suçlarsan hakkını mahkemelerde alabilir misin? Hakim, davayı reddedecektir çünkü patronunun senin emeğin üzerinden kar elde etmesi yasalara aykırı değildir. Bunu yasaklayacak bir kanun yok. Adalete bu şekilde ulaşamayacaksın.

“Adaletin gözü kördür” diyor. Bununla kastedilen statü, güç, ırk, inanç veya renk ayrımını tanımasıdır.

Bu önermenin tamamen yanlış olduğunun görülmesi gerekir. Çünkü adalet insanlar, yargıçlar ve jüriler tarafından idare edilir ve her insanın kendi çıkarları vardır; kişisel duyguları, görüşleri, beğenileri, hoşlanmadıkları ve önyargılarından yalnızca

yargıç cübbesi giyerek ve bankta (jürilerin oturduğu bank) oturarak kurtulamazlar. Yargıcın tutumu -herkes gibi- eğitimi ve yetiştirilmesi, yaşadığı çevre, duyguları ve düşünceleri ve özellikle çıkarları ve ait olduğu toplumsal grubun çıkarları tarafından bilinçli veya bilinçsiz olarak belirlenecektir.

Yukarıdakileri göz önünde bulundurduğunda mahkemelerin iddia edilen tarafsızlığının gerçekte psikolojik olarak imkânsız olduğunu anlamalısın. Böyle bir şey yoktur ve olamaz. En iyi ihtimalle yargıç ne duygularının ne de çıkarlarının -bir birey veya belirli bir sosyal grubun üyesi olarak- herhangi bir şekilde ilgili olduğu durumlarda nispeten tarafsız olabilir. Bu gibi durumlarda adalet elde edebilirsin. Ancak bunlar genellikle düşük öneme sahiptir ve adaletin genel idaresinde çok önemsiz bir rol oynarlar.

Bir örnek düşünelim. İki iş adamının, politik veya toplumsal bir önemi olmayan bir mülkün sahipliği konusunda tartıştığını varsayalım. Böyle bir durumda, konuyla ilgili hiçbir kişisel duygusu veya ilgisi olmayan yargıç davanın esasına göre karar verebilir. O zaman bile tutumu büyük ölçüde sağlık durumuna ve sindirim sistemine, evi terk ettiği ruh haline, eşiyile olası bir tartışmaya, görünüşte önemsiz ve ilgisiz ancak çok belirleyici diğer insan faktörlerine bağlı olacaktır.

Ya da iki işçinin bir tavuk kümesinin mülkiyeti nedeniyle mahkemede olduğunu varsayalım. Yargıç, böyle bir durumda adil bir şekilde karar verebilir çünkü davacılarından birinin veya diğerinin lehine verilen bir karar yargıcın konumunu, duygularını veya çıkarlarını hiçbir şekilde etkilemez.

Ama önündeki davanın, ev sahibiyle veya patronuyla davalık olan bir işçinin davası olduğunu varsayalım. Bu tür durumlarda, hakimin karakter ve kişiliği kararını etkileyecektir. Sonuç mutlaka adaletsiz olacak değil. Bahsetmeye çalıştığım nokta bu değil. Dikkatinizi çekmek istediğim şey söz konusu davada yargıcın tavrının tarafsız olamayacağı ve olmayacağıdır. İşçilere yönelik duyguları, toprak ağaları veya işverenlerle ilgili kişisel görüşü ve toplumsal görüşleri yargılarını -hatta bazen kendisinin farkında olmayacağı şekilde- etkileyecektir. Kararı adil olabilir veya olmayabilir; koşullar ne olursa olsun karar yalnızca kanıta dayalı olmayacaktır. Kişisel duyguları, emek ve sermaye ile ilgili görüşlerinden etkilenecektir. Tutumu genel olarak arkadaş çevresi ve toplumsal grubu ile ilgili olacak ve bu konudaki görüşleri o grubun çıkarlarına uygun olacaktır. Hatta kendisi bir ev sahibi olabilir veya emek sömüren bir şirkette hisse sahibi olabilir. Duruşmada verilen delillere yönelik bilinçli veya bilinçsiz görüşü, kendi duygula-

rı ve önyargılarıyla biçimlenecek, kararı bunun bir sonucu olacaktır.

Ayrıca iki davacının görünüşü, konuşma ve davranış tarzları, özellikle zeki bir avukat çalıştırma yetenekleri yargıcın izlenimleri ve dolayısıyla kararı üzerinde çok önemli bir etkiye sahip olacaktır.

Bu nedenle bu tür durumlarda kararın, davanın esasından ziyade belirli bir yargıcın zihniyetine ve sınıf bilincine bağlı olacağı açıktır.

Bu deneyim o kadar geneldir ki toplum kendini “yoksullar zenginlerin karşısında adalet bulamaz” duygusuyla ifade etmiştir. Arada sırada istisnalar olabilir ancak bu durum genellikle **doğrudur** ve toplum farklı çıkarılara sahip farklı sınıflara bölündüğü sürece başka türlü **olamaz**. Durum böyle olduğu sürece adalet tek taraflı, *sınıf adaleti* olacaktır; yani bir sınıf lehinedir ve diğerine karşı adaletsizlik anlamına gelir.

Belirli sınıf meselelerini, sınıf mücadelesi vakalarını içeren davalarda bu durum daha net bir şekilde görünür.

Örneğin bir şirkete veya zengin bir patrona karşı işçilerin grevini ele alalım. Yargıçları, mahkemeleri hangi tarafın yanında bulacaksınız? Yasa ve devlet kimin çıkarlarını koruyacak? İşçiler daha iyi yaşam koşulları için grev yapıyorlar; evlerinde, uğurlarına yarattıkları servetten biraz daha büyük bir pay al-

maya çalıştıkları eşleri ve çocukları var. Yasa ve devlet bu değerli amaç için onlara yardım ediyor mu?

Gerçekte ne olur? Devletin her kolu, emeğe karşı sermayenin yardımına koşar. Mahkemeler grevciler hakkında tedbir kararı çıkaracak, grevcilerin insanları sömürülmemeye ikna etmelerine izin vermeyerek grevcileri yasaklayacak veya etkisiz hale getirecek, polis grev gözcüsünü dövecek ve tutuklayacak, hakimler para cezalarını dayatacak ve onları hapse atacaktır. Devletin tüm mekanizması grevi kırmak, mümkünse sendikayı parçalamak ve işçilere boyun eğdirmek için kapitalistlerin hizmetinde olacaktır. Eyalet valisi bazen milisleri bile çağırır, başkan ise orduya görev emrini -sırf emeğe karşı kapitalistleri desteklemek için- verir.

Bu arada grevin gerçekleştiği vakıf veya şirket, çalışanlarına şirket lojmanlarını boşaltmalarını emreder. Onları ve ailelerini soğukta dışarı atacak ve fabrika, maden veya atölyedeki yerlerini *senin* emeğin ve vergilerin ile finansa edilen polisin, mahkemelerin ve devletin koruması altındaki grev kırıcılarla dolduracak.

Böyle durumlarda adaletten bahsedebilir misin? Yoksulların zenginlere, emeğin sermayeye karşı mücadelesinde adaletin mümkün olduğuna inanacak kadar saf olabilir misin? Bunun acı bir mücadele, karşıt çıkarların mücadelesi, *iki sınıflı* bir *savaş* oldu-

ğunu görmüyor *musun?* Savaşta adalet bekleyebilir misin?

Gerçekte kapitalist sınıf, bunun bir savaş olduğunu bilir ve emeği yenmek için kullanabileceği her yolu kullanır. Ancak işçiler maalesef durumu efendileri kadar net görmüyorlar ve bu yüzden hala “adalet”, “kanun önünde eşitlik” ve “özgürlük” konusunda gevezelik ediyorlar.

İşçilerin bu tür masallara inanması kapitalist sınıf için faydalıdır. Efendilerin hâkimiyetinin devamını garantiler. Bu nedenle bu inancı devam ettirmek için her türlü çabayı gösterirler. Kapitalist basın, politikacı, konuşmacı, hukukun adalet anlamına geldiğini, herkesin hukuk önünde eşit olduğunu, herkesin özgürlüğün tadını çıkarması ve hayatta herkesin diğeriyle aynı fırsata sahip olması konusunda seni etkileme fırsatını asla kaçırmazlar. Bütün yasa ve düzen, kapitalizm ve devlet mekanizması, tüm uygarlığımız bu devasa yalana dayanmaktadır. Bu yalanın okul, kilise ve basın tarafından yapılan sürekli propagandası koşulları olduğu gibi tutmak, ücretli köleliğinin ‘kutsal kurumlarını’ korumak, seni yasalara ve otoriteye itaatkâr kılmak içindir.

Halka her yöntemle bu ‘adalet’, ‘özgürlük’ ve ‘eşitlik’ yalanını aşılamaya çalışırlar, tüm güçlerinin ve statülerinin bu inanca dayandığını gayet iyi bilirler. Her uygun ve uygunsuz durumda seni bu saçmalık-

la doldururlar; bu dersi sana daha vurgulu bir şekilde vermek için özel günler bile yarattılar. Onların büyücülerini 4 Temmuz'da seni bu şeylerle doldurur, sefaletini ve tatminsizliğini havai fişeklerle atmaya, büyük gürültü ve kargaşada ücretli köleliğini unutmaya izin verilir. Bu büyük olayın -III. George'un zulmünü ortadan kaldıran ve Amerikan Kolonileri'ni bağımsız bir cumhuriyet haline getiren Amerikan Devrim Savaşı'nın- görkemli hatırasına ne kadar da büyük bir hakaret! Şimdi o olayın yıldönümü, işçilerin ne özgürlüğe ne de bağımsızlığına sahip olduğu ülkedeki köleliğini maskeleyerek için kullanılıyor. Yaralarına tuz basmak için, sahip olmadığı şeyler için dindar bir şükran sunabileceğin bir Şükran Günü bile verdiler!

Efendilerinin güvencesi -senin aptallığın sayesinde- o kadar büyük ki böyle şeyler yapmaya cesaret edebiliyorlar. Seni bu kadar aldatılmış olarak bırakıp ve doğal olarak isyankâr ruhunun gözlerini açıp öfkeli bir şekilde meydan okuyarak, yüreğinden çığlıklar atarak asla izin vermeyeceğin türden iğrenç bir 'yasa ve düzen' ibadetine sıkıştırdıklarında kendilerini güvende hissederler.

İsyanının en ufak bir belirtisi bile başına devletin, yasanın ve düzenin polis copundan başlayan hapis hane ve darağacıyla veya elektrikli sandalyeyle biten tüm ağırlığını çeker. Bütün kapitalizm ve devlet sis-

temi, her tatminsizlik ve isyan belirtisini ezmek için seferber edilmiştir; evet, bir işçi olarak koşullarını iyileştirme girişimlerini bile. Çünkü efendilerin durumu çok iyi anlıyor ve davanın gerçeklerini, köle olduğun gerçeğini fark etmenin tehlikesini tam olarak biliyorlar. Kendi çıkarlarının ve sınıflarının çıkarlarının farkındadırlar. İşçiler karmakarışık ve kafası karışmış haldeyken onlar sınıf bilincindedeler.

Sanayi lordları, seni örgütsüz ve düzensiz tutmanın veya sendikaların güçlü ve militan olduklarında onları dağıtmanın kendileri için iyi olduğunu bilirler. Sınıf bilinçli bir işçi olarak her ilerlemeye karşı çıkmak için ellerinden geleni artlarına koymuyorlar. Emegın koşullarını iyileştirmek için yapılan her hareketten nefret ediyorlar, buna karşı sertçe savaşıyorlar. Bir işçi olarak koşullarını iyileştirmek yerine kendi kurallarının sürdürülmesine hizmet eden eğitim ve propagandaya milyonlar harcıyorlar. Kârlarını azaltabilecek veya üzerindeki hakimiyetlerini tehdit edebilecek herhangi bir düşünceyi veya fikri bastırmak için ne masraftan ne de çabadan kaçınıyorlar.

Bu nedenle daha iyi koşullar için emegın bütün arzusunu ezmeye çalışıyorlar. Örneğin günde sekiz saat hareketini düşün. Nispeten yakın bir tarih ve muhtemelen patronların emegın bu çabasına karşı ne kadar sert ve kararlı olduğunu hatırlıyorsun.

Amerika'daki bazı endüstrilerde ve çoğu Avrupa ülkesinde mücadele hala devam ediyor. Amerika Birleşik Devletleri'nde 1886'da başladı ve patronlar işçileri eski koşullarda fabrikalara geri götürmek için vahşetle saldırdı. Lokavtlara başvurdular, binlerce kişiyi işsiz bıraktılar; işçi meclislerine, işçi meclislerinin aktif üyelerine karşı kiralık haydutlar ve Pinkertonlar (1850 yılında Allan Pinkerton tarafından kurulan özel bir ABD güvenlik ve dedektiflik şirketi) tarafından uygulanan şiddete, sendika genel merkezlerinin ve toplantı yerlerinin yıkılmasına başvurdular.

'Yasa ve düzen' neredeydi? Devlet mücadelenin hangi tarafındaydı? Mahkemeler ve hakimler ne yaptı? Adalet neredeydi?

Yerel, eyalet ve federal otoriteler patronlara yardım etmek için emirlerindeki tüm teçhizatı ve gücü kullandılar. Cinayetten çekinmediler bile. Hareketin en aktif ve yeteneklileri, işçilerin çalışma saatlerini azaltma girişimlerinin bedelini hayatlarıyla ödemek zorunda kaldı.

Bu mücadele üzerine pek çok kitap yazıldı, bu yüzden detaylara girmeme gerek kalmadı. Ancak bu olayların kısa bir özeti okuyucunun hafızasını tazelayecektir.

Günde sekiz saat hareketi 1 Mayıs 1886'da Chicago'da başladı ve yavaş yavaş ülke geneline yayıldı.

Başlangıcı, büyük sanayi merkezlerinin çoğunda ilan edilen grevlerle oldu. Yirmi beş bin işçi grevin ilk gününde Chicago'da işlerini bıraktı ve iki gün içinde sayıları ikiye katlandı. 4 Mayıs'ta kentteki sendikali işçilerin neredeyse tümü greve dahil oldu.

Yasanın silahlı yumruğu derhal patronların yardımına koştu. Kapitalist basın grevcilere şiddetle karşı çıktı ve onlara karşı silah kullanılması çağrısında bulundu. Grevlerin hemen ardından polisin saldırıları gerçekleşti. En acımasız saldırı McCormick fabrikasında gerçekleşti, burada çalışma koşulları o kadar dayanılmazdı ki işçiler Şubat ayında greve gitmek zorunda kaldılar. Burada polis ve Pinkertonlar, toplanan işçilere kasıtlı olarak yayılım ateşi açtı, dördünü öldürdü ve çok sayıda işçiyi yaraladı.

Saldırlara karşı 4 Mayıs 1886'da Haymarket Meydanı'na eylem çağrısı yapıldı.

O eylem, Chicago'da her gün gerçekleşen sıradan eylemlerden biriydi. Şehrin Belediye Başkanı Carter Harrison oradaydı; Birkaç konuşmayı dinledi ve sonra -mahkemede verdiği yeminli ifadesine göre- eylemin sorunsuz geçtiğini Emniyet Müdürü'ne bildirmek için Emniyet Müdürlüğü'ne geri döndü. Geç oluyordu; akşam saat on civarıydı. Ağır bulutlar gökyüzünü kaphıyor, yağmur yağacak gibi görünüyordu. Sadece iki yüz kişi kalana kadar eylemciler dağıldı. Sonra aniden Polis Müfettişi Bonfield komutasın-

daki yüz polislik bir ekip olay yerine koştı. Samuel Fielden'in eylemcilerin arta kalanına hitap ettiği arabayı durdurdular. Müfettiş, eylemin dağılmasını emretti. Fielden cevapladı: *“Bu barışçıl bir eylem.”* Polis -daha fazla uyarı yapmadan- sopalarla acımasızca insanlara saldırdı. O anda havada bir şey vızıldadı. Bomba gibi bir patlama oldu. Yedi polis öldü ve yaklaşık altmış kişi yaralandı.

Bombayı kimin attığı bugüne dek hala tespit edilemedi.

Polis ve Pinkertonlar grevcilere karşı o kadar gaddarlaşmıştı ki birisinin karşı çıkışını böyle bir eylemle ifade etmesi şaşırtıcı değildi. O kimdi? Chicago'nun sanayi patronları bu ayrıntıyla ilgilenmiyorlardı. Asi emeği ezmekte, günde sekiz saat hareketini durdurmakta ve işçilerin sözcülerinin sesini bastırmakta kararlıydılar. *“İşçilere dersini verme”* kararlılıklarını ilan ettiler.

O dönemde işçi hareketinin en zeki, aktif ve öne çıkanları arasında, ataları Amerikan Devrimi'nde yaşanan eski bir Amerikan soyundan gelen Albert Parsons vardı. August Spies, Adolf Fischer, George Engel ve Louis Lingg günde sekiz saat çalışma için ajitasyonda onunlaydılar. Chicago'nun ve Illinois Eyaleti'nin parasal çıkarları onları *“almaya”* karar verdi. Amaçları, en sadık ve bilinenlerini öldürerek emeği cezalandırmak ve terörize etmektir. Bu insanların

yargılanması, emeğe karşı sermayenin Amerika tarihindeki en dehşetli komplosuydu. Sahte delil, rüşvet verilen jüri üyeleri ve polisin intikamı bir araya gelerek sonlarını getirdi.

Parsons, Spies, Fischer, Engel ve Lingg ölüme mahkum edildi, Lingg hapisanede intihar etti. Samuel Fielden ve Michael Schwab ömür boyu hapse mahkum edilirken Oscar Neebe 15 yıl hapis cezasına çarptırıldı. “Chicago Anarşistleri” olarak bilinen bu insanların yargılanmasından daha büyük bir adalet suçu asla görülmedi.

Daha sonra Illinois Valisi olan John P. Altgeld duruşma işlemlerini dikkatlice gözden geçirdi. İdam edilen ve hapsedilen insanların sanayicilerin, polisin ve mahkemelerin komplosunun kurbanı olduğunu ilan etmesi, kararın ne kadar büyük bir yasal rezalet olduğunu gösterdi. O yargının cinayetlerini geri alamadı ama hâlâ tutuklu olan anarşistleri, gücünün yettiği ölçüde -cesurca- özgürleştirdi.

Sömürücülerin intikamı o kadar ileri gitti ki cesur tavrı nedeniyle Altgeld’i Amerika’nın siyasi yaşamından çıkararak cezalandırdılar.

Haymarket trajedisi emeğin efendilerden bekleyebileceği “adaletin” çarpıcı bir örneğidir. Bu, sınıf karakterinin, sermayenin ve devletin işçileri ezmek için başvuracağı araçların bir göstergesidir.

Amerikan işçi hareketinin tarihi bu tür örneklerle doludur. Bunların hepsini gözden geçirmek bu kitabın kapsamında değildir. Okuyucuyu Amerikan proletaryasının Golgota'yla (*İncil*'deki anlatımlara göre Kudüs surlarının hemen dışında yer alan ve İsa'nın çarmıha gerildiği tepe) daha yakından tanışması için yönlendirdiğim sayısız kitap ve yayında ele alınmaktadır. Chicago yargı cinayetleri her emek mücadelesinde daha küçük ölçekte tekrarlanıyor. Colorado Eyaleti'nde Eyalet Milisleri'nin kasıtlı olarak işçilerin -birçok erkek, kadın ve çocuğun kaldığı- çadırlarına ateş açtığı 1913 yazında; Kaliforniya, Wheatland'ın tarlalarında grevcilerin öldürülmesinde; 1916'da Everett, Washington'da; Tulsa, Oklahoma'da; Virginia ve Kansas'ta; Montana'daki bakır madenlerinde ve ülkenin birçok yerindeki cinayetlerde tekrarlanıyor.

Efendilerin nefretini ve dehşetini hiçbir şey kurbanlarının gerçeğin farkına vardırılma çabası kadar uyandırmaz. Bu, kölelik ve serflik zamanlarında olduğu gibi bugün de doğrudur. Kilisenin, onu eleştirenlere nasıl zulmettiğini, öldürdüğünü, otoritesine ve nüfuzuna bir tehdit olarak gördüğü bilimin her ilerleyişiyle nasıl savaştığını gördük. Benzer şekilde her despot her zaman isyanın sesini bastırmaya çalıştı. Sermaye ve devlet, güçlerinin ve çıkarlarının

temellerini sarsmaya cesaret eden herkesin peşine - aynı ruhla- öfkeyle düştü ve onları parçalara ayırdı.

Otorite ve mülkiyetin bu hiç değişmeyen tutumunun örnekleri olarak son iki vakayı ele alalım: Mooney-Billings vakası, Sacco ve Vanzetti vakası. Biri Doğu'da, diğeri Batı'da, ikisi birbirinden on yıl ve kıtanın tüm genişliği kadar uzaktaydı. Yine de tam olarak aynılardı, bu da efendilerin kölelerine muamelesinde Doğu, Batı ya da herhangi bir zaman ve yer farkı olmadığını kanıtliyordu.

Mooney ve Billings Kaliforniya'da ömür boyu hapisteye. Neden? Sadece birkaç kelimeyle cevap verecek olsaydım, mükemmel bir gerçek ve bütünlükle şunu söylerdim: Çünkü onlar, işçileri gerçeğin farkına vardırmaya ve koşullarını iyileştirmeye çalışan zeki sendikacılarıdır.

Onları mahkum eden başka bir sebep yoktu, sebep sadece buydu. Kaliforniya'nın para gücü San Francisco Ticaret Odası, bu kadar enerjik ve militan iki insanın faaliyetlerine tahammül edemedi. San Francisco'daki emek huzursuz hale geliyordu, grevler yapılyordu ve emekçiler ürettikleri servetten daha büyük bir pay alma taleplerini dile getiriyordu.

Kıyıdaiki sanayi kodamanları, örgütlü emeğe savaşı ilan etti. "Açık dükkan"ı ve sendikaları parçalamakta kararlıydılar. Bu, işçileri çaresiz bir duruma sokmanın ve ardından ücretlerin düşürülmesinin ilk

adımıydı. Nefretleri ve zulümleri her şeyden önce emek hareketinin en aktiflerine yönelikti.

Tom Mooney, araba şirketinin onu affedemeyeceği bir suç işlemiş, San Francisco'daki arabacıları örgütlemişti. Mooney, Warren Billings ve diğer işçilerle birlikte bir dizi grevde de aktif rol almıştı. Sendika davasına olan bağlılıklarıyla biliniyor ve takdir ediliyorlardı. Bu, işverenlerin ve San Francisco Ticaret Odası'nın onları yoldan çekmeye çalışması için yeterliydi. Birkaç kez, otomobil şirketleri ve diğer şirketler tarafından komplo suçlamalarıyla tutuklanmışlardı. Ancak onlara karşı açılan davalar o kadar dayanaksızdı ki mecburen reddediliyordu. Ticaret Odası -tuttukları insanların açıkça yapmakla tehdit ettiği gibi- bu iki işçiyi 'alma' fırsatını bekledi.

Fırsat, 22 Temmuz 1916'da San Francisco'daki Hazırlık Geçit Töreni sırasındaki patlamayla geldi. Şehrin işçi sendikaları, geçit törenine katılmamaya karar vermişlerdi, çünkü sonradan anlaşıldığı üzere Kaliforniya sermayesinin örgütlü emeğe karşı bir güç gösterisiydi.

Geçit töreni sırasında patlayan cehennem makinesini kimin yerleştirdiği hiçbir zaman tespit edilemedi çünkü San Francisco polisi sorumlu taraf veya tarafları bulmak için hiçbir zaman ciddi bir çaba göstermedi. Trajik olayın hemen ardından Thomas Mooney ve eşi Rena, makinist sendikası üyesi War-

ren Billings, Edward D. Nolan ve jitney(paylaşımli taksi) şoförleri sendikasıdan I. Weinberg tutuklandı.

Billings ve Mooney'in davası, Amerikan mahkemeleri tarihindeki en kötü skandallardan biriydi.

Devletin tanıkları yalancı şahitlerdi, polis tarafından sahte ifade vermeleri için rüşvet verildi, tehdit edildiler. Mooney ve Billings'in masumiyetini gösteren tüm kanıtlar göz ardı edildi. Mooney, patlama yerinden yaklaşık bir buçuk mil uzakta bir evin çatısına arkadaşlarıyla birlikte olduğu sırada korkunç makineyi yerleştirmekle suçlandı. Geçit töreni sırasında bir film şirketi tarafından yapılan gösterinin fotoğrafı, çatıda Mooney'yi açıkça gösteriyordu ve arka planda 14:02'yi gösteren bir sokak saati vardı. Patlama ise 14:06'da meydana gelmişti. Mooney'nin fiziksel olarak aynı anda iki yerde birden olması imkansızdı.

Ama bu bir kanıt, suçluluk ya da masumiyet meselesi değildi. Tom Mooney, San Francisco'nun sahip olduğu çıkarlardan şiddetle nefret ediyordu. Yoldan çekilmesi gerekiyordu. Mooney ve Billings mahkum edildi; ilki ölüm cezasına, ikincisi ise ömür boyu hapis cezasına çarptırıldı.

Duruşmanın çirkin bir şekilde yürütülmesi, devlet tanıklarının açık yalancı şahitliği ve sanayicilerin savcılarını açıkça ellerinde tutması tüm ülkeyi uyan-

dırdı. Mesele nihayetinde Kongre’de gündeme geldi. Sonrasında Çalışma Bakanlığı’na davayı soruşturma emrini veren bir karar alındı. Bu amaçla San Francisco’ya gönderilen Komiser John B. Densmore’un raporu, Kaliforniya’daki örgütlü emeği yok etmek için Ticaret Odası’nın yöntemlerinden biri olan Mooney’i asma komplosunu ortaya çıkardı.

O zamandan beri, kendilerine söz verilen rüşveti alamayan Eyalet tanıklarının çoğu, o zaman San Francisco Bölge Savcısı ve Ticaret Odası’nın açıktan kuklası olan Charles M. Fickert’in kışkırtmasıyla yalan söylediklerini itiraf etti. Şehrin polis memurları Draper Hand ve RW Smith, Mooney ve Billings aleyhindeki delillerin baştan sona Bölge Savcısı ve onun rüşvet verilmiş -toplumun en yoksul kesimlerinden seçilmiş- tanıkları tarafından üretildiğini yeminli beyanlarla açıkladılar.

Mooney-Billings davası ulusal, hatta uluslararası ilgi gördü. Başkan Wilson, davanın tekrar görülmesini isteyerek Kaliforniya Valisi’ne iki kez telgraf çekmek zorunda kaldı. Mooney’nin ölüm cezası ömür boyu hapis cezasına çevrildi, ancak yeni bir duruşma için hiçbir çaba sarf edilmedi. Kaliforniya’nın para gücü Mooney ve Billings’i hapishanede tutmaya meyilliydi. Ticaret Odası’na itaat eden Eyalet Yüksek Mahkemesi, duruşma ifadesini gözden geçirmeyi teknik gerekçelerle kararlı bir şekilde reddetti.

O zamandan beri hayatta kalan tüm jüri üyeleri, duruşma sırasında davanın gerçeklerini bilselerdi Mooney'yi asla mahkum etmeyeceklerini söylediler. Duruşmaya başkanlık eden Yargıç Fraser bile benzer gerekçelerle Mooney'nin affını istedi.

Yine de hem Tom Mooney hem de Warren Billings hala hapisanede. Kaliforniya Ticaret Odası onları orada tutmaya kararlı, Ticaret Odası'nın yetkileri mahkemeler ve devletin üzerindedir.

Hala adaletten bahsedebilir misin? Kapitalizmin hükümdarlığı altında emek için adaletin mümkün olduğunu düşünüyor musun?

Chicago Anarşistleri'nin adli cinayetleri yıllar önce, 1887'de gerçekleşti. Mooney-Billings davasından bu yana da (1916-1917) önemli bir zaman geçti. Ayrıca Pasifik Kıyısı'nda, savaş histerisi zamanında çok uzakta gerçekleşti. *“Bu seviyede bir adaletsizlik ancak o günlerde olabilirdi.”* diyebilirsin, *“Bugün neredeyse hiç tekrarlanamaz.”* da diyebilirsin.

Öyleyse sahneyi günümüze, Amerika'nın tam kalbine, kültürün gururlu merkezine; Boston, Massachusetts'e kaydıralım.

Biri fakir bir ayakkabıcı diğeri ise balık satıcısı olan, dünyanın her uygar ülkesinde isimleri anılan ve onurlandırılan iki proleter, Nicola Sacco ve Bartolomeo Vanzetti'yi hatırlamak için Boston'dan bahsetmek yeterlidir.

Özgürleşmiş ve kurtulmuş bir işçi sınıfı idealine bağlılıkları nedeniyle, insanlığa bağlılıkları nedeniyle hayatlarından vazgeçen -eğer öyle bir şey varsa insanlık şehitleri- iki adam. Yedi uzun yıl boyunca cesurca işkencelere dayanan ve -tüm zamanların en büyük şehitlerinin nadiren hissedebileceği bir iç huzurla -korkunç bir şekilde- ölen iki masum adam.

Devlet var olduğu sürece unutulmayacak ve affedilmeyecek olan Massachusetts suçu, onurlu iki kişinin yargı yoluyla öldürülmesinin öyküsü, herkesin hafızasında burada özetlemeye ihtiyaç duyulmayacak kadar çok taze.

Ama Sacco ve Vanzetti *neden* ölmek zorunda kaldı? Bu soru son derece önemlidir; doğrudan bahsettiğimiz konulara dayanır.

Sacco ve Vanzetti sadece bir çift suçlu olsaydı, tüm dünyanın isteği, dayanışması ve eylemleri karşısında savcılığın onları infaz etmek için böylesine acımasız bir kararlılıkta olacağını düşünüyor musun?

Ya da onlar plütokrat olsaydı, başka hiçbir mesele olmaksızın, gerçekten cinayetten suçlu olsalardı, idam edilecekler miydi? Devletin yüksek mahkemelerinde temyize izin verilmez miydi? Federal Yüksek Mahkeme davayı incelemeyi reddeder miydi?

Zengin birinin bir insanı öldürdüğünü ya da zengin ebeveynlerin birinci dereceden cinayetten suçlu bulunan oğullarını sık sık duymuşsundur. Ama Ame-

rika Birleşik Devletleri'nde idam edilmiş bir tanesinin adını söyleyebilir misin? Birçoğunu hapishanede bulabilir misin? Yasa, suçtan hüküm giymiş zenginlerin davalarında her zaman 'zihinsel bunalım', 'akıl şaşması', 'yasal sorumsuzluk' bahanelerini bulmaz mı?

Ama Sacco ve Vanzetti ölüme mahkum edilmiş sıradan suçlular olsaydı, toplumun neredeyse her kesiminden gelen temyiz başvuruları, yüzbinlerce arkadaş ve sempatizan onlara merhamet edilmesini sağlamaz mıydı? En yüksek yasal otoriteler tarafından ifade edilen suçlarından şüphe duyulması, yeni bir yargılama, eski ifadenin revizyonu ve onlar adına yeni delillerin değerlendirilmesiyle sonuçlanmaz mıydı?

Sacco ve Vanzetti için bütün bunlar neden reddedildi? Yerel polis ve federal dedektiflerden başlayarak -kendilerinin de kabul ettiği şekilde- önyargılı yargıçlar, Eyalet Yüksek Mahkemesi, Vali ve Federal Yüksek Mahkeme ile biten 'yasa ve düzen' neden onları elektrikli sandalyeye göndermek için böyle bir kararlılık gösterdi?

Çünkü Sacco ve Vanzetti, sermayenin çıkarları için *tehlikeliydi*. Onlar, işçilerin kölelik durumlarından duydukları memnuniyetsizliği dile getirdiler. İşçilerin çoğunlukla farkında olmadan hissettiklerini açıkça dillendirdiler. Kapitalizmin güvenliği

için, *sınıfsal farkındalığa sahip* anarşistler olarak, sınıf mücadelesinin gerçek amaçlarının farkında olmayan bütün bir grev ordusundan daha büyük bir tehdit oluştuyorlardı. Efendiler, o ordu grev yaptığında yalnızca daha yüksek ücret veya daha kısa çalışma saatleri talep edildiğini bilir. Ancak emeğin sermayeye karşı mücadelesi çok daha ciddi bir konudur; ücret sisteminin tamamen ortadan kaldırılması ve emeğin sermayenin egemenliğinden kurtarılması anlamına gelir. O zaman efendilerin, Sacco ve Vanzetti gibi insanlarda, neden kapitalizmdeki koşulların iyileştirilmesi için yapılan en büyük grevden daha büyük bir tehlike gördüklerini kolayca anlayabilirsiniz.

Sacco ve Vanzetti kapitalizmin ve devletin tüm yapısını tehdit etti. Birey olarak bu iki fakir proleter olarak tehdit etmediler. Hayır; daha ziyade bu iki işçi temsil ettikleri şey -mevcut sömürü ve baskı koşullarına karşı bilinçli isyan ruhu- olarak tehdit ettiler.

O,sermaye ve devletin bu insanlarda öldürmek istedikleri *ruhtu*. Sacco ve Vanzetti gibi düşünen ve hisseden herkesin kalbine korku salarak bu ruhu ve emeğin özgürleşmesi için olan hareketi öldürmekti asıl amaç; işçileri sindirmek ve onları emek hareketinden uzak tutup bu iki işçiden bir örnek yaratmaktı.

Bu, mahkemelerin de Massachusetts Eyaleti'nin de Sacco ve Vanzetti'ye yeni bir duruşma hakkı vermemesinin nedenidir. Kamuoyunda uyandırılan bir adalet duygusu ortamında beraat etmeleri tehlikesi vardı; onları öldürme planının açığa çıkması korkusu vardı. Bu nedenle, Federal Yüksek Mahkeme Yargıçları -tıpkı Massachusetts Eyaleti Yüksek Mahkemesi yargıçlarının önemli yeni delillere rağmen yeni bir duruşmayı reddetmesi gibi- davayı dinlemeyi reddetti. Bu nedenle Amerika Birleşik Devletleri Başkanı da -yasal görevinin gerektirdiğinden daha az ahlaki olmasa da- konuya müdahale etmedi. Ahlaki göreviydi çünkü o herkese -Sacco ve Vanzetti'nin yararlanamadığı- adil yargılamayı garanti eden Anayasa'yı desteklemeye yemin etmişti.

Başkan Coolidge adalet adına müdahale etmek için özellikle Mooney davasındaki Woodrow Wilson gibi yeterli örneklere sahipti. Ancak Coolidge 'büyük çıkarlar'a tamamen boyun eğdiği için bunu yapacak cesareti yoktu. Hiç şüphe yok ki Sacco ve Vanzetti vakası Mooney'den daha büyük bir ilgiye ve sınıfsal öneme sahipti. Hem sermaye hem de devlet -ne pahasına olursa olsun- Massachusetts mahkemelerini koruma, Nicola Sacco ve Bartolomeo Vanzetti'yi feda etme kararlılığında hemfikirdi.

Efendiler, 'mahkemelerde adalet' efsanesini sürdürmekte kararlıydılar çünkü tüm güçleri böyle bir

adalete olan halk inancına dayanıyordu. Yargıçlar için yanılmazlık iddia edilmiyordu. Eğer tutum bu olsaydı, bir yargıcın kararına itiraz olmazdı ne istinaf mahkemeleri ne de yüksek mahkemeler olurdu. Adaletin yanılma payı kabul edilmişti. Ancak mahkemeler ve tüm devlet kurumlarının sadece emek kölelerinin üzerindeki efendilerin üstünlüğünü desteklediği ve onların adaletinin bir sınıf adaleti olduğu, bir an için bile olsa kabul edilemezdi. Çünkü insanlar bunu öğrenirse kapitalizm ve devlet mahvolurdu. İşte tam da bu nedenle Sacco ve Vanzetti davasındaki delillerin tarafsız bir şekilde incelenmesine izin verilemezdi, onlara yeni bir dava açılamazdı. Çünkü böyle bir işlem, kovuşturmalarının nedenlerini ve amaçlarını açığa çıkarırdı.

Bu nedenle herhangi bir temyiz ya da yeni duruşma yoktu. Yalnızca baskın sınıfa bağlılıkları şüphesiz olan insanlar tarafından Vali Konağı'ndaki kapalı kapılar ardında gerçekleştirilen bir yıldız odası oturumu (politik ve toplumsal güçlerin keyfi kullanımının olduğu durum, Lat. Camera Stellata) vardı. Bu insanlar aldıkları eğitimle, gelenekleri ve çıkarlarıyla mahkemelerin devamlılığını sağlamak zorundaydılar. Sacco ve Vanzetti'nin sınıf adaletinin kararlarına uymaları gerektiği konusunda nettiler. Bu sebeple Sacco ve Vanzetti ölmeliydi.

Massachusetts Valisi Fuller, yok oluşlarının son sözünü söyledi. Vali'nin bu soğukkanlı cinayeti işlemekten çekineceğini -son ana kadar- ümit eden binlerce kişi vardı. Ancak yıllar önce, 1919'da, aynı Fuller'ın Kongre'de "*Her radikal, sosyalist, IWW üyesi veya anarşistin yok edilmesi gerekir!*" dediğini bilmiyorlardı veya unutmuşlardı; yani özgür emeğin peşinde olanlar öldürülmeliydi. Böyle bir adamın iki anarşiste, Sacco ve Vanzetti'ye adil davranmasını bekleyebilir misiniz?

Vali Fuller, egemen sınıfın bir üyesi olarak, tamamen sınıfının tavrı ve çıkarları doğrultusunda, kendi duygularına göre hareket etti. Yargıç Thayer ve savcılığa dahil olan herkes gibi, Fuller tarafından gizli oturumda davayı 'incelemek' için atanan Komisyon'un 'saygın beyleri' de benzer biçimde hareket etti. Hepsi sınıf bilincine sahipti; yaşadıkları ve kâr ettikleri 'yasa ve düzeni' korumak için sadece kapitalist 'adaleti' sürdürmekle ilgileniyorlardı.

Kapitalizm ve devlet düzeninde emek için adalet var mı? Mevcut sistem var olduğu sürece böyle bir şey olabilir mi? Kendin karar ver.

Bahsettiğim davalar, Amerikan emeğinin sermayeye karşı sayısız mücadelesinden sadece birkaçı. Aynı şey her ülkede var. Bu, açıkça gösteriyor ki:

1. Sermayenin emeğe karşı savaşında yalnızca sermaye *sınıfının* adaleti vardır; kapitalizmde emek için adalet olamaz.
2. Yasa ve devletin yanı sıra diğer tüm kapitalist kurumlar (basın, okul, kilise, polis ve mahkemeler) -herhangi bir davanın esası ne olursa olsun- emeğe karşı daima sermayenin hizmetindedir. Sermaye ve devlet tek bir ortak çıkarı olan ikizlerdir.
3. Sermaye ve devlet, proletaryaya boyun eğdirmek için her yolu kullanacaktır; işçi sınıfını terörize edecek, en zeki ve sadık üyelerini acımasızca öldürecektir.

Aksi olamaz çünkü sermaye ile emek arasında bir ölüm kalım mücadelesi vardır.

Bu sermaye ve onun hizmetkarı olan yasa, Chicago Anarşistleri gibi insanları her aşışlarında veya Sacco ve Vanzettileri elektrikle her öldürüşlerinde “toplumu bir tehditten kurtardıklarını” ilan ediyorlar. İnfaz edilenlerin senin düşmanların, toplumun düşmanları olduğuna inanmanı istiyorlar. Ayrıca ölümlerinin meseleyi çözdüğüne, kapitalist adaletin haklı çıktığına, “yasa ve düzenin” zafer kazandığına inanmanı istiyorlar. Ancak mesele çözülmedi ve efendilerin zaferi sadece geçicidir.

Mücadele, insanlık tarihi boyunca devam ettiği gibi, emek ve özgürlük yürüyüşü boyunca da devam etmektedir. Doğru çözülmeyince bu mesele çözülmez. Devletler terör ve cinayete ne kadar çok başvurursa başvurursa, insan kalbinin özgürlük ve refah için duyduğu doğal özlemi bastıramaz. Daha iyi koşullar için emekçinin talebini engelleyemez. Yasa, devlet ve sermayenin yapabileceği her şeye rağmen mücadele sürüyor ve sürecek.

Ancak işçiler, enerjilerini ve çabalarını yanlış yönde harcamayabilirler. Mahkemeler, yasa ve devletten adalet ummanın, efendilerinin ücretli köleliği kaldıracağını ummaktan farkının olmadığını anlamalılar.

“O zaman ne yapmalı?” soruyorsun. “İşçiler adaleti nasıl sağlayacak?”

Bölüm 9: Kilise Sana Yardım Edebilir mi?

Ne yapılmalı?

Yoksulluk, baskı ve zorbalık nasıl ortadan kaldırılır? Kötülük, adaletsizlik, yolsuzluk nasıl yok edilir? Suç ve cinayete nasıl son verilir? Ücretli kölelik nasıl ortadan kalkar? Herkes için özgürlük ve mutluluk, neşe ve güneş ışığı nasıl temin edilir?

Kilise *“Tanrı’ya dönün.”* diye buyurur: *“Dünyayı yalnızca bir Hristiyan hayatı kurtarabilir.”*

Reformcu *“Yeni bir yasa çıkaralım.”* der: *“İnsan, iyi olmaya mecbur edilmelidir.”*

Politikacı *“Bana oy verin!”* der: *“Çıkarlarınızı gözeteceğim.”*

“Sendika” işçi arkadaşına tavsiyede bulunur: *“Burası senin umudun.”*

Sosyalist *“Yalnızca sosyalizm kapitalizmi ve ücretli köleliği ortadan kaldırabilir.”* diye ısrar eder.

Bir başkası *“Ben bir Bolşevikim.”* der: *“Yalnızca proletarya diktatörlüğü işçileri özgürleştirecektir.”*

Anarşist “Yöneticilerimiz ve efendilerimiz olduğu sürece köle olarak kalacağız.” diyor: “Yalnızca özgürlük bizi özgür kılabilir!”

Korumacılar¹ ve Serbest Piyasacılar, Tek Vergiciler², Fabiancılar, Tolstoycular ve Karşılıklılar ve diğer toplumsal doktorlar, toplumun hastalıklarını iyileştirmek için kendi özel ilaçlarını reçete olarak veriyorlar. Kimin haklı olduğunu, gerçek çözümün ne olduğunu merak ediyor olabilirsin.

Bu reçetelerden birini –benimki de dahil- *körü körüne* kabul etmekten daha büyük bir hata yapamazsın. Yanlış yapacağından emin olabilirsin.

Doğru yolun ne olduğuna yalnızca kendi aklın ve deneyimin ile karar verebilirsin. Çeşitli önerileri incele ve kendi sağduyunla hangisinin en mantıklı ve pratik olduğunu belirle. Ancak o zaman kendin için, işçiler ve insanlık için neyin en iyisi olduğunu bilebilirsin.

Öyleyse farklı planlara bakalım.

Kilise sana yardım edebilir mi?

¹ Korumacılık veya himayecilik, ithal ürünlere koyulan gümrük vergileri, kısıtlayıcı kotalar ve çeşitli diğer hükümet düzenlemeleri gibi yöntemler yoluyla ithal ve yerli ürünler/hizmetler arasındaki adil rekabeti sağlamak için devletler arasındaki ticareti kısıtlayan ekonomi politikasıdır.

² Tek bir vergi olmasını destekleyenler. Şu ana kadar hiçbir yerde uygulanmamıştır.

Belki bir Hristiyanın veya başka bir dinin üyesi-
sin: Yahudi, Mormon, Müslüman, Budist vs...

Fark etmez. Bir insan neye isterse ona inanmak-
ta özgür olmalıdır. Önemli olan dini inancının ne
olduğu değil dinin yaşadığımız kötülükleri ortadan
kaldırıp kaldırmayacağıdır.

Daha önce de söylediğim gibi, bu dünyada yaşa-
yacak tek bir hayatımız var ve bundan en iyi şekilde
yararlanmak istiyoruz. Öldükten sonra bize ne ola-
cağını bilmiyoruz ve büyük ihtimalle asla bilemeye-
ceğiz. Bu yüzden buna kafa yormanın kimseye bir
faydası yok.

Buradaki soru ölümle değil yaşamla ilgilidir. Bi-
zim ilgilendiğimiz yaşamdır; seninle, benimle ve ken-
dimiz gibi başkalarıyla. Dünya yaşamamız için daha
iyi bir yer haline getirilebilir mi? Bilmek istediğimiz
bu. Din bunu yapabilir mi?

Hristiyanlık yaklaşık 2.000 yaşında. Herhangi bir
kötülüğü ortadan kaldırdı mı? Suçu ve cinayeti or-
tadan kaldırdı mı? Bizi yoksulluktan ve sefaletten,
despotluk ve zorbalıktan kurtardı mı?

Dahası: Kilise, kayzerlerin ve kralların savaşları-
nın toplamından bile daha fazla acıya ve kan dökül-
mesine sebep oldu. Din, insanlığı karşıt inançlara
böldü ve en kanlı savaşlar dini farklılıklar bahane-
siyle yapıldı. Kilise fikirleri nedeniyle insanlara zul-
metti, onları hapse attı ve öldürdü. Katolik Engizis-

yonu tüm dünyayı terörize etti, sözde kafirlere işkence yaptı ve onları diri diri yaktı. Diğer kiliseler de güce sahip olduklarında aynı şeyi yaptılar. İnsanları her zaman cehalet ve karanlıkta tutmak için köleleştirmeye ve sömürmeye çalıştılar. İnsanın zihnini geliştirmek, durumunu iyileştirmek için gösterdiği her türlü çabasını suç ilan ettiler. Bilimi lanetlediler ve bilgiye susamış insanları susturdular. Bugüne kadar kurumsallaşmış din, sözde Kurtarıcı'nın Yahuda'sıdır. O cinayeti ve savaşı, ücretli köleliği ve kapitalist soygunu onaylar; her zaman Nasıralı'yı (İsa) çarmıha geren "yasa ve düzen"i temsil eder.

Düşün: İsa bütün insanların kardeş olmasını, barış ve iyi niyet içinde yaşamasını istedi. Kilise ise eşitsizliği, halk kavgalarını ve savaşı destekliyor.

İsa zenginleri, fakirlerin kanını emen engerekler ve onlara zulmeden zalimler olarak adlandırdı. Kilise ise zenginlerin önünde eğilir ve servetine servet katar.

Nasıralı bir ahırda doğdu ve hayatı boyunca yoksul kaldı. Yeryüzündeki sözde temsilcileri ve sözcüleri ise şimdi saraylarda yaşıyor.

İsa uysallığı vaaz etti. Kilise Prensleri'yse kibirli ve cüzdanlılarıyla gurur duyuyorlar.

Mesih "*Çocuklara yaptıklarınızı bana yapmış sayılırsınız.*" dedi. Kilise, küçük çocukları köleleştiren ve onları erkenden mezara götüren kapitalist sistemi destekliyor.

Nasıralı “Öldürmeyeceksin!” diye emretti. Kilise ise infazları ve savaşı onaylıyor.

Hristiyanlık, kayıt altına alınmış en büyük ikiyüzlülüktür. Ne Hristiyan milletler ne de Hristiyan bireyler İsa'nın hükümlerini uygulamazlar. İlk Hristiyanlar onu takip etti ve çarmıha gerildiler, kazığa bağlandılar ya da Roma arenasındaki vahşi hayvanların önüne atıldılar. Daha sonra Hristiyan Kilisesi iktidardakilerle uzlaştı; halka karşı zorbalardan yana da yer alarak para ve nüfuz kazandı. Mesih'in kınadığı her şeyi onayladı, bu sayede kralların ve efendilerin iyi niyetini ve desteğini kazandı. Bugünün kralı, efendisi ve rahibi bir üçlüdür. İsa'yı her gün çarmıha geriyorlar; onu sözle yüceltiyorlar ve gümüş parçalar için ona ihanet ediyorlar. İsmi övüyorlar ve ruhunu öldürüyorlar.

Hristiyanlığın insanlığın en büyük uydurması ve utancı olduğu açıktır. Hristiyanlığın vaazının kendisi bir yalan olduğu için tam bir başarısızlıktır. Kiliseler vaaz ettiklerini uygulamazlar. Dahası, onlar sana uyamayacağını bildikleri bir müjdeyi vaaz ediyorlar; sana bunu yapma şansı vermeden senden “daha iyi bir insan” olmanı istiyorlar. Yani kiliseler seni “kötü” yapan koşulları savunurken “iyi” olmanı emrederler. Mevcut rejimden maddi olarak faydalanırlar ve finansal olarak onu sürdürmekle ilgilenirler. Katolik Kilisesi, Protestan, Anglikan, Hristiyan Bilimi, Mor-

mon ve diğer mezhepler, günümüzde hepsi dünyanın en zengin örgütleri arasındadır. Sahip oldukları mallar, işçilerin kanını ve etini temsil ediyor. Etkile-ri, insanların nasıl kandırıldığının kanıtı oluyor. Din peygamberleri öldü ve unutuldu; geriye sadece kâr kaldı.

“Ama gerçekten Hristiyan bir yaşam süreceksiniz ol- saydık, dünya farklı olurdu.” diyorsun.

Haklısın dostum ama mevcut koşullarda Hristiyan bir hayat yaşayabilir misin? Kapitalizm böyle bir ya-şam sürmene izin veriyor mu? Devlet bunu yapmana izin verecek mi? Kilise bile sana Hristiyan bir yaşam sürmen için bir şans verecek mi?

Sadece bir gün dene ve başına neler geleceğini gör.

Sabah evinden ayrılırken o gün Hristiyan olmaya karar ver ve sadece gerçeği söyle. Köşedeki polislin yanından geçerken, ona Mesih'i ve O'nun emirleri- ni hatırlat. Ona 'düşmanını kendisi gibi sevmesini' söyle, sopasını ve silahını atmaya ikna et.

Ve sokakta askerle karşılaştığında, İsa'nın “Öldür- meyeceksin!” dediğini ona anlat.

Dükkanında veya ofisinde patronuna gerçeği anlat. Nasıralı'nın uyarısını ona anlat. *“Bütün dünyayı ka- zanamak için ruhunu ve onun kurtuluşunu kaybetmen sana ne kazandıracak?”* Son ekmeğimizi fakirlerle paylaşmamızı emrettiğinden bahset çünkü o, zengi- nin cennete gitme şansının, devenin iğne deliğinden

geçebilme ihtimalinden daha fazla olmadığını söyledi.

İyi Hristiyanların huzurunu bozmaktan mahkemeye getirildiğinde yargıca şunu hatırlat: “*Yargılama ki yargılanmayasın!*”

Aptal ya da deli ilan edileceksin. Seni bir tımarhaneye ya da hapishaneye kapatacaklar.

Artık gökyüzü pilotunun (Papa) sana Hristiyan yaşamını vaaz etmesinin nasıl bir ikiyüzlülük olduğunu görebilirsin. Kapitalizm ve devlet altında Hristiyan yaşamı sürmenin bir ‘devenin iğne deliğinden geçmesinden’ daha fazla ihtimali olmadığını senin kadar o da biliyor. Hristiyan gibi davranan tüm bu iyi insanlar, Hristiyan bir yaşam sürmen için sana herhangi bir fırsat vermeyen, uygulanamayacak şeyleri vaaz eden münafıklardır. Hayır, palavra ve yalan söylemeden, sahtekârlık ve hilekârlık olmadan, normal olarak düzgün ve dürüst bir hayat sürmene bile fırsat vermezler.

Nasıralı’nın emirleri takip edilseydi buranın yaşamak için farklı bir dünya olacağı doğrudur. O zaman ne cinayet ne de savaş olurdu; hile yapmak, yalan söylemek ve kar etmek olmazdı. Ne köle ne de efendi olurdu ve hepimiz kardeşler gibi barış ve uyum içinde yaşardık. Ne fakir ne de zengin, ne suç ne de hapishane olurdu ama kilisenin istediği bu değil.

Anarşistlerin istediği şey bu ve bunu daha sonra tartışacağız.

Öyleyse dostum, Hristiyan Kilisesi'nden veya *herhangi bir* kiliseden bekleyeceğin hiçbir şey yok. Dünyadaki tüm ilerleme ve gelişmeler, kilisenin iradesine ve isteklerine *aykırıdır*. Dilediğin dine inanabilirsin ancak kiliseden toplumsal gelişme bekleyemezsin.

Şimdi reformcunun veya politikacının bize yardım edip edemeyeceğine bakalım.

Bölüm 10: Reformcu ve Politikacı

Reformcu kimdir, önerdiği şey nedir?

Reformcu ‘reform yapmak ve geliştirmek’ ister. Gerçekten neyi değiştirmek istediğinden emin değildir: Bazen *“insanlar kötü”* der ve onları ‘değiştirmek’ ister, bazen de koşulları ‘iyileştirmek’ ister. Bir kötülüğü tamamen ortadan kaldırmaya inanmaz. Çürümüş bir şeyi ortadan kaldırmak onun için ‘fazla radikal’dir. *“Tanrı aşkına,”* diye uyarır seni, *“çok acele etmeyin.”* Her şeyi yavaş yavaş değiştirmek ister. Örneğin savaşı ele alalım. Reformcu elbette savaşın kötü olduğunu kabul eder; bu toplu cinayet, medeniyetimiz üzerinde bir lekedir. Ama ortadan kaldırmak mı? Hayır! Onu ‘düzeltmek’ ister. Örneğin ‘silahlanmayı sınırlamak’ ister. Daha az silahla daha az insan öldüreceğimizi söyler. Tabiri caizse katliamı daha düzgün hale getirmek için savaşı ‘insanileştirmek’ ister.

Onun fikirlerini kişisel yaşamında takip edersen, ağrıdan seni mahveden çürük dişini bir anda çek-tirmezsin. Birkaç ay veya yıl boyunca onu her haf-ta biraz daha çektirirsin ve sonunda artık tamamen çektirmeye hazır olursun, böylece çok canın yanmaz. Reformcunun mantığı budur: Çok aceleci olmayın, kötü bir dişi tek seferde çektirmeyin.

Reformcu, insanları kanunla daha iyi hale getire-bileceğini düşünür. Bir şey ters gittiğinde “*Yeni bir yasa çıkarın.*” der, “*Bu, insanları iyi olmaya zorlar.*”

İnsanları ‘iyi olmaya’ zorlamak için yüzlerce, hat-ta binlerce yıldır yasaların çıkarıldığını unuttur, an-cak insan doğası her zaman olduğu gibi kalır. O ka-dar çok yasa var ki Philadelphia’nın ünlü avukatı bile yasa labirentinde kayboldu. Sıradan insan, ya-saya göre neyin doğru neyin yanlış olduğunu, neyin adil olduğunu, neyin gerçek neyin yalan olduğunu söyleyemez. Özel bir sınıf -hakimler- neyin doğru ya da yanlış olduğuna, çalmaya ne zaman ve ne şekilde izin verildiğine, dolandırıcılığın ne zaman yasal oldu-ğuna ve ne zaman olmadığına, cinayetin ne zaman doğru ve ne zaman suç olduğuna, hangi üniforma-nın işlediği cinayetin suç hangisinin suç olmadığına karar verir. Tüm bunları belirlemek için birçok yasa gerekir ve yasa koyucular yüzyıllardır (iyi bir maaş-la) yasa çıkarmakla meşguller. Bugünse hala daha

fazla yasaya ihtiyacımız var çünkü diğer tüm yasalar seni hâlâ ‘iyi’ yapamadı.

Buna rağmen yasa koyucu, insanları iyi olmaya zorlamaya devam ediyor. Mevcut yasalar seni iyileştirmediyse o zaman daha fazla ve daha katı yasalara ihtiyacımız olduğunu söylüyor. Daha sert cezaların suçu azaltacağını ve önleyeceğini iddia ederken “reformu” için bütün bir dünyayı insanlardan çalanlara başvuruyor.

Biri bir iş kavgasında para ya da başka bir şey için bir başkasını öldürürse reformcu paranın en kötü tutkuları uyandırdığını, insanları suça ve cinayete sürüklediğini kabul etmeyecektir. İnsan hayatını kasıtlı olarak almanın ölüm cezasını hak ettiğini iddia edecek, ardından devletin silahlı adamlarını yabancı bir ülkeye toplu cinayet için göndermesine hemen yardım edecektir.

Reformcu doğru düzgün düşünemez. İnsanların kendi yararlarına olduğunu düşündükleri için kötü davrandıklarını anlamaz. Yeni bir yasanın tüm bunları değiştireceğini söyler. O, doğuştan bir yasakçıdır: İnsanların kötü olmasını yasaklamak ister. Örneğin bir kişi işini kaybetmişse, bu konuda üzülüyorsa ve dertlerini unutmak için sarhoş oluyorsa reformcu ona iş bulması için yardım etmeyi düşünmez. “*Hayır, yasaklanması gereken içkidir.*” diye ısrar eder. Aynı

şekilde, yediklerinde ve yaptıklarında, düşündüğünde ve hissettiğinde seni yeniden şekillendirmek ister.

‘Reformlarının’ bastırmaları gerekenden daha büyük kötülöklere; daha fazla aldatmacaya, yolsuzluğa ve kötülüğe neden olduklarını reddeder. Bir grup insanı diğerlerini gözetlemek için koyar ve ‘ahlak standardını yükselttiğini’ düşünür; seni iki yüzlü olmaya zorlayarak ‘daha iyi’ bir hale getirdiğini iddia eder.

Seni reformcudan bahsederek uzun süre meşgul etmek istemiyorum. Politikacıdan bahsederken reformcudan tekrar bahsedeceğiz. Ona karşı kaba davranmak istemiyorum, açıkçası reformcu dürüst olduğunda bir aptaldır ancak o bir politikacı olduğunda tam bir sahtekara dönüşür. Her iki durumda da - birazdan göreceğimiz gibi- dünyayı nasıl daha yaşanması bir yer haline getirebileceğimiz konusundaki sorunumuzu çözemez.

Politikacı, reformcunun yakın kuzenidir. Reformcu “*Yeni bir yasa geçirin ve insanları iyi olmaya zorlayın.*” derken politikacı “*Yasayı geçirmeme izin verin,*” der “*işler daha iyi olacak.*”

Politikacıyı konuşmasından tanıyabilirsiniz. Çoğu durumda, omuzlarına tırmanmak isteyen bir leş yiyicidir. Oraya vardığında ciddi sözlerini unuttur, yalnızca kendi hırslarını ve çıkarlarını düşünür.

Politikacı dürüst olduğunda seni en az bir hırsız kadar yanlış yönlendirir. Belki de ondan daha da

kötüdür çünkü ona güvenirsin ve sana iyilik yapmadığında daha çok hayal kırıklığına uğrarsın.

Reformcu da politikacı da yanlış yoldadır. İnsanları kanunen değiştirmeye çalışmak, yeni bir ayna edinerek yüzünüzü değiştirmeye çalışmak gibidir. İnsanlar yasaları değiştirir, yasalar insanları değil. Yasa sadece tıpkı bir ayna gibi insanları yansıtır.

Reformcu ve politikacı *“İnsanları suçlu olmaktan ancak yasa korur.”* der.

Bu doğruysa -eğer yasa suçu gerçekten önliyorsa- o zaman ne kadar çok yasa olursa o kadar iyidir. Yeterince yasa çıkardığımızda artık suç kalmayacaktır. Buna neden gülüyorsun? Bunun saçma olduğunu bildiğin için gülüyorsun, yasanın yapabileceği en iyi şeyin suçu cezalandırmak olduğunu biliyorsun; yasa suçu önleyemez.

Yasanın bir insanın aklını okuyup orada bir suç işleme niyetini tespit edebildiği bir zaman gelirse, yasa o zaman suçu önleyebilirdi. Ancak bu durumda, yasanın bu önlemeyi yapacak polisi olmayacaktır, çünkü polisler hapisanede olacaktır. Ve eğer hukukun idaresi dürüst ve tarafsız olursa ne hakimler ne de yasa koyucular olacaktır çünkü onlar da polislerle birlikte hapisanede olacaktır.

Ciddi konuşacak olursak; yasa suçu nasıl önleyebilir? Bunu ancak suç işleme niyeti açıklandığında veya bir şekilde öğrenildiğinde yapabilir. Ancak bu

tür durumlar çok nadirdir. Suçlu, planlarının reklamını yapmaz. O halde yasanın suçu engellediği iddiası tamamen temelsizdir.

“*Ama cezalandırma korkusu,*” diye itiraz ediyorsun “*suçu engellemiyor mu?*”

Eğer durum bu olsaydı, suç uzun zaman önce durdurulurdu. Yasa bugüne kadar yeterince cezalandırmıştır ancak insanlığın tüm deneyimi, cezanın suçu engellediği fikrini çürütür. En ağır cezaların bile insanları suçtan korkutmadığı görülmüştür.

İngiltere ve diğer ülkeler sadece cinayeti değil çok sayıdaki daha küçük suçları da ölümle cezalandırdı. Yine de başkalarını aynı suçları işlemekten caydıramadı. İnsanlar daha sonra daha büyük bir korku uyandırmak için giyotinle asılarak ya da boğularak alenen idam edildi. Bu korkunç cezalar bile suçu önleyemedi veya azaltamadı. Halka açık infazların insanlar üzerinde acımasız bir etkiye sahip olduğu ve bir infaza tanık olan kişinin, tanık olduğu infazına tanık olduğu suçu derhal işledikleri vakalar kayıtlarda var. Bu yüzden yarardan çok zararı olan kamu infazları kaldırıldı. İstatistikler, idam cezasını tamamen ortadan kaldıran ülkelerde suç artışının olmadığını gösteriyor.

Elbette cezalandırılma korkusunun bir suçu engellediği durumlar olabilir ama genel olarak tek etkisi

suçluyu daha dikkatli yapmaktır, böylece onun tespit edilmesi daha zor olur.

Genel olarak konuşursak iki tür suç vardır. Bazıları öfke ve tutku hararetinde işlenir; bu gibi durumlarda kişi sonuçları düşünmek için durmaz ve bu nedenle ceza korkusu bir faktör olarak devreye girmez. Diğer suç türü ise çoğunlukla profesyonelce ve soğukkanlılıkla düşünerek işlenir; bu gibi durumlarda cezalandırılma korkusu, suçluyu iz bırakmamak için daha dikkatli hale getirmeye hizmet eder. Profesyonel suçlunun iyi bilinen bir özelliği -ne sıklıkla yakalanırsa yakalansın- yeterince zeki olduğunu düşünmesidir. Tutuklandığı için her zaman belirli bir durumu, kaza eseri bir nedeni veya sadece ‘kötü şansı’ suçlayacaktır. *“Bir dahaki sefere daha dikkatli olacağım.”* der veya *“Artık arkadaşşıma güvenmeyeceğim.”* Ama ona verilebilecek ceza yüzünden suçtan vazgeçmeye dair en zayıf düşünceyi bile onda bulamazsın. Binlerce suçlu tanıdım, neredeyse hiçbirisi olası cezayı dikkate almadı.

Ceza korkusunun caydırıcı bir etkisi olmadığı için suç tüm kanunlara ve mahkemelere, hapisanelere ve infazlara rağmen var olmaya devam ediyor.

Cezanın caydırıcı bir etkisi olduğunu varsayalım. Verilen tüm ağır cezalara rağmen insanların suç işlemesine neden olan bazı güçlü nedenler olmalı, değil mi?

Bu sebepler neler?

Her hapishane m¼d¼r¼ işsizlik arttığı zaman, insanlar zorda kaldığında hapishanelerin dolduğunu s¼yleyecektir. Bu gerçek, suçun nedenleri araştırıldığında da ortaya çıkar. En b¼y¼k oran doğrudan koşullardan, end¼striyel ve ekonomik nedenlerden kaynaklanmaktadır. Bu y¼zden hapishane n¼fusunun b¼y¼k çoğunluğu fakir sınıftan gelir. Yoksulluk ve işsizliğin, beraberindeki sefalet ve çaresizlikle birlikte suçun başlıca kaynakları olduğu tespit edilmiştir. Peki yoksulluğu ve işsizliği ¼nlemeye y¼nelik herhangi bir yasa var mı?

Bu suç nedenlerini ortadan kaldıracak herhangi bir yasa var mı? B¼t¼n yasalar yoksulluğu ve sefaleti doğuran koşulları s¼rd¼rmek ve b¼ylece her zaman suç ¼retmek için tasarlanmıyormu?

Evinde bir boru patladığını varsayalım. Sızan su için patlayan yerin altına bir kova koyarsın, oraya kova koymaya devam edebilirsin ama patlayan boruyu onarmadığın s¼rece -ne kadar yakınırsan yakınırsızıntı devam eder.

Dolu hapishaneler bu kovalara benzer. İstedikleri kadar kanun geçirsinler ya da suçlularını cezalandırınsınlar; sızıntı, kırılan toplumsal boru tamir edilene kadar devam edecektir.

Reformcu ya da politikacı bu boruyu gerçekten onarmak istiyor mu?

Suçların çoğunun ekonomik nitelikte olduğunu söylemiştim. Yani parayla, mülkle, en az çabayla bir şey elde etme arzusuyla, sahtekarlık veya dolandırıcılıkla geçimini güvence altına alma arzusuyla ilgisi vardır.

Ancak bu, tüm yaşamımızın, tüm uygarlığımızın tutkusudur. Varoluşumuz bu tür bir ruha dayandığı sürece, suçu ortadan kaldırmak mümkün olacaktır mıdır? Toplum, elinden gelen her şeyi alma ilkesi üzerine inşa edildiği sürece, bu şekilde yaşamaya devam etmeliyiz. Bazıları bunu ‘kanun dahilinde’ yapmaya çalışacak; daha cesur, umursamaz veya çaresiz olan diğerleri bunu kanunların dışında yapacaklardır. Yani hepsi aslında aynı şeyi yapıyor olacaktır.

Kanun dahilinde yapabilenler diğerlerine suçludur. Yasaların çoğu ‘yasadışı’ suçlular için ve böyle olabilecekler için çıkarılmıştır.

‘Yasadışı’ suçlular sıklıkla yakalanır. Mahkumiyetleri ve cezaları esas olarak suç kariyerlerinde ne kadar başarılı olduklarına bağlıdır. Ne kadar başarılı olursa mahkûmiyet ihtimali o kadar az, cezası o kadar hafiftir. Nihayetinde kaderlerini belirleyecek olan işledikleri suç değil pahalı avukatlar tutma yetenekleri, siyasi ve sosyal bağlantıları, paraları ve nüfuzlarıdır. Yasanın tüm ağırlığını hissedecek olan genellikle fakir olan ve çevresi olmayanlar olacaktır. Hızlı bir ‘adalet’ tecelli edecek ve en ağır cezayı

alacaklardır. Yüksek mahkemelere yapılan itirazlar, parasız suçlunun yararlanamayacağı pahalı lüksler olduğundan, yasanın daha zengin suçlulara sunduğu çeşitli gecikmelerden yararlanamaz. Bu nedenle hapisane parmaklıklarının arkasında neredeyse hiç zengin insan görmezsin. Bunlar zaman zaman ‘suçlu bulunur’ ancak çok nadiren cezalandırılır. Hapishanede çok sayıda profesyonel suçlu da bulamayacak-sın. Bunlar ‘oyunu’ bilir; arkadaşları ve bağlantıları vardır, sadece hapishaneden çıkmak için rüşvet verdiklerinde ‘para kaybederler’. Hapishanelerde görebileceğin kişiler şunlardır: Toplumun en fakirleri, kaza sonucu suça bulaşmış kişiler, çoğunlukla yoksulluk ve talihsizlikten ya da işsizlik ve genel çaresizlikten parmaklıkların arkasına düşmüş işçi ve köylü çocuklarıdır.

En azından bu insanlar maruz kaldıkları ceza tarafından değiştirilir mi? Nadiren. Bedenleri ve zihinleri zayıflamış, maruz kaldıkları ya da tanık oldukları kötü muamele ve zulümle katılmış, kaderlerine küsmüş şekilde hapishaneden çıkarlar. Onları en başta suçlu hale getiren koşullara geri dönmek zordur, artık ‘suçlu’ olarak etiketlenmişlerdir, Onlara eski arkadaşları bile üstten bakar ve polis tarafından “sabıka kaydı” sebebiyle her yerde takip edilirler. Parmaklıkların arkasına dönmeleri çok da uzun sürmez.

Böylece toplumsal atlıkarıncamız dönüyor. Ve bu talihsizleri suçlu haline getiren koşullar her zaman yenilerini üretmeye devam ediyor, ‘yasa ve düzen’ eskisi gibi sürüyor. Reformcu ve politikacı ise daha fazla yasa çıkarmakla meşguller.

Kanun çıkarma işi karlı bir iştir. Mahkemelerin, polisın ve sözde adalet mekanizmasının suçu gerçekten ortadan kaldırmak isteyip istemediğini hiç düşündün mü? Suçu ortadan kaldırmak polisın, dedektifin, şerifin; yargıç, avukat, hapislane müteahhilleri, gardiyanlar, milletvekilleri ve ‘adalet idaresi’ ile yaşayan diğer binlerce kişinin yararına mı? Suçlu olmadığını varsayarsak bu ‘yöneticiler’ işlerini koruyabilirler mi? Onları finanse etmek için vergilendirilebilir misin? Artık herkes gibi bir iş yapmak zorunda kalmazlar mı?

Bir düşün ve suçun “adalet dağıtıcıları” için kârlı bir gelir kaynağı olup olmadığını gör. Suçu gerçekten ortadan kaldırmak istediklerine inanabilir misin?

Onların ‘iş’ suçluyu yakalamak ve cezalandırmaktır ama suçu ortadan kaldırmak onların çıkarına değildir. Çünkü onların ekmeği ve suyu suçtur. Suçun nedenlerine bakmamalarının nedeni budur. Her şeyden oldukça memnunlar. Onlar mevcut sistemin, ‘adalet’in ve cezanın, ‘yasa ve düzen’in en sadık savunucularıdır. ‘Suçluları’ yakalar ve cezalandırırlar

ancak suçu ve sebeplerini hiçbir şekilde umursamazlar.

“Buna karşı bir yasa yok mu?” diye soruyorsun.

Yasa, ‘yasa ve düzeni’ korumak için mevcut koşulları sürdürmektir. Sürekli olarak daha fazla yasa yapıyor, hepsi de aynı amaç için: Mevcut düzenin korunması ve sürdürülmesi. Reformcu buna ‘insanları şekillendirmek’ diyor; politikacı ise ‘koşulları iyileştirmek’.

Ancak yeni yasalar insanları olduğu gibi bırakıyor ve koşullar genel olarak aynı kalıyor. Kapitalizm ve ücretli kölelik başladığından beri milyonlarca yasa çıkarıldı ancak kapitalizm ve ücretli kölelik hala varlığını sürdürüyor. Gerçek şu ki tüm yasalar yalnızca kapitalizmi güçlendirmeye ve işçilerin boyun eğmesini sürdürmeye hizmet ediyor. Seni, bedenini ve zihnini soyan, aldatan ve köleleştiren sistemi ayakta tutmaya hizmet ederken yasanın seni ve çıkarlarını koruduğuna inandırmak politikacının işidir: Bu, “siyaset bilimi”dir. Toplumun tüm kurumlarının tek bir amacı vardır: Sana hukuk ve devlet saygısı aşılama, onun otoritesi ve kutsallığıyla seni korkutmak ve böylece cehaletine ve itaatine dayanan toplumsal düzeni desteklemek. İşin sırrı, efendilerin çaldıklarını gizlemek istemeleridir. Hukuk ve devlet, bunu yapmak için kullanılan araçlardır.

Devlet ve yasalar meselesinde büyük bir gizem yok. Onlar hakkında kutsal veya ruhani bir şey de yok. Eski yasalar kaldırılır ve yeni yasalar çıkarılır. Hepsi insanlar tarafından çıkarılır. Bu nedenle yasalar yanılabilir ve geçicidir. Onlarda ebedi veya değiştirilemez hiçbir şey yoktur. Ancak hangi yasayı çıkarırsanız çıkarın ve onları nasıl değiştirirseniz değiştirin, her zaman tek bir amaca hizmet ederler: İnsanları belirli şeyleri yapmaya zorlamak, onları başka şeyler yaptıkları için sınırlamak veya cezalandırmak. Yani yasaların ve devletin tek amacı insanları yönetmek, onların kendi istediklerini yapmalarını engellemek ve diğer insanların onlardan yapmalarını istediklerini onlara emretmektir.

Ama neden insanlar istediklerini yapmaktan alıkonulsun? Yapmak istedikleri şey nedir?

İnsanların yaşamak, ihtiyaçlarını karşılamak, hayattan zevk almak istediklerini göreceksin. Daha önce de belirttiğim gibi, bu meselede tüm insanlar birbirine benzer. Ancak insanların yaşamaları ve hayatlarından zevk almaları engellenecekse aramızda bunu yapmakla ilgilenen bazılarının olması gerekir.

Öyleyse aslında bizim yaşamamızı ve hayattan zevk almamızı istemeyen insanlar var çünkü hayatımızdan neşeyi aldılar ve bize geri vermek istemiyorlar. Kapitalizm ve kapitalizme hizmet eden devlet bunu başardı. İnsanların hayattan zevk alması-

na izin vermek, onları soymayı ve ezmeyi bırakmak anlamına gelir. Bu yüzden kapitalizmin devlete ihtiyacı var, bu yüzden bize ‘yasanın kutsallığına’ saygı duymamız öğretiliyor. Yasayı çiğnemenin suç olduğuna inandırıldık ancak yasaları çiğnemek ve suç genellikle tamamen farklı şeylerdir. Yasaya aykırı herhangi bir eylemin toplum için kötü olduğuna inandırıldık ancak bu, yalnızca efendiler ve sömürücüler için kötü olabilir. Zenginlerin mal varlığını tehdit eden her şeyin ‘kötü’ ve ‘yanlış’ olduğuna, zincirlerimizi zayıflatan ve köleliğimizi yok eden her şeyin ‘suç’ olduğuna inandırıldık.

Kısacası, zamanla sadece yöneticiler ve efendiler için yararlı olan bir ‘ahlak’ geliştirildi. Bir sınıf ahlakı; bir köle ahlakı çünkü bizi kölelikte tutmaya yardımcı oluyor. Ve bu köle ahlakına karşı çıkana ‘kötü’, ‘ahlaksız’, ‘suçlu’, anarşist deniliyor.

Sahip olduğun her şeyi elinden alırsam, sonra yaptığım şeyin senin için iyi olduğuna ve ganimetimi başkalarına karşı koruman gerektiğine seni ikna edersem, bu benim açımdan çok akıllıca bir hamle olur, değil mi? Ben çalıntı eşyalarımıla güvence altında olurum. Ayrıca seni çalınan servetime kim-senin dokunmayacağına ve aynı şekilde daha fazla biriktirmeye devam edebileceğime, düzenlemenin adil ve senin çıkarlarına uygun olduğuna dair seni bir kural koymamız gerektiğine ikna etmeyi

de başarabileceğimi varsayalım. Böylesine çılgın bir plan gerçekten uygulansaydı, o zaman bugün sahip olduğumuz devlet ve kapitalizmin ‘yasası ve düzenine’ sahip olurduk.

Elbette insanlar onlara inanmasa ve onlara itaat etmese, yasaların hiçbir etkisinin olmayacağı açıktır. Bu yüzden yapılacak ilk şey, onları yasaların gerekli ve kendileri için iyi olduğuna inandırmaktır. Ve onları, kanunları kendilerinin koyduğunu düşünmeye yönlendirebilirsen daha da iyidir. O zaman yasaya itaat etmeye istekli ve hevesli olacaklardır. Demokrasi denen şey budur: İnsanları kendilerinin yöneticileri olduklarına ve kendi ülkelerinin kanunlarını kendilerinin geçirdiklerine inandırmaktır. Bir demokrasinin veya cumhuriyetin monarşiye göre en büyük avantajı budur.

Eski zamanlarda insanları yönetme ve soyma işi çok daha zor ve tehlikeliydi. Kral ya da toprak ağası, insanları kendisine hizmet etmeye zorlamak zorunda kalırdı. O, tebaasının kendisine itaat etmesi ve haraç ödemesi için silahlı ekipler tutardı. Ama bu pahalı ve zahmetliydi. Daha iyi bir yol, halkı krala karşı sadık ve onun kutsal hizmetine karşı “borçlu” olduklarına inanmaları için ‘eğitmek’te bulundu. Yönetmek daha sonra çok daha kolay hale geldi, insanlar kralın onların efendisi ve komutanları olduğunu biliyorlardı. Bununla birlikte bir cumhuriyet, yöneticiler için

çok daha güvenli ve rahattır çünkü orada insanlar kendilerinin efendi olduğunu zannederler. Ne kadar istismar edildiklerinin ve ezildiklerinin önemi yoktur, bir ‘demokrasi’de kendilerini özgür ve bağımsız zannederler.

Bu nedenle, örneğin Birleşik Devletler’deki ortalama bir işçi kendisini egemen bir yurttaş olarak görür ancak ülkesinin yönetimi hakkında Rusya’daki açlıktan ölmüş köylünün Çar döneminde olduğundan daha fazla söyleyecek hiçbir şeyi yoktur. Gerçekte sadece ücretli bir köle olmasına rağmen, özgür olduğunu düşünür. Günleri, haftaları, yılları ve tüm yaşamı madende veya fabrikada patrona peşkeş çekilirken ‘mutluluğun peşinde koşmak için özgürlüğe’ sahip olduğuna inanır.

Zulüm altındaki insanlar köleleştirildiklerini bilirler ve bazen isyan ederler. Amerika halkı esaret altında ve bunu bilmiyor. Bu yüzden Amerika’da devrim yok.

Modern kapitalizm bilgedir. Kendisinin, halkın kanun koyucu organlara kendi temsilcilerini seçtiği ve dolaylı olarak cumhurbaşkanı için bile oy verdiği ‘demokratik’ kurumlar altında gelişeceğini bilir. Kapitalist efendiler, ister Cumhuriyetçi ister Demokrat olsun, nasıl ve kime oy verdiğiyle ilgilenmezler. Onlar için ne fark eder? Kimi seçersen seç, her şeyi ol-

duğu gibi korumak için ‘yasa ve düzen’ lehine yasa çıkaracaklardır.

İktidarların temel kaygısı, halkın mevcut sisteme inanmaya ve onu desteklemeye devam etmesidir. Bu yüzden seni kapitalizme ve hükümete inanman için ‘eğiten’ okullar, kolejler ve üniversiteler için milyonlar harcarlar. Siyasetçiler ve politikacılar, valiler ve kanun koyucular sadece onların kuklalarıdır. Çıkarlarına aykırı bir yasa çıkarılmayacağını bilirler. Arada sırada belirli yasalarla mücadele edip başkalarını desteklediklerini gösterirler, aksi takdirde oyuna ilgi ni kaybedersin. Ancak yasalar, ne olursa olsun, efendilerin işlerine zarar vermemeye özen gösterecekler. İyi maaşlı avukatları, günlük deneyimlerin de gösterdiği gibi her yasayı ‘büyük çıkarlar’ın yararına nasıl çevrileceğini bilirler.

Bunun çok çarpıcı bir örneği, ünlü Sherman Antitröst Yasası’dır. Bu yasayı geçirmek ve organize edebilmek için binlerce dolar ve yıllarca enerji harlandı. Yasa demir bir el ile işçilere egemen olan ve büyüyen kapitalist tekele karşıydı. Uzun ve pahalı çabalardan sonra Sherman Yasası nihayet kabul edildi, işçi liderleri ve politikacılar emekçileri coşkuyla güvence altına aldıkları için bu yasanın yarattığı “yeni çağ” konusunda sevinçliydi.

Bu yasa neyi başardı? Tröstler bundan zarar görmedi; güvende ve sağlam kaldılar, aslında geliştiler

ve büyüdüler. Ülkeye hükmediyorlar ve işçilere sefil köle muamelesi yapıyorlar. Her zamankinden daha güçlü ve refah içindeler.

Ama Sherman Yasası'nın başardığı önemli bir şey daha var. Özellikle 'emeğin çıkarlarının' üzerinden geçti, işçilere ve sendikalarına karşı çevrildi. Artık işçi örgütlerini 'serbest rekabetin önlenmesi' kapsamında bölmek için kullanılıyor. Kapitalist tröstler rahatsız edilmeden yollarına devam ederken işçi sendikaları artık bu anti-tröst yasasıyla sürekli tehdit altındalar.

Dostum, sana siyasetin rüşvet ve ahlaksızlığından, mahkemelerin yolsuzluğundan ve 'adalet'in kötü yönetiminden bahsetmeme gerek var mı gerçekten? Sana büyük Teapot-Dome Skandalı¹ ve petrol kiralama yolsuzluklarını, her gün yaşanan bin bir küçük skandalı hatırlatmama gerek var mı? Herkesin bildiği şeyler üzerinde durmak zekanı aşağılamak olur çünkü bunlar her ülkede siyasetin bir parçası ve bileşenidir.

Büyük kötülük, politikacıların yozlaşmış olması ve hukukun idaresinin adaletsiz olması değildir. Tek sorun bu olsaydı tıpkı reformcu gibi, siyaseti 'saflaştırılmaya' ve daha 'adil bir yönetim' için uğraşmaya

¹ Teapot Dome skandalı, 1921'den 1923'e kadar Amerika Birleşik Devletleri Başkanı olan Warren G.Harding'in yönetimini içeren bir rüşvet skandalıydı.

çalışabilirdik. Ama asıl sorun bu değil. Sorun saf olmayan siyasette değil bütün siyaset oyununun kökünden çürümüş olmasında. Sorun, hukukun idaresindeki aksaklıklarda değil bu hukukun kendisinin halkı edilgen hale getirmek ve insanları ezmek için bir araç olmasında.

Bütün hukuk sistemi ve devlet, işçileri köleleştirmek ve emeklerini çalmak için bir makinedir. Devlet ve yasaya bağlı gerçekleşen her reform da bu sebeple başarısız olmaya mahkumdur.

“Ama sendika!” diye haykırıyor arkadaşın; *“İşçi sendikası, işçinin en iyi savunmasıdır.”*

Bölüm 11: Sendika

“Evet, sendika tek umudumuzdur.”, sen de hemfikirsin; “Bizi güçlü kılıyor.”

Aslında hiçbir zaman daha doğru bir şey söylenmedi: Birlik olmakta güç vardır. Bunu anlamak uzun zaman aldı ve bugün bile birçok proleter bunu tam olarak anlamıyor.

İşçilerin örgütlenme hakkında hiçbir şey bilmediği bir zaman vardı. Daha sonra koşullarını iyileştirmek için bir araya gelmeye başladıklarında, onlara karşı kanunlar çıkarıldı ve işçi örgütleri yasaklandı.

Efendiler çalışanlarının örgütlenmesine her zaman karşı çıktı, devletler onların sendikaları engellemelerine ve bastırmalarına yardım etti. Çok uzun zaman önce İngiltere ve diğer ülkelerde işçilerin örgütlenmesine karşı çok sert yasalar çıkarıldı. Koşulları kolektif çabayla iyileştirme girişimi ‘komplo’ olarak tanımlandı ve yasaklandı. Çalışanların örgütlenme haklarını kazanmaları uzun zaman aldı; bunun için kavga etmeleri gerekiyordu. Bu da sana gösteriyor ki patronlar, kendileriyle kavga edilmediği ve kendi-

lerine boyun eğdirilmediği sürece işçilere hiçbir şey vermemiştir. Bugün bile birçok işveren çalışanlarının örgütlenmesine karşı çıkıyor, mümkün olan her yerde engelliyor: İşçileri örgütleyenleri tutuklayıp şehir dışına sürüyor, yasa her zaman onların tarafında ve bunu yapmalarına yardım ediyor. Ya da patronların emirlerini yerine getirmek için güvenilebilecek sahte işçi örgütleri, sarı sendikalar oluşturma numarasına başvuruyorlar.

Efendilerin neden örgütlü olmanı istemediklerini, neden gerçek bir işçi sendikasıdan korktuklarını anlamak kolaydır. Güçlü ve mücadeleci bir sendikanın daha yüksek ücretler ve daha iyi koşullar gerektirebileceğini, bunun da plütokratlar için daha az kâr anlamına geldiğini çok iyi biliyorlar. Bu yüzden emeğin örgütlenmesini durdurmak için ellerinden gelen her şeyi yapıyorlar. Bunu durduramadıklarında, patronların çıkarlarına zarar vermemesi için sendikayı zayıflatmak veya yöneticilerini yozlaştırmak için ellerinden geleni yapıyorlar.

Efendiler örgütlü emeğin gücünü felç etmenin çok etkili bir yolunu buldular. İşçileri işverenlerle özdeş çıkarlara sahip olduklarına ikna ettiler; onları sermaye ve emeğin 'özdeş çıkarlara' sahip olduğuna ve işveren için iyi olanın çalışanları için de iyi olduğuna inandırdılar. Ona 'sermaye ve emek arasındaki uyum' gibi güzel bir isim verdiler. Çıkarların pat-

ronunun kilerle aynıysa neden onunla savaşsın ki? Sana da bunu söylediler. Kapitalist basın, devlet, okul ve kilise aynı şeyi vaaz ediyor: patronunla barış ve dostluk içinde yaşıyorsun. Sanayideki büyük patronlar için çalışanlarının gündelik bir işte ‘ortak’ olduklarına inanmaları iyidir: Daha sonra sıkı ve sadık bir şekilde çalışacaklardır çünkü ‘kendi çıkarları için’ çalıştıklarını düşüneceklerdir. İşçiler daha iyi koşullar için efendileriyle savaşmayı düşünmek yerine sabırlı olacaklardır ve işveren onlarla ‘refahını paylaşana’ kadar bekleyeceklerdir. Grevler ve iş durdurmalar konu olunca ‘kendi’ ülkelerinin çıkarlarını ve refahını da göz önünde bulunduracak, ‘endüstriyi’ ve ‘toplumun düzenli yaşamını’ rahatsız etmeyeceklerdir. Eğer seni sömürenleri ve onların sözlerini dinlersen ‘iyi’ olacaksın ve sadece efendilerinin, şehrinin ve ülkenin çıkarlarını göz önünde bulunduracaksın ama hiç kimse senin ve ailenin çıkarlarını, sendikasının ve işçi sınıfından yoldaşlarının çıkarlarını umursamıyor. Patronun, senin ‘iyi’ olman ve bencil olmaman üzerinden zenginleşirken seni de “Bencil olma!” diye uyarıyor. Bıyık altından gülüyor ve çok aptal olduğun için Tanrı’ya şükrediyor.

Ama şimdiye kadar beni dinlediysen, sermaye ile emeğin çıkarlarının aynı olmadığını biliyorsundur. Sözde “çıkartların tekliğı” kadar daha büyük bir yalan icat edilmedi. Emeğin dünyanın tüm zenginliğini

ürettiğini biliyorsun ve sermayenin kendisi yalnızca emeğin birikmiş ürünleridir. Biliyorsun ki, emek olmadan sermaye asla zenginleşemez. Öyle ki, bütün zenginlik haklı olarak emeğe, onu hem kafa hem de kol emeğiyle yaratan ve yaratmaya devam eden kadınlara ve erkeklere; yani dünyanın endüstriyel, tarımsal ve zihinsel işçilerine kısaca tüm işçi sınıfına aittir.

Efendilerin sahip olduğu sermayenin çalıntı mallar, çalıntı emek ürünleri olduğunu da biliyorsun. Kapitalist sanayi, emeğin ürünlerine efendi sınıfın yararına el koymaya devam etme sürecidir. Yani efendiler, emeğin ürünlerini kendilerine saklayarak var olurlar ve zenginleşirler. Yine de işçilerin, sömürücü ve hırsızlarla aynı çıkarlara sahip olduklarına inanmaları isteniyor! Düpedüz bir aptal dışında herhangi biri bu kadar açık bir sahtekarlığa kanabilir mi?

Bir işçi olarak çıkarlarının kapitalist efendilerin çıkarlarından farklı olduğu açıktır. Farklı olmaktan daha fazlası, tamamen zıttırlar. Aslında tam anlamıyla birbirine düşmandırlar. Patron sana ne kadar yüksek maaş öderse senden o kadar az kâr elde eder. Bunu anlamak büyük bir felsefe gerektirmez. Bundan kaçamazsın, hiçbir kıvrıma ve kayıtsızlık bu katı gerçeği değiştiremez.

Sendikaların ve üyelerinin çoğu bunu anlamasa da işçi sendikalarının varlığı bile bunun kanıtıdır. Emek ve sermayenin çıkarları aynıysa neden sendika var? Eğer patron, bir patron olarak kendisi için iyi olanın senin yani çalışanı için de iyi olduğuna gerçekten inanıyorsa o zaman kesinlikle sana doğru dürüst davranacaktır, sana mümkün olan en yüksek ücreti ödeyecektir; o zaman sendikanın olmasının ne anlamı var? Ancak sendikaya ihtiyacın olduğunu biliyorsun: Daha iyi ücretler ve daha iyi çalışma koşulları uğruna savaşmana yardımcı olması için ona ihtiyacın var. Kiminle savaşmak için? Elbette patronunla, işvereninle, kapitalistle. Onunla savaşmak zorundaydın, senin çıkarların ve onunki aynı görünmüyor değil mi? Öyleyse değerli ‘çıklarların özdeşliğine’ ne oldu? Ya da belki patronun kendi çıkarlarını anlayamayacak kadar aptal olduğu için patronunla daha iyi ücretler için savaşıyorsundur? Belki de sana daha fazla ödeme yapmanın onun için iyi olduğunu anlamıyordu?

Pekâlâ ‘çıklarların özdeşliği’ fikrinin neye yol açtığını görebilirsin. Ve yine de ortalama işçi sendikası bu ‘çıklarların özdeşliği’ üzerine inşa edilmiştir. Elbette Dünya Endüstri İşçileri (IWW), devrimci sendikalist sendikalar ve sınıfsal farkındalığa sahip diğer işçi örgütleri gibi bazı istisnalar vardır. Onlar durumu daha iyi bilirler. Fakat Amerika Birleşik Dev-

letleri'ndeki Amerikan Emek Federasyonu'na veya İngiltere, Fransa, Almanya ve diğer ülkelerin muhafazakâr sendikalarına ait olanlar gibi sıradan sendikaların tümü, emek ve sermaye arasındaki çıkarların özdeşliğini ilan ediyor. Yine de az önce gördüğümüz gibi, onların varlığı, grevleri ve mücadeleleri, 'özdeşliğin' sahte ve yalan olduğunu kanıtıyor. O halde sendikalar çıkarların özdeşliğine inanır gibi görünürken varoluşları ve faaliyetleri bunu ret mi ediyor?

Bunun nedeni, ortalama bir işçinin kendi adına düşünmeyi bırakmasıdır. Bunu kendisi adına yapmaları için sendika yöneticilerine ve gazetelere güvenmesi içindir ki onlar, işçinin doğru dürüst düşünmemesi gerektiğini biliyorlar. Çünkü işçiler kendileri için düşünmeye başlarsa devlet ve kapitalizm denen tüm yolsuzluk, aldatma, soygun şebekesini görürler ve buna katlanamazlar. İnsanların daha önce çeşitli zamanlarda yaptığı gibi yaparlar: Köle olduklarını anladıkları anda köleliği yok ettiler, daha sonra serf olduklarını anladıklarında serfliği ortadan kaldırdılar. Ücretli köleler olduklarını anladıkları anda, ücretli köleliği de kaldıracaklar.

O halde, işçilerin ücretli köle olduklarını anlamalarını engellemenin sermayenin çıkarına olduğunu görüyorsun. 'Çıkarların özdeşliği' dolandırıcılığı, bunu yapmanın yollarından biridir.

Ancak işçileri bu şekilde kandırmakla ilgilenenler sadece kapitalistler değildir. Ücretli kölelikle kar elde edenler, sistemi sürdürmekle ilgileniyor ve doğal olarak işçilerin durumu anlamasını engellemeye çalışıyorlar.

Her şeyi olduğu gibi tutmanın kimin yararına olduğunu daha önce görmüştük: Hükümdarlara ve devletlere, kiliselere, kısaca orta sınıfa; işçilerin emeği ile yaşayan herkese. Ancak sendika yöneticilerinin kendileri bile ücretli köleliği sürdürmekle ilgileniyor. Birçoğu sahtekarlığı göremeyecek kadar cahil ve bu yüzden kapitalizmin iyi olduğuna ve onsuz yapamayacağımıza gerçekten inanıyorlar. Bazılarıysa gerçeği çok iyi biliyor ancak yüksek maaşlı ve etkili sendika yetkilileri olarak kapitalist sistemin sürmesinden yararlanıyor. İşçilerin her şeyi görmesi durumunda, onları yanılttıkları ve aldattıkları için bu yöneticileri hesap vermeye çağıracaklarını biliyorlar. Köleliklerine ve onları aldatanlara karşı isyan edeceklerdir, tarihte daha önce sık sık olduğu gibi ucu bir devrime varabilir. Ancak sendika yöneticileri devrimi umursamıyor, kendileri iyi koşullarda yaşamakla yetiniyorlar çünkü durum onlar için yeterince iyi.

Gerçekte işçi yanıltıcıları devrimi desteklemiyor; grevlere bile karşı çıkıyorlar ve ellerinden geldiğince engellemeye çalışıyorlar.

Bir grev patlak verdiğinde, insanlara ‘fazla ileri gitmemelerini’ söyleyecekler ve patronla aralarındaki farklılıkları işçilerin genellikle en düşük payı aldığı ‘tahkim’ yoluyla çözmek için ellerinden geleni yapacaklardır. Patronlarla konuşmalar yapacaklar, bazı küçük tavizler için yalvaracaklar ve sıkça sendikanın aleyhine grevden ödün vereceklerdir ancak her durumda işçileri ‘yasa ve düzeni korumaya’ teşvik edeceklerdir. Sessiz ve sabırlı olun diyeceklerdir. Sömürücülerle aynı masaya oturacaklar, onlar tarafından yenilecekler, onlarla yemeğe çıkacaklar ve devlette “araya girip” sorunu çözmesi için çağrıda bulunacaklardır ancak tüm emek sorunlarının kaynağından asla bahsetmemeye çok dikkat edeceklerdir. Ücretli köleliğin kendisine asla dokunmayacaklardır.

Örneğin Amerikan Emek Federasyonu’nda ayağa kalkıp tüm ücret sisteminin saf bir soygun ve dolandırıcılık olduğunu, işçilerin emeğinin tam ürününü talep ettiğini ilan eden tek bir yönetici gördünüz mü? Herhangi bir ülkede bunu yapan ‘sıradan’ bir sendika yöneticisi olduğunu hiç duydunuz mu? Ne ben ne de bir başkası bunu şimdiye kadar görmedi. Aksine, dürüst biri bunu yapmaya cesaret ederse, onu ilk olarak rahatsız edici, ‘işçilerin düşmanı’, sosyalist ya da anarşist ilan edenler sendika yöneticileridir. “Onu çarmıha gerin!” diye ağlayanlar ilk onlardır.

Bu tür insanlar çarımha gerilir çünkü sermaye ve devlet -insanlar onayladığı sürece- bunu yaparak kendilerini güvende hissederler.

Asıl noktayı anlıyor musun dostum? Sendika yöneticileri, ücretli bir köle olduğunu anlamayı istiyor gibi mi görünüyor? Gerçekte efendilerin çıkarlarına hizmet etmiyorlar mı?

Sendika yöneticileri ve politikacılar dünyanın zenginliğinin tek üreticisi olarak büyük emeğin neye sahip olabileceğini çok iyi biliyorlar. Ama bilmeni istemiyorlar. Düzgün örgütlenmiş ve farkına varmış işçilerin köleliklerini ve boyun eğmelerini ortadan kaldıracabileceklerini bilmeni istemiyorlar. Bunun yerine sendikanın yalnızca daha iyi ücretler almaya yardımcı olmak için var olduğunu söylüyorlar ancak kapitalizmde durumunu çok fazla iyileştirmeyeceğinin ve patron sana ne kadar ödeme yaparsa yapsın, her zaman bir ücretli köle olarak kalman gerektiğinin farkındalar. Çok iyi biliyorlar ki grevle bir zam elde etmekte başarılı olsan bile artan yaşam maliyetiyle kazanımını tekrar kaybedeceksin, grevdeyken kaybettiğin maaşları söylemiyorum bile...

İstatistikler, önemli grevlerin çoğunun kaybedildiğini gösteriyor. Farz edelim ki grevi kazandın ve sadece birkaç hafta dışarıdaydın. O sürede daha yüksek maaşla çalışacağın aylarda geri kazanabileceğinden daha fazla maaş kaybettin.

Basit bir örnek: Greve gittiğinde haftada 40 dolar kazandığını varsayalım. Mükün olan en iyi sonucu düşünelim, grevin sadece 3 hafta sürdüğünü ve 5 dolarlık bir artış kazandığını varsayalım. 3 haftalık grevinde 120 dolar maaş kaybettin. Şimdi haftada beş dolar daha fazla alıyorsun, kaybettiğin 120 doları geri alman 24 hafta sürecektir. Yani altı ay daha yüksek maaşla çalıştıktan sonra ödemiş olacaksın. Peki bu arada artan yaşam maliyetine ne diyeceksin? Çünkü sadece bir üretici değil aynı zamanda bir tüketicisin. Ve bir şeyler satın almaya gittiğinde eskisinden daha pahalı olduklarını göreceksin. Daha yüksek ücret, artan yaşam maliyeti anlamına gelir. Çünkü işveren sana daha yüksek bir ücret ödeyerek ne kaybettiyse ürünlere zam yaparak onu senden çıkaracaktır.

O halde daha yüksek ücret fikrinin gerçekte çok yanıltıcı olduğunu görebilirsin. İşçinin, daha fazla ücret aldığında, aslında daha iyi durumda olduğunu düşünmesine neden olur ancak gerçek şu ki -tüm işçi sınıfı söz konusu olduğunda- işçi, daha yüksek ücretle kazanırsa tüketici olarak kaybeder ve uzun vadede durumu aynı kalır. ‘Daha yüksek maaşların’ olduğu bir yılın sonunda, işçinin elinde ‘daha düşük ücretler’ elde ettiği zamandan daha fazlası kalmaz. Bazen durum daha da kötüdür çünkü yaşam maliyeti maaşlardan çok daha hızlı artar.

Genel kural budur. Elbette maaşların yanı sıra -işsizlik ve ürün azlığı gibi- yaşam maliyetini etkileyen başka faktörler de vardır. Ancak özel durumlara, endüstriyel-finansal kriz durumlarına veya olağandışı refah dönemlerine değinmemize gerek yok. Bizi endişelendiren, işçinin gündelik durumu, normal durumu. Ve normal durum onun her zaman bir işçi, bir ücretli köle olarak kalarak yaşamasına ve patronu için çalışmaya devam etmesine yetecek kadar kazanç sağlamasıdır. Arada sırada bir işçinin bir miktar parayı miras alması veya başka bir şekilde ele geçirmesi nedeniyle, işe girmesine veya kendisine zenginlik getirebilecek bir şey icat etmesine izin veren istisnalar bulacaksınız. Ama hal böyleyken istisnalar senin durumunu değiştirmez. Yani tüm dünyadaki milyonlarca işçinin ortalamasını düşününce bir emekçi olduğun gerçeğini değiştirmez.

Bu milyonlar söz konusu olduğunda onlardan biri olarak, işin veya maaşın ne olursa olsun ücretli bir köle olarak kalırsın ve kapitalizm sistemine göre başka bir şey olma şansın yoktur.

O halde şu soruları sorabilirsin: “Sendikanın ne faydası var? Sendika yöneticileri bu konuda ne yapıyor?”

Gerçek şu ki sendika liderleri bu konuda hiçbir şey yapmıyor. Aksine, seni ücretli bir köle olarak tutmak için ellerinden geleni yapıyorlar. Bunu; seni kapita-

lizmin iyi olduğuna inandırarak; mevcut sistemi devlet, ‘yasa ve düzen’ ile destekleyerek gerçekleştiriyorlar. Tıpkı okulun, kilisenin, devletin ve patronunun yaptığı gibi, bunun başka türlü olamayacağını söyleyerek seni kandırıyorlar. Aslında sendika yöneticisi, politik liderin devlet için yaptığı işin aynısını kapitalizm için yapıyor: Mevcut adaletsizlik ve sömürü sistemini hem destekliyor hem de bunun için destek buluyor.

“Ama sendika” diyorsun, “sendika neden işleri değiştirmiyor?”

Sendika belki bir şeyleri değiştirebilir. Ama sendika nedir? Sendika sadece sen, öteki dostun ve sizin gibi diğerleridir -üyeler ve yetkililer. Artık memurların, sendika yöneticilerinin bir şeyleri değiştirmekle ilgilenmediklerini anlıyorsun. O halde bunu yapmak üyelere kalmış, değil mi?

Bu kadar. Ancak üyeler -genel olarak işçiler- durumun neyle ilgili olduğunu anlamazsa sendika hiçbir şey yapamaz. Bu nedenle üyelerin, gerçek durumun farkına varması gerekir.

İşçi sendikasının gerçek amacı bu olmalıdır. Sendikanın işi üyelerini durumları hakkında bilgilendirmek, onlara neden ve nasıl soyulup sömürüldüklerini göstermek, bundan kurtulmanın yollarını ve araçlarını bulmak olmalıdır.

Bu, sendikanın işçinin çıkarlarını korumaya yönelik gerçek amacını yerine getirmek olacaktır. Kapitalist düzenin devleti ve hukukuyla ortadan kaldırılması, emeğin çıkarlarının tek gerçek savunması olacaktır. Ve sendika buna hazırlanırken aynı zamanda emeğin acil ihtiyaçlarıyla; mevcut koşulların iyileştirilmesiyle -kapitalizm içinde mümkün olduğu ölçüde- ilgilenmelidir.

Ama sıradan muhafazakâr sendikalar kapitalizm ve onunla bağlantılı her şeyi savunuyor. Senin bir işçi olduğun, bir işçi olarak kalacağın ve her şeyin olduğu gibi kalması gerektiğini kabul ediyor. Sendikanın yapabileceği tek şeyin biraz daha iyi ücretler alma, çalışma saatlerini kısaltmana ve çalıştığın koşulları iyileştirmene yardımcı olmak olduğunu iddia ediyor. Patronu bir iş ortağı olarak görüyor ve onunla sözleşmeler yapıyor. Ortaklardan biri -patron- neden bu tür bir sözleşmeden zengin olur, öteki ortak -işçi- ise her zaman fakir kalıp daha fazla emek verir ve ücretli bir köle olarak ölür? Herhangi bir şekilde eşit bir ortaklık gibi görünmüyor. Düzmece bir oyuna benziyor, değil mi?

Öyle. Bir tarafın kestanelerin tamamını ateşten çektiği ama bütün kestanelerin diğer tarafa kaldığı bir oyun. Bu hiç de eşit olmayan bir ortaklık ve işçilerin tüm grevleri, kapitalist ortağın büyük yığının- dan birkaç tane kestane vermesi için ona yalvarmak

veya onu zorlamaktır. Tüm bunlar, işçi birkaç ekstra kestane almayı başardığında bile topu topu bir dolandırıcılıktır.

Yine de sana haysiyetinden, 'emeğin haysiyetinden' bahsediyorlar. Daha büyük bir hakaret düşünebiliyor musun? Hayatın boyunca efendilere köle oluyorsun, onlara hizmet ediyorsun, onları rahat ve lüks içinde tutuyorsun, sana hâkim olmalarına izin veriyorsun. Sana bıyık altından gülüyorlar ve aptallığından dolayı seni hor görüyorlar, sonra da seninle senin 'saygınlığın' hakkında konuşuyorlar!

Kürsü ve platformda, okulda ve konferans salonunda, her sendika yöneticisi ve politikacı, her sömürücü ve düzenbaz, kendisi her zaman rahatça arkanda otururken 'emeğin haysiyetini' yüceltir. Seni nasıl aptal yerine koyduklarını görmüyor musun?

Sendika bu konuda ne yapıyor? Sendika yöneticileri sana ödettikleri yüksek bedel için ne yapıyor? Seni 'örgütlemekle' meşguller, ne kadar iyi bir insan olduğunu söylemekle meşguller. Sendikanın ne kadar büyük ve güçlü olduğunu, yetkililerinin senin için ne kadar emek verdiklerini söylemekle meşguller. Ama ne yapıyorlar? Zamanları ufak tefek usül meseleleriyle, hizip çatışmalarıyla, yargı sorunlarıyla, kurul üyesi seçimleriyle, konferanslarla ve toplantılarla geçiyor. Elbette hepsini ödüyorsun ve bu yüzden yetkililerin her zaman büyük bir sendika hazinesine sahip

ama sen bundan ne elde ediyorsun? Sen fabrikada ya da bir değirmende çalışıyorsun ve aidatlarını ödüyorsun, sendika yöneticinin senin ne kadar sıkı çalıştırdığından ve nasıl yaşadığından “etkilenmekle” meşgul. Eğer dikkatleri şikayetlerine veya ihtiyaçlarına çekmek istiyorsan büyük bir kavga çıkarmak zorundasın.

Grev sorunu ele alındığında -daha önce de bahsettiğim gibi- yöneticilerin genel olarak buna karşı çıktıklarını fark edeceksin çünkü onlar da patron ve hükümdarı severler, kavgaya dahil olan rahatsızlıklar yerine ‘barış ve sessizlik’ isterler. Sendika yöneticileri, yapabildikleri her an seni grev yapmaktan caydıracak, hatta bazen grevleri doğrudan engelleyecek ve yasaklayacaktır. Onların rızası olmadan greve gidersen örgütünü yasadışı ilan edeceklerdir. Ancak baskı direnemeyecek kadar güçlüyse grevi nezaketle ‘tanıyacaklardır’. Bir düşünsene: Çok çalışıyorsun ve yetersiz kazancınla, sana hizmet etmesi gereken sendika yetkililerini destekliyorsun ancak durumunu iyileştirmek için onlardan izin alman gerekiyor! Bunun nedeni, devleti hizmetkarın yerine efendinin yaptığını gibi onları örgütünün patronları yapman veya vergilerinle maaşını ödediğin polise emir vermek yerine onun sana emir vermesine izin vermandır.

Greve çıktığında (ve diğer zamanlarda da) yasanın ve devletin tüm mekanizmasının her zaman pat-

ronun yanında olmasının nasıl mümkün olduğunu kendine hiç sordun mu? Neden grevciler binlerce ve patron sadece bir iken, işçiler ve patron yasa önünde eşit haklara sahip vatandaşlar olması gerekirken devlet patrona hizmet eder? Mahkemelere ‘kendi’ işine ‘müdahale etmene’ karşı tedbir kararı çıkarttırabilir, polise seni grev hattından uzaklaştırabilir, seni tutuklatabilir ve hapse attırabilir. Hiçbir belediye başkanı, polis şefi veya valinin bir grevde çıkarlarını korumak için polise veya milislere emir verdiğini duydun mu? İlginç, değil mi? Yine patron, grevini kırmak için polis koruması altında çok sayıda grev kırıcı tutabilir çünkü uzun süredir çalışıyorsun ve her zaman yerini almaya hazır bir işsizler ordusu var. Genelde sendika yöneticileri doğru şekilde örgütlenmene izin vermediği için grevini kaybedersin.

Örneğin bir New York gökdelenindeki duvarcıların aletlerini bıraktığını ancak aynı işte çalışan marangozların ve demir işçilerinin işte kaldığını gördüm. Sendikaları grevin onları ilgilendirmediğini çünkü başka bir sektöre ait olduklarını söyledi. Ya da grevcilere katılamazlardı çünkü bu, örgütlerinin patronla yapmış olduğu sözleşmeyi bozacaktı. 50 tanesi, sendikalı kardeşlerinin grev yaptığı binada çalışmaya devam ettiler. Yani aslında duvarcıların grevini kırarak efendilerine yardımcı oluyorlardı. Çünkü onlar başka bir zanaata, farklı bir sektöre

aitti! Sanki emeğin sermayeye karşı mücadelesi, tüm işçi sınıfının ortak davası değil de bir zanaat meselesiydi!

Başka bir örnek: Pennsylvania'daki kömür madencileri grevdeydi ve Virginia'nın kömür madencileri grev yapanlara para konusunda yardım etmek için vergilendirilmişti. Virginia madencileri 'sözleşmeye bağlı' oldukları için çalışmaya devam ettiler. Kömür madenciligi yapmaya devam ettiler, böylece kömür patronları piyasaya kömür arz edebilecek ve Pennsylvania madencilerinin greviyle hiçbir şey kaybetmeyeceklerdi. Bu patronlar grevi kömürün fiyatını yükseltmek için bir bahane haline getirerek kazanç bile elde ettiler. Neden Pennsylvania madencilerinin, kendi madenci arkadaşları grev kırıncılık yaptığı için, grevi kaybettiklerini merak ediyor musun? Eğer işçiler zanaat veya sektörle değil de sanayilerle örgütlenselerdi, tüm sanayi -ve gerekirse tüm işçi sınıfı tek bir kişi gibi grev yapabilseydi herhangi bir grev kaybedilir miydi?

Bu konuya döneceğiz. Şu anda sana, sendika yetkililerinin kapitalizmle etkin bir şekilde savaşmak için uygun olmadığını vurgulamak istiyorum. Başarılı bir şekilde grev yapmak için bile uygun değil. Durumunu maddi olarak bile iyileştiremezler.

Sadece işçileri farklı ve çoğu zaman muhalif örgütlere ayırmaya hizmet ederler, onları kapitalizmin iyi

olduğuna inanmaları için eğitirler; inisiyatiflerini ve sınıfsal farkındalıkla düşünme ve hareket etme yeteneklerini felç ederler. Bu nedenle sendika yöneticileri ve muhafazakâr sendikalar mevcut kurumların en güçlü siperleridir. Bunlar kapitalizmin ve devletin bel kemiği, ‘yasa ve düzen’in en büyük destekleyicileridir ve ücretli kölelikten kurtulamamanın nedenidir.

“Ama sendika yetkililerimizi kendimiz seçiyoruz.” diye itiraz ediyorsun, “Mevcut olanlar iyi değilse, başkalarını seçebiliriz.”

Elbette yeni liderler seçebilirsin ama sendikan aynı derecede aptalca olduğu sürece, şu veya bu adamın yönetici olması fark eder mi? Gompers veya Green, Fransa’da Jouhaux veya İngiltere’den Thomas, sendikan aynı fikirler ve yanlış yöntemlere aptalca yapışır, kapitalizme inanır ve ‘çıkarların özdeşliğini’ destekler. Zanaat örgütlenmesiyle işçileri böler ve güçlerini azaltır, patronla ortaklığı sağlar ve onlarla bir olup işçileri yaralayan sözleşmeler yapar, diğer birçok yolla da esaretinin rejimini destekler.

“O zaman sendika iyi değil mi?” diye soruyorsun.

Sendikada güç vardır ancak sendika gerçek bir sendika, gerçek bir emek örgütü olmak zorundadır. Çünkü her yerde işçiler -ne iş yaparlarsa yapsınlar veya hangi zanaata ait olurlarsa olsunlar- aynı çıkarlara sahiptir. Böyle bir sendika, tüm dünyada eme-

ğın karşılıklı çıkarlarına ve dayanışmasına dayana-
caktır. Tüm zenginliğin yaratıcısı olarak muazzam
gücünün bilincinde olacaktır.

“Güç!” dememe itiraz ediyorsun. “Köle olduğumu-
zu söyledin! Köleler hangi güce sahip olabilir?”

Öyleyse bir bakalım.

Bölüm 12: Güç Kimin?

İnsanlar ülkelerinin büyüklüğünden, devletin ve kapitalist sınıfın gücünden bahsediyor. Bakalım bu gücün gerçekte nelerden oluştuğunu, nerede ve gerçekte kimde olduğunu görelim.

Bir ülkenin devleti ne demektir? Bakanlarıyla birlikte kral veya kabinesiyle birlikte başkan, parlamento veya kongre, çeşitli eyalet ve federal bakanlıkların yetkilileridir. Nüfusun tamamına kıyasla toplamda çok az sayıda insandan bahsediyoruz.

Şimdi, devlet denen bu bir avuç insan ne zaman güçlüdür ve gücü neyi içerir?

Devlet, insanlar yanındaysa güçlüdür. Devlete bir ordu, donanma ve para sağlarlar; ona itaat ederler ve işlemlerini sağlarlar. Diğer bir deyişle, bir devletin gücü tamamen aldığı desteğe bağlıdır. Peki insanlar aktif olarak ona karşı çıkarsa herhangi bir devlet var olabilir mi? En güçlü devlet bile halkın yardımı olmadan, ülkenin işçilerinin yardımı olmadan herhan-

gi bir şey yapabilir mi? Elbette, hiçbir devletin tek başına bir şey başaramayacağı açıktır. Yalnızca insanların onayladığı veya en azından yapılmasına izin verdiği şeyi yapabilir.

Örneğin Büyük Dünya Savaşı'nı¹ ele alalım. Amerikalı finansörler Amerika Birleşik Devletleri'nin savaşa girmesini istediler çünkü muazzam karlar elde edeceklerini biliyorlardı. Ama emeğin savaştan kazanacağı hiçbir şey yoktu. Emekçiler başka topraklarda arkadaşlarının katledilmesinden nasıl fayda sağlayabilirler ki? Amerikan halkı, Avrupa karmaşasına karışmaktan yana değildi. Daha önce de belirtildiği gibi, Woodrow Wilson'ı "Bizi savaştan uzak tutun." diyerek seçmişlerdi. Amerikan halkı bu kararlılıkta ısrar etseydi devlet bizi katliama sürükleyebilir miydi?

Wilson'u savaşa karşı seçmiş olan ABD halkı savaşa girmeye nasıl ikna oldu? Daha önceki bir bölümde açıklamıştım. Savaşa girmek isteyenler onun lehine büyük bir propaganda başlattı. Basında, okullarda ve vaaz kürsülerinde, geçit törenlerinde vatansever büyüyle, 'demokrasi' ve 'savaşı bitirmek için savaş' için denilerek propaganda yapıldı. Bu, halkı -tüm modern savaşlarda olduğu gibi- kapitalist bir kâr sa-

¹ İkincisi henüz gerçekleşmediği için 1.Dünya Savaşı'ndan bahsediyor.

vaşı olmaktan çok, savaşın bir ‘ideal’ için olduğuna inandırmanın iğrenç bir yoluydu. Halkın parasından milyonlarca dolar bu propagandaya harlandı. Sonuç olarak her şeyi halk ödüyor. İşçilere savaştan kendileri için harika şeylerin ortaya çıkacağı vaat edilerek yapay bir coşku geliştirildi. Bu, en büyük sahtekarlık ve dolandırıcılıktı. Ancak Birleşik Devletler halkı bu sahtekarlığa kandı ve gönüllü olmasa da zorunlu askerlik yoluyla savaşa girdi.

Peki işçilerin sözcüleri, sendika yöneticileri? Her zaman olduğu gibi, kendilerinin en iyi ‘vatanseverler’ olduklarını kanıtlamak uğruna ve Mammon’un daha fazla şeref kazanması uğruna, sendika üyelerine gidip birbirlerini öldürmeleri için çağrı yaptılar. O zamanlar Amerikan Emek Federasyonu Başkanı merhum Samuel Gompers ne yaptı? Baş yardımcısı teğmen olan Başkan Wilson’ın sağ kolu oldu. O ve sendika yetkilileri, emeği katliam için toplama amacıyla sermayenin çavuşları oldular. Diğer ülkelerin sendika liderleri de aynısını yaptı.

‘Savaşı bitirmek için savaş’ ile gerçekten hiçbir şeyin bitmediğini herkes biliyor. Aksine, Avrupa’da hiç olmadığı kadar büyük bir politik kargaşaya neden oldu; dünyayı bir öncekinden daha yeni ve daha korkunç bir savaşa hazırladı. Ama şimdi konumuz bu değil. Konuyu sadece sana Gompers ve diğer sendika yöneticileri olmadan, emekçilerin rızası ve

desteği olmadan ABD'nin finans ve sanayi patronlarının isteklerini tamamıyla yerine getiremeyeceğini göstermek için anlattım.

Sacco ve Vanzetti'nin durumunu düşün. Amerika'nın örgütlü işçileri buna karşı olsaydı, engellemek için harekete geçmiş olsalardı, Massachusetts onları idam edebilir miydi? Massachusetts işçilerinin Eyalet Hükümeti'nin bu ölümcül hareketini desteklemeyi reddettiğini varsayalım: İşçilerin Vali'yi ve yetkilileri boykot ettiğini, onlara yiyecek sağlamayı bıraktığını, iletişim araçlarını kestiğini, Boston ve Charleston hapishanelerinin elektriği kestiğini varsayalım. Devlet işlevini yerine getiremeyecek kadar güçsüz olurdu.

Bu konuya açık ve önyargısız bir şekilde bakarsan, genel olarak inanılanın aksine, insanların devlete değil devletin insanlara ihtiyacının olduğunu görecek-sin.

İnsanlar devlete yardım etmeyi kestiklerinde, itaati reddedip vergi ödemediklerinde ne olur? Devlet memurlarını destekleyemez, polisine ödeme yapamaz, ordusunu ve donanmasını besleyemez. Emirlerini yerine getirme araçları olmadan parasız kalır. Felç olur. Kendilerine devlet diyen bir avuç insan çaresiz kalır, güçlerini ve otoritelerini kaybederler. Onlara yardım edecek kadar insan toplayabilirlerse, halka karşı savaşmaya çalışabilirler. Başaramazlar-

sa veya savaşı kaybederlerse, o zaman vazgeçmek zorunda kalırlar. Onların 'yönetimleri' sona erer.

Yani en güçlü devletin bile gücü tamamen halka, onların gönüllü desteğine ve itaatine bağlıdır. Bundan, devletin kendi başına hiçbir gücü olmadığı sonucu çıkar. İnsanlar otoritesine boyun eğmeyi reddettiği anda, devlet varlığını yitirir.

Peki kapitalizmin gücü nedir? Kapitalistlerin kendi başlarına bir güçleri var mıdır, yoksa güçleri nereden gelir?

Güçlerinin sermayelerinde, servetlerinde olduğu açıktır. Sanayilere, dükkanlara, fabrikalara ve arazilere sahipler. Ancak bu malların asıl gücü halkı kapitalistler için çalışmaya ve onlara haraç ödemeye istekli hale getirmesidir. İşçilerin kapitalistlere şöyle dediğini varsayalım: "Senin için kâr üretmekten bıktık. Artık sana köle olmayacağız. Araziyi sen yaratmadın; fabrikaları, atölyeleri veya dükkanları sen inşa etmedin. Onları biz inşa ettik ve bundan sonra onları çalışmak için kullanacağız, artık ürettiklerimiz senin olmayacak, insanlara ait olacak. Hiçbir şey alamayacaksın ve paran karşılığında sana yiyecek bile vermeyeceğiz. Tıpkı bizim gibi olacaksın ve bizim gibi çalışacaksın."

Ne olur? Kapitalistler yardım için devlete başvurur. Çıkarları ve mülkleri için koruma talep ederler.

Ancak insanlar devletlerin otoritesini tanımayı reddederse devletler de çaresiz kalır.

Bunun devrim olduğunu söyleyebilirsin. Belki öyledir. Ama ne dersen de bu, şu anlama gelir: Devlet ve kapitalistler -siyasi ve ekonomik yöneticiler- halk onları efendi olarak kabul etmeyi reddettiğinde, övündükleri bütün güçlerinin ve iktidarlarının ortadan kalktığını anlarlar.

Merak ediyorsun, “Bu gerçekten olabilir mi?”. Bu daha önce defalarca oldu ve çok da uzun sayılamayacak bir süre önce Rusya’da, Almanya’da, Avusturya’da oldu. Almanya’da yüce savaş lordu Kayzer, hayatını korumak için kaçmak zorunda kaldı çünkü halk onu istemediğine karar vermişti. Avusturya’da monarşi, halk onun tiranlığından ve yolsuzluğundan bıktığı için ortadan kaldırıldı. Rusya’da en güçlü Çar, başını kurtarmak için tahtından vazgeçti ve bunda bile başarısız oldu. Başkentinde onu koruyacak tek bir alay bulamadı ve halk ona boyun eğmeyi reddettiğinde tüm yüce yetkisi dumanların içinde kayboldu. İnsanlar onlar için çalışmayı bırakıp toprağı, fabrikaları, madenleri ve atölyeleri kendileri için aldığında, Rusya kapitalistleri çaresiz kaldı. Halk, düzgün bir iş yapmadıkları sürece onlara ekmek sağlamayı reddederse, Rusya’daki burjuvazinin tüm parası ve ‘gücü’ onlara yarım kilo ekmek dahi sağlayamazdı.

Bunların hepsi neyi kanıtıyor?

Sözde siyasi, endüstriyel ve finansal gücün -hükümetin ve kapitalizmin tüm otoritesinin- gerçekte halkın elinde olduğunu kanıtıyor. Bu gücün sadece insanların, halkların elinde olduğunun kanıtıdır.

Bu güç, halkın gücü gerçektir: Hükümdarın, politikacının veya kapitalistinki gibi elinden alınmaz. Mülkiyetten değil yetenekten kaynaklandığı için alınmaz. Bu yetenek yaratma ve üretme yeteneğidir. Dünyayı besleyen ve giydiren; bize yaşam, sağlık ve rahatlık, neşe ve zevk veren gücün kaynağı olan yetenek.

Bu gücün ne kadar büyük olduğunu kendine sorduğunda anlayacaksın:

İşçiler çalışmasaydı hayat mümkün olur muydu? Çiftçiler onlara yiyecek sağlamazsa şehirler açlıktan ölmez miydi?

Demiryolu işçileri işi askıya alırsa demiryolları çalışabilir mi? Kömür madencileri olmazsa herhangi bir fabrika, atölye veya değirmen faaliyetlerine devam edebilir mi?

Taşımacılık işçileri greve giderse ticaret veya alışveriş devam edebilir mi?

Elektrikçiler akımı sağlamazsa tiyatrolar, filmler, ofisin ve evin ışık alır mıydı?

Gerçekten şair şunları söyledi:

“Tüm çarklar sabit durur
Güçlü kolların ne zaman isterse.”

Emeğin üretken gücü budur.

Herhangi bir siyasete, krala, cumhurbaşkanına, parlamentoya veya kongreye bağlı değildir. Bu, ne polise ne de orduya ve donanmaya bağlı değildir. Çünkü bunlar yalnızca tüketir ve yok eder, hiçbir şey yaratmazlar. Yasalara ve kurallara, yasa koyuculara veya mahkemelere, politikacıya veya plütokrata da bağlı değildir. Tamamen ve özellikle; fabrikada ve tarlada, sanayi ve tarım işçisinin bey-ninde ve kas gücünde işçilerin emeğinde, yaratma, üretme yeteneklerinde bulunur.

Bu üretken işçilerin -çekici ve sabanıyla, kasları ve aklıyla bütün kalabalıkların, bütün işçi sınıfının-gücüdür.

Bu sebepten, her ülkede işçi sınıfı nüfusun en kalabalık kısmını oluşturur. Aslında, tek hayati kısım da budur. İnsanların geri kalanı ise toplumsal hayatta rol alır ama gerekirse onlarsız da yapabiliriz, emekçi olmadansa tek bir gün bile yaşayamazdık. En önemli ekonomik güç onundur.

Devletin ve sermayenin gücü kendilerinden gelmez.

Emeğin gücü ise dışsal değildir. O kendine içkindir, çalışmak ve yaratmak yeteneğinin kendisidir.

Tek gerçek güç odur.Yine de emek, toplumsal düzende en alt seviyede tutulur.

Kapitalizm ve devletin dünyası altüst olmuş bir dünya değil midir? Bir sınıf olarak toplumun en temel parçası olan, tek başına gerçek güce sahip olan işçiler mevcut koşullarda güçsüzdür. Onlar en fakir, en az etkili ve en az saygı duyulan sınıftır. Her tür baskı ve sömürünün kurbanları, en az takdir edilenler ve en az onurlandırılanlar, en çok hor görülenlerdir. Çirkin ve sağlıksız konutlarda sefil bir şekilde yaşarlar, ölüm oranı en çok onların arasında yüksektir. Hapishaneler onlarla doludur, darağacı ve elektrikli sandalye onlar için vardır.

Bu devlet ve kapitalizm, toplumumuzda emeğin ödülüdür; “yasa ve düzen” sisteminden elde ettiğin şey budur.

Böyle bir yasa ve düzen yaşamayı hak ediyor mu? Böyle bir toplumsal sistemin devam etmesine izin verilmeli mi? Başka bir şey, daha iyi bir şey ile değiştirilmemeli mi? Yasa ve düzenin değişmesini görmekte (devrimi görmekte) işçinin herkesten fazla çıkarı yok mu? Özellikle çıkarları için inşa edilmiş kendi örgütü-sendikası- bunu yapmasına yardım etmemeli mi?

Nasıl olacak?

Bölüm 13: Sosyalizm

Bu soruyu sorduğunda, sosyalist sana şu cevabı veriyor:

“Sosyalist partiye oy ver. Partimizi seç. Kapitalizmi ortadan kaldırıp sosyalizmi kuracağız.”

Sosyalist ne istiyor ve bunu nasıl elde edeceğini söylüyor?

Sosyalistlerin birçok farklı grubu var. Sosyal Demokratlar, Fabiancı Sosyalistler, Nasyonal Sosyalistler, Hristiyan Sosyalistler ve daha birçok farklı etiket altındaki sosyalistler. Genel olarak, hepsi yoksulluğun ve adaletsiz toplumsal koşulların ortadan kaldırılmasına inanıyor. Ancak hangi koşulların ‘adil’ olacağı ve daha da önemlisi, onları nasıl hayata geçirecekleri konusunda çok da anlayamıyorlar.

Bugünlerde kapitalizmi geliştirme çabalarına bile çoğu zaman ‘sosyalizm’ deniyor, oysa gerçekte bunlar sadece reformlardır. Bu tür reformlar sosyalist olarak kabul edilemez çünkü gerçek sosyalizm kapitalizmi ‘iyileştirmek’ değil onu tamamen ortadan kaldırmak anlamına gelir. Sosyalizm, emek koşulla-

rının kapitalizm içindeyken özünde iyileştirilemeyeceğini öğretir. Aksine işçilerin çoğunun koşullarının, sanayiciliğin ilerleyerek gelişmesiyle birlikte giderek daha da kötüye gideceğini söyler. Yani kapitalizmi 'reform' ve 'iyileştirme' çabalarının doğrudan sosyalizme karşı çıktığını ve yalnızca sosyalizmin gerçekleşmesini geciktirdiğini savunur.

Önceki bölümlerde işçilerin köleleştirilmesinin, eşitsizliğin, adaletsizliğin ve diğer toplumsal kötülüklerin tekel ve sömürünün sonucu olduğunu; bu sistemin devlet denilen politik makine tarafından desteklendiğini gördük. Bu nedenle, kapitalizmin ve ücretli köleliğin ortadan kaldırılmasını desteklemeyen sosyalizm ekollerini –ki kendilerine sosyalist deme hakları yoktur- tartışmanın hiçbir amacı olmayacaktır. Tıpkı 'zenginliğin adil dağıtımı', 'gelirin eşitlenmesi', 'tek vergi' veya diğer benzer planlar gibi sosyalist olduğu iddia edilen önerilerden bahsetmenin faydasız olduğu gibi. Bunlar sosyalizm değil sadece reformdur. Örneğin Fabianizm'deki gibi sade bir salon sosyalizmi, halklar için hayati bir değere sahip değildir.

Öyleyse temelde kapitalizm ve maaş sistemini ele alan işçiyle ve yoksun bırakılmışlarla ilgilenen -Sosyal Demokrat Hareket olarak bilinen- sosyalizm ekolünü inceleyelim. Bu ekol sosyalizmin tüm diğer biçimlerini uygulanamaz ve ütöpik olarak değerlendir-

dirir. Kendisini -tüm sosyal demokratların incili ve rehberi olan- Karl Marks tarafından formüle edilen gerçek sosyalizmin tek sağlam ve bilimsel teorisi dedikleri Kapital'in sesi olarak adlandırır.

O halde marksist sosyalistler olarak bilinen Karl Marks'ın sosyalist takipçileri ne öneriyor?

Kapitalizmi ortadan kaldırmadıkça işçilerin asla özgür olamayacaklarını ve refaha eremeyeceklerini söylüyorlar. Üretim kaynakları ve dağıtım araçlarının özel girişimlerin elinden alınmasını öğretiyorlar. Yani toprak, makine, değirmenler, fabrikalar, madenler, demiryolları ve diğer kamu hizmetlerinin özel mülkiyete ait olmaması gerekir çünkü bu tür bir mülkiyet, işçileri ve genel olarak insanlığı köleleştirir. Bu nedenle, olmadıklarında insanlığın varlığını sürdürmeyeceği şeylerin özel mülkiyeti sona ermelidir. Üretim ve dağıtım araçları kamu malı haline gelmelidir. Serbest kullanım fırsatı; tekeli, faizi ve kârı, sömürü ve ücretli köleliği ortadan kaldıracaktır. Toplumsal eşitsizlik ve adaletsizlik ortadan kalkacak, sınıflar ayağa kalkacak; tüm insanlar özgür ve eşit olacaktır.

Sosyalizmin bu görüşleri, çoğu anarşistin fikriyle tam uyum içindedir.

Şuanki mülk sahipleri mücadele etmeden mülklerinden vazgeçmeyecekler. Tüm tarih ve geçmiş deneyimler bunu kanıtıyor. Ayrıcalıklı sınıflar her zaman kendi avantajlarına sahip çıkmışlar, toplum üzerin-

deki güçlerini zayıflatma girişimlerine de her zaman karşı çıkmışlardır. Bugün bile emeğin koşullarının iyileşmesi için verilen mücadelelere karşı çıkıyorlar. Bu nedenle -geçmişte olduğu gibi gelecekte de- onları tekellerinden, özel haklarından ve ayrıcalıklarından mahrum etmeye çalışırsan plütokrasinin karşı çıkacağı kesindir. Bu karşı çıkış, acı bir mücadeleyle bir devrime yol açacaktır.

Gerçek sosyalizm bu nedenle radikal ve devrimci- dir. Radikaldir çünkü toplumsal sorunların kökenine kadar gider (radix Latince’de kök anlamına gelir); reformlara ve geçici değişikliklere inanmaz, her şeyi baştan sona değiştirmek ister. Devrimci, kan dökül- mesini istediği için değil devrimin kaçınılmaz oldu- ğunu açıkça öngördüğü için; mülk sahibi sınıflar ve mülksüzleştirilmişler arasında şiddetli bir mücadele olmaksızın kapitalizmden sosyalizme geçilemeyeceği- ni bilir.

“Ama bir devrim ise” diye soruyorsun, “sosyalist- ler neden onları göreve getirmemi istiyor? Devrim mücadelesini orada mı verecekler?”

Yerinde bir soru. Kapitalizm madem devrimle or- tadan kaldırılacak, sosyalistler ne için görev arıyor- lar, neden hükümete girmeye çalışıyorlar?

İşte tam da marksist sosyalizmin büyük çelişkisi- nin ortaya çıktığı yer, her ülkedeki sosyalist hareket için ölümcül olan ve onu işçi sınıfına herhangi bir

şekilde faydası olmayacak şekilde etkisiz ve güçsüz kılan temel çelişki.

Sosyalizmin neden başarısız olduğunu, sosyalistlerin neden çıkmaz sokağa girdiğini ve işçileri neden özgürleşmeye götüremeyeceklerini kavramak için bu çelişkinin açıkça anlaşılması önemli bir gerekliliktir.

Bu çelişki nedir? Şudur: Marks, “devrimin, yeni bir topluma gebe olan kapitalizmin ebesi olduğunu” anlatmıştır. Yani kapitalizmden devrim olmaksızın sosyalizm çıkmayacaktır. Ama diğer yandan Marks Komünist Manifesto’sunda burjuvaziyi fethetmek için proletaryanın devletin siyasi mekanizmasını ele geçirmesi gerektiğinde ısrar etmiştir. İşçi sınıfı -Marks’a göre- sosyalist partiler aracılığıyla devletin dizginlerini kavramalı ve sosyalizmi başlatmak için siyasi gücü kullanmalıdır.

Bu çelişki, sosyalistler arasında büyük kafa karışıklığına neden oldu ve hareketi birçok fraksiyona ayırdı. Bunların çoğu, her ülkede bulunan sıradan sosyalist partiler, işlevi kapitalizmi ortadan kaldırmak ve yerine sosyalizmi getirmek olacak bir sosyalist hükümetin kurulması için siyasi iktidarın ele geçirilmesini savunuyor.

Böyle bir şeyin mümkün olup olmadığını kendin değerlendir. Sosyalistler en başta mülk sahibi sınıfların sert bir karşı çıkış olmaksızın servet ve ayrı-

calıklarından vazgeçmeyeceklerini, bunun devrimle sonuçlanacağını kendileri kabul ediyorlar.

Düşün, yaptıkları işlevsel mi? Birleşik Devletler'i ele alalım. Elli yıldan fazla bir süredir sosyalistler Kongre'ye parti üyelerini seçtirmeye çalışıyorlar, yarım asırlık bir siyasi çalışmanın ardından Washington'daki Temsilciler Meclisi'nde sadece bir üyeleri var. Kongrede sosyalist çoğunluğu elde etmek, bu hızla gidilirse (ki bu hız gitgide azalacak) kaç yüzyıl alacak?

Sosyalistlerin bir gün bu çoğunluğu güvence altına alabileceklerini varsayalım. O zaman kapitalizmi sosyalizme çevirebilecekler mi? Tek tek eyaletlerin anayasalarının yanı sıra Birleşik Devletler Anayasası'nın da -her birinde üçte ikilik bir çoğunluk sağlanarak- düzeltilmesi ve değiştirilmesi gerekecektir. Dur ve düşün: Amerikan plütokratlar, tröstler, burjuvazi ve kapitalizmden yararlanan tüm diğer güçler; sessizce oturup anayasanın kendilerini mal ve ayrıcalıklarından mahrum bırakacak şekilde değiştirilmesine izin mi verecekler? Buna inanabiliyor musun? Jay Gould'un milyonlarını yasadışı olarak almakla suçlandığı sırada ne dediğini hatırlıyor musun? *"Anayasanın canı cehennem!"* Ve her plütokrat, Gould kadar açık sözlü olmasa bile aynı şekilde hisseder. Anayasa olsun ya da olmasın, kapitalistler servetleri ve ayrıcalıkları için ölümüne savaşıacaklar-

dır. Ve devrimden kasıt tam da budur. Sosyalistleri göreve seçerek kapitalizmin ortadan kaldırılıp kaldırılmayacağına ya da sosyalizmin oy pusulasıyla oylanıp oylanamayacağına kendin karar verebilirsin. Ancak oy pusulaları ve mermiler arasındaki bir kavgayı kimin kazanacağını tahmin etmek zor değil.

Eski günlerde sosyalistler bunu çok iyi anlamışlardı. Daha sonra siyaseti sadece propaganda amacıyla kullanmak istediklerini iddia ettiler. Sosyalist ajitasyonun özellikle Almanya’da yasak olduğu günlerdedi. Sosyalistler *“Bizi Reichstag’a (Alman parlamentosu) seçerseniz, o zaman işçilere sosyalizmi orada vaaz edebiliriz ve halkı onun için eğitebiliriz.”* diyorlardı. Bunun o zaman için bir nedeni vardı, sosyalist konuşmaları yasaklayan yasalar Reichstag’da geçerli değildi. Sosyalistler, sosyalizmi savunma fırsatına sahip olmak için siyasi faaliyetten yana oldular ve seçimlere katıldılar.

Zararsız bir şey gibi görünebilir ancak bu, sosyalizmin mahvoluşunu getirdi. Çünkü amacınıza ulaşmak için kullandığımız araçlar çok geçmeden amacımız olur, bu her zaman için doğrudur. Örneğin varoluşun yalnızca bir aracı olan para, hayatımızın amacı haline geldi. Devlet de benzer şekilde. İkel topluluk tarafından bazı köy işlerine katılmak üzere seçilen ‘yaşlı’ yöneticiye, efendiye dönüştü. Sosyalistlerde de böyle oldu.

Yavaş yavaş tavırlarını değiştirdiler. Seçim toplanmaları sadece bir eğitim yöntemi olmaktan çıktı, yavaş yavaş siyasi makamı güvence altına almak için amaca dönüştü. Yasama organlarına ve diğer hükümet pozisyonlarına seçilmek onların tek amacı haline geldi. Değişim doğal olarak sosyalistlerin devrimci ateşlerinin yavaş yavaş sönmesine yol açtı; sorsurtmalardan kaçınmak ve daha fazla oy almak için onları kapitalizm ve hükümete yönelik eleştirilerini yumuşatmaya zorladı. Günümüzde sosyalist propagandanın ana vurgusu artık politikanın eğitimsel değerine değil sosyalistlerin göreve filen seçilmelerine dayanıyor.

Sosyalist partiler artık devrimden bahsetmiyor. Şimdi Kongre veya Parlamento'da çoğunluk elde ettiklerinde sosyalizmi yasallaştıracaklarını iddia ediyorlar: yasal ve barışçıl bir şekilde kapitalizmi ortadan kaldıracaklarını söylüyorlar. Başka bir deyişle, devrimci olmaktan çıktılar; yasayla bir şeyleri değiştirmek isteyen reformculara dönüştüler.

Öyleyse son birkaç on yıldır bunu nasıl yaptıklarını görelim.

Neredeyse her Avrupa ülkesinde sosyalistler büyük bir siyasi güç elde etti. Bazı ülkelerde artık sosyalist hükümetler var, diğerlerinde sosyalist partiler çoğunluğa sahip; başkalarında ise yine sosyalistler başbakanların yardımcılığını yapan kademeler de

dahil olmak üzere devlet kademelerini, devletteki en yüksek mevkileri işgal ediyorlar. Sosyalizm için neler başardıklarını ve işçiler için neler yaptıklarını inceleyelim.

Sosyalist hareketin yatağı olan Almanya'da Sosyal Demokrat Parti çok sayıda hükümet dairesine sahip; üyeleri belediye, ulusal yasama-yargı organlarında ve Bakanlar Kurulu'nda. İki Alman Devlet Başkanı, Haase ve Ebert, sosyalistti. Şimdiki Reichskanzler (Şansölye), Dr. Herman Müller, bir sosyalisttir. Reichstag Başkanı Herr Loebe aynı zamanda Sosyalist Parti üyesidir. Scheidemann, Noske ve hükümette, orduda ve donanmada en yüksek mevkilerde bulunan çok sayıda diğer kişi, güçlü Sosyal Demokrat Parti'nin liderleridir. Onlar partinin davasını savunması gereken proletarya için ne yaptılar? Sosyalizmi yarattılar mı? Ücretli köleliği kaldırdılar mı? En azından bu amaçlar için girişimlerde bulundular mı?

Almanya'daki işçilerin 1918'de ayaklanması Kayzer'i ülkeden kaçırmaya zorladı ve Hohenzollern Hanedanı'nın hükümdarlığı sona erdi. Halk sosyal demokratlara güvendi ve onları iktidara getirdi. Ancak sosyalistler hükümette bir kez güvende olduklarında halka karşı çıktılar. Alman burjuvazisi ve askeri kliği ile birleştiler, kapitalizmin ve militarizmin kalesi haline geldiler. Sadece halkı silahsızlandırıp emekçileri

bastırmakla kalmadılar, aynı zamanda ihanetlerini protesto etmeye cesaret eden her sosyalisti vurup hapse attılar. Noske, devrim sırasında ordunun sosyalist şefi olarak, askerlerini işçilere karşı çıkardı ve onları -onu iktidara getiren proleterleri, kendi kardeşi olan sosyalistleri- toptan katletti. En sadık ve gözü pek devrimcilerden ikisi olan Karl Liebknecht ve Rosa Luxemburg, 16 Ocak 1919'da Berlin'de sosyalist hükümetin göz yummasıyla ordu subayları tarafından soğukkanlılıkla öldürüldü. Anarşist şair ve düşünür Gustav Landauer ve Almanya'nın her yerinden çok sayıda işçi arkadaşı aynı kaderi paylaştı.

Haase, Ebert, Scheidemann, Noske ve onların Sosyalist teğmenleri devrimin hayati bir şeyi başarmasına izin vermediler. İktidara geldikleri an onu isyan-kâr emeği ezmek için kullandılar. Gerçek devrimci unsurların açık ve gizlice öldürülmesi, sosyalist hükümetin devrimi bastırmak için kullandığı araçlardan yalnızca biriydi. Sosyalist Parti, işçilerin yararına herhangi bir değişiklik yapmak bir yana, aristokrasinin ve efendi sınıfın tüm ayrıcalıklarını, çıkarlarını koruyarak kapitalizmin en gayretli savunucusu oldu. Bu nedenle Alman Devrimi, Kayzer'i kovmaktan başka hiçbir şey başaramadı. Krallık tüm unvanlarına, mülkiyetlerine, özel haklarına ve ayrıcalıklarına sahip olmaya devam etti; askeri kast, monarşi altında sahip olduğu gücü korudu; burjuvazi güçlen-

di, ekonomi kralları ve sanayi kodamanları eskisinden daha da büyük bir rahatlıkla Alman emekçisinin efendisi oldular. Arkasında milyonlarca oy bulunan Almanya Sosyalist Partisi, seçilmekte başarılı oldu. İşçiler ise tıpkı önceden olduğu gibi köle kaldılar ve acı çekiyorlar.

Diğer ülkelerde de manzara aynı. Fransa'da Sosyalist Parti hükümette güçlü bir şekilde temsil edilmektedir. Başbakanlık görevini de üstlenen Dışişleri Bakanı Aristide Briand, eskiden Fransa'daki parti- nin en büyük ışıklarından biriydi. Günümüzde kapitalizmin ve militarizmin en güçlü savunucusu. Eski sosyalist arkadaşlarının çoğu hükümetteki meslektaşlarıdır; daha birçok günümüz sosyalisti de Fransız Parlamentosu'nda ve diğer önemli mevkilerde bulunmaktadır. Sosyalizm için ne yapıyorlar? İşçiler için ne yapıyorlar?

Fransa'nın kapitalist rejimini savunmaya ve 'istik- rara kavuşturmaya' yardım ediyorlar; yüksek devlet memurlarının daha iyi maaş alabilmesi için vergi- leri artıran kanunlar çıkarmakla meşguller. Onlar - Fransız kardeşleri gibi- işçileri kan kaybetmek zorun- da olan Almanya'dan savaş tazminatı toplamakla meşguller. Fransa'yı ve özellikle okullardaki çocuk- larını Alman halkından nefret etmeleri konusunda 'eğitmek' için çok çalışıyorlar; komşu ülkelere karşı şovenizm ve intikam ruhunu geliştirerek hazırladık-

ları bir sonraki savaş için daha fazla savaş gemisi ve askeri uçak inşa etmeye yardımcı oluyorlar. Fransa'nın her yetişkin erkek ve kadını savaş durumunda seferber eden yeni yasa, önde gelen sosyalistlerden Paul Boncour tarafından tanıtıldı ve Temsilciler Meclisi'nin sosyalist üyelerinin desteğiyle kabul edildi.

Avusturya ve Belçika'da, İsveç ve Norveç'te, Hollanda ve Danimarka'da, Çekoslovakya'da ve diğer Avrupa ülkelerinin çoğunda sosyalistler iktidara geldi. Bazı ülkelerde tamamen iktidarlar, bazılarında ise kısmen. Ve her yerde, tek bir istisna olmaksızın aynı yolu izlediler. Her yerde ideallerinden vazgeçtiler, insanları aldattılar, siyasi yükselişlerini kendi çıkarları ve şanları için kullandılar.

Öfkeyle *"Emeğin sırtında iktidara gelen ve sonra işçilere ihanet eden bu insanlar alçaklardır!"* dediğini duyuyorum. Doğru ama hepsi bu kadar da değil. Bu sürekli ve düzenli ihanetin daha derin bir nedeni var. Bu neredeyse evrenselleşmiş olgunun daha büyük ve daha önemli bir nedeni var. Sosyalistler esasen diğer insanlardan farklı değildir. Tıpkı senin ve benim gibi onlar da insandır. Ve hiç kimse bir gecede alçak ya da hain olmaz.

Yozlaştıran şey iktidardır. İktidara sahip olduğunuz bilincinin kendisi, insanı tıpkı en iyi metali bile aşındıran en kötü zehir gibi yozlaştırır. Siyasetin her

yerdeki pisliği ve kirliliği bunu yeterince kanıtıyor. Dahası en iyi niyetlerle bile yasama organlarındaki veya hükümet pozisyonlarındaki sosyalistler, sosyalist nitelikte herhangi bir şeyi, işçilere fayda sağlayacak herhangi bir şeyi başarmada kendilerini tamamen güçsüz bulurlar. Çünkü siyaset, çalışma koşullarını iyileştirmenin bir yolu değildir. Asla olmaz ve olamaz.

Ahlaki yozlaşma ve kötüleşme yavaş yavaş gerçekleşir, o kadar kademeli olarak gerçekleşir ki kişi bunu fark etmez. Kongre'ye seçilmiş bir sosyalistin durumunu bir an için hayal edin. Diğer partilerden yüzlerce insan karşısında tek başınadır. Onların, kendisinin radikal fikirlerine karşı olduklarını hisseder, kendisini garip ve düşmanca bir atmosferde bulur. Ama o oradadır ve hali hazırda devam eden işe katılmak zorundadır. Bu işin çoğu -getirilen yasalar, önerilen yasalar- ona tamamen yabancıdır. Sosyalistin inandığı şeylerle hiçbir ilgisi yoktur, onu seçen işçi sınıfı seçmenlerinin çıkarlarıyla hiçbir bağlantısı yoktur. Bu sadece mevzuatın rutini dir. Ancak emeğe veya endüstriyel ve ekonomik duruma ilişkin bir yasa tasarısı ortaya çıktığında sosyalistimiz sürece katılabilir. Sürece katılır ve konuyla ilgili pratik olmayan fikirleri yüzünden ya görmezden gelinir ya da ona gü-lünür. Çünkü gerçekten pratik değiller. Yasalar en iyi senaryoda bile -önerilen yasa tekele yeni ayrıca-

lıklar verecek şekilde özel olarak tasarlanmadığında-kapitalist işleyişle ilgili konularla, bir hükümetle diğeri arasındaki bazı ticari antlaşmalar veya sözleşmelerle ilgilidir. Ama o sosyalist, sosyalist bir listeden seçildi ve kapitalist hükümeti ortadan kaldırmak, ticaret ve kâr sistemini tamamen ortadan kaldırmak onun görevidir, öyleyse sunulan ‘faturalar’ üzerine ‘pratik olarak’ nasıl konuşabilir ki? Elbette meslektaşları için bir alay konusu olur ve kısa süre sonra yasama salonlarında varlığının ne kadar aptal ve yararsız olduğunu görmeye başlar. Bu nedenle Almanya’daki Sosyalist Parti’nin en iyi insanlarından bazıları, örneğin Johann Most siyasi eyleme karşı çıktılar. Ama böyle dürüstlük ve cesarete sahip çok az insan vardı. Sosyalist genelde pozisyonunda kalır ve her geçen gün ne kadar anlamsız bir rol oynadığını fark etmek zorunda kalır. Çalışmada ciddi bir rol almanın, tartışmalarda sağlam fikirlerini ifade etmenin ve yargılamalarda gerçek bir faktör haline gelmenin bir yolunu bulması gerektiğini hisseder. Bu kendi onurunu korumak, meslektaşlarını saygıya zorlamak ve aynı zamanda seçmenlerine sadece bir kukla seçmediklerini göstermek için zorunludur.

Böylece rutini öğrenmeye başlar. Nehir taraması ve sahil ıslahı üzerine çalışır, ödenekleri okur, değerlendirilmek üzere gelen yüz faturayı inceler ve ara sıra söz aldığı -ki bu çok sık olmaz- sosya-

list bakış açısıyla önerilen mevzuatı açıklamaya çalışır. Yapmak zorunda olduğu ‘sosyalist konuşmayı’ yapar. İşçilerin çektiği acılar ve ücretli kölelik suçları üzerinde durur; meslektaşlarına kapitalizmin kötü olduğunu, zenginlerin ve tüm sistemin ortadan kaldırılması gerektiğini bildirir. Sıkıcı konuşmasını bitirir ve oturur. Politikacılar ise birbirlerine bakışlar atar, gülümser ve şaka yaparlar; sonrasında ellerindeki işe dönerler.

Sosyalistimiz alay konusu olarak görüldüğünü algılar. Meslektaşları onun ‘ateşli havasından’ bıkmaktadır ve o, zeminini sağlama almakta gittikçe daha fazla zorlanır. Sık sık huzura çağrılır ve sadede gelmesi gerektiği söylenir. Ne konuşmasıyla ne de aldığı oyla kararlara en ufak bir şekilde bile etki edemeyeceğini bilir. Konuşmaları halka ulaşmaz bile; kimseinin okumadığı Meclis Tutanakları’nda kalır; siyasi entrikaların vahşi doğasında yalnız ve etkisiz bir ses olduğunun acı bir şekilde farkındadır.

O, seçmenleri yasama organlarına daha fazla yoldaş seçmeleri için çağırıyor. “*Yalnız bir sosyalist hiçbir şeyi başaramaz.*” diye sesleniyor. Yıllar geçiyor ve sonunda Sosyalist Parti, birkaç üyesinin daha seçilmesini başarıyor. Her biri ilk meslektaşlarıyla aynı deneyimi yaşıyor ancak şimdi sosyalist doktrinleri politikacılara vaaz etmenin yararsızdan daha kötü olduğu sonucuna hızla varıyorlar. Mevzuata katılma-

ya karar veriyorlar. Sadece ‘devrim ıgırtkanı’ olmadıklarını; pratik insanlar, devlet adamları olduklarını, seçmenleri için bir şeyler yaptıklarını, çıkarlarını gözettiklerini onlara göstermeliler.

Bu durum onları yargılamalarda ‘pratik’ bir rol almaya, ‘iş konuşmaya’, yasama organında fiilen ele alınan konularla uyumlu olmaya zorlar. Bunların sosyalizmle veya kapitalizmin ortadan kaldırılmasıyla hiçbir ilgisi olmadığını gayet iyi biliyorlar. Tüm bu kanun yapma ve politik mumyalama, efendilerin halk üzerindeki hakimiyetini yalnızca güçlendirir; daha da kötüsü işçileri yasama meclislerinin kendileri için bir şeyler yapabileceğine inanmaya doğru yönlendirir ve onları siyasetle sonuç alabileceklerine dair sahte bir umutla aldatır. Bu şekilde onların durumlarını ‘iyileştirmek’ için yasa ve devlete ‘bir şeyleri değiştirmek’ için güvenmelerini sağlar.

Böylece devlet mekanizması işleyişini sürdürür, efendiler konumlarında güvende kalırlar. İşçilerin eylemleriyse yasama organlarındaki temsilcileri tarafından kendilerine ‘rahatlık’ sağlayacak yeni yasalar vaatleriyle durdurulur.

Yıllardır bu süreç tüm Avrupa ülkelerinde devam ediyor. Sosyalist partiler, üyelerinin çoğunu çeşitli yasama ve hükümet pozisyonlarına seçtirmeyi başardılar. Bu atmosferde yıllar geçiren, iyi işlerin ve maaşın tadını çıkaran seçilmiş sosyalistler, siyasi meka-

nizmanın bir parçası haline geldi. Sosyalist devrimin kapitalizmi ortadan kaldırmasını beklemenin faydası olmadığını hissetmeye başladılar. Hükümette sosyalist çoğunluk elde etmeye çalışmak, “iyileştirme” için çalışmak daha pratikti. Şimdiyse çoğunluğa sahip olduklarında devrime ihtiyaç duymayacaklarını söylüyorlar.

Sosyalistler yavaş yavaş, adım adım değiştiler. Seçimlerde artan başarı ve siyasi gücü güvence altına alarak daha muhafazakâr oldular ve mevcut koşullardan memnunlar. Burjuvazinin zenginliğinin, nüfuzunun atmosferinde yaşayarak ve işçi sınıfının yaşamından, acılarından uzaklaşarak ‘pratik’ dedikleri şey haline geldiler. Siyasi mekanizmanın işleyişini ilk elden görerek, onun ahlaksızlığını ve yolsuzluğunu bilerek o aldatma, rüşvet ve yolsuzluk bataklığında sosyalizm için umut olmadığını anladılar. Ancak az sayıda, çok az sayıda sosyalist, işçileri politikanın emeğin davasına yardım etme umutsuzluğu konusunda aydınlatacak cesareti buluyor. Böyle bir itiraf, maaşları ve avantajları ile siyasi kariyerlerinin sonu anlamına gelecektir. Bu yüzden onların büyük çoğunluğu düşüncelerini kendilerine saklamaktan ve yeteri kadar iyi yaşamaktan memnunlar. Güç ve konum, vicdanlarını yavaş yavaş bastırdı ve akıntıya karşı yüzecek güce ve dürüstlüğe sahip değiller.

Bir zamanlar dünyanın ezilenlerinin umudu olan sosyalizmin dönüştüğü şey budur. Sosyalist partiler, burjuvazi ve emeğin düşmanlarıyla el ele verdiler. İnsanlara, onların çıkarları için savaşıyormuş gibi görünerek kapitalizmin en güçlü kalesi haline geldiler. Oysa gerçekte sömürücülerle ortak bir amaç oluşturdular. Kendilerini o kadar unuttular ve orjinal sosyalizmlerine geri döndüler ki Büyük (Birinci) Dünya Savaşı'nda Avrupa'da bile sosyalist partiler, işçileri katliamlara yönlendirmek için devletlerine yardım ettiler.

Savaş, sosyalizmin iflasını açıkça gösterdi. Sloganı "*Dünya işçileri birleşin!*" olan sosyalist partiler, emekçileri birbirlerini öldürmeye gönderdi. Militarizmin ve savaşın düşmanları olmaktan 'kendi' topraklarının savunucuları haline geldiler ve işçileri askerlerin üniformasını giymeye ve diğer ülkelerdeki arkadaşlarını öldürmeye çağırdılar.

Gerçekten tuhaf! Yıllardır proleterlere kendi çıkarlarının efendilerinininkine zıt olduğunu, emeğin 'zincirlerinden başka kaybedecek bir şeyi olmadığını' söylüyorlardı ancak ilk fırsatta emekçileri orduya katılmaya ve katliam yapabilmesi için hükümeti desteklemeye ve para vermeye çağırdılar. Bu, Avrupa'nın her ülkesinde oldu. Doğru, savaş protesto eden sosyalist azınlıklar vardı ancak sosyalist partilerdeki baskın

çoğunluk onları kınadı, görmezden geldi ve katliam için birbirleriyle sıraya girdiler.

Bu, yalnızca sosyalizme değil tüm işçi sınıfına ve insanlığın kendisine karşı yapılmış en korkunç ihanetti. Amacı dünyayı kapitalizmin kötülüklerine, vatanseverliğin canî karakterine, savaşın acımasızlığına ve yararsızlığına karşı eğitmek olan sosyalizm; insan haklarının, özgürlüğün ve adaletin savunucusu, daha iyi bir günün umudu ve vaadi olan sosyalizm; sefil bir şekilde devletin ve efendilerin savunucusuna dönüştü. Militaristlerin ve milliyetçilerin bakıcısı oldu. Eski sosyal demokratlar ‘sosyal vatanseverler’ oldular.

Ancak bu, sadece ihanet yüzünden olmadı. Bu görüşü benimsemek, ana noktayı kaçırmak ve ondan çıkarılacak uyarı niteliğindeki dersi yanlış anlamak olacaktır. Hem doğası hem de etkisi bakımından ihanetti ve bu ihanetin sonuçları sosyalizmi iflas ettirdi, ona ciddiyetle inanan milyonları hayal kırıklığına uğrattı ve dünyayı karanlık gericilikle doldurdu. Ama bu yalnızca ihanet değildi, sıradan bir ihanet değildi. Gerçek sebep çok daha derinlerde yatıyor.

Harika bir düşünür (Hipokrat) “*Ne yerssek oyuz.*” demişti. Yani yaşadığımız hayat, içinde yaşadığımız çevre, düşüncelerimiz ve yaptığımız eylemler, hepsi ince ince karakterimizi şekillendirir ve bizi olduğumuz kişi yapar.

Sosyalistlerin uzun siyasi faaliyeti ve burjuva partileriyle iş birliği, yavaş yavaş düşüncelerini ve zihinsel alışkanlıklarını sosyalist düşünce tarzlarından uzaklaştırdı. Yavaş yavaş sosyalizmin amacının insanları eğitmek, kapitalizm oyununu görmelerini sağlamak; onlara hükümetin düşman olduğunu, kilisenin onları cehalet içinde tuttuğunu, günümüz toplumunun üzerine inşa edildiği hurafeleri ve yanlışları sürdürmek için tasarlanmış fikirlerle aldattıklarını öğretmek olduğunu unuttular. Kısacası sosyalizmin insanların zihninden ve hayatlarından karanlığı kovacak; onları cehalet ve maddeciliğin bataklığından çıkaracak ve doğal idealizmlerini, adalet ve kardeşlik arayışını özgürlüğe ve aydınlığa doğru canlandıracak Mesih olduğunu unuttular.

Unuttular. ‘Pratik’ olmak için, bir şeyi ‘başarmak’ için, başarılı politikacılar olmak için unutmaları gerekiyordu. Bir bataklığa dalıp temiz kalamazsınız. Zaten unutmaları gerekiyordu çünkü amaçları ‘sonuç almak’, seçimleri kazanmak, iktidarı güvence altına almaktı. İnsanlara koşullarla ilgili tüm gerçeği anlatarak siyasette başarılı olamayacaklarını biliyorlardı çünkü gerçek sadece hükümeti, kiliseyi ve okulu düşmanlaştırmakla kalmaz, aynı zamanda insanların önyargılarını da açığa çıkartır. Bu yavaş ve zorlu bir süreçtir. Ancak siyasi başarı hızlı sonuçlar gerektirir. Sosyalistler mevcut güçlerle çok büyük bir

çatışmaya girmemek için dikkatli olmalıydı; insanları eğitirken zaman kaybetmeyi göze alamazlardı.

Bu nedenle oy kazanmak onların ana hedefi haline geldi. Bunu başarmak için köşelerini tıraşlamaları gerekiyordu. Sosyalizmin yetkililer tarafından soruşturmayla sonuçlanabilecek, kiliseden hoşlanmayan veya bağınaz unsurların saflarına katılmasını engelleyebilecek kısımlarını yavaş yavaş tıraşlamak zorunda kaldılar. Uzlaşmaları gerekiyordu.

Onlar da bunu yaptı. Her şeyden önce devrimden bahsetmeyi bıraktılar. Acı bir mücadele olmadan kapitalizmin ortadan kaldırılamayacağını biliyorlardı ancak halka sosyalizmi yasayla, kanunla getirebileceklerini ve gerekli olanın hükümete yeterince sosyalist sokmak olduğunu söylemeye karar verdiler.

Hükümeti kötülüğün parçası olarak suçlamayı bıraktılar; işçileri -köleleştirme aracı olarak hükümetin gerçek karakteri hakkında- aydınlatmayı bıraktılar. Bunun yerine kendilerinin, sosyalistlerin ‘devlet’in en sadık ve en iyi savunucuları olduklarını iddia etmeye başladılar. Karşı olmak bir yana, onlar “yasa ve düzen”in en gerçek dostlarıydı. Yani onlar, sosyalistler, yasaları yapacak ve hükümeti yöneteceklerdi.

Bu nedenle hukuka ve devlete olan yanlış ve köleleştirici inancı zayıflatmak yerine, bu baskı aracı kurumların ortadan kaldırılması için onu zayıflatmak yerine, sosyalistler aslında halkın zorla otorite-

ye ve devlete olan inancını güçlendirmek için çalıştılar. Dünya çapında sosyalist partilerin üyeleri, devlete en güçlü şekilde inananlardır ve bu nedenle devletçiler olarak adlandırılırlar. Ancak büyük öğretmenleri, Marks ve Engels, devletin yalnızca bastırmaya hizmet ettiğini ve insanlar gerçek özgürlüğe kavuştuğunda devletin ortadan kalkacağını açıkça söylemişti.

Siyasi başarı için sosyalist uzlaşma burada kalmadı. Daha da ileriye gitti. Sosyalist partiler oy kazanmak için halka organize dinin sahteliği, ikiyüzlülüğü ve tehdidi hakkında propaganda yapmama kararı aldı. Bir kurum olarak kilisenin, kapitalizmin ve köleliğin bir siperi olduğunu, her zaman böyle olduğunu biliyoruz. Açıktır ki kiliseye inanan, rahip tarafından yemin eden ve otoritesine boyun eğen insanlar, doğal olarak ona ve emirlerine itaat edeceklerdir. Cehalet ve batıl inançla dolu bu tür insanlar, efendilerin en kolay kurbanlarıdır. Ancak sosyalistler, seçim kampanyalarında daha büyük başarı elde etmek için, halkın önyargılarını kırmamak için din karşıtı propagandayı ortadan kaldırmaya karar verdiler. Dini bir 'özel mesele' olarak ilan ettiler ve kiliseye yönelik tüm eleştirilerini ajitasyonlarının dışında bıraktılar.

Kişisel olarak inandığımız şey aslında sizin özel meselenizdir ama diğer insanlarla bir araya geldiğinizde ve inancınızı başkalarına empoze etmek, onları sizin

gibi düşünmeye zorlamak ve onları (gücünüz ölçüsünde) cezalandırmak için bir araya geldiğinizde, o zaman bu artık ‘özel meseleniz’ değildir. Onlara göre, insanlara kâfir oldukları gerekçesiyle işkence eden ve diri diri yakan engizisyonun bile ‘özel bir mesele’ olduğu söylenebilir.

Dinin ‘özel bir mesele’ olduğunu ilan etmeleri, sosyalistlerin özgürlük davasına en büyük ihanetlerinden biriydi. İnsanlık, dinsel zulmü ve engizisyonları mümkün kılan korkulu cehalet, batıl inanç, bağınazlık ve hoşgörüsüzlükten yavaş yavaş sıyrıldı. Bilimin ve tekniğin ilerlemesi, matbaa ve iletişim araçları aydınlanmayı getirdi; insan zihnini kilisenin pençelerinden bir dereceye kadar kurtarmış olan da bu aydınlanmadır. Aydınlanmanın da kendi dogmalarını kabul etmeyenleri lanetlemediğini söylemiyorum. Aydınlanmanın zulmü de hala devam ediyor ama bilginin ilerlemesi kiliseyi insanın zihni, yaşamı ve özgürlüğü üzerindeki eski mutlak etkisinden mahrum bıraktı; tıpkı gelişimin aynı şekilde hükümeti halka mutlak köle ve serf olarak muamele etme gücünden mahrum bırakması gibi.

Geçmişte insanlar için böylesine özgürleştirici bir nimet olduğunu kanıtlamış olan aydınlanma çalışmalarına devam etmenin ne kadar önemli olduğunu o zaman kolayca görebilirsin; devam etmek, böyle-

ce bir gün batıl inanç ve zorbalığın tüm güçlerini tamamen ortadan kaldırmamıza yardım edebilir.

Ancak sosyalistler dini ‘özel bir mesele’ ilan ederek bu en gerekli çalışmayı bırakmaya karar verdiler.

Bu tavizler ve sosyalizmin gerçek amaçlarının reddedilmesi oldukça iyi sonuç verdi. Sosyalistler idealerin feda edilmesiyle siyasi güç kazandılar. Ancak bu ‘güç’ uzun vadede zayıflık ve yıkım anlamına geliyordu.

Uzlaşmaktan daha yozlaştırıcı hiçbir şey yoktur. Bu yönde atılan bir adım bir başkasını gerektirir, onu gerekli ve zorlayıcı hale getirir, kısa sürede sizi yuvarlanan bir kartopunun gücüyle sarar ve çığa dönüşür.

Sosyalizmin gerçekten önemli ve özgürleştirici özellikleri birer birer kamuoyunda daha olumlu karşılanan görüşleri güvence altına almak, soruşturmaları azaltmak ve “pratik bir şey” gerçekleştirmek için; yani daha fazla sosyalistin göreve seçilmesini sağlamak adına siyasete feda edildi. Her ülkede yıllardır devam eden bu süreçte Avrupa’daki sosyalist partiler milyonları bulan üyelik sayıları elde ettiler. Ancak bu milyonlar hiç de sosyalist değildi. Onlar, sosyalizmin gerçek ruhu ve anlamı hakkında hiçbir fikri olmayan parti üyeleri idi; eski ön yargılara ve kapitalist görüşlere batmış erkekler ve kadınlar: Burjuva zihniyetli insanlar, dar görüşlü

milliyetçiler, kilise üyeleri, ilahi otoriteye ve dolayısıyla insan yönetimine inananlar, insanın insan tarafından yönetilmesine inananlar, devlete ve onun baskı-sömürü kurumlarına inananlar, 'kendi' hükümetlerini savunmanın gerekliliğine, vatanseverliğe ve militarizme inananlar...

Öyleyse, Büyük Savaş patlak verdiğinde birkaç istisna dışında her ülkede sosyalistlerin, yöneticilerinin ve efendilerinin anavatanı olan "anavatanı savunmak" için silahlanmaları şaşırtıcı mı? Alman sosyalisti, otokrat Kayzer için, Avusturyalı Habsburg monarşisi için, Rus çarı için, İtalyan kralı için, Fransız 'cumhuriyeti' için savaştı ve böylece bütün ülkelerden 'sosyalistler' on milyonu ölünceye ve yirmi milyonu sakat kalıncaya kadar birbirlerini katletti.

Siyasi, parlamenter eylem politikasının bu tür sonuçlara yol açması kaçınılmazdı. Çünkü gerçekte sözde politik 'eylem', işçilerin ve gerçek ilerlemenin amacı olduğu sürece, eylemsizlikten daha kötüdür. Politikanın özü yozlaşmadır, uzlaşmadır, ideallerinden ve tutarlılığından başarı için fedakârlıktır. Acı, kitleler için ve dünyadaki her saygın erkek ve kadın için bu 'başarının' meyveleridir.

Bunun doğrudan bir sonucu olarak, her ülkede milyonlarca işçinin cesareti kırılıyor ve umutlarını kaybediyorlar. Sosyalizm -haklı olarak böyle hissederler- onları aldattı ve onlara ihanet etti. Elli,

hayır, neredeyse yüz yıllık sosyalist ‘çaba’; sosyalist partilerin tümüyle iflas etmesine, insanların hayal kırıklığına uğramasına neden oldu ve şimdi tüm dünyaya egemen olan ve emeği boğazından demir bir elle tutan bir gericiliğe yol açtı.

Sosyalist partilerin seçimleriyle ve politikalarıyla proletaryaya, ücretli kölelikten kurtulmasına yardım edebileceğini hâlâ düşünüyor musun?

Onların meyvelerinden onları tanıyacaksın.

“Ama Bolşevikler,” diye karşı çıkıyorsun, *“işçilere ihanet etmediler. Bugün Rusya’da sosyalizm var!”*

O halde Rusya’ya bir göz atalım.

Bölüm 14: Şubat Devrimi

Rusya'da, Komünist Parti olarak bilinen Bolşevikler devleti kontrol ediyor. Ekim 1917 Devrimi onları iktidara getirdi.

Bu devrim, 1789-1793 Fransız Devrimi'nden bu yana dünyada gerçekleşen en önemli olaydı. Hatta ondan bile daha büyüktü çünkü toplumda çok daha derine indi. Fransız Devrimi, herkes için kardeşliği ve refahı da güvence altına alacağına inanarak, siyasi özgürlük ve eşitliği tesis etmeye çalıştı. Gelişme yolunda atılmış güçlü bir adımdı ve nihayetinde Avrupa'nın tüm siyasi çehresini değiştirdi. Fransa'da monarşiyi kaldırdı, cumhuriyeti kurdu ve feodalizme, kilisenin mutlak egemenliğine ve soylulara öldürücü bir darbe vurdu. Kıtadaki her ülkeyi gelişmeci çizgide etkiledi ve Avrupa çapında demokratik duyarlılığın gelişmesine yardımcı oldu.

Ama temelde hiçbir şeyi değiştirmede. Siyasi hakları ve özgürlükleri güvence altına almak için yapı-

lan *siyasi bir* devrimdi. Onları gerçekten de güvence altına aldı. Fransa günümüzde bir “demokrasi”dir ve hapishane binalarında bile “Özgürlük, Kardeşlik, Eşitlik!” sloganı yazmaktadır. Ancak en çok ihtiyaç duyulan şeyi; insanı sömürü ve baskıdan kurtarmayı başaramadı.

Fransız Devrimi, aristokrasi ve soyluların yerine orta sınıfları-burjuvaziyi iktidara getirdi. O zamana kadar sadece serf olan çiftçi ve işçilere bazı anayasal haklar verdi. Ancak burjuvazinin gücü olan endüstriyel hakimiyet, çiftçiyi acınası bir şekilde bağımlı hale getirirken şehir işçisini de bir ücretli köleye çevirdi.

Aksi olamazdı çünkü ekonomik olarak esaret altında kaldığımız sürece özgürlük sadece boş bir sestir. Daha önce de belirttiğim gibi özgürlük, belirli bir şeyi yapma *hakkına* sahip olduğunuz anlamına gelir; ama bunu yapmaya *fırsatınız* yoksa, bu hak sadece dalga geçmektir. Gerçek politik durumun ne olursa olsun, ekonomik durumunda yatıyor. Kendini ve ailesini açlıktan korumak için hayatı boyunca köle olmaya mecbur kalan birinin hiçbir siyasi hakkı en ufak anlamda bile bir işe yaramaz.

Fransız Devrimi, kralın ve soyluların despotizminden kurtuluşa doğru atılmış büyük bir adımdı fakat insanın *gerçek* özgürlüğü için hiçbir şey gerçekleşti-

remedi çünkü ona ekonomik anlamda fırsat ve bağımsızlık sağlayamadı.

Bu nedenle Rus Devrimi, önceki tüm ayaklanmalardan çok daha önemli bir olaydı. Sadece Çarı ve onun mutlak egemenliğini ortadan kaldırmakla kalmadı. Daha önemli bir şey de yaptı: Mülk sahibi sınıfların, toprak baronlarının ve sanayi krallarının *ekonomik* gücünü yok etti. Bu nedenle tarihin en büyük olayıdır, böyle bir şeyin ilk ve tek denemesidir.

Bu, Fransız Devrimi tarafından yapılamazdı çünkü o zamanlar insanlar hâlâ siyasi özgürleşmenin insanları özgürleştirmek ve eşitlemek için yeterli olduğuna inanıyorlardı. Tüm özgürlüğün temelini ekonomik olduğunun farkında değillerdi. Ancak bu, hiçbir şekilde Fransız Devrimi'nin itibarını zedelemek anlamına gelmez; o zamanlar köklü bir ekonomik değişim için yeterince olgun değildi.

Yüz yirmi sekiz yıl sonra gelen Rus Devrimi daha da aydınlanmıştı. Sorunun köküne indi. Köylüler toprağa, işçiler ise fabrikalara sahip olmadıkça hiçbir siyasi özgürlüğün işe yaramayacağını biliyordu, ekonomik özgürlük toprak tekellerinin ve kapitalist sahiplerin insafına bırakılamazdı.

Elbette Rus Devrimi bu büyük işi bir gecede başaramadı. Devrimler, her şey gibi büyürler: Küçük başlarlar, güç biriktirirler ve genişlerler.

İçerideki halkın ve cephedeki ordunun hoşnutsuzluğu nedeniyle Rus Devrimi savaş sırasında başladı. Ülke savaşmaktan yorulmuştu; açlık ve sefalet tarafından yıpratılmıştı. Askerler yeterince katliam görmüştü; neden öldürmeleri veya öldürülmeleri gerektiğini sorgulamaya başlamışlardı ve askerler soru sormaya başladığında, hiçbir savaş daha fazla devam edemez.

Çarlığın despotizmi ve yolsuzluğu yangını daha da harladı. Mahkeme, rahip Rasputin'in İmparatoriçe'yi kullanması ve onun üzerindeki etkisini kullanarak Çar ile beraber devlet işlerini kontrol etmesi ile kamuya açık bir skandala dönüşmüştü. Entrikalar, rüşvet ve her türlü aşağılık olay yaygındı. Ordu parası üst düzey yetkililer tarafından çalındı ve askerler genellikle yeterli cephane ve malzeme olmadan savaşa girmek zorunda kaldılar. Çizmelerinin tabanı kağıttandı, çoğunun çizmesi bile yoktu. Bazı alaylar isyan etti; diğerleri savaşmayı reddetti. Askerler gittikçe daha sık bir şekilde "düşman" ile -farklı bir ülkede doğma talihsizliğine sahip olan ama kendileri gibi olan genç erkeklerle- dost oldular ve onlara da tıpkı Ruslara olduğu gibi, neden ateş etmeleri veya vurulmaları gerektiğini bilmeden savaşma emri verilmişti. Çok sayıda kişi silahlarını bıraktı ve eve döndü. Orada insanlara cephedeki korkunç koşulları, işe yaramaz katliamı, sefaleti ve felaketi anlattılar. Bu,

toplumdaki hoşnutsuzluğun artmasına sebep oldu, insanlar Çar'a ve rejimine karşı dış bilemeye başlamıştı.

Gün geçtikçe bu duygu büyüdü; yiyecek ve erzak kıtlığı, artan vergiler ve ihtiyaçlar nedeniyle bu ateş gittikçe harlanmıştı.

Şubat 1917'de devrim patlak verdi. Bu gibi durumlarda her zaman olduğu gibi, bütün güçler kör bir şekilde boğuşuyordu.

Otokrat ve onun bakanları, aristokratlar ve danışmanlarının hepsi, bunun sadece bazı sokak düzensizlikleri, grevler ve ekmek isyanları meselesi olduğuna inanıyorlardı. Kendilerini ellerinde yularlarıyla güvende hayal ettiler. Ancak "düzensizlik" tüm ülkeye yayılmaya devam etti ve Çar, tahttan inmek zorunda kaldı. Çok geçmeden, bir zamanlar güçlü olan hükümdar tutuklandı ve daha önce binlerce kişiyi ölüme gönderdiği Sibiry'a sürgüne gönderildi. Daha sonra kendisi ve tüm ailesi kıyametle karşılaştı. Rus otokrasisi kaldırıldı. Avrupa'nın en güçlü hükümetine karşı yapılan Şubat Devrimi, neredeyse silah kullanmadan gerçekleştirildi.

"Nasıl bu kadar kolay yapılabilir?" Merak ediyorsun.

Romanov rejimi bir mutlakıyetti; Çar yönetimindeki Rusya, Avrupa'nın en köleleştirilmiş ülkesiydi. İnsanların filen hiçbir hakkı yoktu. Otokratın arzu-

ları yüceydi, polisin emri en yüksek yasaydı. İnsanlar yoksulluk içinde yaşayıp büyük zulme uğruyordu. Özgürlüğe hasretlerdi.

Yüz yıldan fazla bir süredir Rusya'daki özgürlükçüler ve devrimciler, tiranlığın rejimini baltalamak, halkı aydınlatmak ve boyun eğmesinler diye isyana teşvik etmek için çalışmışlardı. Bu hareketin tarihi, erkek ve kadınların en iyilerinin adanmışlığı ve inançlarıyla doludur. Binlerce, hatta yüzbinlerce kişi Golgota (İsa'nın çarmıha gerildiği tepe) yolunda sıraya girdi, hapishaneleri doldurdu, Sibiry'a'nın donmuş doğasında işkence gördü ve ölümüne yürüdü. Yüz yıldan uzun bir süre önce, Decembrist'in anayasayı güvence altına alma girişimiyle başlayarak, nihilistlerin ve devrimcilerin kahramanca fedakarlıklarıyla özgürlük ateşleri yanmaya devam etti. O büyük öykünün insanlık tarihinde eşi benzeri yoktur.

Görünürde bu özgürlüğün tamamen iflası, özgürlük mücadelesi verenlerin halka ulaşmasını, toplumu aydınlatmasını neredeyse imkânsız kıldığı için kaybedilen bir mücadeleydi. Çarlık, çok sayıda polis ve gizli servisinin yanı sıra halkı Çar'a sefil bir kölelik ve "yasa ve düzene" sorgusuz itaat etme konusunda eğiten resmi kilise, basın ve okul tarafından iyi korunuyordu. Özgürlükçü bir duyguyu dile getirmeye cüret eden herkese ağır cezalar verildi; en sert yasalar, köylülere okuma yazma öğretme girişimlerini

bile cezalandırdı. Hükümet, soylular, din adamları ve burjuvazi, her zamanki gibi, insanları aydınlatmak için en küçük bir çabayı bile ortadan kaldırmak ve ezmek için bir araya geldi. Rusya'daki özgürlükçü unsurlar, fikirlerini yaymanın bütün yollarından yoksun bırakıldı ve barbar zorbalığa karşı şiddet kullanma, devletin egemenliğini küçük bir ölçüde hafifletmek için şiddetli eylemlere başvurma zorunluluğuna sürüklendi. Despotizm aynı zamanda ülkelerinin ve dünyanın dayanılmaz koşullara dikkatini çekirtmeye zorladı. Rusya'da şiddet eylemlerine yol açan ve insan hayatının kutsal olduğuna inanan idealistleri tiranların cellatları haline getiren, bu trajik zorunluluktaki asırlık savaşın gökkubbesindeki parlak yıldızlar gibi Sophie Perovskaya, Kibaltchitch, Grinevitsky, Sasonov bilinen ve bilinmeyen sayısız ismin arasından öne çıkıyor.

Son derece düzensiz bir mücadeleydi, görünüşe göre umutsuz bir mücadeleydi. Devrimciler; geniş orduları, çok sayıda polisi, özel siyasi casus büroları, kötü şöhretli Üçüncü Dairesi, polisin ve polisin yardımcıları konumundaki ev çalışanlarının gizli yardımı

sistemiyle *Okhrana'dan* (Çarlık gizli polisi) oluşan *Çarlığın* sınırsız gücüne karşı bir *avuçtu*.

Kaybedilen bir kavgaydı. Yine de Rus gençliğinin, özellikle de öğrenci unsurunun görkemli idealizmi, bastırılmaz hevesleri ve özgürlüğe bağlılıkları boşuna değildi. İnsanlar, nihayetinde ışığın karanlığa karşı mücadelesinde her zaman olduğu gibi, galip çıktı. Tüm zulmün ve baskının karşısında dünya için ne iyi bir ders, ruhu zayıf olanlara ne güzel bir teşvik, insanlığın daha da hiç durmayacak gelişmesi için ne büyük ümit!

1905'te Rusya'nın ilk devrimi patlak verdi. Otokrasi hâlâ güçlüydü ve insanların ayaklanması -Çar'ı belirli anayasal haklar tanımaya zorlayarak da olsa- ezildi. Ancak devlet bu küçük tavizlerin bile intikamını korkuyla aldı. Yüzlerce devrimci bu bedeli canlarıyla ödedi, binlercesi hapsedildi ve başka binlercesi Sibirya'ya sürgün edildi.

Despotizm yine ferah bir nefes aldı ve halka karşı kendini güvende hissetti. Ama uzun sürmedi. Özgürlük açlığı belki bir süreliğine bastırabilir ancak asla yok edilemez. İnsanın doğal içgüdüleri özgürlük içindir ve yeryüzündeki hiçbir güç onu uzun süre bastırmayı başaramaz.

On iki yıl sonra -bir halkın hayatında çok kısa bir süre- bir başka devrim, Şubat 1917'de gerçekleşti. 1905 ruhunun ölmediğini, bunun için ödenen bed-

lin boşuna olmadığını kanıtladı. Yitirilenlerin kanının özgürlük ağacını büyüttüğünü gösterdi. Devrimcilerin emeği ve fedakarlığı meyvesini verdi. Rusya, sonraki olayların da kanıtladığı gibi, geçmiş deneyimlerinden çok şey öğrenmişti.

İnsanlar öğrenmişti. 1905'te despotizmin yalnızca bir miktar hafifletilmesini, bazı küçük siyasi özgürlükleri talep etmişlerdi; şimdi zalim yasanın tamamen ortadan kaldırılmasını talep ediyorlardı.

Şubat Devrimi, Çarlık'ın ölüm çanını çaldı. Tarihin en az kanlı devrimiydi. Daha önce de açıkladığım gibi, en güçlü devletin gücü bile, insanlar onun otoritesini kabul etmeyi, ona boyun eğmeyi ve desteklemeyi reddettikleri anda buharlaşıyor. Romanov rejimi neredeyse hiç savaşmadan fethedildi. Doğal olarak böyle oldu çünkü bütün halk onun yönetiminden bıkmıştı; bunun zararlı, gereksiz olduğuna ve ülkenin onsuz daha iyi olacağına karar vermişti. Devrimci unsurların (anarşistler dahil çeşitli gruplar) yürüttüğü bitmek bilmeyen ajitasyon ve eğitim çalışması, Çarlığın ortadan kaldırılması gerektiğini anlamayı topluma öğretmişti. Bu duygu o kadar yaygınlaştı ki -her ülkede olduğu gibi Rusya'daki en karanlık grup olan- ordu bile mevcut koşullara olan inancını kaybetti. İnsanlar despotizmi *aşmış*, zihinlerinde ve ruhlarında kendilerini ondan kurtarmış,

böylelikle kendilerini fiilen ve fiziksel olarak özgürleştirme gücü ve imkânı elde etmişlerdir.

Bu nedenle, mutlak güce sahip otokrat Rusya kendine artık destek bulamadı. Hayır, onu koruyacak tek bir alay bile yoktu. Avrupa'nın en güçlü devleti, iskambil kağıtlarından yapılan bir kule gibi çöktü.

Geçici Yönetim Çar'ın yerini aldı. Rusya özgürdü.

Bölüm 15: Şubat ve Ekim Arasında

New York, Madison Square Garden'da Çar'ın tahttan indirilmesini kutlamak için düzenlenen çok büyük bir toplantıya katıldığımı hatırlıyorum. Büyük salon, yirmi bin kişiyle en yüksek coşkuya uyacak şekilde kalabalıktı. Konuşmacı “*Rusya özgürdür!*” diye başladı. Bildiriyi bir alkış, haykırış ve bağırış kasırgası karşıladı. Bu durum tekrar tekrar patlak verecek dakikalarca sürdü. Seyirci sessizleşip konuşmacı devam etmek üzereyken kalabalıktan bir ses geldi:

“Ne için özgür?”

Cevap gelmedi. Konuşmacı konuşmasına devam etti.

Ruslar basit ve saf insanlardır. Hiçbir anayasal hakka sahip olmadıkları için siyasete ilgileri yoktu ve bu yüzden yozlaşmamışlardı. Kongre ve parlamento hakkında çok az şey biliyorlardı ve onları daha da az önemsiyorlardı.

“Ne için özgür?” olduğunu merak ettiler.

Onlara “*Çar ve onun zulmünden özgürsün.*” diye cevap verildi.

“*Bu çok güzel.*” diye düşündüler. Asker sordu: “*Peki ya savaş?*”. Köylü sordu: “*Peki ya toprak?*”. İşçi kıpırdandı: “*Peki ya düzgün bir yaşam?*” Görüyorsun dostum, Ruslar o kadar “eğitimsizdi” ki herhangi bir şeyden kurtulmayla tatmin olmamışlardı; bir şeyler yapabilmek için özgür olmak istiyorlardı, istedikleri şeyleri yapmak için özgür olmak istiyorlardı. Ve istedikleri şey yaşama, çalışma ve emeklerinin meyvelerinden yararlanma şansıydı. Yani toprağa erişmek istiyorlardı, böylece kendileri için yiyecek yetiştirebileceklerdi. Madenlere, dükkanlara ve fabrikalara erişmek istiyorlardı, böylece ihtiyaç duydukları şeyleri üretebileceklerdi. Ancak Geçici Hükümet altında, tıpkı Romanovlarda olduğu gibi, bu şeyler zenginlere aitti; “özel mülkiyet” olarak kaldılar.

Dediğim gibi sıradan bir Rus, siyaset hakkında hiçbir şey bilmiyordu ama kendisinin tam olarak ne istediğini biliyordu. İsteklerinin bilinmesini sağlamakta hiç zaman kaybetmedi ve onları elde etmekte kararlıydı. Askerler ve denizciler savaşı sona erdirmeye taleplerini Geçici Hükümet’e sunmak için kendi aralarından sözcülerini seçtiler. Temsilciler kendilerini Rusya’da *Sovyet* adı verilen asker konseyleri olarak örgütlediler. Köylüler ve şehir işçileri de aynısını yaptı. Bu şekilde ordunun ve donanmanın her bir dalı,

her tarım ve sanayi bölgesi, hatta her fabrika kendi Sovyetlerini kurdu. Zamanla çeşitli Sovyetler, oturumlarını Petrograd'da düzenleyen "Rusya İşçi, Asker ve Köylü Temsilcileri Sovyeti"ni kurdu.

Sovyetler aracılığıyla halk artık taleplerini dile getirmeye başladı.

Milyukov'un önderliğindeki yeni liberal rejim -Geçici Hükümet- onları hiç dikkate almadı. İktidara geldiklerinde insanların ihtiyaç ve isteklerine kulak asmaları, tüm siyasi partilerin karakteristik özelliğidir. Geçici Hükümet bu açıdan Çarlık otokrasisinden farklı değildi. Zamanın ruhunu anlayamadı ve aptalca birkaç küçük reformun ülkeyi tatmin edeceğine inandı. Konuşmak ve tartışmakla, yeni yasa teklifleri sunmakla ve daha fazla yasa çıkarmakla meşgul oldu. Ama insanların istediği yasa değildi. Hükümet savaşı sürdürmekte ısrar ederken insanlar barış istiyordu. "*Toprak ve ekmek!*" diye bağırıyorlar ama ellerine sadece daha fazla yasa geçti.

Tarihin öğrettiği herhangi bir şey varsa o da bütün bir halkın iradesine meydan okuyamayacağımızdır. Bunu bir süreliğine bastırabilir, halk protesto-sunun gelgitini durdurabilirsiniz ancak halk, fırtına geldiğinde daha şiddetli bir şekilde öfkelenecektir. Sonra her engeli yıkacak, tüm muhalefeti silip süpü-

recek ve ivmesi onu asıl amacından daha da ileriye taşıyacaktır.

Her büyük çatışmanın, her devrimin hikayesi buydu.

Örneğin Amerikan Bağımsızlık Savaşı'nı hatırlayın. Büyük Britanya'ya karşı kolonilerin isyanı, George III Hükümeti tarafından talep edilen çay vergisini ödemeyi reddetmesiyle başladı. Kralın muhalefetiyle karşılaşan nispeten önemsiz -temsil olmaksızın vergilendirmeye- itiraz savaşıla sonuçlandı ve Amerikan kolonilerinin İngiliz yönetiminden tamamen kurtarılmasıyla sonuçlandı. Böylece Birleşik Devletler Cumhuriyeti doğdu.

Fransız Devrimi de benzer şekilde küçük iyileştirmeler ve reformlar talebiyle başladı. 14. Louis, halkın sesine kulak vermeyi reddetmesi sonucu sadece tahtını değil kafasını da kaybetti ve Fransa'daki tüm feodal sistemin yıkılmasına neden oldu.

Çar II. Nicholas da birkaç önemsiz tavizin devrimi durduracağına inanıyordu. O da aptallığının bedelini tacı ve canıyla ödedi. Aynı kader Geçici Hükümeti de geride bıraktı. Bilge bir adam bu nedenle "Tarih tekerrür eder." demişti. Her zaman aynı şeyleri yapan, devlettir.

Geçici Hükümet, çoğunlukla insanları anlamayan ve ihtiyaçlarından çok uzak olan muhafazakâr insanlardan oluşuyordu. Halk her şeyden önce barış istedi.

Milyukov liderliğindeki ve daha sonra Kerenski yönetimindeki Geçici Hükümet genel mutsuzluk, ülkenin endüstriyel ve ekonomik hayatındaki ciddi çöküşe rağmen savaşı sürdürmekte kararlıydı. Devrimin yükselen dalgası kısa süre sonra Hükümet'i ortadan kaldıracaktı: İşçi ve Asker Temsilcileri Sovyeti, meseleleri kendi eline almaya hazırlanıyordu.

Bu esnada halklar beklemedi. Cephedeki askerler zaten gereksiz ve yararsız katliam olarak gördükleri savaşı bırakmaya karar vermişlerdi. Yüz binlerce kişi savaş alanlarını terk edip çiftliklerine ve fabrikalarına dönüyordu. Orada devrimin gerçek amaçlarını uygulamaya koymaya başladılar. Onlara göre Devrim, basılı anayasalar ve kâğıt üstündeki haklar değil toprak ve atölye anlamına geliyordu. Haziran ve Ekim 1917 arasında -Geçici Hükümet "reformları" durmaksızın tartışmaya devam ederken- köylüler büyük toprak sahiplerinin mülklerine el koymaya başladılar ve işçiler sanayinin mülkiyetini aldılar.

Buna kapitalist sınıfı mülksüzleştirmek deniyordu. Yani efendileri, tekelleştirme hakları olmayan şeylerden; emekçi sınıflardan, halktan aldıkları şeylerden mahrum etmek.

Bu şekilde toprak toprak sahiplerinden; maden ve değirmenler "sahiplerinden", depolar ise spekülâtorlerden kamulaştırıldı ve hepsi mülksüzleştirildi. İş-

çiler ve çiftçiler, işçi sendikaları ve tarım örgütleri aracılığıyla her şeyi ellerine aldılar.

Milyukov'un "liberal" hükümeti, müttefikler istediği için savaşı sürdürmekte ısrar etmişti. Kerenski'nin "devrimci" hükümeti de halkın taleplerine sığır kaldı. Köylünün "izinsiz" toprak almasına karşı sert yasalar çıkardı. Kerenski, orduyu cephede tutmak için elinden gelen her şeyi yaptı ve hatta "fırar" için ölüm cezasını yeniden uygulamaya koydu. Ancak insanlar artık hükümeti görmezden geliyordu.

Durum, bir ülkenin gerçek gücünün herhangi bir parlamentoda veya hükümette değil halkın; savaştan, emek veren ve üretenlerin elinde olduğunu bir kez daha kanıtladı. Kerenski bir zamanlar Rusya'nın sevilen idolüydü, herhangi bir Çar'dan daha güçlüydü. Yine de otoritesi kayboldu, hükümeti düştü. İnsanlar onun davaya hizmet etmediğini anlayınca kendi hayatı için kaçmak zorunda kaldı. O, Geçici Hükümet'in başında iken gerçek güç, üyelerinin çoğu devrimci işçiler köylüler ve askerlerden oluşan Petrograd Sovyeti'ne geçmeye başladı.

Nüfusun farklı sınıflarından oluşan yapılarda -kendi çıkarları doğrultusunda kaçınılmaz olduğu gibi- Sovyet'te de çeşitli ve hatta karşıt görüşler temsil edildi. Ancak bu koşullar altında en büyük etki her zaman halkın en derin duygularını ve ihtiyaçlarını dile getiren kişilerin etkisidir. Bu nedenle

Sovyet'teki daha devrimci unsurlar, insanların gerçek isteklerini ve özlemlerini ifade ettikleri için yavaş yavaş hakimiyet kazandılar.

Sovyet içinde, Rusya'nın özgürlüğe ve refaha kavuşması için gereken tek şeyin Birleşik Devletler'inkine benzer bir anayasa olduğunu savunanlar vardı. Kapitalizmin iyi olduğunu iddia ettiler: Zengin ve fakir, efendiler ve hizmetkarlar olmalı; insanlar, demokratik bir hükümetin kendilerine vereceği hak ve özgürlüklerden memnun olmalıdır. Bunlar, Rusya'daki anayasal demokratlardı. Etkilerini çabucak kaybettiler çünkü "saf" Rus işçileri ve köylüleri özgürlüğün, kâğıt üzerindeki haklar ve özgürlükler olmadığını, çalışma ve emeklerinin meyvelerinden yararlanma şansı olduğunu biliyorlardı. Anayasası ve Bağımsızlık Bildirgesi ile Amerika'yı örnek gösterdiler ve o ülkede anayasal olarak var olan adaletsizlik, yolsuzluk ve ücretli köleliği önemsemediklerini söylediler.

Bir sonraki daha liberal unsur, Menşevik olarak bilinen sosyal demokratlardı. Sosyalistler olarak kapitalizmin ortadan kaldırılacağına inandılar ancak devrimin bunu yapmanın zamanı olmadığını ilan ettiler. Neden bunu söylediler? Çünkü devrimin -öyle görünse bile- proleter bir devrim olmadığı iddia ettiler. Şu an toplumsal bir devrim olamayacağını ve bu nedenle ülkenin temel ekonomik koşullarını de-

ğıştirmemesi gerektiğini savundular. Onlara göre bu yalnızca bir burjuva devrimiydi, siyasi bir devrimdi ve bu nedenle yalnızca siyasi değişiklikler yapmalıydı. Menşevikler bunun bir burjuva devriminden başka bir şey olamayacağını ileri sürdü. Zaten ‘büyük’ Karl Marks, proleter devrimin ancak kapitalizmin en yüksek gelişme aşamasına ulaştığı bir ülkede gerçekleşebileceğini öğretmemiş miydi? Rusya, endüstriyel olarak çok geri kalmıştı ve bu nedenle, devrimi proleter olarak görmek Marks’ın öğretilerine aykırı olacaktı. Bu nedenle kapitalizm Rusya’da kalmalı ve insanlar ücret köleliğini kaldırmayı düşünmeden önce kapitalizme olgunlaşma şansı verilmelidir.

Sosyal demokratların Rusya işçileri arasında çok takipçisi vardı, birçok işçi sendikası Menşevik’ti. Ancak devrimin -yalnızca Marks elli yıl önce olamayacağını söylediği için- proleter olmadığı iddiası emekçilerin ilgisini çekmedi. Devrimi gerçekleştirmişlerdi, mücadele etmişler ve bunun için kan dökmüşlerdi. Çarı ve onun kliğini kovmuşlardı ve şimdi de sanayi patronlarını kovuyorlar, böylece ücretli köleliği ve kapitalizmi ortadan kaldırıyorlardı. Uzun bir süre önce ölmüş bir adam bunun yapılamayacağına inanıyor diye pratikte yaptıkları şeyi neden teoriye göre yapamadıklarını anlayamıyorlardı. Sosyalist liderlerin mantığı onlar için fazla ‘bilimsel’di. Sağduyuları onlara bunun tamamen saçmalık olduğunu söyledi

ve Menşevikler, işçiler arasındaki takipçilerinin çoğunu kaybetti.

Diğer bir siyasi partiye Sosyalist Devrimciler adı verildi. Bu partide, geçmişte Çarlığa karşı aktif mücadele etmiş birçok devrimci vardı. Sosyalist Devrimciler'in, başta çiftçi nüfusu olmak üzere çok sayıda taraftarı vardı. Ancak ülke buna karşı çıkarken savaşın devamı için tavır alarak onları yabancılaştırdılar. Bu tavır partide de bir bölünmeye neden oldu, muhafazakâr unsur Sağ Sosyalist Devrimciler olarak anılırken daha devrimci hizip kendisine Sol Sosyalist Devrimciler adını verdi. Çar döneminde uzun yıllar Sibiry'a'da hapis cezasına çarptırılmış olan Maria Spiridonova liderliğindeki ikincisi, savaşın sona ermesini savundu ve özellikle daha yoksul tarım nüfusu içinde çok önemli bir takipçi kitlesi elde etti.

Rusya'daki en radikal unsur; derhal barış, köylüler için özgür toprak, üretim ve dağıtım araçlarının toplumsallaşmasını talep eden anarşistlerdi. Herkes için eşit haklar, kapitalizmin ve ücretli köleliğin kaldırılması ve hiç kimseye özel ayrıcalıklar verilmemesini istediler. Toprak, fabrikalar ve değirmenler, üretim makineleri ve dağıtım araçları tüm halkın malı olacaktı. Herkes yeteneğine göre çalışacak ve ihtiyaçlarına göre alabilecekti. Herkes için tam özgürlük ve karşılıklı çıkarlar temelinde ortak kullanım olacaktı. Anarşistler, iktidarı herhangi bir hükümete dev-

retmeye veya bir siyasi partinin otoritesine karşıydı. Her türden hükümetin devrimi bastıracağını ve işçileri zaten elde ettikleri sonuçlardan mahrum edeceğini söylediler. Bir ülkenin yaşamının ve refahının siyasete değil ekonomiye bağlı olduğunu savundular. Yani insanların istediği yaşamak, çalışmak ve ihtiyaçlarını karşılamaktır. Bunun için siyaset değil duyarlı bir ekonomi yönetimi gereklidir. Siyasetin, yaşamalarına yardım etmek değil insanları yönetmek ve onlara hükmetmek için bir oyun olduğu konusunda ısrar ettiler. Kısacası anarşistler; emekçilere kimse- nin bir daha efendi olmasına izin vermemelerini, siyasi hükümeti ortadan kaldırmalarını ve tarımsal, endüstriyel ve toplumsal işlerini yöneticiler ve sömürücülerin yararına değil herkesin iyiliği için işletmelerini tavsiye ettiler. Halkı kendi örgütleri aracılığıyla Sovyetlerinin yanında olmaya ve çıkarlarını korumaya çağırdılar.

Anarşistlerin sayısı nispeten azdı. En devrimci unsur olarak Çarlık rejimi tarafından sosyalistlerden daha kötü zulüm gördüler. Birçoğu idam edildi, diğerleri hapsedildi ve örgütleri yasadışı ilan edilerek bastırıldı. Anarşistlere yakın olmak çok tehlikeliydi ve örgütlenme çalışmaları son derece zordu. Bu nedenle anarşistler 120 milyon nüfusa sahip geniş bir ülkede halkın geneli üzerinde çok fazla etki yaratamıyorlardı.

Ancak fikirlerinin insanların doğal içgüdülerine hitap etmesi bakımından büyük bir avantajları vardı. Anarşistler, yetenekleri ve sınırlı güçleri ölçüsünde barış, toprak ve ekmek talebini teşvik ettiler, bu taleplerin doğrudan kamulaştırma ve özgür bir komünal yaşamın oluşturulması yoluyla gerçekleştirilmesi için aktif olarak çabaladılar.

Rusya'da anarşistlerden çok daha kalabalık olan bir siyasi parti vardı. Bu parti, anarşist fikirlerin değerini anladı ve bunları gerçekleştirmek için çalışmaya koyuldu.

Bolşevikler.

Bölüm 16:

Bolşevikler

Bolşevikler kimlerdi ve ne istiyorlardı?

Bolşevikler, 1903 yılına kadar Karl Marks ve öğretilerinin takipçisi olan Rus Sosyalist Partisi üyeleriydi. O yıl, Rusya Sosyal Demokrat İşçi Partisi, örgüt sorunu ve başka küçük meseleler sebebiyle bölündü. Lenin'in liderliğindeki muhalefet, kendisini Bolşevikler olarak adlandıran yeni bir parti kurdu. Eski parti Menşevikler olarak tanındı.

Bolşevikler, ayrıldıkları ana partiden daha devrimciydi. Dünya Savaşı çıktığında, diğer sosyalist partilerin çoğunun yaptığı gibi, işçilerin davasına ihanet etmediler ve vatansever görünenlere katılmadılar. Anarşistlerin ve sol sosyalist devrimcilerin çoğu gibi Bolşevikler'in de "çatışan kapitalist grupların çekişmeleriyle proletaryanın çıkarının alakası olmadığı" gerekçesiyle savaşa karşı çıktığı söylenebilir. Şubat Devrimi başladığında Bolşevikler, tek başına siyasi değişikliklerin işe yara-

mayacağını, emek sorununu ve toplumsal sorunları çözmeyeceğini fark etti. Bir hükümeti diğerinin yerine koymanın sorunlara yardımcı olmayacağını biliyorlardı. İhtiyaç duyulan şey radikal, köklü bir değişimdi.

Marksistler Menşevik üvey kardeşlerini (Karl Marks'ın teorilerine inananlar) sevseler de Bolşevikler büyük ayaklanmaya karşı tavırlarında Menşevikler'e katılmadılar. Kapitalist sanayi tam olarak gelişmediğinden Rusya'nın proleter bir devrime sahip olamayacağı fikrini küçümsediler. Bunun yalnızca bir burjuva siyasi değişimi olmadığını anladılar. Halkın Çar'ın kovulmasından ve anayasadan memnun olmadığını biliyorlardı. İşlerin daha da geliştiğini gördüler. Toprağın köylüler tarafından alınması ve mülk sahibi sınıfların artan mülksüzleştirilmesinin "reform" anlamına gelmediğini anladılar. Menşevikler'e göre insanlara daha yakın olan Bolşevikler halkın nabzını tuttu ve muazzam olayların ruhunu ve amacını daha doğru bir şekilde değerlendirdi. Her şeyden önce Bolşevik lider Lenin, kendisinin ve partisinin, hükümetin dizginlerini kavrayabileceği ve Bolşevik plan üzerinden sosyalizmi kuracağı zamanın yaklaştığına inandı.

Bolşevik Sosyalizmi, siyasi iktidarın Bolşevikler tarafından proletarya adına ele geçirilmesi anlamına geliyordu. Komünizmin en iyi ekonomik sistem ola-

cağı konusunda anarşistlerle anlaştılar; toprak, üretim ve dağıtım makineleri, tüm kamu hizmetleri ortak mülkiyette olacaktı. Anarşistler halkın bir bütün olarak bunların sahibi olmasını isterken Bolşevikler her şeyin devletin elinde olması gerektiğine inanıyordu. Bu da hükümetin yalnızca ülkenin siyasi hükümdarı değil aynı zamanda endüstriyel ve ekonomik efendisi olacağı anlamına geliyordu. Bolşevikler, ülkeyi yönetmek için halkın hayatı ve serveti üzerinde mutlak güce sahip olacak güçlü bir hükümete inanıyordu. Başka bir deyişle, Bolşevik fikir bir diktatörlüktü ve bu diktatörlük *kendi* siyasi partilerinin elinde olmalıydı.

Böylesi bir düzenlemeye “proletarya diktatörlüğü” adını verdiler çünkü onların partisinin, işçi sınıfının en iyi ve en önemli unsurunu, işçi sınıfının öncü kurucusunu temsil ettiğini ve partilerinin bu nedenle proletarya adına diktatör olması gerektiğini söylediler.

Anarşistler ile Bolşevikler arasındaki en büyük fark şuydu: Anarşistler halkın, herhangi bir siyasi partinin emri olmaksızın kendi örgütleri aracılığıyla kendileri için karar vermelerini ve işlerini yönetmelerini istiyordu. Ortak mülkiyette gerçek özgürlük ve gönüllü iş birliği istiyorlardı. Bu nedenle anarşistler kendilerini *özgür* Komünistler veya Anarşist Komünistler olarak adlandırırken, Bolşevikler *zorunlu ola-*

rak hükümet veya Devlet Komünistleriydi. Anarşistler, herhangi bir devletin halkı yönetmesini istemediler çünkü böyle bir yönetimin her zaman tiranlık ve baskı anlamına geldiğini savundular. Bolşevikler ise bir yandan kapitalist devlet ve burjuva diktatörlüğünü reddederken bir yandan da partilerinin olacak bir devleti ve diktatörlüğü istiyorlardı.

Bu nedenle, anarşistler ile Bolşevikler arasındaki farkın dünyalar kadar olduğunu görebilirsiniz. Anarşistler tüm devletlere karşıdır; Bolşevikler ise - kendi ellerinde olmak koşuluyla- devleti savunurlar. Zeki bir arkadaşımın daha sonradan söylediği gibi, *“Büyük sopaya karşı değiller”*; *“Sadece sopanın doğru ucunda olmak istiyorlar.”*

Bolşevikler, anarşistlerin savunduğu görüş ve yöntemlerin sağlam ve pratik olduğunu, devrimin başarısını ancak bu tür yöntemlerin garanti edebileceğini fark etti. Anarşist fikirleri kendi amaçları için kullanmaya karar verdiler. Böylece anarşistler insanlara ulaşmak için çok zayıf olsalar da anarşist yöntem ve taktikleri -tabi ki kendilerininmiş gibi davranarak- savunmaya başlayan Bolşevikler insanları etkilemeyi başardılar.

Ama bu yöntemler ve fikirler onlara ait değildi. İnsanların yararına olacak bir fikri kimin savunduğunun ya da gerçekleştirilmesine kimin ön ayak olduğunun önemli olmadığını söyleyebilirsin. Ama biraz

düşünürsen tüm tarihin -özellikle Rus Devrimi'nin- kanıtı olduğu gibi, bunun çok önemli olduğunu anlayacaksın.

Önemli çünkü her şey gerçekleştirildiği amaç ve ruha, güdülere ve yöntemlere bağlıdır. En iyi fikir bile çok fazla zarar verecek şekilde uygulanabilir. Çünkü büyük fikirden ateşlenen insanlar bunun *nasıl, ne şekilde ve hangi araçlarla* yapıldığını fark etmeyebilir. Ama yanlış ruhla veya yanlış yollarla yapılırsa, en asil ve en ince fikir bile coğrafyayı ve halkları harap edebilir.

Rusya'da tam da böyle oldu. Bolşevikler, anarşist fikirleri savundu ve kısmen uyguladı, ancak Bolşevikler anarşist değildi ve bu fikirlere yürekten inanmadılar. Onları kendi amaçları -anarşist *olmayan*, anarşist düşünceye karşı gerçekten anti-anarşist olan amaçlar- için kullandılar. Bu Bolşevik amaçlar neydi?

Anarşist fikir her türden baskıyı yok etmek, bir sınıfın diğerine üstünlüğünü ortadan kaldırmak, şeylerin yönetimini insanın insana üstünlüğü yerine ikame etmektir; herkes için özgürlüğü ve refahı güvence altına almaktır. Anarşist yöntemler böyle bir sonucu ortaya çıkarmak için kurgulandı.

Bolşevikler, anarşist yöntemleri tamamen farklı bir amaç için kullandı. Siyasi tahakkümü ve hükümeti ortadan kaldırmak istemiyorlardı: Sadece ken-

di ellerine almak istiyorlardı. Amaçları, daha önce de açıklandığı gibi, partileriyle siyasi iktidarın kontrolünü ele geçirmek ve bir Bolşevik diktatörlük kurmaktı. Rus Devrimi'nde neler olduğunu ve “proletaryaya diktatörlüğünün” neden hızla proletarya *üzerinde* Bolşevik bir diktatörlük haline geldiğini anlamak için bunu çok net bir şekilde anlamak gerekiyor.

Bolşevikler, Şubat Devrimi'nden kısa bir süre sonra anarşist ilkeleri ve taktikleri kullanmaya başladı. Bunların arasında “doğrudan eylem”, “genel grev”, “kamulaştırma” ve benzer eylem biçimleri vardı. Söylediğim gibi Bolşevikler, Marksistler olarak bu tür yöntemlere inanmazdı. En azından devrime kadar onlara inanmamışlardı. Yıllar önce Bolşevikler de dahil olmak üzere her yerde sosyalistler, işçilerin kapitalist sömürüye ve hükümet baskısına karşı mücadelelerinde en güçlü silahı olarak anarşist genel grevin savunuculuğunu alaya almışlardı. Sosyalistlerin anarşistlere karşı savaş çılgılığı “*Genel grev genel bir saçmalaktır*” idi. Sosyalistler, işçilerin doğrudan toplu eylemine ve genel greve başvurmasını istemediler; çünkü bu, işçilerin devrimi ve işleri kendi ellerine almasına yol açabilirdi. Sosyalistler, halkın bağımsız devrimci eylemini istemiyorlardı. Siyasi faaliyeti savundular. İşçilerin kendilerini yani sosyalistleri iktidara *getirmelerini istediler*, böylece işçileri devrimcileştirebileceklerdi.

Geçen kırk yılın sosyalist yazılarına bakarsan, sosyalistlerin her zaman genel greve ve doğrudan eyleme karşı olduklarına -çünkü aynı zamanda işçi soyvetlerinin başka bir adı olan mülksüzleştirmeye ve devrimci sendikalizme karşı olduklarına- ikna olacaksın. Sosyalist kongreler, tüm bu tür devrimci taktiklere karşı sert kararlar aldı ve sosyalist ajitatörler bu taktikleri şiddetle kınadılar.

Ancak Bolşevikler, bu anarşist yöntemleri kabul etti ve yeni doğmuş bir inançla onları savunmaya başladı. Tabi ki bu Şubat 1917'de, devrim patlak verdiğinde olmadı. Bunu çok daha sonra, halkın salt siyasi değişikliklerle yetinmediklerini ve anayasa yerine ekmek talep ettiklerini gördüklerinde yaptılar. Devrimin hızla hareket eden olayları, Bolşevikler'i -tıpkı Menşeviklerin, Sağ Sosyalist Devrimcilerin, Anayasal Demokratların ve reformcuların başına geldiği gibi- devrim tarafından geride bırakılmamak için halkın en radikal özlemlerine *uymaya zorladı*.

Bolşeviklerin anarşist yöntemleri bu şekilde kabulü çok ani oldu, sadece kısa bir süre önce ısrarla Kurucu Meclis için çağrıda bulunuyorlardı. Şubat Devrimi'ni izleyen aylar boyunca, Rusya'nın sahip olacağı hükümet biçimini belirlemek için temsili bir organın toplanmasını talep ediyorlardı. Bolşevikler'in Kurucu Meclis'i desteklemesi doğruduydu, çünkü onlar Marksistti ve çoğunluk yönetimine inanı-

yor gibi davrandılar. Kurucu Meclis tüm halk tarafından seçilecekti ve meclisteki çoğunluk, meselelere karar verecekti. Fakat Bolşevikler'in meclis için ajitasyon yapmasının gerçek nedeni, insanların kendileriyle birlikte olduğuna ve Bolşevik Parti'nin mecliste çoğunluk olacağına emin olmalarıydı. Ancak mecliste azınlık oluşturacakları ortaya çıktı. Hükümetme umutları yok oldu. İyi hükümetler ve çoğunluğa inananlar olarak, halkın iradesine boyun eğmeleri gerekirdi. Ancak bu, Lenin ve arkadaşlarının planlarına uymuyordu. Hükümeti kontrol altına almanın başka yollarını aradılar ve ilk adımları Kurucu Meclis'e *karşı* şiddetli bir ajitasyon başlatmak oldu.

Elbette meclis ülkeye değerli hiçbir şey veremezdi. Tüm canlılıktan yoksun ve herhangi bir yapıcı çalışmayı başaramayan bir konuşma makinesiydi sadece. Devrim, herhangi bir yasama veya hükümet organından bağımsız, Kurucu Meclis dışında ve ondan da bağımsız bir gerçektir. Her türlü muhalefete rağmen, hukuka aykırı olarak, hükümete ve anayasaya rağmen başlamıştı ve geliyordu. Tüm karakteriyle yasadışı, hükümet dışı, hatta devlet karşıtıydı. Devrim, insanların sağlıklı doğal dürtülerini, ihtiyaçlarını ve özlemlerini takip etti. Gerçek anlamda, ruhu ve eylemi anarşistti. Yalnızca -toplumsal hastalıkların tedavisi olarak özgürlüğe ve halk inisiyatifine inanan- devlet karşıtı olan anarşistler, devrimi oldu-

ğu gibi memnuniyetle karşıladılar; etkisinin daha da büyümesi ve derinleşmesi için çalıştılar.

Bolşevikler de dahil olmak üzere diğer tüm partilerin tek amacı, devrimci harekete yular vurmak ve ona kendi özel yüklerini taşıtmaktı. Bolşevikler, partileri için siyasi iktidarı ele geçirmek ve Komünist Diktatörlüğü ilan etmek için halkın desteğine ihtiyaç duyuyordu. Bunu Kurucu Meclis aracılığıyla gerçekleştirme umudu olmadığını görünce ona karşı çıktılar, onu kınamak için anarşistlere katıldılar ve daha sonra zorla dağıttılar. Ancak anarşistler bunu devletsiz fikirlerine uygun olarak dürüstçe yapabilirlerken, Bolşeviklerin benzer eylemlerinin ikiyüzlülük ve siyasi oyunlar olduğunu görebilirsin.

Kurucu Meclis'e muhalefetiyle birlikte Bolşevikler, anarşist cephaneliğinden bir dizi militan taktik daha ödünç aldı. Böylece "*Bütün iktidar Sovyetlere!*" diyerek büyük savaş çılgınlığını ilan ettiler, işçilere Geçici Hükümet'i görmezden gelmelerini, hatta meydan okumalarını ve taleplerini yerine getirmek için doğrudan eyleme başvurmalarını tavsiye ettiler. Aynı zamanda, genel grevin anarşist yöntemlerini de benimsediler ve "*mülk sahiplerinin mülksüzleştirilmesi*" fikrinin aktif bir şekilde propagandasını yaptılar.

Bolşeviklerin bu taktiklerinin -daha önce de belirttiğim gibi- fikirlerinin mantıksal sonucu olmadığını,

yalnızca siyasi tahakküm elde etme amacıyla insanların güvenini kazanmanın bir yolu olduğunu akılda tutmak önemlidir. Doğrusu, bu yöntemler Marksist teorilere gerçekten *karşıydı* ve Bolşevikler bu yöntemlere inanmıyorlardı. Bu nedenle, iktidara geldiklerinde tüm bu anti-Marksist fikir ve taktikleri reddetmeleri şaşırtıcı değildi.

Bolşevikler tarafından ilan edilen anarşist sloganlar sonuç getirmekte başarısız olmadı. Halk, bayraklarına doğru yürüdü. Hiç etkisi olmayan bir partiden -başlıca liderleri Lenin ve Zinovyev saklanıyordu, Troçki ve diğerleri gözden düşmüş ve hapisteydi- hızla devrimci proletarya hareketinin en önemli faktörüne dönüştüler.

İnsanların -özellikle de askerlerin ve işçilerin- taleplerine özen gösteren, ihtiyaçlarını enerji ve ısrarla dile getiren Bolşevikler, halk arasında ve Sovyetlerde -özellikle Petrograd ve Moskova'da- sürekli olarak daha fazla etki kazandı. Geçici Hükümet'in hareket-sizliği ve herhangi bir önemli değişikliği gerçekleştirememesi, kısa sürede öfkeye dönüşecek olan genel tatminsizlik ve kızgınlığı derinleştirdi. Kerenski rejiminin iğrenç karakteri, Sovyetlerdeki Bolşeviklerin ellerini güçlendirmeye ön ayak oldu. Halk ile hükümet arasındaki kopuş her gün büyüdü, açık bir düşmanlık ve mücadeleye dönüştü.

Hükümetin apaçık çaresizliği, Kerenski'nin cephe-
de saldırgan bir hareketi yeniden başlatma kararı,
askeri firar için ölüm cezasının yeniden getirilmesi,
devrimci unsurlara uygulanan zulüm ve liderlerinin
tutuklanması krizi hızlandırdı. 3 Temmuz 1917'de
hükümetin yasaklamasına rağmen binlerce silahlı iş-
çi, asker ve denizci Petrograd sokaklarında eylem
yaptı ve "Bütün iktidar Sovyetlere!" dedi. Kerenski,
halk hareketini bastırmaya çalıştı. Hatta Petrograd
proletaryasına "sağlıklı bir ders" vermek için cephe-
deki "güvenilen" alayları hatırladı. Ancak Kerenski'nin,
Sosyal Demokrat liderlerin ve Sağ Sosyalist Devrimcilerin
temsil ettiği burjuvazinin, yükselen dalgayı durdurma
çabaları boşunaydı. Temmuz gösterileri bastırıldı
ancak kısa süre içinde devrimci hareket Geçici Hükümet'i
silip süpürdü. Petrograd Asker ve İşçi Sovyeti hükümeti
ortadan kaldırdı ve Kerenski hayatını ancak kılık değiştirip
kaçarak kurtardı.

İnsanlar Petrograd Sovyeti'ni destekledi. Bu destek önce
Moskova'ya, oradan da ülke geneline yayıldı.

25 Ekim'de Geçici Hükümet'in kaldırıldığı ilan edildi,
üyeleri tutuklandı ve Kış Sarayı, Petrograd Sovyeti
Askeri-Devrimci Komitesi tarafından ele geçirildi. Aynı gün
"İkinci Tüm Rusya Sovyetleri Kongresi Oturumları" açıldı.
Siyasi hükümet Rus-

ya'da fiilen kaldırıldı. Artık tüm güç, Kongre'de temsil edilen işçilerin, askerlerin ve köylülerin elindeydi. Sovyetler, derhal kitlelerin iradesini gerçekleştirecek adımları düşünmeye başladı: Savaşı sona erdirmek, köylüler için toprak, işçiler için sanayi ve herkes için özgürlük ve refah.

Ekim 1917'deki Rus Devrimi'nin durumu buydu. Çar'ın lağvedilmesiyle başlayarak yavaş yavaş genişledi ve ülkenin kapsamlı bir endüstriyel ve ekonomik yeniden yapılanmasına dönüştü. Halkın ruhu ve ihtiyaçları, devrimin siyasi özgürlük, ekonomik eşitlik ve toplumsal adalet temelinde yaşamın yeniden inşasına doğru daha da ilerlemesine işaret ediyordu.

Bu ancak Şubat'tan Ekim'e kadar olan önceki büyük değişiklikler gibi başarılabilirdi; işçilerin ve köylülerin ortak çabasıyla, özgür iş birliğiyle. Artık ordunun büyük bir kısmı da onlara katılmıştı.

Ancak böyle bir gelişme Bolşevikler'in planına uymuyordu. Daha önce de açıklandığı gibi, amaçları kendi partileri tarafından kullanılan bir diktatörlük kurmaktı. Ancak diktatörlük, hükümdarın iradesinin ülkeye empoze edilmesi anlamına gelir. Bolşevikler kendilerini artık gerçek amaçlarını gerçekleştirecek kadar güçlü hissediyordu. Devrimci ve anarşist mottoları geride bıraktılar. Devrimin çalışmalarını sürdürebilmek için güçlü bir siyasi güç olması gerektiğini söylediler. Halkı monarşistlere ve burjuvaziye

karşı koruma kisvesi altında baskıcı önlemler almaya başladılar. Nitekim Rusya'da kayda degecek kadar çarlık taraftarı veya monarşist yoktu. Halk çarlıktan kurtulmuştu ve artık Rusya'da bir monarşi ihtimali kalmamıştı. Burjuvaziye gelince, Rusya'da -Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere, Fransa ve Almanya vb. son derece gelişmiş sanayi ülkelerinde olduğu gibi- hiçbir zaman örgütlü bir kapitalist sınıf olmamıştı. Rus burjuvazisi sayıca az ve zayıftı. Şubat Devrimi'nden sonra, ancak Kerenski Hükümeti'nin koruması altında var olmaya devam etmişlerdi. Hükümetin kaldırıldığı anda burjuvazi paramparça oldu. Köylüler ve işçiler tarafından topraklarına ve fabrikalarına el konulmasını durdurabilecek ne gücü ne de araçları vardı. Tuhaf görünse de, devrimin tüm bu dönemi boyunca, Rus burjuvazisinin mallarını geri kazanmak için organize ve etkili bir girişimde bulunmadığı bir gerçektir.

Amerika'da ne kadar farklı olurdu, bir düşünün. Orada güçlü ve iyi örgütlenmiş kapitalistler çok büyük bir direnç gösterirlerdi. Silah zoruyla kendilerini ve çıkarlarını korumak için savunma organları oluştururlardı. Orada da işler Rusya'da 1917'de olduğu gibi gittiğinde bunları yapacaklarından hiç şüphem yok. Ama dediğim gibi, Rusya'daki devrim, o ülkede gerçek bir burjuvazi veya kapitalist sınıf olmaması gibi basit bir nedenden ötürü, herhangi bir örgütlü

ve etkili burjuva direnci üretmedi. Çarlık Generali Kornilov'un, cepheden getirilen Kazaklar ile Petrograd'a saldırması gibi askeri girişimler vardı ancak bu macera o kadar zararsızdı ki Kornilov'un ordusu başkente ulaşmadan eridi. Adamları neredeyse hiç ateş etmeden Petrograd'ın devrimci garnizonunun üzerine gitti.

Mesele şu ki halk devrim ile birlikteyken, herhangi bir düşmanın direnciyle devrimi bastırma ihtimali düşünülemez. Ekim 1917'de Sovyetlerin gücü ellerine aldığı Rusya'daki durum buydu.

Bolşevik planı, partileri adına hükümetin tüm kontrolünü ele geçirmektir. Sovyet örgütleri aracılığıyla işleri insanların kendilerinin yönetmesine izin vermek planlarına uymuyordu. Sovyetlerin söz hakkı olduğu sürece Bolşevikler amacına ulaşamadı. Bu nedenle ya Sovyetleri ortadan kaldırmak ya da onların kontrolünü ele geçirmek gerekiyordu.

Sovyetleri ortadan kaldırmak imkansızdı. Emekçi insanları temsil ediyorlardı. Sovyet fikri, yüzyıllardır Rus halkının değerli bir rüyasıydı. Rusya'nın uzak geçmişte bile çeşitli türden sovyetleri vardı ve tüm köy yaşamı sovyet ilkesi üzerine inşa edilmişti; yani tüm üyelerin eşit hak ve temsili. Köyün veya kasabanın işlerini gerçekleştiren halk meclisi olan eski Rus "mir"i, sovyet fikrinin biçimlerinden biriydi.

Bolşevikler, devrimci işçi ve köylülerin yanı sıra (üniformalı işçi ve köylü olan) askerlerin de sovyetlerin ortadan kaldırılmasına dayanamayacaklarını biliyordu. Onları kontrol etmenin tek alternatifi kaldı. Lenin'in "*Amaç, araçları haklı çıkarır.*" ilkesine bağlı olarak Bolşevikler, Sovyetlerdeki diğer devrimci unsurları gözden düşürmek ve elemek için hiçbir yöntemden kaçınmadı. Kitleleri aldatmak ve diğerlerine, özellikle de Sol Sosyalist Devrimciler ve anarşistlere karşı kışkırtmak amacıyla ısrarlı bir karalama ve itibarsızlık kampanyası yürüttüler. Sistematik olarak ve en Cizvit¹ yolla, Lenin'in "proleter diktatörlüğü" planını gerçekleştirebilmek için *tek* güç olmaya çalıştılar.

Böylesi taktiklerle Bolşevikler sonunda, gerçekte yeni hükümet haline gelen bir Halk Komiserleri Sovyeti kurmayı başardı. Bütün üyeleri -iki küçük istisna dışında- Bolşeviklerdi: Adalet ve Tarım Komiserlikleri'ne Sol Sosyalist Devrimciler başkanlık ediyordu. Çok geçmeden bunlar da elendi ve yerini Bolşevikler aldı. Halk Komiserleri Sovyeti, şimdi Rusya Komünist Partisi olarak yeniden adlandırılan Bolşevik Parti'nin siyasi makinesiydi.

¹ Cizvitler ya da İsa Cemiyeti, genel merkezi Roma'da olan, Katolik Kilisesi'nin erkek bir tarikatıdır. "Fedai ruhlu bir Hristiyan edasıyla" anlamında kullanıldığını söyleyebiliriz.

Bu komünist partinin neyi temsil ettiğini, amaçlarının ve hedeflerinin ne olduğunu zaten biliyoruz. “Proletarya diktatörlüğü” etiketi altında münhasır Bolşevik egemenliğini güvence altına alma kararlılığını açıkça dile getirdiler.

Bu, Rusya tarihinin de gösterdiği gibi, devrim ve devrimin toplumsal ve ekonomik yeniden yapılanma hedefi için ölümcül oldu.

Neden?

Bölüm 17: Devrim ve Diktatörlük

Çünkü devrim ve Bolşevik diktatörlük birbirinden tamamen farklı hatta birbirine zıt nitelikte şeylerdi. Çoğu insanın hata yaptığı yer Komünist Parti ve devrimi aynıymış gibi düşünmeleridir.

Devrimin amaçlarını Bolşevikler'in amaçlarıyla karşılaştırırsak bu durum bizim için netleşecektir.

Devrim baskıya ve sefalete karşı güçlü bir ayaklanmaydı. Halkın özgürlük ve adalet özlemini dile getirdi. İnsana boyun eğdiren, onu bir köle ve yük hayvanına çeviren her şeyi ortadan kaldırmaya çalıştı. Devrim yeni yaşam biçimleri, gerçek eşitlik ve kardeşlik koşullarını oluşturmaya çalıştı.

Devrimin yüzeysel bir değişim olmadığını, Şubat olaylarıyla bitmediğini daha önce görmüştük. Çar lağvedilmiş ve otokrasisinin gücü kırılmıştı ancak sonuç yalnızca başka bir *hükümet biçimi* olmuştu. Ekonomik ve toplumsal koşullar aynı kalmıştı. Devrimin gerçekleşmesinin sebebi insanların bir şeyleri değişt-

tirmek istemesiydi. Ekim Devrimi'nin gerçekleşmesinin nedeni budur. Amacı, yaşamı yeni toplumsal temeller üzerinde yeniden inşa etmektir.

Nasıl yeniden inşa edilecekti? Romanov'u Kremlin sarayından çıkarıp yerine Lenin'i koymanın bunu yapmayacağı aşikardır. Daha fazlası gerekiyordu. Toprağı köylüye vermek, fabrikaları işçilerin ve onların işçi örgütlerinin eline bırakmak gerekiyordu. Kısacası Ekim ayının amacı halka, Şubat ayında kazanılan siyasi özgürlüğü kullanma fırsatı vermektir.

İnsanlar durumu bu şekilde kurguladı. Buna göre hareket ettiler. Özgürlüğü kendi ihtiyaçları doğrultusunda uygulamaya başladılar. Barış istediler, bu yüzden her şeyden önce savaşı durdurdular. Aylar sonra Bolşevik Hükümeti Brest-Litovsk anlaşmasını imzaladı ve Almanya ile resmi bir barış yaptı. Ancak Rus orduları söz konusu olduğunda savaş diplomatik müzakereler olmadan çok önceden sona ermişti. Troçki, devrim üzerine yaptığı çalışmasında bunu açıkça kabul ediyor.¹

Geçici olarak asker üniforması giyen Rus işçi ve köylüleri, kontrolü kendi ellerine aldı ve cepheden çıkararak savaşı sona erdirdi.

Aynı şekilde köylü ve proletarya, endüstri ve tarım sorunlarını çözme konusunda hareket ettiler. Geçici

¹ 1917, Leon Trotsky. Moskova, 1925.

Hükümet hâlâ toprak reformlarını tartışırken halk, yerel konseyler ve Sovyetler aracılığıyla harekete geçti. Köylüler ihtiyaç duydukları toprağı *aldı* ve işleme başladı. Basit sağduyu ve içsel halk adaletiyle, siyasetçilerin ve kanun koyucuların onlarca yıldır sonuçsuz bir şekilde kafa patlattıkları tarım sorununu çözdüler. Bolşevikler iktidara geldiklerinde köylülerin zaten başardıklarını -kimsenin iznini almadan- “yasallaştırdı”.

Aynı şekilde işçiler de fabrikaları, madenleri ele geçirerek ve bunları “sahiplerin” çıkarı yerine ortak fayda için yöneterek endüstri sorununu çözmeye başladılar. Bu, Bolşevik Hükümet kapitalist mülkiyeti “yasal olarak” kaldırmadan çok önce kapitalizmin ve ücretli köleliğin *fiilen* ortadan kaldırılmasıydı.

Devrim günlük yaşamın diğer tüm sorunlarını benzer şekilde, insanların pratik ve doğrudan faaliyetleriyle çözüyordu. Kooperatifler ürün alışverişi için kent ve köyü bir araya getirdi; ev komiteleri konut sorunuyla ilgilendi; kentin güvenliği için sokak ve ilçe komiteleri, halkın çıkarlarını ve devrimi savunmak için başka gönüllü organlar oluşturuldu.

Durumun gerekleri halkın çabalarına yön verdi; eylem özgürlüğü, inisiyatifi devreye soktu ve insanların istekleri yaratıcı kapasitelerini günün ihtiyaçlarına göre şekillendirdi.

Bu kolektif faaliyetler devrimi oluşturdu. Devrim onlardı. Çünkü “devrim”, belirli bir anlamı ve amacı olmayan belirsiz bir şey değildir; ne siyasi ortam değişikliğini ne de yeni mevzuatı ifade eder. *Gerçek* devrim ne Şubat ayında ne de Ekim’de yaşandı, ikisinin arasındaydı. Bağımsız halk inisiyatifinde, ortak ihtiyaçtan ve karşılıklı çıkarlardan esinlenen yaratıcı çalışmalarda, halkın devrimci enerjisi ve çabasının özgürce iletişimi ve karşılıklı etkileşimiyle oluştu.

Rusya’daki büyük ekonomik ve toplumsal kargaşanın ruhu ve eğilimi buydu. Sorunlar ortaya çıktıkça özgürlük ve özgür iş birliği temelinde çözüldü.

Devrimin bu gelişim süreci, Komünist Parti’nin siyasi iktidarı ele geçirmesi ve yeni bir hükümet kurmasıyla durduruldu.

Devrimin amacının ne olduğunu şimdi gördük; Rusya’daki insanların ne istediğini ve bunu nasıl başardıklarını artık biliyoruz.

Öte yandan, Bolşevikler’in bir siyasi parti olarak hedefi tamamen farklı bir doğaya sahipti. Açıkça kendilerinin de kabul ettiği gibi, acil hedefleri; ülkenin yaşamını ve faaliyetlerini Komünist Parti’nin görüş ve teorilerine göre yönlendirmesi gereken güçlü bir Bolşevik Devleti’nin kurulması yani diktatörlüktü.

Bolşevikler’e hak ettiği değeri vermek için burada şunu söylememe izin ver, amacına daha fazla adan-

mış, onu ilerletme çabasında daha içten, amaca ulaşmada daha kararlı ve enerjik bir siyasi parti asla olmadı. Ancak *bu amaçlar* devrime tamamen yabancıydı ve onun gerçek ihtiyaçlarına karşıydı. Gerçekte, devrimin ruhuna ve amaçlarına o kadar aykırıydılar ki başarıları devrimin kendisinin yok edilmesi anlamına geliyordu.

Şüphesiz Bolşevikler, Rusya'nın yalnızca diktatörlükleri sayesinde işçi ve köylüler için sosyalist bir cennete dönüştürülebileceğini düşünüyordu. Nitekim, Marksistler olarak olayları başka türlü göremezlerdi. Her şeye gücü yeten bir devlete inananlar, halka güvenmiyorlardı; emekçilerin inisiyatifine ve yaratıcı yeteneklerine inanmıyorlardı. Onlara, “özgürlüğe zorlanması gereken çok renkli bir kalabalık” olarak güvenmiyorlardı. Rousseau'nun, kitlelerin *“ancak zorlama ile özgürleştirilebileceği”* şeklindeki alaycı özdeyişiyle hemfikir oldular.

En önde gelen komünist kuramcı Buharin, *“Tüm biçimleriyle proleter zorunluluk,”* diye yazıyordu, *“aceleci infazla başlayıp zorunlu emeğin sona ermesi, kulağa paradoksal gelse de kapitalist dönemin insan kaynaklarını komünist insanlığa yeniden işleme yöntemidir.”*

Bolşevik müjdesi buydu. Bu, bir devrimin bir Merkez Komite'nin emriyle yürütülebileceğine inanan partinin tavrıydı.

Bunu Bolşevik fikrin öngörülebilir sonucu izledi.

Devrimi sadece kendi partilerinin diktatörlüğü-
nün gerektiği gibi yönetebileceğini iddia ederek,
bu diktatörlüğü güvence altına almak için tüm
enerjilerini harcadılar. Bu, ne pahasına olursa olsun,
partinin tasarımlarını uygulamak için işleri sadece
kendi ellerine almaları gerektiği anlamına geliyordu.

Sonunda Komünist Parti'nin üstünlüğü elde etme-
siyle sonuçlanan o günlerin ayak oyunları ve poli-
tik manipülasyonlarının ayrıntılarına girmemize ge-
rek yok. Önemli olan nokta, Bolşevikler'in planla-
rını gerçekleştirmiş olmasıdır. Ekim Devrimi'nden
birkaç ay sonra, Nisan 1918'e kadar geçen sürede,
devletin tüm kontrolünü ellerine aldılar.

Devrimci günlerin heyecanından ve kaçınılmaz ka-
rışıklıktan yararlanarak durumu kendi amaçları için
istismar ettiler. Siyasi farklılıkları, şiddetli parti tut-
kularını uyandırmak için kullandılar; muhaliflerini
halk düşmanı ilan etmek için her yola başvurdular,
onları karşı devrimci olarak damgaladılar ve niha-
yet onları işçilerin ve askerlerin gözünde lanetleme-
yi başardılar. Devrimin sözde düşmanlara karşı ko-
runması gerektiği fikri, kendi diktatörlüklerini ilan
etmeleri sağlandı. "Devrimi kurtarmak" adına, Bol-
şevik olmayan diğer tüm devrimci unsurları etkili
konumlarından tasfiye etmeye başladılar ve onları
tamamen bastırarak bitirdiler.

Kendi iktidarlarını başlatan “burjuvazinin Bolşevikler üzerindeki baskısının” yalnızca diğer tüm Bolşevik olmayan unsurları bastırma gizli amacına yönelik bir araç olup olmadığını belirlemek geleceğin tarihçilerine bırakılmalıdır. Rus burjuvazisi, devrim için tehlikeli değildi. Daha önce açıklandığı gibi örgütsüz ve güçsüz, önemsiz bir azınlıktı. Devrimci unsurlarsa herhangi bir siyasi partinin diktatörlüğü karşısında gerçek bir engeldi.

Diktatörlük burjuvaziden değil -diktatörlüğü devrimin çıkarlarının karşısında gören- gerçek devrimci sınıflardan gelen güçlü muhalefetle karşılaşacağı için, bunların ortadan kaldırılması diktatörlük arayan herhangi bir siyasi parti için birincil gereklilik olacaktı. Ancak böyle bir politika, devrimcilerin bastırılmasıyla başarılı bir şekilde *başlayamazdı*: Bu, işçilerin ve askerlerin hoşnutsuzluğunu artırır ve direnişi alevlendirirdi. Bu yüzden burjuvazi üzerinde başlamalı ve bunu diğer unsurların üzerinde kullanmak için kendisine yavaş yavaş araçlar bulmalıydı. Eli kanlı kızıl terörün devrimin yaşantısına sızması için güvensizlik ve düşmanlık uyandırılmalıydı, hoşgörüsüzlük ve zulüm uyandırılmalıydı. Halkın sürekli genişleyen bir tasfiye ve bastırma kampanyasına desteğini güvence altına almak için devrimin güvenliği konusunda halk korkutulmalıydı.

Ama dediğim gibi, o günlerdeki olayları bu tür amaçların ne ölçüde şekillendirdiğini belirlemek geleceğin tarihçisinin işi. Burada gerçekte ne olduğu ile daha çok ilgileniyoruz.

Olan, çok geçmeden Bolşevikler'in kendi partilerinin diktatörlüğünü kurmasıydı.

“Bu diktatörlük neydi” diye soruyorsun, “ve neyi başardı?”

Bölüm 18:

Diktatörlük İş Başında

Bolşevikler 140 milyon nüfuslu bir ülke üzerinde tam bir hakimiyet kurdu. Siyasi bir örgüt olan Komünist Parti “Proletarya diktatörlüğü” adı altında Rusya’nın mutlak hükümdarı oldu. Proletarya diktatörlüğü, proletaryanın diktatörlüğü değildi. Milyonlarca insanın tamamı diktatör olamaz. Binlerce parti üyesi de diktatör olamaz. Doğası gereği bir diktatörlük az sayıda kişiyle sınırlıdır. Ne kadar az kişiden oluşursa o kadar güçlü ve tek sesli olur. Fiili uygulamada ise diktatörlük, sözde ortak küçük diktatörlerin rızasını dayatan tek bir güçlü adamın elindedir. Aksi mümkün değildir. Bolşevikler’de de durum böyledi.

Gerçek diktatör ne proletarya ne de Komünist Parti idi. Teorik olarak iktidar, Parti Merkez Ko-

mitesi'ne aitti, ancak gerçekte bu Komitenin siyasi büro veya "Politbüro" adı verilen iç çeperi tarafından kullanılıyordu. Ancak Politbüro bile gerçek diktatör değildi, ancak üye olmak önemliydi. Çünkü siyasi büroda her önemli sorunla ilgili farklı görüş vardı, çok sayıda kişi olduğunda böyle olur. Gerçek diktatör, nüfuzu Politbüro çoğunluğunun desteğini güvence altına alan adamdı. O adam Lenin'di ve gerçek "proleterya diktatörlüğü" oydu, tıpkı İtalya'da diktatörün Faşist Parti değil Mussolini olması gibi. Bolşevik Parti'nin başlangıcından Lenin'in hayatının son gününe kadar hep Lenin'in görüşleri ve fikirleri gerçekleştirildi; tüm Parti onun görüşüne karşı çıktığında ve hatta Merkez Komitesi onun önerilerine karşı en baştan şiddetle mücadele ettiğinde bile... Her zaman kazanan Lenin'di, iradesi galip geldi. Bolşevik tarihinin her kritik döneminde bu böyleydi. Başka türlü düşünülemezdi, çünkü diktatörlük her zaman en güçlü kişiliğin egemenliği, tek bir iradenin üstünlüğü anlamına gelir.

Her diktatörlüğü gibi Komünist Parti'nin tüm tarihi de tartışmasız bir şekilde bunu göstermektedir. Bolşevik yazılar bunu kanıtıyor. Buradaki iddiamı doğrulamak için en hayati olaylardan birkaçına değinmek yeterlidir.

Lenin İsviçre'deki sürgünden yurda döndüğünde -Mart 1917'de- Rusya'daki partisinin Merkez Komi-

tesini, Çarlık rejiminin kaldırılmasından sonra kurulan Koalisyon Hükümeti'ne girmeye karar vermişti. Lenin, hükümette bulunan burjuva ve Menşevikler ile işbirliğine karşıydı. Yine de, parti zaten karar vermiş olmasına ve Lenin'in muhalefette neredeyse yalnız olmasına rağmen Lenin etkili oldu. Merkez Komitesi kendi kendisine sırt çevirdi ve Lenin'in yanında konumlandı.

Daha sonra Temmuz 1917'de Lenin, Kerensky Hükümeti'ne karşı acil bir devrimi savundu. Önerisi, en yakın yoldaşları ve arkadaşları tarafından bile aptallıkla ve yanlış olmakla suçlandı. Fakat yine Lenin kazandı. Bu planın bir parçası olmayı reddeden Zinoviev, Kamenev ve diğer nüfuzlu Bolşeviklerin Merkez Komite'den istifa etmesi pahasına kazandı. Bu arada, Putsch (Kerensky'yi indirme girişimi) bir başarısızlıktı ve birçok işçinin hayatına mal oldu.

Ekim Devrimi'nden sonra iktidara gelir gelmez Lenin tarafından başlatılan kızıl terör, yoldaşları tarafından -devrime karşı doğrudan bir ihanet olarak şiddetle kınandı. Ancak partinin en aktif ve nüfuzlu üyelerinin resmi karşı çıkışlarına rağmen Lenin kendi bildiğini okudu.

Brest-Litovsk müzakereleri sırasında Troçki, Radek ve diğer önemli Bolşevik liderler Kayzer'in koşullarını aşağılayıcı ve yıkıcı olarak tanımlayıp karşı çıkarken Almanya ile "her koşulda barış" yapılma-

sında ısrar eden yine Lenin oldu. Kazanan yine Lenin'di.

Kronstadt olayları sırasında Lenin tarafından partisine sunulan “yeni ekonomi politikası”na (“NEP”), Merkez Komite tarafından tüm devrimci başarıları geçersiz kıldığı ve komünizme ölümcül bir darbe olduğu gerekçesiyle karşı çıkıldı. Gerçekte bu, devrimin savunduğu her şeyin tamamen tersine çevrilmesi ve büyük Ekim değişikliğinin ortadan kaldırdığı koşullara tam olarak geri dönüştü. Ancak Lenin'in iradesi yine galip geldi ve onun kararı Mart 1921'de Moskova'da düzenlenen IX. Komünist Kongresi'nde sunuldu.

Gördüğün gibi, proletarya diktatörlüğü yalnızca Lenin'in diktatörlüğüydü. Lenin Politbüro'ya, Politbüro Merkez Komitesi'ne, Merkez Komitesi Parti'ye, Parti proletaryaya ve halkın geri kalanına kendini dayattı. Rusya'da yüz milyonları aşan bir nüfus vardı, Komünist Parti'nin elli binden az üyesi vardı, Merkez Komite birkaç birimden oluşuyordu, Politbüro ise yaklaşık bir düzine kişiden ibaretti. Lenin'se tekti. Ama bu tek kişi proleterya diktatörlüğünün bizzat kendisiydi.

Rusya, Avrupa'nın yarısına ve Asya'nın önemli bir kısmına yayılmış, çok geniş bir ülkedir. Farklı dilleri konuşan; çeşitlendirilmiş psikoloji, çeşitli ilgi alanları ve hayata bakış açısı ile çok sayıda ırk ve milletten

insanlarla doludur. Çarların diktatörlüğünün ülkeye ne yaptığını biliyoruz. Şimdi “proleterya” diktatörlüğünün neler başardığına bakalım.

Bugün, Rusya’da on yıldan uzun süren Bolşevik iktidarının ardından, bu iktidarın etkileri hakkında adil bir tahmin oluşturabilir ve elde ettiğimiz sonuçları inceleyebiliriz. Bunları özetleyelim.

Devrimin siyasi olarak amacı devletin zulmünü ve baskısını ortadan kaldırmak, insanları özgür kılmaktı. Bolşevik Hükümeti -İtalya’daki faşist yönetimi saymazsak- kuşkusuz Avrupa’nın en kötü despotizmidir. Vatandaşın -devletin saygı duyması gerektiğini düşündüğü- hiçbir hakkı yoktur. Komünist Parti, diğer tüm parti ve hareketlerin yasadışı ilan edildiği siyasi bir tekeldir. Kişi ve mekan güvenliği tanınmamaktadır. İfade ve basın özgürlüğü yoktur. Troçki’nin ve onun muhalefet taraftarlarının kaderine bak; parti içinde bile en ufak fikir ayrılığı hapis ve sürgünle bastırılır, cezalandırılır. Bağımsız görüş hoş görülmez. Eskiden Çeka olarak adlandırılan gizli servis olan GPU, insanların özgürlüğü ve yaşamları üzerinde sınırsız keyfi yetkilere sahip bir aşırı-devlettir. Yalnızca tamamen egemen parti kliğinin tarafında olanlar özgürlük ve ayrıcalıkların tadını çıkarır. Ama böyle bir “özgürlük”, en kötü despotizm altında bile vardır: Söyleyecek hiçbir şeyin yoksa, bunu Mussolini’nin ülkesinde bile söylemekte tamamen

özgürsün. Yakın tarihli bir Komünist Kongre'nin önde gelen bir üyesinin belirttiği gibi: *“Rusya’da tüm siyasi partilere yer var: Komünist Parti hükümette, diğerleri hapiste.”*

Ekonomik olarak ise kapitalizmi ortadan kaldırmak, komünizmi ve eşitliği tesis etmek devrimin temel amacıydı.

Bolşevik diktatörlüğü eşitsiz tazminat ve ayrımcı ödüller sistemi kurarak başladı, sanayi ve tarım proletaryasının doğrudan eylemiyle kaldırılan kapitalist mülkiyeti daha sonra yeniden getirerek sona erdi. Bugün Rusya kısmen devletli kapitalist, kısmen özel kapitalist bir ülkedir.

Diktatörlük ve ülkenin ekonomik hayatını felce uğratan ana faktörler üzerinden varlığı sürdürülen kızıl terör bunları yeniden üretti. Başkalarını düşünmeden otorite kuran Bolşevik yönetimi halkı kutuplaştırdı, despotizm kitleleri kızdırdı. Her bağımsız çabanın bastırılması, en iyi unsurları devrimden uzaklaştırdı ve onlara, bu meselelerin iktidardaki siyasi partinin özel meselesi haline geldiğini hissettirdi. Özlem duyulan özgürlük yerine yeni bir tiranlıkla karşı karşıya kalan işçilerin cesareti kırıldı. Devrimci başarılarının kendilerinden alındığını, kendilerine ve özlemlerine karşı bir silah olarak kullanıldığını hissettiler. Proleter, Fabrika Komitesi'nin Komünist Parti'nin emirlerine tabi olduğunu gördü ve bir emekçi olarak

çıkarlarını korumak için çaresiz kaldı. İşçi sendikası Bolşevik emirlerin sözcüsü ve ileticisi haline geldi, kendisini yalnızca endüstrinin yönetiminde değil en düşük maaşla uzun saatler boyunca işte tutulduğu kendi fabrikasında bile sesini duyurmaktan mahrum bir halde buldu. Emekçiler çok geçmeden devrimin ellerinden alındığını, sovyetlerinin tüm gücünün aşıldığını ve ülkenin Kremlin’de, tıpkı eski günlerdeki Çarlar gibi uzaklardaki bazı insanlar tarafından yönetildiğini anladılar. Devrimci ve yaratıcı faaliyetten uzaklaşan, yalnızca yeni efendilere itaat etmek için yaşayan, Bolşevikler ve Çekistler tarafından sürekli taciz edilen, en ufak bir başkaldırı ibaresi için hapis veya infaz korkusu içinde olan işçi; devrime kızdı. Fabrikayı terk etti ve korkunç yöneticilerden en uzaktaki yeri, en azından günlük ekmeğini güvence altına alabileceği köyünü aradı. Böylelikle ülkenin endüstrisi bozuldu.

Köylü, deri kaplı ve silahlı komünistlerin sessizce köyüne indiğini, onun ağır emeğinin meyvesini yağmaladığını, ona eski Çarlık memurlarının vahşeti ve küstahlığı ile muamele ettiğini gördü. Sovyetinin, kendisine Bolşevik diyen ve Moskova’daki iktidarı elinde tutan tembel, işe yaramaz bir takımın hakimiyetinde olduğunu gördü. İşçileri ve askerleri beslemek için isteyerek, hatta cömert bir şekilde buğday ve mısırını vermişti ama erzaklarının demiryolu

istasyonlarında ve depolarda çürümekte olduğunu gördü. Çünkü Bolşevikler işleri kendi başlarına idare edemezdi ve kimsenin de bunu yapmasına izin vermezlerdi. Fabrikadaki ve ordudaki kardeşlerinin komünist verimsizlik, bürokrasi ve yozlaşma nedeniyle yiyecek sıkıntısı çektiğini biliyordu. Neden ondan hep daha fazlasının talep edildiğini anladı. Zaten az olan mallarına, ailesinin mallarına Çekistler tarafından el konulduğunu gördü; hatta o olmadan ne çalışabileceği ne de yaşayabileceği atlarına bile el koydular. Bu zulümlere isyan eden komşu köylerinin, eski günlerde olduğu gibi yerle bir edildiğini ve köylülerin kırbaçlanıp onlara ateş edildiğini gördü. Devrime sırtını döndü, çaresizliği içinde kendisi ve ailesi için ihtiyaç duyduğundan fazlasını ekmeye ve bunu bile ormanda saklamaya karar verdi.

Diktatörlüğün, Lenin'in askeri komünizminin ve Bolşevik yöntemlerin sonuçları bunlardı. Sanayi durdu ve kıtlık ülkeyi sarstı. Toplumun acıları, işçilerin acısı ve köylü ayaklanmaları Bolşevik rejimin varlığını tehdit etmeye başladı. Diktatörlüğü kurtarmak için Lenin, "NEP" olarak bilinen yeni bir ekonomi politikası uygulamaya karar verdi.

"NEP"ın amacı, ülkenin ekonomik hayatını canlandırmaktı. Köylülerin artıklarını hükümetin zorla el koymasına yerine satmalarına izin vererek daha fazla üretimi teşvik etmekte. Aynı zamanda ticareti

yasallaştırarak ve daha önce karşı-devrimci olarak tanımlanıp bastırılan kooperatifleri yeniden canlandırarak ürün alışverişini mümkün kılmaktı. Ancak Komünist Parti'nin kendi diktatörlüğünü sürdürme kararlılığı tüm bu ekonomik reformları etkisiz hale getirdi çünkü sanayi despotik bir rejim altında gelişemez. Ekonomik büyüme, ticaret ve alışverişin yanı sıra işleyebilmek için kişi ve mal güvenliğini, belirli bir miktar özgürlüğü ve müdahale etmemeyi gerektirir. Ancak diktatörlük bu özgürlüğe izin vermiyordu, “sözleri” güven uyandırmıyordu. Dolayısıyla yeni ekonomi politikası istenen sonuçları vermedi ve Rusya ekonomik felaketin eşliğindeki yoksulluk sancılarında kalmaya devam etti.

Diktatörlük, üretimi proletaryanın eline teslim etmek ve işçiyi ekonomik efendilerden bağımsız kılmak şeklindeki devrimin temel endüstriyel amacını sakatladı. Diktatörlük yalnızca efendileri değiştirdi: Devlet, bireysel kapitalistin boşalttığı patron koltuğuna oturdu ve devletin yöneticileri de şimdi Rusya'da yeni bir sınıf olarak geliyor. Emekçi eskisi gibi bağımlı kaldı. Aslında daha da çok bağımlı oldu. İşçi örgütleri tüm güçlerinden mahrum bırakıldı ve işvereni olan devlete karşı grev hakkını bile kaybetti. Komünistler, *“İşçiler, bir sınıf olarak diktatörlüğü ellerinde tuttukları için, kendilerine karşı grev yapamazlar.”* diyorlar. Bu mantığa göre Rus-

ya'daki proleterler, yaşamlarını idame ettirmek için yeterli olmayan ücretleri kendi kendilerine ödüyorlar, hijyenik olmayan mahallelerde kalabalık olarak bilerek yaşıyorlar, en sağlıksız koşullarda çalışıyorlar, endüstriyel önlem ve güvenlik eksikliğinden sağlıklarını ve hayatlarını tehlikeye atıyorlar ve kendi kendilerini ifade için gözaltına alıp hapse atıyorlar.

Bolşevik rejim kültürel olarak egemen kliğin görüşlerinden farklı fikirlere erişimi olmayan, komünizm ve parti fanatizmi üzerine eğitim veren bir okuldur. Egemen sınıfın müsaade ettiği fikir çemberinin dışında zihni genişletme ve geliştirme fırsatı olmadan, bütün bir halkın politik bir hedefin dogmalarıyla yetiştirilmesidir. Rusya'da resmi komünist yayınlar ve Bolşevik sansürcülerin onayladıkları dışında basın organları yok. Devlet konuşma, basın ve meclis tekeline sahip olduğu için burada hiçbir düşünce kamuoyunda ifade edilemez.

Bolşevik diktatörlüğünde Çarların diktatörlüğüne göre düşünce özgürlüğü oldukça sınırlıydı, bunu dile getirme fırsatı da oldukça azdı. Rusya Romanovlar tarafından yönetilirken en azından gizlice broşür ve kitap basabiliyordunuz çünkü o zamanlar hükümetin kağıt tedariki ve matbaalar üzerinde tekeli yoktu. Bunlar şahısların ellerindeydi ve devrimciler onları propagandaları için kullanmanın yolunu bulabiliyordu.

Bugün Rusya’da tüm yayın ve dağıtım araçları tamamen devletin mülkiyetindedir ve Bolşeviklerin iznini almadan hiç kimse görüşlerini kamuoyuna açıklayamaz. Otokratik Romanov rejimi sırasındaysa devrimci partiler tarafından binlerce yasadışı yayın yapılmaktaydı. Troçki’nin başını çektiği parti içi muhalefetin “Platform”u yayınlamayı başarmasının çok istisnai bir olay olduğunu Bolşeviklerin öfkeli şaşkınlığından anlayabiliriz.

Devrimden on yıl sonraki Bolşevik Rusya, hiç kimsenin siyasi güvenlikten veya ekonomik bağımsızlıktan yararlanamayacağı ve GPU’nun gizli elinin her zaman iş başında olduğu, ani gece baskınlarıyla insanların terörlize edildiği, bilinmeyen sebeplerden tutuklanmaların olduğu; kişisel intikamdan ötürü karşı-devrim iddiasıyla karşılaşılan, Sibiry’a’nın donmuş kuzeyine veya Batı Asya’nın atıklarına bir yıl sürecek sürgün için gizli soruşturmanın yettiği bir ülkedir. “Eşitliğin” herkesin korkusu anlamına geldiği ve aynı şekilde “özgürlüğün” var olan güçlere sorgusuz sualsiz teslimiyet anlamına geldiği büyük bir hapishanedir.

Ahlaki açıdan Rusya, baskı ve sindirme üzerine inşa edilmiş bir sistemin aşağılayıcı ve yozlaştırıcı etkilerine karşı insanın daha ince niteliklerinin mücadelesini temsil etmektedir. Devrim, insanın en iyi içgüdülerini ön plana çıkardı: İnsani değer bilinci-

ni, özgürlük ve adalet sevgisini. Devrimci atmosfer özellikle baskıya karşı başta özgürlük açlığı, karşılıklı yardımlaşma ve işbirliği ruhu olmak üzere, insanlarda uykuda yatan eğilimlere ilham verdi ve onları geliştirdi. Ancak diktatörlük, bu özelliklere karşı koyma ve bunun yerine korkuyla nefret, hoşgörüsüzlük ve zalimlik uyandırma etkisine sahipti. Bolşevik yöntemler, sistematik olarak halkın ahlakını zayıflatı, köleliği ve ikiyezllülüğü teşvik etti, hayal kırıklığı ve güvensizlik yarattı; şu anda Rusya'da fırsatçı bir atmosfer hakim.

O mutsuz topraklarda bugünkü durum böyledir, Bolşevik fikrin bir halkı zorla özgürleştirebilme düşüncesi, diktatörlüğün özgürlüğe götürebileceği dogmasıdır.

“Demek devrimin diktatörlük yüzünden başarısız olduğunu düşünüyorsun?” diye soruyorsun. “Rusya başarılı olmak için çok geri kalmış değil miydi?”

Bolşevik fikirler ve yöntemler yüzünden başarısız oldu. Rus halkı; Çar'ı ortadan kaldırmak, Geçici Hükümet'i yenilgiye uğratmak, kapitalizmi ve ücret sistemini yıkmak; toprağı köylüye, fabrikaları işçilere vermek için çok “geri” değildi. Şimdiye kadarki en büyük başarı devrimdi. İnsanlar yeni yaşamlarını özgürlük ve adalet temeli üzerine kurmaya başlıyorlardı. Ancak bir siyasi parti, devletin dizginlerini ele

geçirip diktatörlüğünü ilan ettiği anda artık feci sonuçlar kaçınılmazdı.

Devrim zamanı geldiğinde, koşulları kendi öznelliğinde değerlendirmelidir. Hayati olan; kullanılan araçlar ve yöntemler ile bunların kullanılma amacıdır. Devrimin gidişatı ve kaderi onlara bağlıdır.

Belli bir ülkenin toplumsal, politik veya ekonomik durumu ne olursa olsun -‘geri’ Rusya veya ‘ileri’ Amerika olsun- en önemli sorun neyi başarmak istediğindir ve bunun kendisi hedefini en iyi şekilde güvence altına alacaktır.

Ancak Rus Devrimi’nin amacı zulmü ve köleliği ortadan kaldırmaksa Bolşevikler ve politikaları başarısızlığın en büyük kanıtıdır.

Her şey -gördüğün gibi- amacının ne olduğuna, neyi başarmak istediğine bağlıdır. Amaçların araçları belirlemelidir. Araçlar ve amaçlar gerçekte aynıdır: Onları ayıramazsın. Amaçlarını şekillendiren araçlardır. Araç, çiçek açan ve meyve veren tohumlardır. Meyveler her zaman ektiğin tohumun mahiyetinde olacaktır. Kaktüs tohumundan gül yetiştiremezsin. Zorla ve diktatörlükle adalet, kardeşlik ve özgürlük elde edemezsin.

Bu dersi iyi öğrenelim çünkü devrimin kaderi buna bağlı. “*Ne ekersen onu biçeceksin*” sözü tüm insan bilgeliliğinin ve deneyiminin zirvesidir.

Kanını çekerek hasta bir adamı iyileştiremezsin. İnsanların özgür faaliyeti, devrimin can damarıdır. Onu ortadan kaldırırsan ya da bastırırsan devrim kansızlaşır ve ölür.

Devrimin amaçları yöntemlerini şekillendirmelidir. Baskı ve diktatörlük değil yalnızca özgürlük ve insanların özgür ifadesi devrimin amaçlarına hizmet edebilir. Devrimde -tıpkı sıradan hayatta olduğu gibi- orta yol yoktur: ya zorlama ya da özgürlük vardır.

Rusya'da diktatörlük ve terör masaya yatırıldı. Bu deneyden çıkan ders açık ve ikna edicidir: Bu yöntemler, devrimin yıkılması anlamına gelir. Yeni bir yol bulunmalıdır.

“Başka bir yolu var mı?” diye soruyorsun.

Sadece özgürlüğün yolu var ve bu yol henüz hiç denenmedi.

Denemek isteyip istemediğini bilmiyorum: Çoğu insan özgürlükten korkar. Ama şunu biliyorum ki eğer özgürlüğün adaletin ve aklın yolu denenmezse devrim diktatörlüğe, başarısızlığa ve ölüme dönüşecektir.

İster beyaz ister kırmızı olsun, diktatörlük her zaman aynı anlama gelir: Zorlama, baskı ve sefalet demektir. Bu onun karakteri ve özüdür. Başka bir şey olamaz. Diktatörlük, devletin en çok devletleşti-

đi yönetimdir. Ancak Thomas Jefferson'un akıllıca söylediği gibi, *“En az yöneten hükümet en iyisidir.”*

Anarşistlerin iddiası budur ve yleyse dikkatimizi sosyalizm ve Bolşevizm'den, Marks ve Lenin'den çekip anarşizmin bize sunabileceği Şeyleri düşünmeye verelim.

Bölüm 19: Anarşizm Şiddet midir?

Anarşistlerin sağa sola bombalar attığını, şiddete inandıklarını; anarşinin düzensizlik ve kargaşa anlamına geldiğini duydun.

Böyle düşünmen şaşırtıcı değil. Basın, kürsü ve yetkili herkes bununla sürekli kafanı ütöledi. Çoğu sana söylememek için geçerli sebepleri olsa da gerçeğin farkında. Senin de gerçekleri duymanın zamanı geldi.

Seninle dürüst ve açıkça konuşmak istiyorum. Sözüme güvenebilirsin çünkü ben şiddetin ve yıkımın insanları olarak gösterilen anarşistlerden sadece biriyim. Bu sebeple böyle bir şey varsa bilmeliyim ve saklayacak hiçbir şeyim yok.

“Şimdi, anarşizm gerçekten kargaşa ve şiddet anlamına mı geliyor?” diye merak ediyorsun.

Hayır dostum, kargaşayı ve şiddeti temsil eden kapitalizm ve devlettir. Anarşizm bunun tam tersidir; devletsiz bir düzen ve şiddetsiz bir barış demektir.

“*Ama bu mümkün mü?*” diye soruyorsun.

Şimdi konuşacağımız şey bu. Ama arkadaşın öncelikle anarşistlerin bomba atıp atmadığını veya herhangi bir şekilde şiddet kullanıp kullanmadığını bilmek istiyor.

Evet, anarşistler bomba attılar ve bazen şiddete başvurdular.

“*İşte yakaladım!*” diye haykırıyor arkadaşın “*Ben de öyle düşünmüştüm.*”

Sonuca varmak için acele etmeyelim. Anarşistler bazen şiddet uyguladılarsa bu anarşizmin şiddet demek olduğu anlamına mı gelir?

Kendine bu soruyu sor ve dürüstçe yanıtlamaya çalış.

Bir vatandaş asker üniforması giydiğinde bomba atması ve şiddet uygulaması gerekiyor. O halde vatandaşlığın bomba ve şiddeti temsil ettiğini mi söylersin?

İthamlarım sana şaşırtıcı gelebilir. Ama cevabı basitçe verebilirsin; belirli koşullar altında bir insanın şiddete başvurması gerekebilir. O insan bir demokrat, bir monarşist, bir sosyalist, Bolşevik veya anarşist olabilir.

Bunun tüm insanlar ve tüm zamanlar için geçerli olduğunu göreceksin.

Brütüs Sezar’ı öldürdü çünkü arkadaşının cumhuriyete ihanet edip kral olacağından korkuyordu. “Se-

zar'ı daha az sevdiği, Roma'yı daha çok sevdiği" için değil. Brütüs bir anarşist değildi. Sadık bir cumhuriyetçiydi.

William Tell -hikayelerden bildiğimiz kadarıyla ülkesini baskıdan kurtarmak için zorbayı vurarak öldürdü. Tell, anarşizmi hiç duymamıştı.

Çok eski zamanlardan beri despotların, özgürlük aşığı öfkeli ellerde karşılaştıkları kaderin gerçekliğini vurgulamak için bu örneklerden söz ediyorum. Bu tür insanlar zorbalığa karşı isyankardı. Genellikle yurtseverler, demokratlar veya cumhuriyetçiler, bazen de sosyalistler veya anarşistlerdi. Eylemleri, yanlışlığa ve adaletsizliğe karşı bireysel isyan vakalarıydı. Anarşizmin bununla hiçbir ilgisi yoktu.

Antik Yunanistan'da bir despotu öldürmenin en yüksek erdem olarak kabul edildiği zamanlar vardı. Modern hukuk bu tür eylemleri yerişiyor ancak insanların duyguları bu konuda eski günlerde kalmış gibi görünüyor. Dünyanın vicdanı tiranlar öldürüldüğünde hiç de sızlamıyor. Açık bir şekilde onaylanmasa bile, insanlığın yüreği bu tür eylemlere göz yumar ve hatta çoğu zaman gizlice sevinir. Amerika'da, Dünya Savaşı'nı başlatmaktan sorumlu tuttıkları Alman Kayzer'i öldürmek isteyen binlerce yurtsever genç yok muydu? Yakın zamanda bir Fransız mahkemesi, Petlura Katliamı'nda Güney Rusya Yahudilerinden öldürülen binlerce erkek, kadın ve çocuğun

intikamını almak için Petlura'yı öldüren adamı be-
raat ettirmedi mi?

Her ülkede her çağda tiran cinayetleri yaşandı; bu cinayetler genellikle ülkesini kendi canını bile feda edecek kadar seven kadın ve erkekler tarafından işlendi. Genellikle hiçbir siyasi partisi veya fikri olmayan kişilerdi, sadece tiranlıktan nefret ediyorlardı. Bazen de Bismarck'a suikast düzenlemeye çalışan dindar Katolik Kullmann veya Fransız Devrimi sırasında Marat'ı öldüren yanlış yola sapmış hevesli Charlotte Corday gibi dini fanatiklerdi.

Amerika Birleşik Devletleri'nde üç başkan bireysel eylemlerle öldürüldü. Lincoln, 1865'te Güneyli demokrat John Wilkes Booth tarafından vuruldu; Garfield, 1881'de, bir cumhuriyetçi olan Charles Jules Guiteau ve McKinley, 1901'de Leon Czolgosz tarafından vuruldu. Üç kişiden yalnızca biri anarşistti.

En kötü zalimlere ev sahipliği yapmış olan ülke, aynı zamanda -doğal olarak- en fazla sayıda tiran cinayetine de ev sahipliği yaptı. Örneğin Rusya'yı ele alalım. Çarların yönetimi altında konuşma ve basın özgürlüğünün tamamen bastırılmasıyla, despotik rejimi hafifletmenin tek yolu, tiranın yüreğini "Tanrı korkusu" ile doldurmaktı.

Bu intikamcılar çoğunlukla en yüksek soyluların oğulları ve kızları, özgürlüğü ve insanları seven idealist gençlerdi. Diğer tüm yollar kapanmışken, ülke-

lerinin sefil koşullarını hafifletme umuduyla, kendilerini tabanca ve dinamite başvurmayaya mecbur hissettiler. Nihilist ve terörist olarak biliniyorlardı. Anarşist değillerdi.

Modern zamanlarda bireysel siyasi şiddet eylemleri geçmişte olduğundan daha sık olmuştur. Örneğin İngiltere'deki kadın süfrajeterler, eşit haklar taleplerini yaymak ve yerine getirmek için sık sık buna başvurdu. Almanya'da savaştan bu yana en muhafazakâr siyasi görüşlere sahip kişiler, krallığı yeniden kurma umuduyla bu tür yöntemleri kullandılar. Prusya Maliye Bakanı Karl Erzberger'i öldüren bir monarşistti ve Dışişleri Bakanı Walter Rathenau da aynı siyasi partiden biri tarafından vuruldu.

Dünya Savaşı'nın asıl nedeni ya da en azından bahanesi Avusturya'nın varisinin anarşizmi hiç duymamış bir Sırp yurtsever tarafından öldürülmesiydi. Almanya, Macaristan, Fransa, İtalya, İspanya, Portekiz ve diğer tüm Avrupa ülkelerinde çok çeşitli siyasi görüşlere sahip insanlar; İtalya'daki faşistler, Amerika'daki Ku Klux Klan veya Meksika'daki Katolik Kilisesi gibi organize organlar tarafından uygulanan toptan siyasi terör yerine bireysel şiddet eylemlerine başvurdu.

Öyleyse anarşistlerin siyasi şiddet tekeline sahip olmadığını görüyorsun. Anarşistlerin bu tür eylemlerinin sayısı, diğer siyasi fikirlere ikna olmuş kişiler ta-

rafından gerçekleştirilenlerle karşılaştırıldığında son derece azdır.

Gerçek şu ki her ülkede, her toplumsal harekette şiddet çok eski zamanlardan beri mücadelenin bir parçası olmuştur. Barış müjdesini vaaz etmeye gelen Nasıralı (İsa) bile para tüccarlarını tapınaktan çıkarmak için şiddete başvurdu.

Söylediğim gibi anarşistlerin şiddet üzerinde tekeli yoktur. Aksine anarşizmin öğretileri barış ve uyum, işgal etmeme, yaşamın kutsallığı ve özgürlüğün öğretileridir. Ancak anarşistler, insanlığın geri kalanı kadar -belki de daha fazla- insandır. Yanlışlık ve adletsizliğe karşı daha duyarlıdırlar, baskıya daha çabuk kızarlar ve bu nedenle protestolarını ara sıra bir şiddet eylemiyle dile getirmekten muaf değildirler. Ancak bu tür eylemler belirli bir teorinin değil bireysel mizacın bir ifadesidir.

Devrimci fikirlere sahip olmanın, doğal olarak bir kişiyi şiddet eylemlerine yönlendirip yönlendirmeyeceğini sorabilirsin. Ben öyle düşünmüyorum çünkü şiddet yöntemlerinin en muhafazakâr görüşlere sahip insanlar tarafından da kullanıldığını gördük. Doğrudan karşıt siyasi görüşlere sahip kişilerin benzer eylemlerde bulunduğu bir ortamda bu tür eylemlerden fikirlerin sorumlu olduğunu söylemek pek mantıklı değildir.

Benzer sonuçların benzer nedenleri var ancak

bu nedenler siyasi inançlardan değil daha ziyade bireysel mizaçtan ve şiddetle ilgili genel duygudan kaynaklıdır.

“Mizaç konusunda haklı olabilirsiniz.” diyorsun. *“Devrimci fikirlerin siyasi şiddet eylemlerinin nedeni olmadığını görebiliyorum, aksi takdirde her devrimci bu tür eylemlerde bulunacaktır. Ancak bu tür görüşler, bu tür eylemlerde bulunanları bir dereceye kadar haklı çıkarmaz mı?”*

İlk bakışta öyle görünebilir. Ama üzerinde düşünürsen bunun tamamen yanlış bir fikir olduğunu göreceksin. Bunun en iyi kanıtı -devlet ve onu ortadan kaldırmanın gerekliliği konusunda tamamen aynı görüşe sahip olan- anarşistlerin şiddet sorunu konusunda çoğu kez aynı fikirde olmamalarıdır. Tolstoycu anarşistler ve çoğu bireyci anarşist siyasi şiddeti kınarken diğer anarşistler bunu onaylıyor veya en azından haklı çıkarıyorlar.

Öyleyse anarşist görüşlerin şiddetten sorumlu olduğunu veya bu tür eylemleri etkilediğini söylemek mantıklı mı?

Dahası bir zamanlar bir propaganda aracı olarak şiddete inanan birçok anarşist bu konudaki görüşlerini değiştirdi ve artık bu tür yöntemleri desteklemiyor. Örneğin anarşistlerin “eylem yoluyla propaganda” olarak bilinen bireysel şiddet eylemlerini savundukları bir zaman vardı. Bu tür eylemlerle devleti ve

kapitalizmi anarşizme dönüştürmeyi beklemiyorlardı, bir despottan kurtulmanın despotizmi ortadan kaldıracığını düşünmüyorlardı. Terörizm, halka karşı işlenen bir suçun intikamını almanın, düşmanda korku uyandırmanın ve aynı zamanda terör eyleminin yöneldiği kötülüğe dikkat çekmenin bir yolu olarak görülüyordu. Ancak günümüzde çoğu anarşist artık “eylem yoluyla propaganda”ya inanmıyor ve bu tür eylemleri desteklemiyor.

Deneyimler onlara bu tür yöntemlerin geçmişte haklı ve faydalı olsalar da modern yaşam koşullarının bu yöntemleri gereksiz ve hatta fikirlerinin yayılmasına zararlı hale getirdiğini öğretti. Ancak idealleri aynı kalıyor, bu da şiddete karşı tutumlarını şekillendirenin anarşizm olmadığı anlamına geliyor. Şiddete yol açanın belirli fikirler veya “izmler” olmadığını ve onu başka nedenlerin doğurduğunu kanıtlıyor.

Bu nedenle doğru açıklamayı bulmak için başka bir yere bakmalıyız.

Gördüğümüz gibi siyasi şiddet eylemleri yalnızca anarşistler, sosyalistler, her türden devrimciler tarafından değil aynı zamanda yurtseverler ve milliyetçiler, demokratlar ve cumhuriyetçiler, süfrajetler, muhafazakârlar ve gericiler, monarşistler ve kralcılar hatta Hıristiyan dindarlar tarafından da yapıldı.

Artık onların eylemlerini etkileyenin belirli bir fikir veya “izm” olamayacağını biliyoruz çünkü çok çeşitli fikirler ve “izmler” benzer eylemler üretti. Sebep olarak ise bireysel mizaç ve şiddetle ilgili genel duyguyu verdim.

İşte meselenin özü bu. Şiddetle ilgili bu genel duygu nedir? Bu soruyu doğru cevaplayabilirsek mesele bizim için netleşecektir.

Dürüst konuşursak herkesin şiddete inandığını ve uyguladığını ancak başkaları kullandığında kınayabileceğini kabul etmeliyiz. Aslında desteklediğimiz kurumların tamamı ve mevcut toplumun tüm yaşamı şiddete dayanmaktadır.

Devlet dediğimiz şey nedir? Onda örgütlü şiddetten başka bir şey var mı? Yasa sana “*Şunu yap, bunu yapma!*” diye emreder ve itaat etmezsen seni güç kullanarak zorlar. Şu anda bunun doğru mu yanlış mı olduğunu, böyle olması gerekip gerekmediğini tartışmıyoruz. Bunun böyle olduğu gerçeğiyle ilgileniyoruz. Devlet hukuk ve otoriteye, sonuç olarak güç ve şiddete, cezaya veya ceza korkusuna dayanıyor.

Manevi otorite bile güç ve şiddete dayanır çünkü senin üzerinde güç sahibi olan, seni itaat etmeye ve hatta kendi aklının almadığı şeylere inanmaya zorlayan şey ilahi gazap ve ıstırap korkusudur.

Nereye bakarsan bak tüm hayatımızın şiddet veya şiddet korkusu üzerine kurulu olduğunu göreceksin.

Çocukluğunun başından itibaren ebeveynlerinin veya yaşlıların şiddetine maruz kalıyorsun. Evde, okulda, ofiste, fabrikada, tarlada veya dükkânda seni hizada tutan ve istediklerini yerine getirmeye zorlayan hep başka birilerinin otoritesidir.

Seni zorlama hakkına otorite denir. Cezalandırılma korkusuyla da itaat var oldu.

Hepimiz bu güç ve şiddet, otorite ve itaat, görev, korku ve ceza atmosferinde büyüyoruz; onu hayatımız boyunca soluyoruz. Şiddet ruhuna o kadar batmış durumdayız ki şiddetin doğru mu yanlış mı olduğunu asla merak etmiyoruz. Tek merak ettiğimiz yasal olup olmadığı, kanunun izin verip vermediği.

Devletin öldürme, el koyma ve hapsetme hakkını sorgulamıyorsun. Bir birey devletin her zaman yaptığı şeylerden suçluysa; onu bir katil, hırsız ve alçak olarak damgalayabiliyorsun. Ancak işlenen şiddet “yasal” olduğu sürece onu onaylıyor ve ona teslim oluyorsun. Yani itiraz ettiğin şey gerçekten şiddet değil şiddetin “yasadışı” kişiler tarafından kullanılması.

Bu yasal şiddet ve onun korkusu, bireysel ve kolektif olarak tüm varlığımıza hükmediyor. Otorite -ebeveynlik otoritesi, rahiplik ve ilahi otorite; politik, ekonomik, sosyal ve ahlaki otorite- beşikten mezara kadar hayatlarımızı kontrol ediyor. Ancak bu otoritenin karakteri ne olursa olsun, şu ya da bu şe-

kilde cezalandırılma korkunu kullanarak senin üzerindeki gücü elinde tutan aynı cellattır. Tanrı'dan ve şeytandan, rahipten ve komşudan, patronundan ve iş vereninden, politikacıdan ve polisten, yargıçtan ve gardiyandan, hukuktan ve devletten korkuyorsun. Tüm hayatın bedenini ve ruhunu yaralayan uzun bir korku zinciri. Bu korkular Tanrı'nın, kilisenin, ebeveynlerin, kapitalistin ve yöneticinin otoritesine dayanır.

Yüreğini derinine bak ve söylediklerimin doğru olup olmadığını gör. Neden çocuklar arasında bile, on yaşındaki Johnny küçük kardeşlerine daha büyük fiziksel gücünün otoritesi ile patronluk taslıyor. Aynı şekilde Johnny'nin babası da Johnny'e göre üstün gücüyle ve Johnny'nin ondan gelecek desteğe bağımlılığı sayesinde patronluk taslıyor. Rahip ve vaizin otoritesini savunuyorsun çünkü "başına Tanrı'nın gazabını indirebileceklerini" düşünüyorsun. Seni işten mahrum bırakma, işini mahvetme, seni hapse atma iktidarları -bu iktidarı da sen onlara vermiştin- nedeniyle patronun, yargıcın ve devletin egemenliğine boyun eğiyorsun.

Öyleyse otorite, geçmişin ve günümüzün otoritesi, ölülerin ve yaşayanların otoritesi; tüm hayatını yönetir ve varoluşu sana karşı yapılan sürekli bir istila ve yok saymadır, bir başkasının düşünceleri ve iradesine sürekli boyun eğmedir.

İstila edilip yok sayıldığında, fiziksel ya da ahlaki olarak zorlayabileceğin başkalarını istila ederek ve yok sayarak bilinçaltında intikamını alırsın. Böylelikle tüm yaşam, bin bir şekilde otorite, tahakküm ve boyun eğme, emir ve itaat, zorlama ve boyun eğme, hükümdarlar ve yönetilenler, şiddet ve güç ile dolu saçma sapan bir keşmekeş haline geldi.

İdealistlerin bile hala bu otorite ve şiddet ruhunu içlerinde tutup tutmadıklarını, fikirleriyle tamamen çelişen istilacı eylemlere genellikle duyguları ve çevreleri tarafından zorlanıp zorlanmadıklarını merak ediyor musun?

Hepimiz hala şüphelerimizi, zorluklarımızı ve dertlerimizi gidermek için zor ve şiddete başvuran barbarlarız. Şiddet cehalet yöntemidir, zayıfların silahıdır. Güçlü kalp ve beynin şiddete ihtiyacı yoktur çünkü haklı olma bilincinde karşı konulmazdırlar. İlkel insandan ve balta çağından ne kadar uzaklaşırsak zora ve şiddete başvurmamız o kadar az olacaktır. İnsan ne kadar aydınlanırsa baskıyı ve zorlamayı o kadar az kullanır. Gerçekten medeni insan, kendisini tüm korku ve otoriteden arındıracaktır. Topraktan yükselecek ve dik duracaktır: Ne gökte ne de yeryüzünde hiçbir çara boyun eğmeyecektir. Yönetmeyi küçümsediği ve yönetilmeyi reddettiği zaman tamamen insan olacaktır. O, ancak ortalıkta daha fazla efendi kalmadığında gerçekten özgür olacaktır.

Anarşizm böyle bir koşulun; tüm insanların eşit olacağı, özgürlük, barış ve uyum içinde yaşayacağı baskı ve zorlama olmayan bir toplumun idealidir.

Anarşi kelimesi Yunancadan gelir. “Zorlama, şiddet veya devlet olmaksızın” anlamına gelir çünkü devlet şiddetin, kısıtlamanın ve zorlamanın kaynağıdır.

Bu nedenle anarşi, daha önce düşündüğün gibi düzensizlik ve kargaşa anlamına gelmez. Aksine, tam tersidir; devletin yokluğu, özgürlüğün ve serbestliğin varlığı anlamına gelir. Düzensizlik, otorite ve zorlamadan doğar; düzen ise özgürlükten.

“Güzel bir ideal” diyorsun; “Ama yalnızca melekler buna uygundur.”

O halde ideal toplum için ihtiyacımız olan kanatları büyütebilir miyiz, görelim.

Bölüm 20: Anarşizm nedir?

“Bize anarşizmin gerçekte ne olduğunu kısaca anlatır mısın?” diye soruyor arkadaşın.

Deneyeceğim. En basit haliyle, anarşizm zorlamanın herhangi bir biçiminin olmadığı bir toplumda yaşayabileceğimizi öğretir.

Zorlamanın olmadığı bir yaşam doğal olarak özgürlük anlamına gelir; zorlama ve baskıdan kurtulma, özgürlüğü ve hayatını sana en uygun şekilde sürdürme şansındır.

Özgürlüğünü kısıtlayan, yaşamına müdahale eden kurumları ve seni gerçekten istediğinden farklı davranmaya zorlayan koşulları ortadan kaldırmadıkça böyle bir yaşam süremezsin.

Bu kurumlar ve koşullar nelerdir? Özgür ve uyumlu bir yaşam için ne yapmamız gerektiğine bakalım. Neyin ortadan kaldırılması gerektiğini ve onun yerine neyin geçmesi gerektiğini bildiğimizde, bunu yapmanın yolunu da bulacağız.

Peki özgürlüğü güvence altına almak için ortadan kaldırılması gereken şey nedir?

Her şeyden önce, elbette sana en çok saldıran, özgürce hareket etmeni engelleyen şeyi; özgürlüğüne müdahale eden ve seni kendi seçimin olmayan bir yaşama zorlayan şeyi ortadan kaldırmak gerekir.

Bu devlettir.

İyice bir düşün, devletin en büyük işgalci olduğunu göreceksin; bunun da ötesinde, insanlığın gördüğü en kötü suçlu olduğunu da göreceksin. Dünyayı şiddetle, dolandırıcılıkla, hilekârlıkla, baskı ve sefaletle doldurur. Büyük bir düşünürün dediği gibi “nefesi zehirdir.” Dokunduğu her şeyi yozlaştırır.

Kabul ediyorsun: “*Evet, devlet şiddet ve kötülük demektir.*” Ve soruyorsun: “*Ama onsuz yapabilir miyiz?*”

Bu, tam da üstüne konuşmak istediğimiz şey. Şimdi sana devlete ihtiyacın olup olmadığını sorsam, eminim ki senin ihtiyacın olmadığını ama başkalarının ihtiyacı olduğunu söylersin.

Aynı soruyu bahsi geçen “başkaları”ndan birine sorsan, o da senin gibi cevap verecektir; devlete ihtiyacı yoktur ama “başkaları için” gereklidir.

Neden herkes polis olmadan da yeterince dürüst olabileceğini, ancak “başkaları”nın sopaya ihtiyaç duyduğunu düşünür?

Diyorsun ki: “Devlet ve yasa olmasaydı insanlar birbirlerini soyar, öldürürlerdi.”

Gerçekten öyle yapacak olsalardı, bunu neden yaparlardı? Bunu sadece zevk için mi yaparlardı yoksa bazı sebeplerle mi? Belki sebeplerini incelersek onlar için çare bulabiliriz.

Diyelim ki sen, ben ve başkaları gemi kazası geçirdik ve kendimizi türlü meyveyle dolu bir adada bulduk. Tabi ki yiyecek toplamak için çalışmaya başladık. Aramızdan birinin, her şeyin kendisine ait olduğunu ve hiç kimsenin kendisine haraç ödemedikçe tek bir lokma alamayacağını söylediğini düşünelim. Öfkelenirdik, değil mi? Onun iddiasına gülerdik. Bu konuda sorun çıkarmaya çalışırsa onu denize atabilirdik ve deniz ona adil davranırdı, değil mi?

Bizim -ve bizden öncekilerin- adayı ekip biçtiğimizi, adayı rahat bir yaşam için gereken her şeyle doldurduğumuzu ve birisinin gelip her şeyin sahibi olduğunu iddia ettiğini varsayalım. Ona ne derdik? Onu umursamazdık, değil mi? Ona bizimle paylaşabileceğini, çalışmalarımıza katılabileceğini söyleyebilirdik. Ancak onun yine de her şeyin sahibi olmakta ısrarcı olduğunu, her şeyin ona ait olduğunu iddia eden bir kâğıt parçası çıkardığını düşünelim. Ona deli olduğunu söyleyip kendi işimize bakardık. Ama arkasında bir devlet olsaydı, “haklarının korunması” için ona başvururdu. Devletse bizi oradan zorla

çıkartıp alanı “yasal sahibine” verecek olan polis ve askerleri gönderirdi.

Devletin işlevi budur; varoluş sebebi ve her zaman yaptığı şey budur.

Şimdi, bu devlet denen şey olmadan birbirimizi soyup öldüreceğimizi hala düşünüyor musun?

Asıl devlet varken soyduğumuz, öldürdüğümüz doğru değil mi? Çünkü devlet, bizim olanları güvence altına almıyor, tam tersine, önceki bölümlerde gördüğümüz gibi, hakkı olmayanların çıkarı için onları elimizden alıyor.

Yarın sabah uyandıığında devletin artık var olmadığını öğrenseydin, aklına gelen ilk şey sokağa koşup birini öldürmek mi olurdu? Hayır, bunun saçma olduğunu biliyorsun. Akli başında, normal insanlardan bahsediyoruz. Öldürmek isteyen çıldırmış birisi, devletin olup olmadığına bakmaz. O, doktorların ve akıl sağlığı uzmanlarının alanına girer; hastalığının tedavisi için hastaneye yatırılmalıdır.

Sen ya da herhangi birisi sabah uyanıp devletin olmadığını görseydi, hayatınızı yeni koşullara göre düzenlemekle meşgul olurdu.

Sen açken, midesini tıka basa doyuranları görseydin sen de yemek yemeyi talep ederdin ve bunda kesinlikle haklı olurdu. Bu, başkaları için de böyledir; insanların yaşamın tüm varlıklarını elinde tutan birini kabullenmeyeceği anlamına gelir, onun elindekile-

ri paylaşmak isteyeceklerdir. Dahası, başkaları lüks içinde yüzerken yoksulların yoksul kalmayı reddedeceği anlamına gelir. İşçinin, fabrikanın ve o fabrikada üretilen her şeyin “sahibi” olduğunu iddia eden patrona, ürettiklerini vermeyi reddedeceği anlamına gelir. Bu, çiftçinin kendisini ve ailesini geçindirmek için yeterli toprağı olmadığı halde binlerce dönümlük arazinin boшта kalmasına izin vermeyeceği anlamına gelir. Bu, hiç kimsenin toprağı veya üretim araçlarını tekeline almasına izin verilmeyeceği anlamına gelir. Bu, yaşamak için ihtiyacımız olan şeylerin özel mülkiyetine artık müsamaha gösterilmeyeceği anlamına gelir. Komşularının çocukları için yeterli ekmeğı bile yokken, birilerinin bir düzine yaşam boyunca kullanabileceklerinden daha fazlasına sahip olmaları en büyük suç olarak kabul edilecektir. Bu, tüm insanların toplumsal zenginliğı paylaşacağı ve herkesin bu zenginliğı üretmeye yardım edeceği anlamına gelir.

Kısacası bu, tarihte ilk defa hukuk yerine adalet ve eşitliğin kazanacağı anlamına gelir.

Böylece devleti ortadan kaldırmanın aynı zamanda tekelciliğın, üretim ve dağıtım araçlarının mülkiyetinin ortadan kaldırılması anlamına geldiğini görüyorsun.

Bundan şu sonuç çıkar: Devlet ortadan kaldırıldığında ücretli kölelik ve kapitalizm de onunla birlik-

te gitmek zorundadır. Çünkü onlar, devletin desteği ve koruması olmadan var olamazlar. Tıpkı daha önce bahsettiğim adanın tekeline talep edecek olan kişinin, devletin yardımı olmadan o saçma iddiasını ortaya koyamayacağı gibi.

Böyle bir durumda devletin yerini özgürlük aldığı anda anarşizm var olacaktır. Ve özel mülkiyetin yerini eşit kullanım hakkı aldığı anda komünizm var olacaktır.

Anarşist komünizm olacaktır.

Arkadaşın *“Komünizm mi?”* diyor, *“Ama sen Bolşevik olmadığını söyledin!”*

Hayır, Bolşevik değilim. Çünkü anarşizm hükümeti ve devleti tamamen ortadan kaldırmak anlamına gelirken Bolşevikler güçlü bir hükümet ve devlet istiyor.

Soruyorsun: *“Ama Bolşevikler komünist değil mi?”*

Evet, Bolşevikler komünisttir ama diktatörlüklerinin, devletlerinin, insanları komünizm içinde yaşamaya zorlamasını isterler. Anarşist komünizm ise tam tersine gönüllü komünizm yani özgür seçimden doğan komünizm anlamına gelir.

“Farkı anlıyorum. Elbette iyi olurdu.” diye itiraf ediyor arkadaşın. *“Ama gerçekten mümkün olduğunu düşünüyor musun?”*

Bölüm 21: Anarşizm Mümkün Müdür?

“Eğer devletsiz yaşayabilseydik mümkün olabilirdi ama yaşayabilir miyiz?” diye soruyorsun.

Soruna verilebilecek en iyi cevabı senin hayatını inceleyerek verebiliriz.

Devlet var oluşunda nasıl bir rol oynuyor? Yaşamana yardımcı oluyor mu? Seni doyuruyor mu, giydiriyor mu, barınmanı sağlıyor mu? Çalışmak ve keyif almak için onun yardımına muhtaç mısın? Hastalandığında doktoru mu çağırırsın yoksa polisi mi? Devlet sana doğanın bahsettiklerinden daha fazlasını verebilecek kabiliyete sahip mi? Seni hastalıktan, yaşlılıktan veya ölümden koruyabilir mi?

Gündelik yaşantını düşün; devletin senin işlerine müdahale etmek, seni belirli şeyleri yapmaya zorlamak veya yapmaktan men etmek dışında hayatında hiçbir işlevi olmadığını göreceksin. Örneğin -istesen de istemesen de- seni vergi ödemeye ve kendisini des-

teklemeye zorlar. Üniforma giyip orduya katılmanı sağlar. Kişisel yaşamını istila eder, sana emreder, seni zorlar, ne yapacağını belirler ve sana genellikle istediği gibi davranır. Sana neye inanman gerektiğini bile söyler, başka türlü düşündüğün ya da davrandığında seni cezalandırır. Ne yiyip içeceğini bile belirler ve itaatsizlik ettiğin için seni hapseder veya vurur. Sana emreder ve hayatının her anına hükmeder. Seni kötü ve bir koruyucunun güçlü eline ihtiyaç duyan sorumsuz bir çocuk olarak görür; itaat etmezsen de seni sorumlu tutar.

Anarşizmde yaşamın ayrıntılarını daha sonra ele alacağız. Bu toplum biçiminde hangi koşulların ve kurumların var olacağını, nasıl işleyeceklerini ve insan üzerinde ne gibi etkilere sahip olabileceklerini göreceğiz.

Şimdilik ilk önce böyle bir koşulun mümkün olduğundan, anarşizmin uygulanabilirliğinden bahsedelim.

Günümüzde ortalama bir insanın varoluşu ne anlama gelir ki? Neredeyse tüm zamanını geçimini sağlamaya ayırıyorsun. Hayatını kazanmak için o kadar meşgulsün ki yaşamak için, hayatın tadını çıkarmak için neredeyse hiç zamanın kalmıyor. Zamanın olmadığı gibi paran da yok. Bir işin varsa şanslısın. Ekonomik durgunluk zaman zaman yükseliyor: İş-

sizlik var ve her yıl her ülkede binlerce kişi daha işsiz kalıyor.

Böylesi zamanlarda gelir yok, ücret yok. Endişe ve yoksunluk, hastalık, çaresizlik ve intihar var. Yoksulluk ve suç var. Bu yoksulluğu hafifletmek için -hepsi vergilerin tarafından finanse edilen- hayır kurumları, aşevleri, bedava hastaneler inşa ediliyor. Suçu önlemek ve suçluları cezalandırmak için polisi, hâkimleri, savcılarını, hâkimleri, gardiyanları, bütün devlet güçlerini fonlamak zorunda olan yine sensin. Daha anlamsız ve işlevsiz bir şey hayal edebiliyor musun?

Yasama meclisleri kanunları geçirir, hâkimler onları yorumlar, çeşitli memurlar onları infaz eder, polis suçluyu takip eder ve tutuklar, son olarak hâkim hâkimliği onu hapseder. Çok sayıda kişi ve kurum, işi olmayanı çalmaktan alıkoymakla meşgul ve çalmayı denerse de onu cezalandırıyor. Sonra ona, yokluğu ilk başta yasayı çiğnemesine neden olan, yaşamını idame ettirebileceği kaynaklar sağlanır. Kısa veya uzun bir dönemden sonra serbest kalır. Sonrasında eğer iş bulamazsa aynı hırsızlık, tutuklama, yargılama ve hapis döngüsü yeniden başlar.

Bu yaşadığımız sistemin saçma karakterinin kaba ama tipik bir örneğidir; aptal ve verimsiz. Yasa ve düzen ise bu sistemi destekliyor.

Gerçekte hayatımızın devletle hiçbir bağlantısı yok, devlete ihtiyacımız yok. Devlet sadece yasa

ve düzenin devreye girmesiyle hayatımıza müdahil olabiliyorken yine de çoğu insanın devletsiz yaşayabileceğimizi hayal edememesi garip değil mi?

“Ama güvenlik ve kamu düzeni...” diye itiraz ediyorsun, “Yasa ve düzen olmadan buna sahip olabilir miydik? Bizi suçluya karşı kim koruyacak?”

Gerçek şu ki -önceki bölümlerde de gördüğümüz gibi- “yasa ve düzen” denen şey gerçekten en kötü düzensizliktir. Az da olsa sahip olduğumuz bütün düzen ve barış, çoğunlukla devlete rağmen halkın sağduyusu ve ortak çabasından kaynaklanmaktadır. Devletin sana “hareket halindeki bir otomobilin önüne geçmemeni” söylemesine ihtiyacın var mı? Brooklyn Köprüsü’nden veya Eyfel Kulesi’nden atlaman için onun emirlerine ihtiyacın var mı?

İnsan toplumsal bir varlıktır: Tek başına var olmaz, topluluk halinde yaşar. Bize güvenlik ve rahatlık sağlayan ortaklaşmalar karşılıklı ihtiyaç ve ortak çıkarlarla var olur. Bu tür bir birlikte çalışma özgülük ve gönüllülük esasına dayanır; herhangi bir devletin zorlamasına gerek yoktur. Bir spor kulübüne veya bir müzik topluluğuna katılırsın çünkü eğilimlerin bu yöndedir ve diğer üyelerle seni kimse zorlamadan iş birliği yaparsın. Bilim insanı, yazar, sanatçı ve mucit, kendi yöntemleri doğrultusunda ilhamı ve ortak çalışmayı arar. Arzuları ve ihtiyaçları en iyi dürtüleridir: Herhangi bir devletin veya

otoritenin müdahalesi bu dürtüleri yalnızca engellereyebilir.

Yaşam boyunca insanların ihtiyaçlarının ve eğilimlerinin birlik, karşılıklı koruma ve yardımı yarattığını göreceksin. İşleri yönetmekle insanları yönetmek arasındaki fark budur; bir şeyleri özgürce seçerek yapmak ile zorunlu olarak yapmak arasındaki fark. Anarşizm ile devlet arasındaki fark, özgürlük ve baskı arasındaki farktır. Anarşizm, zorunlu katılım yerine gönüllü işbirliği anlamına gelir; müdahale ve düzensizlik yerine uyum ve düzen demektir.

“Ama bizi suça ve suçlulara karşı kim koruyacak?” diye soruyorsun.

Bunun yerine, devletin gerçekten bizi onlardan koruyup korumadığını sor kendine. Suça neden olan koşulları yaratan ve sürdüren devletin ta kendisi değil mi? Bütün devletlerin kendini dayandırdığı hoşgörüsüzlük ve zulüm ruhu işgali ve şiddeti, nefreti ve acıyı büyütüyor mu? Devletin yüzünden yoksulluk ve adaletsizlik artarken suç da artmaz mı? Devletin kendisi en büyük adaletsizlik ve suç değil mi?

Suç iktisadi koşulların, toplumsal eşitsizliğin, devletin ve tekelin ebeveynleri olduğu yanlışların ve kötülüklerin sonucudur. Devlet ve yasa ancak suçluyu cezalandırabilir. Suça ne çare olur ne de oluşmasını önler. Suçun tek gerçek çaresi, nedenlerini ortadan kaldırmaktır ve devlet bunu asla yapamaz çünkü o,

bu nedenleri korumak için oradadır. Suç, ancak ona sebep olan koşullar ortadan kaldırıldığında ortadan kalkar. Devlet bunu yapamaz.

Anarşizm, bu koşulları ortadan kaldırmak demektir. Devletten, onun baskı ve adaletsizliğinden, eşitsizlik ve yoksulluktan kaynaklanan suçlar anarşizm ile ortadan kalkacaktır. Bunlar, suçun açık ara en büyük yüzdesini oluşturmaktadır.

Kıskançlıktan, tutkudan ve günümüz dünyasına hâkim olan zorlama ve şiddet ruhundan kaynaklanan bazı diğer suçlar bir süre daha devam edecektir. Ancak bunlar, otorite ve mülkiyetin evlatları, onları geliştiren atmosferin ortadan kalkmasıyla birlikte sağlıklı koşullar altında yavaş yavaş ortadan kalkacaktır.

Anarşi bu nedenle ne suç doğuracak ne de suçun gelişmesi için herhangi bir alan açacaktır. Ara sıra meydana gelen anti-sosyal eylemler, daha önceki hastalıklı koşulların ve tutumların kalıntıları olarak görülecek ve suçtan ziyade sağlıklı bir ruh hali olarak ele alınacaktır.

Anarşi “suçluyu” izlemek, tutuklamak, zorlamak ve hapse atmak yerine, sürece önce onu doyurarak ve çalışmasını güvence altına alarak başlayacak ve sonunda onu doyurması gereken diğer pek çok kişiyi de doyurarak sona erdirecektir. Sadece bu örnek bi-

le anarşizm ile hayatın şimdi olduğundan çok daha mantıklı ve basit olacağını gösteriyor.

Gerçek şu ki: Günümüzde yaşam işlevsel değil, hiçbir açıdan tatmin edici değil. Karmaşık ve karışık... Bu yüzden bu kadar çok sefalet ve hoşnutsuzluk var. Ne çalışan ne de sürekli “kötü zamanlarda” mülkiyetini ve gücünü kaybedeceğinden endişe duyan efendi hayatından memnun. Gelecek kaygısı yoksulların ve zenginlerin adımlarını aynı şekilde takip ediyor.

İşçinin; devletten ve kapitalizmden anarşiye -devletin olmadığı bir duruma- geçerek kaybedeceği hiçbir şeyi yok. Orta sınıfların da varoluşlarına olan güvenleri ancak işçiler kadar. İmalatçı ve toptancının, büyük sanayi ve sermaye ortaklıklarının iyi niyetine bağımlılar; her zaman iflas ve mahvolma tehlikesiyle karşı karşıyalar.

Anarşizmde herkesin yaşamı ve rahatlığı güvence altında olacak; özel mülkiyetin kaldırılmasıyla rekabet korkusu ortadan kalkacak. Herkes, kapasitesinin sonuna kadar yaşama ve hayatından zevk alma konusunda bütünlüklü ve engelsiz bir fırsata sahip olacak.

Buna barış ve birlikte yaşama bilincini; finansal veya maddi endişelerden bağımsız özgürlüğün getirdiği duyguyu; kıskançlığın veya zihnini rahatsız edecek iş rekabetinin olmadığı dostane bir dünyada,

kardeşlerin dünyasında, özgürlük ve genel refah atmosferinde olduğumuzun farkına varılmasını ekle.

Anarşist toplumda insana açılacak harika fırsatları bugünün koşullarıyla düşünebilmek neredeyse imkânsızdır. Bilim insanı, günlük ekmeği hakkında taciz edilmeden, kendisini sevdiği uğraşlara tamamen adayabilecektir. Mucit, keşifleri ve icatlarıyla insanlığa fayda sağlayacak her tesisi emrinde bulabilecektir. Yazar, şair, sanatçı; hepsi özgürlüğün ve toplumsal uyumun kanatları üzerinde daha yüce başarılarla yükselebileceklerdir.

Ancak o zaman doğruluk ve adalet varlığını bulacaktır. İnsanın ya da halkın hayatında bu duyguların rolünü küçümseme. Yalnızca ekmele yaşamıyoruz. Doğru, fiziksel ihtiyaçlarımızı karşılama fırsatı olmadan var olmak mümkün değildir. Ancak bunların doyumu hiçbir şekilde tüm yaşamı oluşturmaz. Mevcut medeniyet sistemimiz, milyonlarca insanı bu doyumdan mahrum bırakarak tabiri caizse mideyi evrenin merkezi haline getirdi. Ancak mantıklı bir toplumda hali hazırda bolca bulunan salt zorunlu ihtiyaç ürünleri, geçim kaynağının güvenliği, tıpkı hava gibi karşılıksız olmalıdır. Böylece insanda bulunan sempati, doğruluk ve adalet duyguları gelişme, tatmin olma, genişleme ve büyüme şansına sahip olabilir. Yüzyıllarca süren baskı ve sapkınlığa rağmen, adalet ve dürüstlük bugün bile hala insanın kalbin-

de yaşıyor. Yok edilemedi. Yok edilemez çünkü bu duygular doğuştan, insana ait, kendini koruma içgüdüğü kadar güçlü ve mutluluğumuz için hayati önem taşıyor. Çünkü bugün dünyada sahip olduğumuz tüm sefalet maddi refah eksikliğinden kaynaklanmıyor. İnsan, açlığa adaletsizlik bilincinin yokluğundan daha fazla dayanabilir. Sana haksız davranıldığının farkındalığı seni protesto ve isyana -en az açlık kadar, belki daha da hızlı bir şekilde- sürükleyecektir. Açlık, her isyanın veya ayaklanmanın doğrudan nedeni olabilir. Ancak bunun altında insanların adaletsizlik ve haksızlığa karşı düşmanlığı ve nefreti yatar. Gerçek şu ki doğruluk ve adalet hayatımızda çoğu insanın bildiğinden çok daha önemli bir rol oynamaktadır. Bunu inkâr edenler, tıpkı tarih konusunda olduğu gibi, insan doğası hakkında da çok az şey bilirler. Günlük yaşamda insanların adaletsizlik olarak gördükleri şeylere öfkelenediklerini sık sık görüyorsun. “Bu doğru değil!” sözü, insanın yanlış yapıldığını hissettiğinde gösterdiği içgüdüsel protestodur. Elbette herkesin yanlış ve doğru anlayışı geleneklerine, çevresine ve yetişmesine bağlıdır ancak anlayışı ne olursa olsun, doğal dürtüsü yanlış ve adaletsiz olduğunu düşündüğü şeye karşı tepki göstermektedir.

Tarihsel olarak aynı durum geçerlidir. Doğru ve yanlış anlayışı uğruna çıkan isyanların ve savaşla-

rın sayısı, maddi koşullar uğruna olanlardan daha fazladır. Marksistler doğru ve yanlış anlayışlarımızın “ekonomik koşullarımız” tarafından oluşturulduğunu iddia edebilirler. Ancak bu, doğruluk ve adalet duygusunun insanlara her zaman idealleri adına kahramanlık ve fedakârlık yapmaları için ilham vermiş olduğu gerçeğini hiçbir şekilde değiştirmez.

Her yaştan Mesihler ve Budalar maddi kaygılar tarafından değil doğruluk ve adalet duygusuna bağlılıkları tarafından harekete geçirildi. Her mücadelenin öne çıkanları, kişisel sebepleri için değil davalarının adaletine olan inançları nedeniyle iftiraya uğradılar, zulüm gördüler, hatta yaşamlarını yitirdiler. John Huslar, Lutherler, Brunolar, Savonarolar, Galileolar ve diğer birçok dini ve toplumsal idealist, inandıkları davayı savunarak mücadele ettiler ve yaşamlarını yitirdiler. Benzer şekilde, Sokrates zamanından günümüze bilim, felsefe, sanat, şiir ve eğitimde insanlar hayatlarını hakikat ve adalet hizmetine adadılar. Siyasi ve toplumsal ilerleme alanında Musa ve Spartaküs'ten başlayarak, insanlığın en soyluları kendilerini özgürlük ve eşitlik ideallerine adadılar.

İdealizmin bu zorlayıcı gücü sadece istisnai bireylerle sınırlı değildir. Halklar da her zaman bundan ilham almıştır. Örneğin Amerikan Bağımsızlık Savaşı, Koloniler'de temsil edilmedikleri halde vergilendirmenin adaletsizliğine karşı halkın kızgınlığıyla

başladı. Haçlı Seferleri Hristiyanlar için Kutsal Topraklar'ı güvence altına almak amacıyla iki yüz yıl boyunca devam etti. Bu dini ideal, doğruluk ve adalet adına altı milyon erkeğe, hatta çocuklara; anlatılmamış zorluklarla, salgınlarla ve ölümle yüzleşmeleri için ilham verdi. Son yaşanan Dünya Savaşı bile, neden ve sonuç bakımından kapitalist olmakla birlikte, milyonlarca insan bu savaşın haklı bir amaç için demokrasi için ve tüm savaşların sona ermesi için verildiğine inanarak savaştı.

Yani tarih boyunca, geçmişte ve modern zamanda, doğruluk ve adalet duygusu insanı bireysel ve toplu olarak fedakârlık ve bağlılık eylemlerine teşvik etti. Onu günlük varoluşunun ortalama sıklığının çok üstüne çıkardı. Bu idealizmin kendisini zulüm, şiddet ve katliam eylemlerinde ifade etmesi elbette trajiktir. Bu biçimleri belirleyen; kralın, rahibin ve efendinin acımasızlığı, kendilerini arayışları, cehalet ve fanatizmdi. Ama bu biçimleri dolduran ruh, doğruluk ve adaletti. Tüm geçmiş deneyimler, bu ruhun her zaman hayatta olduğunu ve insan yaşamının her anında güçlü ve baskın bir faktör olduğunu kanıtıyor.

Günümüzde, varoluşumuzun koşulları insanın bu en asil özelliğini zayıflatıyor ve bozuyor, tezahürünü saptırıyor ve onu hoşgörüsüzlük, zulüm, nefret ve çekişme ile dolduruyor. Ama insan maddi çıkarlarının

yozlaştırıcı etkilerinden, cehaletten ve sınıf çelişkisinden kurtulduktan sonra doğuştan gelen doğruluk ve adalet ruhu kendisini ifade edebileceği yeni biçimler bulacaktır. Bu biçimler bireysel barış ve toplumsal uyuma doğru daha büyük kardeşlik ve iyi niyeti var edecektir.

Bu ruh ancak anarşiyle tam gelişimine ulaşabilir. Günlük ekmeğimiz için alçaltıcı ve acımasız mücadelelerden kurtulmak, emeği ve refahı paylaşmak, insanın kalbinin ve zihninin en iyi nitelikleri olan gelişme ve bunun uygulaması için fırsatlara sahip olmak. İnsan gerçekten de -şimdiye kadar ancak rüyasında görebildiği haliyle- doğanın asil eseri haline gelecektir.

İşte bu nedenlerden ötürü anarşizm yalnızca belirli bir unsur veya sınıfın değil tüm insanlığın idealidir çünkü en geniş anlamıyla hepimize fayda sağlayacaktır. Anarşizm, insanlığın evrensel ve daimî arzusunun açık ve kesin ifadesidir.

Bu nedenle her erkek ve kadın anarşinin ortaya çıkmasına yardım etmekle hayati derecede ilgilenmelidir. Böyle yeni bir hayatın güzelliğini ve adaletini anlasalardı kesinlikle ilgilenirlerdi. Duygudan ve sağduyudan yoksun olmayan her insan anarşizme eğilimlidir. Yanlıştan ve adaletsizlikten, kötülükten, yolsuzluktan ve günümüzdeki hayatımızın pisliğinden muzdarip olan herkes, içgüdüsel olarak anarşiye sempati duyar. Kalbi şefkat, merhamet ve sempati

karşısında ölmemiş olan herkes, anarşiyi büyütmele ilgilenmelidir. Yoksulluğa ve sefalete, zorbalığa ve baskıya katlanmak zorunda olan herkes, anarşinin gelişini memnuniyetle karşılamalıdır. Özgürlüğü ve adaleti seven her erkek ve kadın bunun gerçekleştirilmesine yardım etmelidir.

Ve her şeyden önce ve en hayati olarak, dünyanın tüm ezilenleri ve bastırılmışlarının bununla ilgilenmesi gerekir. Saraylar yapan ama barakalarda yaşayanlar; yaşamın masasını kuran ancak yemek için masaya oturmasına izin verilmeyenler; dünyanın zenginliğini yaratan ve bundan mahrum bırakılanlar; yaşamı neşe ve güneş ışığıyla doldurdukları halde karanlığın derinliklerinde küçümsenenler; korku ve cehalet eliyle gücünden mahrum kalan yaşamın Samson'u*; Emek'in Çaresiz Titanı, beyin ve kas gücünün proletaryası, fabrikaların ve tarlaların halkı; anarşizmi büyük bir memnuniyetle kucaklamalıdır.

Anarşizm en güçlü çağrısını onlara yapıyor: Mahrum bırakıldıkları zenginliği onlara geri verecek; tüm insanlığa özgürlük ve esenlik, neşe ve güneş ışığı getirecek yeni gün için çalışması gereken, her şeyden ve herkesten önce onlardır.

“Muhteşem bir şey!” diyorsun; “Ama işe yarayacak mı? Ve ona nasıl ulaşacağız?”

Bölüm 22: Anarşist Komünizm İşlevsel Midir?

Önceki bölümde gördüğümüz gibi, hiçbir yaşam adalet ve doğruluk ilkeleri üzerine inşa edilmedikçe özgür ve güvenli, uyumlu ve tatmin edici olamaz. Adaletin ilk şartı ise herkes için özgürlük ve fırsat eşitliğidir.

Devlet ve sömürü altında ne eşit özgürlük ne de fırsat eşitliği var olabilir. Günümüz toplumunun tüm kötülükleri ve sıkıntılarının sebebi budur.

Anarşist komünizm, bu tartışılmaz gerçeğin anlaşılmasına dayanmaktadır. Zorlamama ve baskılamama ilkesi üzerine kurulmuştur; başka bir deyişle, özgürlük ve fırsat eşitliği üzerine kurulmuştur.

Böyle bir temelde yaşanan yaşam, adaletin tüm taleplerini tam anlamıyla karşılar. Tamamen özgür olacaksınız ve diğer herkes özgürlüğün tadını çıkaraca-

cak. Bu hiç kimsenin bir başkasını zorlama veya baskılama hakkına sahip olmadığı anlamına gelir çünkü herhangi bir türden baskı, özgürlüğüne müdahale anlamına gelir.

Benzer şekilde fırsat eşitliği herkesin hakkıdır. Bu sebeple varoluş araçlarının tekeli ve özel mülkiyeti, fırsat eşitliğinin güvencesi amacıyla ortadan kaldırılabilecek.

Bu basit herkes için özgürlük ve fırsat eşitliği ilkesini akılda tutarsak, anarşist komünist toplumun inşa edilmesinin önündeki sorunları çözebiliriz.

O halde insan kendisini politik olarak zorlayabilecek veya baskılayabilecek hiçbir otoriteyi tanımayacak. Devlet kaldırılacak.

Ekonomik olarak, özgür erişim fırsatını korumak için yaşam varlıklarının özel mülkiyetine izin verilmeyecek.

Toprağın tekeline, üretim, dağıtım ve iletişim makinelerinin özel mülkiyetine bu nedenle anarşi altında tolere edilemez. Herkesin yaşamak için ihtiyaç duyduğu şeyi kullanma fırsatı, herkes için erişilebilir olmalıdır.

Özetle anarşist komünizmin anlamı şudur: Devletin, zorlayıcı otoritenin, tüm kurumlarının ve özel mülkiyetin kaldırılması; ki bu da tüm zenginlik ve refaha özgür ve eşit katılım anlamına gelir.

Arkadaşın “Anarşinin ekonomik eşitliği sağlayacağını söylediniz.” diyor. “Bu herkes için eşit ücret anlamına mı geliyor?”

Öyle. Ya da başka bir deyişle kamu refahına eşit katılım anlamına geliyor. Çünkü bildiğimiz gibi emek toplumsaldır. Hiç kimse kendi çabasıyla hiçbir şey yaratamaz. Eğer emek toplumsalsa, bunun sonuçlarının yani üretilen zenginliğin de toplumsal olması kolektiviteye ait olması gerektiği mantıklıdır. Bu nedenle hiç kimse toplumsal zenginliğin özel mülkiyetinde hak iddia edemez. Zenginlikten herkes aynı şekilde keyif alabilmelidir.

“Ama neden her birine işinin değerine göre ücret vermeyelim?” diye soruyorsun.

Çünkü emeğin değerinin ölçülebileceği bir yol yoktur. Değer ve ücret arasındaki fark budur. Değer bir şeyin gerçek kıymetidir, ücret ise bir şeyin piyasada satılabilecek veya satın alınabilecek ölçüsüdür. Bir şeyin gerçek kıymetinin ne olduğunu kimse söyleyemez. Politik iktisatçılar genellikle, bir metanın değerinin onu üretmek için gereken emek miktarı Marx’ın söylemiyle “toplumsal olarak gerekli emek” olduğunu iddia ederler. Ama görünüyor ki bu bir ölçüm standardı değil. Marangozun bir mutfak sandalyesi yapmak için üç saat çalıştığını, cerrahın senin hayatını kurtaran bir ameliyatı gerçekleştirmek için sadece yarım saat harcadığını varsayalım. Kullanı-

lan emek miktarı değeri belirliyorsan o zaman sandalye hayatımızdan daha değerlidir. Tabii ki bu durum apaçık bir saçmalık. Cerrahın ameliyatı yapabilmesi için ihtiyaç duyduğu çalışma ve uygulama yıllarını sayman gerekse bile, “bir saatlik ameliyatın” değerinin ne olduğuna nasıl karar vereceksin? Marangoz ve duvar ustasının da işlerini düzgün bir şekilde yapabilmeleri için eğitilmeleri gerekiyor, ancak onlarla iş yaparken çıraklıklarını hesaba katmazsın. Ayrıca her işçinin, yazarın, ressamın veya doktorun emek verirken kullanması gereken özel yetenekler ve kabiliyet de dikkate alınmalıdır. Bu tamamen bireysel, kişisel bir faktör. Bunların değerini nasıl tahmin edeceksin?

Bu yüzden değer belirlenemez. Aynı şey bir kişi için çok değerliken bir başkası için çok az değerli veya değersiz olabilir. Aynı kişi için bile zaman zaman çok değerliken zaman zaman az değerli olabilir. Bir elmas, bir tablo veya bir kitap, bir kişi için çok büyük bir değere sahip olabilir ve o kişi diğerlerine çok az değer verebilir. Aç olduğunda bir somun ekmeğin için çok değerli olacaktır, aç olmadığına ise çok daha az değerli olacaktır. Bu nedenle bir şeyin gerçek değeri tespit edilemez; değer bilinmeyen bir miktardır.

Ancak ücreti ise kolayca öğrenilir. Beş somun ekmeğin varsa ve on kişi birer somun ekmeğin almak ister-

se, ekmeğın fiyatı artacaktır. On somun ve yalnızca beş alıcı varsa o zaman da fiyat düşecektir. Ücret, arz ve talebe bağılıdır.

Metaların fiyatlar aracılığıyla değiş tokuş edilmesi kâr elde etmeye, faydalanmaya ve sömürüye götürür; kısacası kapitalizmin bir formuna götürür. Kârı ortadan kaldırırsan herhangi bir fiyat sistemi, herhangi bir ücret veya ödeme sistemi olamaz. Bu, değiş tokuşun değere göre olması gerektiği anlamına gelir. Ancak değer belirsiz veya kesinleştirilemez olduğu için değiş tokuş, sonuç olarak “eşit” değer olmaksızın -çünkü böyle bir şey yoktur- adil olmalıdır. Diğer bir deyişle emek ve ürünleri, ihtiyaca göre bedelsiz, kârsız, özgürce alınıp verilmelidir. Bu mantıksal olarak ortak mülkiyete ve ortak kullanıma götürür. Bu sistem mantıklı, adil ve eşitlikçi bir sistemdir ve komünizm olarak bilinir.

“Ama sadece herkesin aynı şekilde paylaşması mı gerekiyor?” diye sorguluyorsun. “Zeki ve ahmak, verimli ve verimsiz, herkes aynı mı? Herhangi bir ayırım yapılmamalı mı, yetenekli olanlar için özel bir takdir yok mu?”

Sana sırasıyla sorayım dostum, doğanın hediyelerini daha güçlü veya daha yetenekli komşusu kadar cömertçe bağışlamadığı adamı cezalandıralım mı? Doğanın kendisine yüklediği dezavantajların üzerine bir de adaletsizlik mi ekleyelim? Herhangi bir insan-

dan makul olarak bekleyebileceğimiz tek şey, elinden gelenin en iyisini yapmasıdır. Daha fazlası mümkün mü? Ve John'un yapabileceği kardeşi Jim'inki kadar iyi değilse bu onun talihsizliğidir ancak bunun için herhangi bir şekilde cezalandırılmamalıdır.

Ayrımcılıktan daha tehlikeli bir şey yoktur. Daha az yetenekli olanlara karşı ayrımcılık yapmaya başladığın anda, tatminsizlik ve öfkeyi besleyen koşullar oluşturursun: Kıskançlığa, uyumsuzluğa ve rekabete yol açarsın. Daha az yetenekli insanlardan ihtiyaç duydukları hava veya suyu alıkoymanın acımasızlık olduğunu düşünüyorsun. Aynı ilke insanın diğer istekleri için de geçerli değil mi? Ne de olsa yemek, giyecek ve barınak meselesi dünya ekonomisindeki en küçük kalemdir.

Birinin elinden gelenin en iyisini yapmasını sağlamanın en kesin yolu ona karşı ayrımcılık uygulamak değil, ona başkalarıyla eşit bir şekilde davranmaktır. Bu, en etkili teşvik ve cesaretlendirmedir. Bu, adil ve insani olandır.

“Ama tembel insanla, çalışmak istemeyen insanla ne yapacaksın?” diye soruyor arkadaşın.

Bu ilginç bir soru ve tembellik diye bir şeyin var olmadığını söylediğimde muhtemelen çok şaşıracağsın. Tembel insan dediğimiz şey, genellikle yuvarlak bir delikteki kare şeklinde biridir. Yani yanlış yerdeki doğru kişi. Ve her zaman bir arkadaşın yanlış

yerde olduğunda, verimsiz veya kayıtsız olacağını göreceksin. Çünkü sözde tembellik ve büyük ölçüde verimsizlik sadece uyumsuzluk ve yanlış yerleştirmedir. Eğilimlerin ya da mizacın nedeniyle uygun olmadığı şeyi yapmaya mecbur kalırsan bunda verimsiz olursun; ilgilenmediğin bir işi yapmaya zorlanırsan bu işte tembel olursun. Çok sayıda insanın istihdam edildiği işleri yönetmiş olan herkes bunu kanıtlayabilir. Hapishanede yaşam, bu gerçeğin özellikle ikna edici bir kanıtıdır ve sonuçta çoğu insan için günümüzün varlığı büyük bir hapishaneden ibarettir. Hapishanede gardiyanlar, tutsakları hiçbir yetenek veya ilgilerinin olmadığı görevlere koyup her zaman tembel olduklarını, sürekli cezaya tabi olduklarını söyleyecektir. Ancak bu “inatçı hükümlüler” kendi eğilimlerine hitap eden bir işe atanır atanmaz, hapishanelerdeki tabirle “makbul insan” oluyorlar.

Rusya’da da bunun gerçekliği kendini yoğun bir şekilde gösterdi. İnsan potansiyellerini ve çevrenin onlar üzerindeki etkisini ne kadar az bildiğimizi, yanlış koşulları kötü davranışla nasıl karıştırdığımızı gösterdi. Yabancı topraklarda sefil ve önemsiz bir yaşam süren, evlerine dönen ve devrimde faaliyetlerine uygun bir alan bulan Rus göçmenler, kendi alanlarında harika işleri başardılar. Muhteşem örgütleyiciler, demiryolları kurucuları ve sanayi yaratıcıları haline geldiler. Bugün yurtdışında en

çok tanınan Rus isimleri arasında, yetenekleri ve enerjilerinin uygun alan bulamadığı koşullar altında kayıtsız ve verimsiz olarak kabul edilen insanlar var.

Bu insan doğasıdır: Belirli bir alandaki verimlilik, onun için eğilim ve yetenek anlamına gelir. Endüstri ve sanayi ise kârı ifade eder. Bu yüzden dünyada günümüzde çok fazla verimsizlik ve tembellik var. Bugünlerde gerçekten kim kendisi için doğru olan yerde ki? Kim gerçekten sevdiği ve ilgilendiği şey üzerinde çalışıyor?

Mevcut koşullar altında ortalama bir insanın, kendisini eğilimlerine ve tercihlerine hitap eden görevlere adanması için çok az seçenek var. Doğduğu yer ve koşullar genellikle çalışma alanını veya mesleğini belirler. Finansçının oğlu banka hesaplarıyla ilgilenmektense odunları kırmak için daha yetenekli olsa bile o, odun kırıcısı olmaz. Orta sınıflar çocuklarını kolejlere göndererek onları doktor, avukat ya da mühendis yapar. Ancak ebeveynlerin eğitim alma imkanı sağlayamayacak işçiler idiyse, önüne gelen herhangi bir işe girme ya da birinin çırağı olarak ticarete atılma ihtimalin yüksektir. Uğraşına ve mesleğine doğal tercihlerin, eğilimlerin veya yeteneklerin değil içine doğduğu koşullar karar verir. Öyleyse çoğu insanın, ezici çoğunluğun aslında yanlış yere yerleştirilmesi şaşırtıcı mı? Karşılaştığın ilk yüz ki-

şeye yaptıkları işi seçip seçmeyeceklerini veya seçme özgürlüğü olsalardı devam edip etmeyeceklerini sor ve onlardan doksan dokuzu başka bir mesleği tercih edeceklerini kabul edecektir. Gereklilik ve maddi avantajlar ya da bunların umudu çoğu insanı yanlış yerde tutar.

Bir kişi ancak işine ilgisi olduğunda, ona karşı doğal bir çekim hissettiğinde, beğendiğinde verebileceğinin en iyisini verir. O zaman çalışkan ve verimli olacaktır. Modern kapitalizmden önceki günlerde zanaatkârın ürettiği şeyler neşe ve güzellik nesneliydi çünkü zanaatkâr işini seviyordu. Çirkin devasa fabrikadaki modern angaryadan güzel şeyler çıkmasını bekleyebilir misin? O artık makinenin bir parçası, ruhsuz endüstride bir dişli; işçiliği mekanik ve zorla. Buna kendisi için değil başkasının yararına çalışmayı ve işinden nefret ettiği ya da en iyi ihtimalle haftalık ücretini güvence altına almak dışında hiçbir çıkarının olmadığı hissini ekleyin. Sonuç çekingenlik, verimsizlik, tembelliktir.

Faaliyet ihtiyacı, insanın en temel dürtülerinden biridir. Bir çocuğu izle ve eylem, hareket etme, bir şeyler yapma içgüdüsünün ne kadar güçlü olduğunu gör. Bu içgüdü güçlü ve süreklidir. Sağlıklı her insan için de durum aynıdır. Enerjisi ve canlılığı kendini göstermek ister. Seçtiği işi, sevdiği şeyi yapmasına izin ver; yaparken ne yorgunluk ne de kaçınma his-

sedecektir. Bunu fabrika işçisinin bir bahçeye ya da üzerinde çiçek ya da sebze yetiştirebileceği bir toprak parçasına sahip olacak kadar şanslı olduğunda gözlemleyebilirsin. Emegi ne kadar zahmetli olursa olsun, özgür seçimle kendi menfaati için yapılan en ağır işlerin bile tadını çıkarır.

Anarşizmde her bir insan, doğal eğilimlerine ve yeteneklerine hitap edecek herhangi bir mesleği takip etme fırsatına sahip olacak. Çalışmak, günümüzde yaşanan öldürücü angarya yerine, bir zevk haline gelecektir. Tembellik bilinmeyecek, ilgi ve sevginin yarattığı şeyler güzellik ve neşe nesnelere olacak.

“Ama emek bir zevk haline gelebilir mi?” diye soruluyorsun.

Emek; bugün zahmetli, tatsız ve yorucudur. Ancak genellikle çok zor olan işin kendisi değildir: İş böyle yapan şey, emek vermeye mecbur olduğun koşullardır. Özellikle uzun saatler, sağlıksız atölyeler, kötü muamele, yetersiz ücret vb. Yine de en tatsız işler bile çevreyi iyileştirerek daha hafif hale getirilebilir. Örneğin kanalizasyon temizliğini ele alalım. Pis bir iştir ve parası düşüktür. Bu tür işler için günde 5 dolar yerine 20 dolar alman gerektiğini varsayalım. İşini anında daha hafif ve daha keyifli bulacaksın. İşe başvuranların sayısı bir anda artacak. Bu insanların tembel olmadıkları, uygun şekilde ödüllendirilirse zor ve tatsız işlerden korkmadıkları anlamına

gelir. Fakat bu tür çalışmalar önemsiz kabul edilir ve küçümsenir. Neden önemsiz kabul edilir? Çok kullanışlı ve kesinlikle gerekli değil mi? Salgın hastalıklar şehrimizi değil, sokak ve kanalizasyon temizleyicilerini mağdur etmiyor mu? Şüphesiz ki şehrimizi temiz ve sağlıklı tutan insanlar gerçek hayırseverlerdir, sağlığımız ve refahımız için aile hekiminden daha hayati önem taşırlar. Toplumsal fayda açısından temizlik işçisi doktorun profesyonel meslektaşısıdır: Doktor, hasta olduğumuzda bizle ilgilenir ama temizlik işçisi sağlıklı kalmamıza yardımcı olur. Yine de temizlik işçisi küçümsenirken doktora saygı duyulur ve hürmet gösterilir. Neden? Temizlik işçisinin işi pis olduğu için mi? Cerrahın da çoğu kez gerçekleştirmesi gereken çok “pis” işler vardır. O zaman temizlik işçisi neden küçümsenir? Çünkü çok az para kazanıyor.

Sapkın medeniyetimizde her şey para standartlarına göre değerlendirilir. En yararlı işi yapan kişiler, istihdamları kötü ücretlendirildiğinde toplumsal ölçekte en düşük seviyededir. Bununla birlikte temizlik işçisinin günde 100 dolar almasına neden olacak bir şey olsaydı ve doktorla aynı ücreti kazansaydı, anında o “pis” temizlik işçisi toplumsal ölçekte yükselir ve birdenbire iyi ücret kazanan saygıdeğer birine dönüşürdü.

Görüyorsunuz ki ücret, maaş, ücret ölçeği; emeğin değer ya da kıymetini değil bugünkü kâr sistemimiz altında işin değerini ve aynı zamanda bir insanın kendisinin “değerini” belirler.

Mantıklı bir toplum -anarşist koşullar altında- bu tür meseleleri yargılamak için tamamen farklı standartlara sahip olacaktır. İnsanlar toplumsal açıdan yararlı olma istekliliklerine göre takdir edilecektir.

Böylesine yeni bir tavrın ne gibi büyük değişimler yaratacağını anlayabiliyor musun? Her birimiz, herkesin saygı ve hayranlığını istiyoruz; bu onsuz yaşamayacağımız cansuyumuzdur. Hapishanede bile zeki yankesicinin ya da kasa hırsızının, arkadaşlarının takdirini ne kadar istediğini ve bunun için ne kadar çabaladığını gördüm. Çevremizin görüşleri davranışımızı yönetir. Toplumsal atmosfer değerlerimizi ve davranışlarımızı derinden belirler. Kişisel deneyimin sana bunun ne kadar doğru olduğunu söyleyecektir ve bu nedenle anarşist bir toplumda insanların daha hafif bir iş yerine, en yararlı ve zor işi yapmak isteyeceklerini söylediğimde şaşırmayacaksınız. Böyle düşünürsen, artık tembellik veya kaçınma korkun olmayacak.

Ancak en zor ve en zahmetli görev, bugün olduğundan daha kolay ve daha temiz yapılabilir. Kapitalist patron, çalışanlarının emeğini daha hoş ve parlak hale getirmek için kullanabileceği parayı har-

camayı umursamıyor. Yalnızca bu yolla daha büyük kârlar elde etmeyi umduğunda iyileştirmeler su-nacaktır ancak tamamen insani nedenlerden dolayı ekstra harcamaya gitmeyecektir. Yine de sana bu-rada, daha zeki işverenlerin fabrikalarını iyileştirme-nin, onları daha sağlıklı ve hijyenik hale getirmenin ve genellikle çalışma koşullarının daha iyi hale geti-rilmesinin kârlarını arttırdığını görmeye başladığını hatırlatmalıyım. Bunun iyi bir yatırım olduğunun farkındalar: Artan memnuniyetle ve dolayısıyla çalı-şanlarının daha fazla verimliliği ile sonuçlanıyor. İlke net. Elbette bugün, bu ilke yalnızca daha büyük kâr-lar için sömürülüyor. Ancak bunlar anarşizmde kişi-sel kazanç uğruna değil işçilerin sağlığı uğruna eme-ğin hafifletilmesi için uygulanacaktır. Mekanik ala-nındaki gelişmemiz o kadar büyük ve sürekli olarak artmakta ki, zorlu işlerin çoğu modern makinelerin ve işçilikten tasarruf sağlayan cihazların kullanılma-sıyla ortadan kaldırılabilir. Örneğin kömür maden-ciliğinde olduğu gibi birçok endüstride efendilerin çalışanlarının refahına kayıtsız kalması ve ilgili har-camalar nedeniyle, yeni güvenlik araçları ve temizlik gereçleri kullanılmamaktadır. Ancak kâr amacı gü-tmeyen bir sistemde teknik bilim, yalnızca emeği da-ha güvenli, daha sağlıklı, daha hafif ve daha keyifli hale getirmek amacıyla çalışır.

Arkadaşım, “Ancak ne kadar hafif çalışırsan çalış, günde sekiz saat çalışmak zevkli değildir” diye itiraz ediyor.

Tamamen haklı. Ama neden günde sekiz saat çalışmak zorunda olduğumuzu hiç düşündün mü? Çok uzun zaman önce insanların on iki ve on dört saat kölelik yaptıklarını, Çin ve Hindistan gibi geri kalmış ülkelerde hâlâ böyle olduğunu biliyor musun?

Günde en fazla üç saat çalışmanın dünyayı doyurmak, barındırmak, giydirmek ve onu sadece ihtiyaçlarla değil aynı zamanda tüm modern yaşam konforlarıyla sağlamak için yeterli olduğu istatistiksel olarak kanıtlanabilir. Mesele şu ki beş kişiden biri bugün üretken bir iş yapmıyor. Tüm dünya küçük bir emekçi azınlığı tarafından destekleniyor.

Her şeyden önce günümüz toplumunda yapılan ve anarşist koşullar altında gereksiz hale gelecek olan işin miktarını düşün. Dünyanın ordularını, donanmalarını alın ve savaş kaldırıldığında -tabii ki anarşizmde olduğu gibi- yararlı ve üretken bir çaba için kaç milyon insanın serbest kalacağını düşün.

Her ülkede günlük emek, ülkenin refahına hiçbir katkısı olmayan, hiçbir şey yaratmayan ve hiçbir işe yaramayan milyonları destekliyor. Bu milyonlar, üretici olmadan sadece tüketicidir. Örneğin Amerika Birleşik Devletleri’nde 120 milyonluk bir nüfusta,

çiftçiler de dahil olmak üzere 30 milyondan az işçi var. Her ülkede durum benzerdir.

Her 120 kişiye sadece 30 işçi düştüğü için emeğin uzun saatler çalışmak zorunda kalması şaşırtıcı mı? Katipleri, asistanları, acenteleri ve ticari gezginleri ile büyük işletme sınıfları; hakimler, kayıt tutucular, icra memurları vb. ile mahkemeler; personeliyle birlikte avukatlar lejyonu; milis ve polis güçleri; kiliseler ve manastırlar; hayır kurumları ve fakirler; gardiyanları, memurları, bakıcıları ve üretken olmayan hükümlü nüfusu ile hapishaneler; işi seni istemediğin veya ihtiyacın olmayan şeyleri almaya ikna etmek olan reklamcılar ve yardımcılarında oluşan orduları, tüm tembellik içinde lüks bir şekilde yaşayan sayısız unsurdan bahsetmiyorum bile. Bütün bunlar her ülkede milyonlarca kişidir.

Eğer tüm bu milyonlar kendilerini yararlı bir emeğe verseydi işçinin günde sekiz saat uğraşması gerekecek miydi? Eğer 30 kişi belirli bir görevi yerine getirmek için sekiz saat ayırmak zorundaydıysa 120 kişinin aynı şeyi başarması ne kadar az zaman alır? Seni istatistiklere boğmak istemiyorum, ancak günlük 3 saatten az fiziksel eforun dünyanın işini yapmak için yeterli olacağını kanıtlamak için yeterli veri var.

Dünyanın en zor işinin bile sadece günde üç saatte, en hijyenik ve sağlıklı koşullarda, kardeşlik ve emeğe

saygı atmosferinde Şu anki lanetli kölelik yerine bir zevk haline geleceğinden Őüpheden var mı?

Ayrıca bu kısa saatlerin daha da azalacağı günü önceden tahmin etmek zor değil. Çünkü teknik yöntemlerimizi sürekli geliştiriyoruz ve her zaman yeni iş gücü tasarrufu sağlayan makineler icat ediliyor. Amerika Birleşik Devletleri'ndeki yaşamı Çin veya Hindistan'daki yaşamla karşılaştırarak görebileceğın gibi, mekanik gelişme daha az iş ve daha fazla konfor anlamına gelir. Çin ve Hindistan gibi ülkelerde varoluşun en yalın gereksinimlerini karşılamak için uzun saatler boyunca çalışılır, oysa Amerika'da ortalama bir işçi bile daha az çalışma saatiyle çok daha yüksek bir yaşam standardına sahiptir. Bilimin ve tekniğın gelişmesi, sevdiğimiz arayışlar için daha fazla boş zaman anlamına geliyor.

Kârın ortadan kalktığı mantıklı bir sistem altındaki örneklerin olanaklarını geniş ve detaylı bir şekilde özetledim. Böylesi bir toplumsal durumun en ufak detaylarına girmek gerekli değildir: Anarşist kömünizmin herkes için özgür bir yaşamla en büyük maddi refah anlamına geldiğini göstermek için söylenenler yeterlidir.

Emeğın hoş bir egzersiz haline geleceğı zamanı, fiziksel çabanın dünyanın ihtiyaçlarına eğlenceli bir şekilde uyarlanabileceğini tahayyül edebiliriz. İnsan daha sonra günümüze dönüp bakacak, bugünkü ça-

lışmanın kölelik olup olmadığını merak edecek ve nüfusun geri kalanı zamanlarını, sağlıklarını ve halkın zenginliğini boşa harcarken alınının teriyle ekmeği kazananların -nüfusun beşte birinden daha azını oluşturanların- acı çektiği bir neslin akıl sağlığını sorgulayacak. İnsanların ihtiyaçlarının en özgür şekilde karşılanmasının neden açıklıkla kabul edilmediğini ya da doğal olarak aynı nesnelere arayan insanların, karşılıklı çekişmelerle hayatı zor ve sefil hale getirmekte neden ısrar ettiklerini merak edecekler. Lükslerle zengin bir dünyada insanın tüm varoluşunun sürekli bir yemek mücadelesi olduğuna -büyük çoğunluğa kalbin ve aklın daha yüksek arayışı için ne zaman ne de güç bırakan bir mücadele- inanmayı reddedecekler.

“Ama anarşizmle yaşam, ekonomik ve toplumsal eşitlikte herkesin ‘aynı’ olduğu anlamına gelmeyecek mi?” diye soruyorsun.

Hayır dostum, tam tersi. Çünkü eşitlik niceliksel eşitlik değil fırsat eşitliği demektir. Örneğin Smith’in günde beş öğüne ihtiyacı olması Johnson’ın da aynı öğün yemek yemesi gerektiği anlamına gelmez. Eğer Smith beş öğün yemek isterken Johnson yalnızca üç öğün yemek isterse her birinin tükettiği miktar eşit olmayabilir. Ancak her iki adam da kendi doğasının gerektirdiği kadar, ihtiyaç duyduğu

kadar tüketmek konusundaki fırsatta tamamen eşittir.

Özgürlükte eşitliği tutsakların tutulduğu kamplardaki zoraki eşitlik ile özdeşleştirme hatasına düşme. Gerçek anarşist eşitlik, niceliği değil özgürlüğü ifade eder. Bu, herkesin aynı şeyleri yemesi, içmesi veya giymesi, aynı işi yapması veya aynı şekilde yaşaması gerektiği anlamına gelmez. Aslında tam tersidir.

İştahların farklılığı gibi, bireysel ihtiyaçlar ve zevkler de farklılık gösterir. Gerçek eşitliği oluşturan şey bunları tatmin etmek için fırsat eşitliğidir.

Bu eşitlik aynılaştırmanın ötesinde, mümkün olan en geniş çeşitlilikteki faaliyet ve gelişmenin kapısını açar. Çünkü insan karakteri çok çeşitlidir ve bu çeşitliliğin bastırılması sadece tekdüzelik ve aynılaştırma ile sonuçlanır. Bireyselliğini ifade etme ve eyleme dönüştürme özgürlüğü, doğal farklılıkların ve varyasyonların gelişmesi anlamına gelir.

İki çimen yaprağının birbirine benzemediği söylenir. İnsanlar çok çok daha az benzerdir. Dünyada iki kişi dış görünüşte bile tam olarak birbirine benzemez; fizyolojik, zihinsel ve ruhsal yapıları daha da farklıdır. Yine de bu çeşitliliğe ve bin bir karakter farklılığına rağmen, insanları günümüzde birbirine benzemeye zorluyoruz. Hayatımız ve alışkanlıklarımız, davranışlarımız ve tavırlarımız, hatta düşüncelerimiz ve duygularımız tek tip bir kalıba sıkıştırılır

ve aynılık haline getirilir. Otorite, hukuk, yazılı ve yazılı olmayan, gelenek ve görenek ruhu bizi ortak bir çukura zorlar ve insanı bağımsızlık veya bireyselliğin olmadığı iradesiz bir otomat haline getirir. Bu ahlaki ve entelektüel esaret, herhangi bir fiziksel zorlamadan daha baskıcıdır, insanlığımız ve gelişimimiz için daha yıkıcıdır. Hepimiz onun kurbanlarıyız ve sadece son derece güçlü olanlar zincirlerini -sadece kısmen- kırmayı başarır.

Geçmişin ve şimdinin otoritesi sadece davranışımızı belirlemekle kalmaz, aynı zamanda zihnimize ve ruhumuza da hükmeder ve uyumsuzluğun, bağımsız tavrın ve alışılmışın dışında düşüncenin her belirtisini bastırmak için sürekli olarak çalışır. Toplumsal kınamanın tüm ağırlığı, geleneksel kurallara meydan okumaya cüret eden erkek ya da kadının başına gelir. Dövülmüş yolu takip etmeyi reddeden Protestan'a veya kabul edilen formüllere inanmayan kafirlere acımasız bir öç alma dalgası gelir. Bilimde ve sanatta, edebiyatta, şiirde ve resimde bu ruh adaptasyonu ve uyumu zorunlu kılarak yerleşmiş ve onaylanmış olanın, kalıplaşmış ifadede tekdüzelik ve aynılık içinde taklit edilmesiyle sonuçlanır. Ama daha da korkunç bir şekilde gündelik ilişkilerimizde ve davranışlarımızda yani gerçek yaşamda uygunsuzluk cezalandırılır. Ressam ve yazar zaman zaman gelenek ve emsallere karşı geldiği için affedilebilir çünkü sonuçta

isyanları kağıt veya tuval ile sınırlıdır: Sadece nispeten küçük bir çevreyi etkiler. Onlar göz ardı edilebilir veya çok az zarar verebilecek eylemler olarak etiketlenebilir ancak kabul edilmiş standartlara meydan okumasını toplumsal hayata taşıyan eylem insanı için durum bu değildir. O zararsız olarak kabul edilmez. Örnek gücüyle, varlığıyla tehlikelidir. Toplumsal kanunları ihlal etmesi ne göz ardı edilebilir ne de affedilebilir. Toplum düşmanı olarak suçlanır.

Egzotik şiirlerde ifade edilen veya alçakgönüllü felsefi tezlerde maskelenen devrimci duygu veya düşünceye işte bu nedenle göz yumulabilir, resmi ve gayriresmi sansürden sıyrılabilir çünkü genel olarak halk tarafından ne erişilebilir ne de anlaşılır. Ancak aynı muhalif tavrı halk için dile getirirsen derhal yerleşik olanın korunmasını savunan tüm güçlerin ağızlarından köpükler saçarak seni kınamalarıyla yüzleşirsin.

Zorunlu uyum en öldürücü zehirden bile daha kısır ve öldürücüdür. Çağlar boyunca, insanın gelişmesinin önündeki en büyük engel olmuş, onu binlerce yasak ve tabu ile tehlikeye atmış, aklını ve kalbini eskimiş kanun ve kodlarla ağırlaştırmış, iradesini düşünce ve duygu zorunluluklarıyla, “yapmalısın” ve “yapmayacaksın” davranış ve eylemleriyle engellemiştir. Yaşam, yaşama sanatı; donuk, düz ve hareketsiz bir reçete haline geldi.

Yine de insan doğasının doğuştan gelen çeşitliliği o kadar güçlüdür ki bu yüzyıllarca süren aptallaştırma onun özgünlüğünü ve benzersizliğini tamamen ortadan kaldırmayı başaramamıştır. Haklısın. Büyük çoğunluk, geniş ovalara geri dönemeyecek kadar derin çukurlara düşmüş durumda. Ancak bazıları alışlagelmiş yoldan uzaklaşıyor, güzelliğin ve ilhamın yeni manzaralarının kalbe ve ruha seslendiği açık yolu buluyor. Dünya bu insanları kınıyor ama yavaş yavaş onların örneklerini takdir ve takip ediyor, nihayet onlarla yan yana duruyor. Bu arada bu yol göstericiler öldükten sonra onlar için anıtlar dikiyoruz ve onların ruhlarını paylaşan kardeşlerini, kendi çağımızın yol göstericilerini çarmıha germeye ve onları düşmanlaştırmaya devam ediyoruz.

Bu hoşgörüsüzlük ve zulüm ruhunun altında otorite alışkanlığı vardır: Baskın standartlara uymaya zorlama, emsal ve kurallara göre -ahlaki ve yasal olarak- başkaları gibi olmaya ve onlar gibi hareket etmeye zorlama.

Uygunluğun doğal bir özellik olduğu genel görüşü tamamen yanlıştır. Tam tersine beşikten beri zihne işlenen alışkanlıklardan kurtulup en ufak bir şans yakalandığında insan, benzersizliği ve özgünlüğü kanıtlar. Örneğin çocukları gözlemle, zihinsel ve ruhsal ifadeye tavır ve tutum açısından çok çeşitli farklılıklar göreceksin. Ebeveyn ve öğretmenin otoritesine

karşı isyanla, dışarıdan empoze edilen iradeye açık ve gizli bir muhalefetle tezahür eden, bireyselliğe ve bağımsızlığa, uyumsuzluğa içgüdüsel bir eğilim keşfedeceksin. Çocuğun tüm öğrenimi ve “eğitimi”, bu eğilimi bastırmak ve ezmek için sürekli bir süreçtir. Onun ayırt edici özelliklerinin, başkalarına benzemesinin, kişiliğinin ve özgünlüğünün ortadan kaldırılmasıdır. Yine de bir yıl boyunca süren baskı, bastırma ve kalıplamaya rağmen olgunluğa ulaştığında çocukta bir miktar özgünlük devam eder. Bu da bireyselliğin kaynaklarının ne kadar derin olduğunu gösterir. Mesela bir trajediye, büyük bir yangına aynı zamanda ve aynı yerde tanık olan herhangi iki kişiyi ele alalım. Her biri hikayeyi farklı bir şekilde anlatacak, her biri kendi doğal olarak farklı psikolojisi nedeniyle onu ilişkilendirme biçiminde ve yaratacağı izlenimde özgün olacaktır. Ama aynı iki kişiyle bazı temel toplumsal meseleler hakkında, örneğin yaşam ve devlet hakkında konuşun. Hemen benzer düşünceleri -yerleşik görüşü, egemen zihniyeti- ifade ettiklerini duyarsınız.

Neden? Çünkü insan; ilke ve kurullarla engellenmediği, alışılmışın dışında olma korkusuyla sınırlanmadığı ve kendisi için düşünme, hissetme özgürlüğüne bırakıldığında bağımsız ve özgür olacaktır. Ancak sohbet, toplumsal zorunluluklarımız alanındaki ko-

nulara değindiği anda, kişi tabuların pençesine düşer ve bir kopya, bir papağan olur.

Anarşizmde özgür yaşam, insanı yalnızca mevcut politik ve ekonomik köleliğinden özgürleştirmekten daha fazlasını yapacaktır. Bu, gerçek bir insan varoluşunun başlangıcı, yalnızca ilk adımı olacaktır. Böylesi bir özgürlüğün sonuçları, onun insanın zihni ve kişiliği üzerindeki etkileri çok daha büyük ve önemli olacaktır. Zorlayıcı dış iradenin ve onunla birlikte otorite korkusunun ortadan kaldırılması, ahlaki zorlamanın bağlarını ekonomik ve fiziksel bağlar kadar gevşetecektir. İnsanın ruhu özgürce nefes alacak ve bu zihinsel kurtuluş yeni bir kültürün, yeni bir insanlığın doğuşu olacak. Zorunluluklar ve tabular ortadan kalkacak. İnsan, bireysel eğilimlerini ve benzersizliğini geliştirmeye ve ifade etmeye başlayacak. Kamu vicdanı “yapmayacaksın” yerine “bütün sorumluluğu üstlenerek yapabilirsin” diyecek. Bu, insanlık onuru ve kendine güven konusunda evde ve okulda başlayan, hayata yeni bir tavırla bakan yeni bir ırkı yaratacak eğitime dönüşecek.

Yeni günün insanı, varoluğu tamamen farklı bir düzlemde görecek ve hissedecek. Onun için yaşamak bir sanat ve bir neşe olacak. Hayatı, herkesin olunabilecek en hızlı koşucu olmaya çalışması gereken bir yarış olarak görmeyi bırakacak. Boş zamanı işten daha önemli olarak görecek ve iş; boş zamanın, ya-

şamdan zevk almanın aracı olarak kendisine uygun olan pozisyona -geri plana- atılacaktır.

Hayat; daha ince kültürel değerler için çabalamak, doğanın gizemlerine nüfuz etmek, daha yüksek gerçeğe ulaşmak anlamına gelecektir. Zihninin sınırsız olanaklarını kullanma, bilgi sevgisinin peşinden gitme, yaratıcı dehasını uygulama, yaratma ve hayal gücünün kanatlarında uçma özgürlüğüne sahip olan insan; tam potansiyeline ulaşacak ve gerçekten de insan olacaktır. Doğasına göre büyüyecek ve gelişecektir. Tek tipliği küçümseyecek; insan çeşitliliği onun varlığın zenginliğine olan ilgisini artıracak ve daha tatmin edici bir his verecektir. Onun için hayat, işleştikten değil yaşamaktan ibaret olacak ve insanın yaratabileceği en büyük özgürlüğe, neşe içindeki özgürlüğe kavuşacaktır.

“O gün gelecekte, çok uzaklarda. Bunu nasıl gerçekleştireceğiz?” diye soruyorsun.

Gelecekte belki; yine de belki o kadar da uzakta değildir, bunu kimse söyleyemez. Her halükarda doğru yolda kalmak istiyorsak nihai amacımızı daima görüş alanında tutmalıyız. Anlattığım değişiklik bir gecede gerçekleşmeyecek; hiçbir şey bir gecede gerçekleşmez. Doğadaki ve toplumsal yaşamdaki her şeyde olduğu gibi kademeli bir gelişme olacaktır. Ancak mantıklı, gerekli ve kaçınılmaz bir gelişme olacağını söyleyebilirim. Kaçınılmazdır, çünkü insa-

nın eğilimi hep bu yönde olmuştur; zikzaklar halinde olsa ve genellikle yolunu kaybetse bile bu eğilim her zaman doğru yola döner.

O halde “bu” nasıl var olacak?

Bölüm 23: Komünist Olmayan Anarşistler

Devam etmeden önce kısa bir açıklama yapmama izin ver. Bunu komünist olmayan anarşistlere borçluyum.

Çünkü tüm anarşistlerin komünist olmadığını bilmelisin: Hepsi komünizmin -ortak mülkiyet ve ihtiyaca göre paylaşım- en iyi ve en adil ekonomik düzenleme olacağına inanmıyor.

Size ilk önce anarşist komünizmi açıkladım çünkü benim tahminime göre o, toplumun en arzu edilen ve işlevsel biçimi. Anarşist komünistler yalnızca komünist koşullar altında anarşizmin başarılı olabileceğini ve ayırım gözetmeksizin herkese eşit özgürlük, adalet ve refahın sağlanabileceğini savunuyorlar.

Ama komünizme inanmayan anarşistler var. Genel olarak bireyciler ve karşılıklı olarak sınıflandırılabilirler.

Bütün anarşistler şu temel üzerinde hemfikirdir: Devlet adaletsizlik ve baskı anlamına gelir. İstilacı,

köleleştiricidir ve insanın gelişmesine, büyümesine en büyük engeldir. Hepsi, özgürlüğün ancak herhangi bir zorunluluğun olmadığı bir toplumda var olabileceğine inanıyor. Bu nedenle tüm anarşistler, devleti ortadan kaldırma temel ilkesi konusunda hemfikirler.

Çoğunlukla aşağıdaki noktalarda fikir ayrılığına düşerler:

Birincisi: Anarşinin ortaya çıkacağı koşullar. Anarşist komünistler yalnızca toplumsal bir devrimin devleti kaldırıp anarşiyi kurabileceğini söylerken bireyci anarşistler ve karşılıkçılar devrime inanmazlar. Mevcut toplumun giderek devletten çıkıp devlet dışı bir duruma dönüşeceğini düşünürler.

İkincisi: Bireyci anarşistler ve karşılıkçılar, özel mülkiyet kurumunu adaletsizliğin ve eşitsizliğin, yoksulluğun ve sefaletin ana kaynaklarından biri olarak gören anarşist komünistlere karşı oldukları gibi bireysel mülkiyete inanırlar. Bireyciler ve karşılıkçılar, özgürlüğün “herkesin emeğinin ürününü alma hakkı” anlamına geldiğini savunuyorlar; bu tabii ki doğru. Özgürlük bunun karşılığıdır. Ancak soru kişinin ürününde hakkı olup olmadığı değil bireysel ürün diye bir şeyin olup olmadığıdır. Önceki bölümlerde modern endüstride böyle bir şeyin olmadığına işaret etmişim: Emek ve emeğin

tüm ürünleri toplumsaldır. Bu nedenle bireyin ürünü üzerindeki hakkıyla ilgili argümanın pratik bir değeri yoktur.

Kâr sistemi kullanılmadıkça ürün veya meta değiş tokuşunun bireysel veya özel olamayacağını da gösterdim. Bir metanın değeri uygunca belirlenemediğinden, hiçbir değiş tokuş adil değildir. Bu gerçek bence toplumsal mülkiyete ve ortak kullanıma götürür; yani en uygulanabilir ve adil ekonomik sistem olarak komünizme götürür.

Ancak belirtildiği gibi, bireyci anarşistler ve karşılıklar bu noktada anarşist komünistlerle aynı fikirde değiller. Ekonomik eşitsizliğin kaynağının tekel olduğunu iddia ediyorlar ve tekelin, devletin ortadan kaldırılmasıyla ortadan kalkacağını savunuyorlar. Çünkü tekel, devlet tarafından verilen ve korunan bir ayrıcalıktır. Serbest rekabetin, tekeli ve onun kötülüklerini ortadan kaldıracağını iddia ediyorlar.

Stirner ve Tucker'ın takipçileri olan bireyci anarşistler ve direniş göstermemeye inanan Tolstoycu anarşistler, anarşizmde ekonomik yaşam hakkında çok net bir plana sahip değiller. Karşılıklar ise bir yeni ekonomik sistem önerirler. Öğretmenleri Fransız filozof Proudhon'un doğrultusunda, karşılıklı bankacılığın ve faizsiz kredinin, devlet dışı bir toplum için en iyi ekonomik sistem olacağına inanıyorlar. Teorilerine göre herkese faizsiz ve

ücretsiz kredi imkanı sunulması, gelirleri eşitleme ve kârı en aza indirme eğiliminde olacak. Böylece yoksulluğu olduğu kadar zenginliği de ortadan kaldıracaktır. Açık pazardaki ücretsiz kredi ve özgür rekabet ekonomik eşitlikle sonuçlanırken devletin kaldırılmasının eşit özgürlüğü güvence altına alacağını söylüyorlar. Karşılıklı toplumun ve bireyci toplumun toplumsal yaşamı, gönüllü anlaşmanın ve özgür sözleşmenin kutsallığına dayanacaktır.

Burada bireyci anarşistlerin ve karşılıkların tavrının kısa bir özetini verdim. Pratik olmadığını ve hatalı olduğunu düşündüğüm bu anarşist fikirleri ayrıntılı olarak ele almak bu çalışmamın amaçlarından değildir. Bir anarşist komünist olarak okuyucuya en iyi ve en sağlam olduğunu düşündüğüm görüşleri sunmakla ilgileniyorum. Bununla birlikte seni komünist olmayan anarşist teorilerin varlığı konusunda bilgisiz bırakmamamın adil olacağını düşündüm. Onları daha yakından tanımak için genel olarak anarşizm üzerine kitapların kaynakçadaki listesine başvurabilirsin.

Bölüm 24: Neden Devrim?

Soruna dönelim: “Anarşizm nasıl gelecek? Bu konuda yapabileceğim bir şey var mı?”

Bu önemli bir nokta çünkü her sorunda iki hayati şey var. Birincisi ne istenildiğinin tam olarak idrak edilmesi, ikincisi bunun nasıl elde edileceği.

Ne istediğimizi zaten biliyoruz. Herkesin özgür olacağı, herkesin eşit özgürlük temelinde kendi ihtiyaç ve arzularını karşılayabilme fırsatına sahip olacağı toplumsal koşullar istiyoruz. Başka bir deyişle, anarşist komünizmin özgür ve ortaklığa dayanan dayanışmacı refahı için çabalıyoruz.

Bu nasıl gerçekleşecek?

Biz kahin değiliz, zaten hiç kimse bir şeyin nasıl olacağını söyleyemez. Ama dünya dün var olmadı; insan -mantıklı bir varlık olarak- geçmişin deneyimlerinden yararlanmalıdır.

Peki bu deneyim nedir? Tarihe bakarsan, insanlığın tüm yaşamının bir varoluş mücadelesi olduğu-

nu göreceksin. İlkel durumunda insan, ormanın vahşi hayvanlarıyla tek başına mücadele etti; çaresizce açlık, soğuk, karanlık ve fırtınayla yüzleşti. Cehaletinden dolayı doğanın bütün güçleri ona yıkım getirdiler ve o, tek başına onlarla savaşamayacak kadar güçsüzdü. Ama yavaş yavaş kendi türünden diğerleriyle bir araya gelmeyi öğrendi; birlikte güvende olmaya çalıştılar. Doğanın enerjisini ortak çabayla kendi faydalarına çevirmeye başladılar. Karşılıklı yardımlaşma ve ortaklıkla bu enerjiden faydalanmak yıldırımları zincirlemeyi, okyanusları köprülemeyi ve hatta havada ustalaşmayı başarıya kadar insanın gücünü ve yeteneğini kademeli olarak artırdı.

Benzer şekilde, ilkel insanın cehaleti ve korkusu hayatı insanın insana, ailenin aileye, kabilenin kabileye karşı olduğu -insan; bir araya gelmenin, güçlerini birleştirmenin ve karşılıklı yardımlaşmanın acımasızlık ve kinden daha fazlasını başarabileceğini anlayınca kadar- sonsuz bir mücadeleye dönüştürdü.

Modern bilim, hayvanların da varoluş mücadelesinde bu kadar çok şey öğrendiğini göstermektedir. Bazı türler hayatta kaldı çünkü birbirleriyle savaşmayı bırakıp sürüler halinde yaşadılar ve bu şekilde kendilerini diğer hayvanlardan koruyabildiler. Birbirleriyle savaşmak yerine ortak çaba ve işbirliğiyle ilerlediler, barbarlıktan çıktılar ve uygarlaştılar. Da-

ha önce birbirleriyle ölümüne savaşılan aileler birleşti, ortak bir grup oluşturdu; gruplar birleşerek kabileler haline geldi ve kabileler uluslar halinde birleşti. Uluslar hala aptalca birbirleriyle savaşmaya devam ediyorlar ama bazıları yavaş yavaş geçmişten ders almaya, şimdi savaş olarak bilinen uluslararası katliamı durdurmanın bir yolunu aramaya başlıyor.

Maalesef toplumsal yaşamda hala barbar, yıkıcı ve kardeş katili durumundayız: Grup hala başka bir grupla, sınıf başka bir sınıfa karşı savaşıyor. Ama burada insanlar bunun anlamsız ve yıkıcı bir savaş olduğunu, dünyanın -güneş ışığı gibi- herkes tarafından zevk alınacak kadar büyük ve zengin olduğunu ve birleşmiş bir insanlığın, kendisine karşı bölünmüş halinden daha fazlasını başaracağını görmeye başlıyor.

Gelişme denilen şey sadece bunun gerçekleşmesidir, bu yönde bir adımdır.

İnsanın tüm gelişimi daha fazla güvenlik ve refah için, barış için çabalamaya dayanır. İnsanın doğal eğilimi karşılıklı yardımlaşma ve ortak çabaya yöneliktir, en içgüdüsel özlemi özgürlük ve sevinçtir. Bu eğilimler -tüm engellere ve zorluklara rağmen- kendilerini ifade etmeye ve savunmaya çalışırlar. İnsanlığın bütün bir tarihi şunu gösterir: Ne doğal güçler ne de düşman insanlar bu gelişimi engelleyemez. Uygarlığı tek bir cümleyle tanımlamam istense şu-

nu söyledim: İnsanın -insani ya da doğal- karanlığın güçleri karşısındaki zaferidir. Doğanın güçleriyle pek bir sorunumuz yok ama insanın karanlık güçleriyle savaşmalıyız.

Tarihte, egemen güçlerin -kilise, hükümet ve sermaye- karşı çıkışıyla karşılaşmadan yapılan tek bir önemli toplumsal gelişme yoktur. Gelişme sadece efendilerin karşı koyuşunu paramparça etmekle mümkün olur. Her gelişme acı bir mücadeleye mal oldu. Köleliği yok etmek uzun kavgaların sonunda gerçekleşti; halkın en temel haklarını güvence altına almak için başkaldırı ve ayaklanmalar gerekti; feodalizmi ve köleliği ortadan kaldırmak isyanları ve devrimleri gerekli kıldı. Kralların mutlak gücünü ortadan kaldırmak ve demokrasileri kurmak, kalabalıklar için daha fazla özgürlük ve refah kazanmak için iç savaşa ihtiyaç vardı. Yeryüzünde hiçbir ülke, tarihte hiçbir çağ yoktur ki büyük toplumsal kötülüğün güçleri, acı bir mücadele olmaksızın ortadan kaldırılsın. Geçtiğimiz günlerde Rusya'da Çarlık'tan, Almanya'da Kayzer'den, Türkiye'de Sultan'dan, Çin'de monarşiden vb. kurtulmak için yine çeşitli topraklarda çeşitli devrimler gerekti.

Herhangi bir hükümetin veya otoritenin, iktidar-daki herhangi bir grubun veya sınıfın egemenliğini gönüllü olarak bıraktığına dair hiçbir kayıt yoktur.

Her durumda güç kullanımı ya da en azından bunun tehdidi gerekir.

Otorite ve servetin ani bir fikir değişikliği yaşayacağını ve gelecekte, geçmişte olduğundan daha farklı davranacaklarını varsaymak mantıklı mıdır?

Sağduyun sana bunun boş ve aptalca bir umut olduğunu söyleyecektir. Hükümet ve sermaye, iktidarı korumak için savaşacaktır. Bunu ayrıcalıkları tehdit altında olduğunda -bugün bile- yapıyorlar. Varlıklarını sürdürmek için ölümüne savaşacaklardır

Bu nedenle, dünyanın efendileri ile mülksüzleştirilmiş sınıflar arasında belirleyici bir mücadelenin gerektiğini öngörmek kehanet değildir.

Ashında bu mücadele tüm zamanlar boyunca var olmuştur.

Sermaye ve emek arasında sürmekte olan bir savaş var. Bu savaş genellikle 'sözde' yasal biçimde ilerler. Ancak bunlar bile -grevler ve lokavtlar sırasında olduğu gibi- ara sıra şiddetle patlar. Çünkü hükümetin silahlı yumruğu her zaman efendilerin hizmetindedir ve bu yumruk, sermaye kârının tehdit altında olduğunu hissettiği anda harekete geçer. Sonunda 'ortak çıkarlar' ve emekle 'ortaklık' maskesini kaldırır ve her efendinin nihai argümanına; baskı ve güce başvurur.

Bu nedenle, hükümetin ve sermayenin, sessizce ortadan kaldırılmalarına izin vermeyecekleri kesin-

dir; -bazı insanların inandığı gibi- mucizevi bir şekilde kendiliklerinden ‘kaybolmayacaklardır’. Onlardan kurtulmak için bir devrim gerekecektir.

Devrimden bahsedilince şaşkınlıkla gülümseyenler var. “İmkansız!” diyorlar kendilerinden emin bir şekilde. Fransa’da 16. Louis ve Marie Antoinette de başlarıyla birlikte tahtlarını kaybetmeden sadece birkaç hafta önce böyle düşünüyordu. Çar 2. Nicholas’ın sarayındaki soylular da onları silip süpüren ayaklanmanın arifesinde buna inanıyordu. “Bu bir devrim gibi görünmüyor.” diyordu üstünkörü gözlemleyenler. Ama devrimlerin ‘öyle görünmediğinde’ de bir çıkış yolu vardır. Daha ileri görüşlü modern kapitalistlerse işi şansa bırakmak istemezler. Ayaklanmaların ve devrimlerin her an mümkün olduğunu bilirler. Bu nedenle, özellikle Amerika’daki devasa şirketler ve büyük işverenler, halkın hoşnutsuzluğuna ve isyanına karşı paratoner görevi görecektir şekilde hesaplanan yeni yöntemler uygulamaya başlıyor. İşçileri için ikramiyeler, kar paylaşımı ve işçiyi daha fazla memnun etmenin yanında finansal olarak endüstrisinin refahıyla ilgilenmesini sağlamak için tasarlanmış benzer yöntemler sunuyorlar. Bunlar proletaryanın gerçek çıkarlarına karşı kör olmasına sebep olur ancak işçinin, sonsuza kadar maaş köleliğinden -zaman zaman kafesi biraz genişlese de memnun kalacağına inanma. Maddi koşulların iyi-

leştirilmesi devrime karşı bir sigorta değildir. Aksine, isteklerimizin tatmini yeni ihtiyaçlar yaratır; yeni arzu ve özlemleri doğurur. İnsanın doğası budur, gelişmeyi mümkün kılan da budur. Emegiın hoşnut-suzluğu -tereyağlı da olsa- bir parça ekmekle bastırılmaz. Avrupa'nın daha iyi konumdaki sanayi merkezlerinde, Asya ve Afrika'dan daha kasıtlı ve aktif isyanların olmasının nedeni budur. İnsanın ruhu da-ima daha fazla rahatlık ve özgürlük arzular, bunu daha ileriye taşıyacak olanlar her zaman işçilerdir. Modern plütokrasinin, işçiye ara sıra daha kalın bir kemik atarak devrimi nleme umudu hayali ve temseldir. Sermayenin yeni politikaları bir sreligiine emegi yatıştırıyor gibi görünebilir ancak emegiın yürüyüşü, bu tür geçici önlemlerle durdurulamaz. Tüm planlara ve karşı koyuşa rağmen rağmen kapitalizmin ortadan kaldırılması kaçınılmazdır ve bu ancak devrimle gerçekleştirilecektir.

Devrim, insanın doğaya karşı mücadelesine benzer. Tek başına güçsüz dr ve başarıya ulaşamaz; yoldaşlarının yardımıyla tüm engellerin üstesinden gelir.

Tek başına bir işçi, büyük şirkete karşı bir şey başarabilir mi? Küçük bir işçi sendikası, büyük bir işvereni taleplerini yerine getirmeye zorlayabilir mi? Kapitalist sınıf, emeğe karşı savaşında örgütlüdür.

Devrim başarılı bir şekilde ancak işçiler örgütlen-
diğinde, bütün kıtada örgütlendiklerinde; dünyanın
bütün ülkelerindeki proletarya emeğini birleştirdi-
ğinde gerçekleşebilir çünkü sermaye uluslararasıdır
ve efendiler emeğe karşı her büyük meselede güçleri-
ni birleştirirler.

Mesela bütün dünya plütokrasisinin Rus Devri-
mi'ne karşı çıkma sebebi budur. Rusya halkı sadece
Çar'ı ortadan kaldırmak isterken uluslararası serma-
ye müdahale etmedi: Hükümet burjuva ve kapitalist
olduğu sürece Rusya'nın hangi siyasi forma sahip
olacağı onların umurunda değildi. Ama devrim, ka-
pitalist sistemi ortadan kaldırmaya çalışır çalışmaz,
her ülkenin hükümetleri ve burjuvazisi onu ezmek
için birleşti. Bunda kendi egemenliklerinin devamı
için bir tehdit olduğunu gördüler.

Bunu aklında tut arkadaşım. Çünkü devrimler ve
devrimler vardır. Bazı devrimler sadece eskisinin ye-
rine yeni yöneticiler getirerek hükümetin formunu
değiştirir. Bunlar politik devrimlerdir ve bu nedenle
genellikle çok az dirençle karşılanırlar. Ancak tüm
ücretli kölelik sistemini ortadan kaldırmayı amaç-
layan bir devrim, bir sınıfın diğerini ezme gücünü
de ortadan kaldırmalıdır. Yani sadece bir yönetici
ya da hükümet değişikliği değildir, sadece siyasi bir
devrim değildir; toplumun tüm karakterini değiştiri-
meye çalışan bir devrimdir. Bu toplumsal devrimdir.

Bu nedenle, sadece hükümetle ve kapitalizmle savaşmak zorunda kalmayacak, aynı zamanda hükümete ve kapitalizme inanan muhalefetin popüler cehalet ve peşin hükmüyle de karşı karşıya kalacaktır.

Peki bu nasıl gerçekleşecek?

Bölüm 25: Fikir Her Şeydir

Dünyada yol açtıkları tüm kötülöklere ve sorunlara rağmen, devletin ve kapitalizmin var olmaya devam etmesinin nasıl mümkün olduğunu hiç kendine sordun mu?

Eğer bu soruyu sorduysan cevabın, insanların bu kurumlara inanmaları ve bu sebeple desteklemeleri olabilir.

İşin özü budur: Günümüz toplumu, halkın bunun iyi ve yararlı olduğu inancına sahip olduğu fikrine dayanmaktadır. Bu toplum otorite ve özel mülkiyet fikri üzerine kurulmuştur. Koşulları devam ettiren fikirlerdir. Devlet ve kapitalizm fikirlerin kendilerini ifade ettikleri biçimlerdir. Fikirler temeldir; kurumlar onun üzerine inşa edilmiş evlerdir.

Yeni bir toplumsal yapının yeni fikirler üzerine kurulmuş yeni bir temeli olmalıdır. Bir kurumun şeklini değiştirebilirsin ama karakteri ve anlamı üzerine kurulduğu temel ile aynı kalacaktır. Hayata daha

yakından bakarsan bunun doğruluğunu anlayacaksın. Dünyada her türlü yönetim şekli vardır. Ancak özleri aynı olduğu için etkileri de aynıdır: Her zaman otorite ve itaat vardır.

Şimdi, devletleri var eden nedir? Ordular ve donanmalar mı? Evet ama sadece görünüşte. Orduları ve donanmaları kim destekliyor? Devletin gerekli olduğu fikri halkın ve insanların inancı; devletin gerekliliğine dair genel kabul görmüş bir fikirdir. Bu onun gerçek ve sağlam temelidir. Bu fikri veya inancı ortadan kaldırırsanız hiçbir devlet bir gün bile dayanamaz.

Aynı şey özel mülkiyet için de geçerlidir. Onu destekleyen ve ona güvenlik sağlayan temel, onun doğru ve gerekli olduğu fikridir.

Günümüzde var olmasının iyi ve yararlı olduğu fikrine dayanmayan tek bir kurum bile yoktur.

Bir örnek olarak Amerika Birleşik Devletleri'ni ele alalım. Elli yıllık sosyalist ve anarşist çabalara rağmen o ülkede devrimci propagandanın neden bu kadar az etkili olduğunu kendine sor. Amerikalı işçi diğer ülkelerdeki emekçilerden daha yoğun sömürülüyor mu? Siyasi yozlaşma başka herhangi bir ülkedeki kadar yaygın değil mi? Amerika'daki kapitalist sınıf dünyadaki en keyfi ve despot sınıf değil mi? Doğru, ABD'deki işçi maddi olarak Avrupa'dakinden daha iyi konumdadır ancak aynı zaman-

da memnuniyetsizliği en ufak bir Şekilde gösterdiği anda karşısında en büyük vahŐet ve terörizmi bulmuyor mu? Yine de Amerikalı iŐiŐi hükümete sadık kalıyor ve eleŐtirilere karşı onu ilk savunan kişi oluyor. Hala “dünyadaki en büyük ülkenin, onun büyük ve asil kurumlarının” en sadık savunucusu. Neden? nk o, bu kurumların kendisine ait olduğuna inanıyor. Bu kurumları zgr bir vatandaş olarak iŐlettiđine ve eğer isterse bu kurumları deđiŐtirebileceđine inanıyor. Onun inancı sayesinde bu kurumlar devrime karşı güvenliklerini var ediyor. İnancı aptalca ve temelsiz, bir gün o inancı yıkılacak ve beraberinde Amerikan kapitalizmi ve despotizmi de yıkılacak. Ancak bu inanç devam ettiği sürece, Amerikan pltokrasisi devrime karşı güvendedir.

İnsanların zihinleri geniŐledikçe ve geliŐtikçe yeni fikirlere sahip olurlar, eski inançlarına olan inançlarını yitirdikçe kurumlar deđiŐmeye başlar ve nihayetinde ortadan kalkar. İnsanlar eski görüşlerinin yanlış olduğunu, gerçek olmadığını, önyargı ve batıl inanç olduğunu anlamaya başlarlar.

Böylelikle bir zamanlar doğru olduğu kabul edilen birçk fikir, yanlış ve zararlı olarak görülmeye baŐlandı. Böylece kralların, köleliğin ve serfliğin tanrısal olduğuna dair fikirler yok oldu. Bütün dünyanın bu kurumların doğru, adil ve değiştirilemez olduğuna inandığı bir dönem vardı. DŐnrlere tarafından bu

batıl ve yanlış inançlara karşı savaşıldıkça bu inançlar itibarsızlaştılar, insanlar üzerindeki hakimiyetlerini kaybettiler ve sonunda bu fikirleri içeren kurumlar kaldırıldı. Aydınlar sana bunların “yararlılıklarını geride bıraktıklarını” ve bu nedenle “öldüklerini” söyleyecektir. Fakat “yararlılıklarını” nasıl “geride bıraktılar”? Kime faydalı oldular ve nasıl “öldüler”?

Sadece efendiler için yararlı olduklarını, halk ayaklanmaları ve devrimler tarafından ortadan kaldırıldıklarını zaten biliyoruz.

Neden eskimiş ve köhnemiş kurumlar barışçıl bir şekilde “ortadan kalkmadılar” ve yok olmadılar?

İki nedenden dolayı. Birincisi, bazı insanlar diğerlerinden daha hızlı düşünüyor. Öyle ki bazen belirli bir yerdeki bir azınlık, görüşlerinde diğerlerinden daha hızlı ilerliyor. Bu azınlık yeni fikirlerle ne kadar çok aşılırsa kendi hakikatine o kadar çabuk ikna olur ve kendisini ne kadar güçlü hissederse fikirlerini o kadar çabuk gerçekleştirmeye çalışır. Ve bu genellikle çoğunluğun yeni ışığı görmek için gelmesinden önce olur. Hatta azınlık hala eski görüş ve koşullara bağlı kalan çoğunluğa karşı mücadele etmek zorunda kalır.

İkincisi ise iktidarı elinde tutanların direnişidir. Kilise, kral ya da kayzer, demokratik bir hükümet ya da diktatörlük, cumhuriyet ya da otokrasi olması fark etmez; idarede olanlar, en ufak bir başarı şansı

umdukları sürece iktidarlarını korumak için çaresizce savaşıacaklardır. Yavaş düşünen çoğunluktan ne kadar çok yardım alırlarsa, daha iyi mücadele edebilirler. İşte isyan ve devrimin hiddeti budur.

İnsanların çaresizliği, sefaletlerinin sorumlusu olanlara duydukları nefret ve hayatın efendilerinin ayrıcalıklarına ve yönetime sahip olma kararlılığı, halk ayaklanmalarının ve isyanların şiddetini açığa çıkarır.

Ancak belirli bir amacı ve hedefi olmayan kör isyan, devrim değildir. Devrim isyan hedeflerinin bilincine varmaktır. Devrim, köklü bir değişim için çabaladığında toplumsaldır. Toplumsal devrim ülkenin endüstriyel, ekonomik yaşamının ve dolayısıyla tüm toplum yapısının yeniden düzenlenmesi anlamına gelir.

Ancak toplumsal yapının fikirler üzerine inşa edilmiş olduğunu gördük. Bu da bize yapının değiştirilmesini, değişen fikirleri gerektirdiğini gösteriyor. Bir başka deyişle, yeni bir toplumsal yapı kurulmadan önce toplumsal fikirlerin değişmesi zorunludur.

Dolayısıyla toplumsal devrim bir tesadüf değildir, ani bir olay değildir. Bunda ani bir şey yok, çünkü fikirler birdenbire değişmez. Bitki veya çiçek gibi yavaş yavaş büyürler. Dolayısıyla toplumsal devrim bir sonuçtur, bir gelişmedir. Bu da onun devrimci olduğu anlamına gelir. Önemli sayıda insanın yeni fi-

kirleri benimsediği ve bunları uygulamaya koymaya kararlı olduğu noktaya kadar gelişir. Bunu yapmaya ve muhalefetle karşılaşmaya çalıştıklarında yavaş, sessiz ve barışçıl sosyal evrim hızlı, militan ve şiddetli hale gelir. Evrim, devrim olur.

O zaman bunu aklında tut. Devrim ve evrim birbirinden farklı ve ayrı iki Şey değildir. Bazı insanların inandığıının aksine zıt Şeyler de değildir. Devrim olsa olsa evrimin kaynama noktasıdır.

Devrim, kaynama noktasındaki evrim olduğu için, aydanlıkta kaynatma işleminden daha hızlı gerçek bir devrim “yapamazsınız”. Onu kaynatan altındaki ateştir: Kaynama noktasına ne kadar çabuk geleceği ise ateşin ne kadar gcl olduğuna bağlıdır.

Bir ülkenin ekonomik ve politik koşulları, evrim kazanının altındaki ateştir. Baskı ne kadar kötü olursa halkın tatminsizliği o kadar büyük, alev o kadar gcl olur. Bu, endüstriyel gelişmenin neredeyse en yüksek noktasına ulaştığı Amerika yerine toplumsal devrim ateşlerinin neden en zalim ve geri ülke olan Rusya’yı yaktığını, Karl Marx’ın tüm ğrenilmişliklerine rağmen açıklıyor.

Öyleyse devrimlerin yoktan yapılamamakla birlikte, bazı faktörlerle hızlandırılabilceğini görüyoruz. Yani yukarıdan gelen baskı ile, daha yoğun siyasi ve ekonomik baskı ile. Aşağıdan gelen baskı ile, daha fazla aydınlanma ve heyecan ile... Bunlar fikirleri ya-

arak evrimin ve dolayısıyla devrimin gelişini daha da hızlandırdılar.

Ancak yukarıdan gelen baskı, devrimi hızlandır- sa da başarısızlığına da neden olabilir çünkü böyle bir devrim, evrim süreci yeterince ilerlemeden önce patlak verme eğilimindedir. Vaktinden önce geldiği gibi -yani belirli bir amaç ve hedef olmaksızın- sa- dece isyanla sönüp gidebilir. En iyi ihtimalle isyan, yalnızca bir miktar geçici hafifletme sağlayabilir. Bu- nunla birlikte, çekişmenin gerçek nedenleri bozulma- dan kalır. Daha fazla tatminsizlik ve isyana neden olmak için aynı etkiyi yapmaya devam eder.

Devrim hakkında söylediklerimi özetlersek şu so- nuca varırız:

Toplumsal devrim toplumun temelini; politik, eko- nomik ve toplumsal karakterini tamamen değiştiren bir devrimdir.

Böyle bir değişim önce insanların fikirlerinde ve düşüncelerinde, insanların zihninde gerçekleşmeli- dir.

Baskı ve sefalet devrimi hızlandırabilir ancak bu nedenle onu başarısızlığa da dönüştürebilir çünkü evrimsel hazırlık eksikliği gerçek başarıyı imkansız kılacaktır.

Yalnızca bu devrim temel, toplumsal ve başarılı olabilir ki bu da temel bir fikir ve düşünce değişikli- ğinin ifadesi olacaktır.

Bundan açıkça toplumsal devrime hazırlık yapılması gerektiği sonucu çıkıyor. Evrimsel süreci ilerletmek; insanları günümüz toplumunun kötülükleri hakkında aydınlatmak ve onları özgürlüğü temel alan bir toplumsal yaşamın adaleti ve uygulanabilirliği, arzu edilirligi ve olasılığı konusunda ikna etmek temelinde hazırlanmalı. Dahası insanların tam olarak neye ihtiyaçları olduğunu ve bunu nasıl gerçekleştireceklerini çok net bir şekilde anlamalarını sağlayarak hazırlık yapılmalı.

Böyle bir hazırlık sadece gerekli bir ön adım değildir. Bu hazırlıkta, amaçlarına ulaşmasının tek garantisi olan devrimin güvenliği de yatmaktadır.

Çoğu devrimin kaderi -hazırlık eksikliğinin bir sonucu olarak- ana amaçlarından saptırılmak, kötüye kullanılmak ve çıkmaz sokaklara sürüklenmek olmuştur. Rusya bunun son zamanlardaki en iyi örneğidir. Otokراسiyi ortadan kaldırmaya çalışan Şubat Devrimi tamamen başarılı oldu. İnsanlar tam olarak ne istediklerini biliyorlardı: Çarlık'ın kaldırılması. Politikacıların tüm entrikaları, Lvov'ların ve Miliukov'ların -o günlerin "liberal" liderleri- tüm o konuşmaları ve komploları halkın net ve farkındalıklı iradesi karşısında Romanov rejimini kurtaramadı. Neredeyse hiç kan dökülmeden Şubat Devrimi'ni tam bir başarı haline getiren, hedeflerin bu kadar net olmasıydı.

Dahası, Geçici Hükümet'in ne itirazları ne de tehditleri, halkın savaşı sona erdirme kararlılığına karşı fayda sağlayamazdı. Ordular cepheyi terk ettiler ve böylece meseleyi kendi doğrudan eylemleriyle sonlandırdılar. Amacının farkında olan bir halkın iradesi daima kazanır.

Köylü için ihtiyaç duyduğu toprağı güvence altına alan yine halkın iradesiydi. Toprağı ele geçirmek konusundaki kararlılıktı. Benzer şekilde, daha önce defalarca bahsedildiği gibi, şehir işçileri de fabrikalara ve üretim makinelerine böylelikle sahip oldular.

Şimdiye kadar Rus Devrimi tam bir başarıydı. Fakat insanların belirli bir amaç farkındalığından yoksun kaldığı noktada yenilgi başladı. Burası her zaman politikacıların ve siyasi partilerin devrimi kendi kullanımları için sömürmek veya teorilerini onun üzerinde denemek için devreye girdikleri andır. Bu, önceki birçok devrimde olduğu gibi Rusya'da da oldu. Halk iyi bir mücadele verdi. Siyasi partiler de ganimetler için devrimin aleyhine ve halkın mahvolması pahasına savaştı.

O halde Rusya'da olan budur. Toprağı güvence altına alan köylü, ihtiyaç duyduğu alet ve makinelere sahip değildi. Makinelere ve fabrikalara sahip olan işçi, amaçlarına ulaşmak için bunları nasıl kullanacağını bilmiyordu. Yani üretimi örgütlemek için

gerekli tecrübeye sahip değildi ve ürettiği şeylerin dağıtımını yönetemiyordu.

Kendi çabaları -işçinin, köylünün, askerin- çarlığı ortadan kaldırdı, devleti felç etti, savaşı durdurdu, toprak ve makinelerin özel mülkiyetini kaldırdı. Devrimci çalışma ve propaganda bunun için yıllardır hazırlanıyordu. Bundan daha fazlası için değil. Ve artık -hazır olmadığı için- halkın bilgisinin bittiği ve kesin amacın olmadığı yerde siyasi parti devreye girdi ve devrimi yapan insanların işlerini elinden aldı. Ekonomik yeniden yapılanmanın yerini politika aldı ve böylece toplumsal devrim için ölüm çanı çaldı. Çünkü insanlar ekmekle yaşar, politikayla değil.

Yiyecek ve malzeme, parti veya devlet kararnamesiyle oluşturulmaz. Yasama fermanları toprağa kadar işlemez; kanunlar endüstrinin çarklarını döndüremez. Devlet baskısının ve diktatörlüğünün hemen ardından memnuniyetsizlik, çekişme ve kıtlık geldi. Yine her zaman olduğu gibi, siyaset ve otorite, kendisinin devrimci yangınların söndürüldüğü bir bataklık olduğunu kanıtladı.

Bu en hayati dersi öğrenelim: Devrimin gerçek amaçlarının insanlar tarafından tam olarak anlaşılması başarı demektir. Kendi farkındalıklarını kendi çabalarıyla gerçekleştirmeleri, yeni yaşamın doğru bir şekilde gelişmesinin ön koşuludur. Öte yandan, bu anlayış ve hazırlık eksikliği -ya gericiliğin elinde

ya da siyasi partililerin deneysel teorileri tarafından-
kesin bir yenilgi anlamına gelir.

Öyleyse hazırlanalım.

Neye ve nasıl?

Bölüm 26: Hazırlık

Arkadaşın haykırıyor: “Devrime hazırlanın! Bu gerçekten mümkün mü?”

Evet. Sadece mümkün değil aynı zamanda kesinlikle gerekli.

“Gizli hazırlıklardan, silahlı çetelerden ve savaşa liderlik edecek adamlardan mı bahsediyorsun?” diye soruyorsun.

Hayır dostum, bunlardan bahsetmiyorum.

Toplumsal devrim sadece sokak savaşları ve bariyerler demek olsaydı, o zaman mesele gerçekten de aklındaki hazırlıklar olurdu. Ama devrim bu değildir; çatışma aşaması en küçük ve en önemsiz kısmıdır.

Gerçek şu ki modern zamanlarda devrim artık bariyerler anlamına gelmiyor. Bunlar geçmişe ait. Toplumsal devrim çok daha farklı ve daha temel bir meseledir: Tüm toplumsal yaşamın yeniden örgütlenmesini içerir. Bunun kesinlikle sadece savaşarak başılamayacağını kabul edeceksin.

Elbette toplumsal yeniden yapılanmanın önündeki engellerin kaldırılması gerekiyor. Bu yeniden yapılanmanın araçları halk tarafından güvence altına alınmalıdır. Bu araçlar şu anda devletin ve kapitalizmin elindedir ve bunlar, kendilerini güçlerinden ve mülklerinden yoksun bırakmaya yönelik her türlü çabaya direnecektir. Bu direniş bir çatışmayı içerecektir. Ancak çatışmanın asıl şey olmadığını, amaç olmadığını, devrim olmadığını unutmayın. Bu sadece önsözdür, ön hazırlıktır.

Bunu doğru anlamın çok önemli. Çoğu insanın kafası devrim hakkında çok karışıktır. Onlar için devrim sadece çatışmak, bir şeyleri parçalamak, yok etmek demektir. Bu tıpkı herhangi bir iş için kolları sıvamanın işin kendisini yapmak olduğunu düşünmek gibidir. Devrimin çatışma kısmı sadece kolları sıvamaktır. Gerçek, asıl görev ileridedir.

O görev nedir?

“Mevcut koşulların yok edilmesi” cevabını veriyorsun.

Doğru. Ancak sadece bir şeyleri kırıp parçalamakla o koşullar yok edilemez. Değirmenlerdeki ve fabrikalardaki makineleri harap ederek ücretli köleliği yok edemezsin, değil mi? Beyaz Saray’ı ateşe vererek devleti yok edemezsin.

Devrimi şiddet ve yıkım terimleriyle düşünmek, onun tüm fikrini yanlış yorumlamak ve tahrif etmek-

tir. Pratik uygulamada, böyle bir anlayış feci sonuçlara yol açmaya mahkûmdur.

Ünlü anarşist Bakunin gibi büyük bir düşünür devrimden yıkım olarak bahsettiğinde, aklında yıkılması gereken otorite ve itaat fikirleri vardı. Bu nedenle, yıkımın inşa anlamına geldiğini, yanlış bir inancı yıkmamanın gerçekten en yapıcı iş olduğunu söyledi.

Ama ortalama bir insan ve hatta çoğu zaman bir devrimci bile devrimden -kelimenin maddi anlamıyla yalnızca yıkıcı olarak- düşüncesizce söz eder. Bu yanlış ve tehlikeli bir görüş. Ondan ne kadar çabuk kurtulursak o kadar iyi.

Devrim ve özellikle toplumsal devrim yıkım değil inşadır. Bu yeterince vurgulanmaz ve biz bunu açıkça anlamadıkça devrim yalnızca yıkıcı olacak ve dolayısıyla her zaman bir başarısızlık olarak kalacaktır. Şiddet devrime doğal olarak eşlik eder ama bu mantıkla yeni bir ev inşa etmenin de yıkıcı bir eylem olduğu söylenebilir çünkü yenisini inşa etmek için eskisini yıkmamız gerekir. Devrim belirli bir evrim sürecinin doruk noktasıdır: Şiddetli bir ayaklanma ile başlar. O asıl işe başlamanın hazırlayıcısı olan kolları sıvamaktır.

Gerçekten de toplumsal devrimin ne yapacağını, neyi başaracağını bir düşünürsen onun yıkmak için değil inşa etmek için geldiğini anlayacaksın.

Yok edecek ne var?

Zenginliğin varlığı? Hayır, bu tüm toplumun zevk almasını istediğimiz bir şey.

Araziler, tarlalar, kömür madenleri, demiryolları, fabrikalar, değirmenler ve dükkanlar? Bunları yok etmek değil tüm insanlara faydalı kılmak istiyoruz.

Telgraflar, telefonlar, iletişim ve dağıtım araçları; onları yok etmek istiyor muyuz? Hayır, onların herkesin ihtiyaçlarına hizmet etmelerini istiyoruz.

O halde toplumsal devrimin yok edeceği şey nedir? Bu toplum için şeylerin devralınmasıdır, onların yok edilmesi değil. Toplum refahı için koşulları yeniden örgütlemektir.

Devrimin amacı yıkmak değil yeniden inşa etmek ve yeniden kurmaktır.

Bunun için hazırlık gereklidir çünkü toplumsal devrim, misyonunu basit bir ferman ya da emirle yerine getirecek olan İncil'deki Mesih değildir. Devrim, insanların elleri ve beyinleriyle gerçekleşir. Bunların devrimi gerçekleştirebilmeleri için devrimin amaçlarını anlamaları gerekir. Ne istediklerini ve bunu nasıl başaracaklarını bilmek zorundalar. Bunu başarmanın yolu ulaşılabilecek amaçlar tarafından gösterilecektir. Çünkü amaç, araçları belirler; tıpkı ihtiyacın olan şeyi yetiştirmek için doğru tohumu ekmen gerektiği gibi.

O halde toplumsal devrimin hazırlığı ne olmalıdır?

Amacın özgürlüğü güvence altına almaksa bunu otorite ve zorlama olmadan “yapmayı” öğrenmelisin. Hemcinslerinle barış ve uyum içinde yaşamayı düşünüyorsan sen ve onlar kardeşliği, birbirinize saygıyı geliştirmelisiniz. Onlarla karşılıklı yarar içinde birlikte çalışmak istiyorsan iş birliği yapmalısın. Toplumsal devrim, koşulların yeniden örgütlenmesinden çok daha fazlasını ifade eder: Yeni insani değerlerin ve toplumsal ilişkilerin kurulması, insanın insana karşı tavrının özgürlük ve bağımsızlık temelinde değişmesi anlamına gelir; bireysel ve kolektif yaşamda farklı bir ruh demektir ve o ruh bir gecede doğmaz. O en narin çiçek gibi yetiştirilecek, büyütülecek ve geliştirilecek bir ruhtur çünkü gerçekten de o yeni ve güzel bir varoluşun çiçeğidir.

“Her şey kendiliğinden düzelecek” gibi aptalca fikirlerle kendini kandırma. Hele insan ilişkilerinde hiçbir şey kendini düzenleyemez. Düzenlemeyi yapan insanlardır. Bunu kendi tutum ve anlayışlarına göre yaparlar.

Yeni durumlar ve değişen koşullar farklı bir şekilde hissetmemizi, düşünmemizi ve hareket etmemizi sağlar. Ancak yeni koşulların kendisi ancak yeni duygu ve fikirlerin bir sonucu olarak ortaya çıkar. Toplumsal devrim böylesine yeni bir koşuldur. Dev-

rim gelmeden önce farklı düşünmeyi öğrenmeliyiz. Devrimi ancak bu getirebilir.

Devlet ve otorite hakkında farklı düşünmeyi öğrenmeliyiz çünkü bugün yaptığımız gibi düşündüğümüz ve hareket ettiğimiz sürece örgütlü devlet kaldırıldığında bile hoşgörüsüzlük, zulüm ve baskı olacaktır. Hemcinsimizin insanlığına saygı duymayı, onu istila etmemeyi ya da zorlamamayı, onun özgürlüğünü bizimki kadar kutsal saymayı; özgürlüğüne ve kişiliğine saygı duymayı, herhangi bir biçimde zorlamadan kaçınmayı: Kötülüklerinin tedavisinin daha fazla özgürlük olduğunu, özgürlüğün düzenin yaratıcısı olduğunu öğrenmeli ve anlamalıyız.

Ayrıca eşitliğin fırsat eşitliği demek olduğunu, tekelin bunu inkâr etmek olduğunu ve eşitliği ancak kardeşliğin güvence altına aldığını öğrenmeliyiz. Bunu ancak kendimizi kapitalizmin dar mülkiyet anlayışının yanlış fikirlerinden kurtararak öğrenebiliriz.

Bunu öğrenerek gerçek özgürlük ve dayanışma ruhuna ulaşacağız; özgür birliğin her kazanımın ruhu olduğunu bileceğiz. Toplumsal devrimin iş birliğinin, dayanışma amacının, karşılıklı çabanın sonucu olduğunu anlayacağız.

Belki de bunun çok yavaş bir süreç, çok uzun sürececek bir iş olduğunu düşünüyorsun. Evet, bunun zor bir iş olduğunu kabul etmeliyim. Ancak kendine -daha uzun ve daha zor bir çalışma gerektirse bile-

yeni evini verimli bir şekilde yapmaktansa hızlı ve kötü bir şekilde inşa etmenin ve sonunda başına yıkılmasının daha iyi olup olmadığını sor.

Toplumsal devrimin tüm insanlığın özgürlüğünü ve refahını temsil ettiğini, emeğin tam ve nihai kuruluşunun buna bağlı olduğunu unutma. Ayrıca iş kötü yapılırsa bunun için harcanan tüm çaba ve ıstırapın bir hiç için olacağını ve belki de eskisinden daha kötü olacağını düşün. Devrimi adi bir iş gibi yapmak, eski tiranlığın yerine yeni bir tiranlık koymak demektir. Bunlar yeni oldukları için yeni bir son kullanma tarihleri vardır. Eskisinden daha güçlü yeni zincirler oluşturulması demektir.

Şunu da göz önünde bulundurun. Aklımızda olan toplumsal devrim, birçok insan neslinin başarmak için uğraştığı işi başarmaktır çünkü tüm insanlık tarihi köleliğe karşı özgürlüğün, yoksulluk ve sefaletle karşı toplumsal refahın, haksızlığa karşı adaletin mücadelesi olmuştur. Gelişme dediğimiz şey, iktidarın ve devletin gücünün sınırlandırılması; bireyin, halkın hak ve özgürlüklerinin artırılması yönünde sancılı ama sürekli bir yürüyüş olmuştur. Binlerce yıl süren bir mücadeledir. Bu kadar uzun sürmesinin ve henüz bitmemiş olmasının nedeni, insanların asıl belanın ne olduğunu bilmemeleridir: Şuna buna karşı savaştılar, kralları değiştirdiler, yeni devletler kurdular. Bir yöneticiyi sırf başka birini getirmek için

indirdiler, “yabancı” işgalciyi sırf yerli olanın cenderesinde acı çekmek için ortadan kaldırdılar, Çarı indirip yerini parti diktatörlüğüne verdiler. Kanlarını ve hayatlarını ve her zaman özgürlük ve refahı güvence altına alma umuduyla kahramanca feda ettiler.

Ancak yalnızca yeni efendiler elde ettiler çünkü ne kadar kahramanca ve asilce savaşsalar da sorunun gerçek kaynağına, otorite ve devlet ilkesine asla dokunmadılar. Kölelik ve baskının kaynağının bu olduğunu bilmiyorlardı ve bu nedenle hiçbir zaman özgürlüğü elde etmeyi başaramadılar.

Ama şimdi gerçek özgürlüğün kralları veya yöneticileri değiştirmek olmadığını anlıyoruz. Efendi ve köle sisteminin tümünden gitmesi gerektiğini, tüm toplumsal örgütlenmenin yanlış olduğunu, devlet ve zorlamanın ortadan kaldırılması gerektiğini, otorite ve tekelin temellerinin tümünden sökülmesi gerektiğini biliyoruz. Hala böyle büyük bir görev için herhangi bir hazırlığın “fazla zor” olabileceğini düşünüyor musun?

O halde toplumsal devrime hazırlanmanın ve ona doğru şekilde hazırlanmanın ne kadar önemli olduğunu tam olarak anlayalım.

“Ama doğru yol nedir?” diye soruyorsun. “Peki bu hazırlığı kim yapacak?”

Kim hazırlayacak? Herkesten önce sen ve ben yani devrimin başarısıyla ilgilenenler, onu gerçekleştir-

meye yardım etmek isteyenler. Ve sen ve ben derken her bir kadın ve erkeği kastediyorum; en azından her bir dürüst kadın ve erkek yani baskıdan nefret eden ve özgürlüğü seven herkes, bugün dünyayı dolduran sefalet ve adaletsizliğe tahammül edemeyen herkes.

Ve hepsinden öte, mevcut koşullardan, ücretli kölelikten, boyun eğmeden ve aşağılanmadan en çok acı çekenleri kastediyorum.

“İşçiler, elbette” diyorsun.

Evet, işçiler. Mevcut kurumların en kötü kurbanları olarak, bu kurumları ortadan kaldırmak onların çıkarınadır. Gerçekten “işçilerin kurtuluşunun işçilerin kendileri tarafından gerçekleştirilmesi gerektiği” söylenmiştir çünkü başka hiçbir toplumsal sınıf bunu onlar için yapmayacaktır. Ayrıca emeğin kurtuluşu aynı zamanda tüm toplumun kurtuluşu anlamına gelir ve bu yüzden bazı insanlar daha iyi bir günü getirmek için emeğin “tarihi ödevinden” söz ederler.

Ama “ödev” yanlış kelime. Birine dışarıdan, bir dış güç tarafından dayatılan bir görev veya amacı akla getirir. Bu yanlış ve yanıltıcı bir anlayıştır; özünde dini, metafizik bir duygudur. Gerçekten de eğer emeğin kurtuluşu “tarihi bir ödev” ise o zaman tarih, onun hakkında ne düşünürsek, ne hissederseniz ya da ne yaparsak yapalım bunun yerine getirilmesini sağlayacaktır. Bu tutum, insan çabasını gereksiz, yersiz kılar; çünkü “olması gereken olacaktır”. Böylesi ka-

derci bir kavram her türlü inisiyatif ve kişinin aklını ve iradesini kullanması açısından yıkıcıdır.

Tehlikeli ve zararlı bir fikirdir. İnsanın dışında onu özgürleştirebilecek, ona herhangi bir “ödev” yükleyebilecek hiçbir güç yoktur. Ne cennet ne de tarih bunu yapamaz. Tarih, yaşananların hikayesidir. Bir ders verebilir ama bir ödev dayatamaz. Proletaryanın kendisini esaretten kurtarması “ödev” değildir, onun çıkarımadır. Emek bilinçli ve aktif olarak bunun için çaba göstermezse asla “olmayacaktır”. Kendimizi aptal ve yanlış “tarihi ödev” kavramından kurtarmamız gerekiyor. Halk ancak mevcut konumlarının gerçek bir kavrayışına ulaşarak, olanaklarını ve güçlerini fark ederek, birlik ve iş birliğini öğrenerek ve bunları uygulayarak özgürlüğe ulaşabilir. Bunu başarmakla, insanlığın geri kalanını da özgürleştirmiş olacaklar.

Bu nedenle proleter mücadele herkesin sorunudur. Bu nedenle bütün samimi kadın ve erkekler, büyük mücadelesinde emeğin hizmetinde olmalıdır. Gerçekten de özgürleşmeyi yalnızca emekçiler başarabilecek olsa da diğer toplumsal grupların yardımına ihtiyaç duyarlar. Çünkü devrimin, dünyayı yeniden düzenleme ve yeni bir uygarlık inşa etme -en büyük devrimci bütünlüğü ve tüm iyi niyetli, özgürlük seven unsurların akıllı iş birliğini gerektirecek bir çalışma- gibi zor bir sorunla

karşı karşıya olduğunu hatırlamalısın. Toplumsal devrimin yalnızca kapitalizmi ortadan kaldırmakla ilgili olmadığını zaten biliyoruz. Tıpkı feodalizmden kurtulup köle olarak kaldığımız gibi kapitalizmden kurtulup eskisi gibi köle olarak da kalabiliriz. Özel tekelin köleleri olmak yerine, örneğin Rusya'daki insanların başına geldiği gibi -İtalya ve diğer topraklarda bu koşullar gelişmekte- devlet kapitalizminin hizmetkarları da olabiliriz.

Unutulmamalıdır ki toplumsal devrim bir boyun eğme biçimini bir başkasıyla değiştirmek değil seni köleleştirebilecek ve ezebilecek her şeyi ortadan kaldırmaktır.

Komplocu bir azınlık için bir siyasi devrim, bir yönetici hizibi diğerinin yerine koymakla başarılı sayılabilir. Ancak toplumsal devrim salt siyasi bir değişim değildir: Temelden ekonomik, etik ve kültürel dönüşümdür. Komplocu bir azınlık veya böyle bir işi üstlenen siyasi parti, büyük çoğunluğun aktif ve pasif muhalefetiyle karşılaşmak zorundadır ve bu nedenle bir diktatörlük ve terör sistemine dönüşmek zorundadır.

Düşman bir çoğunluk karşısında toplumsal devrim en başından başarısızlığa mahkûmdur. O halde devrimin ilk hazırlık çalışması insanları devrimin ve onun amaçlarının doğrultusunda kazanmaktan, en azından bu noktada nötrleştirmekten, onları devrim

için mücadele etmeseler de devrime karşı savaşmalarını için aktif düşman pozisyonundan pasif sempatan pozisyonuna çekmekten oluşur.

Toplumsal devrimin faaliyeti, çalışması elbette emekçilerin kendileri tarafından, emekçi halk tarafından yürütülmelidir. Ve burada emeğe ait olanın sadece fabrika işçisi değil aynı zamanda tarım işçisi olduğunu da unutmamalıyız. Bazı radikaller -tarım işçisinin varlığını neredeyse görmezden gelerek- sanayi proleteriyasına çok fazla vurgu yapma eğilimindedir. Ancak fabrika işçisi, çiftçi olmadan ne yapabilir ki? Tarım, yaşamın birincil kaynağıdır ve bırakalım şehri, ülke tarım olmasaydı açlıktan ölürdü. Sanayi işçisini tarım işçisiyle karşılaştırmak ya da onların görelî değerini tartışmak boşunadır. Hiçbiri diğeri olmadan yapamaz; her ikisi de yaşam düzeninde ve devrimde, yeni bir toplumun inşasında eşit derecede önemlidir.

Devrimin tarımdan çok sanayi bölgelerinde patlak verdiği doğrudur. Bu doğal çünkü bunlar daha büyük emekçi nüfus merkezleridir ve dolayısıyla aynı zamanda halk memnuniyetsizliğinin de merkezidir. Eğer sanayi proleteriyası devrimin omurgasında sırt omurlarıysa o zaman tarım işçisi de belkemiğidir. Belkemiği zayıfsa veya kırılırsa omurga, devrimin kendisi kaybolur.

Bu nedenle toplumsal devrim süreci hemsanayi işçisinin hem de tarım işçisinin elindedir. Ne yazık ki ikisi arasında çok az anlayış olduğu ve neredeyse hiç dostluk ya da doğrudan iş birliği olmadığı kabul edilmelidir. Bundan da kötüsü -ve şüphesiz bunun sonucu- tarla ve fabrika proleterleri arasında belli bir hoşnutsuzluk ve husumet vardır. Şehir insanı, çiftçinin zorlu ve yorucu çalışmasını çok az takdir ediyor. Çiftçi doğal olarak buna içerliyor; ayrıca fabrikanın yorucu ve çoğu zaman tehlikeli çalışmasına aşına olmayan çiftçi, şehir işçisine bir aylak gözüyle bakma eğilimindedir. İkisi arasında daha yakın bir yaklaşım ve daha iyi bir anlayış kesinlikle hayati önem taşımaktadır. Kapitalizm, iş bölümünden çok işçilerin bölünmesine dayanır. O; ırka karşı ırkı, çiftçiye karşı fabrika işçisini, vasıflıya karşı vasıfsız işçiyi, bir ülkenin işçilerini diğerinkilere karşı kışkırtmayı amaçlar. Sömürücü sınıfın gücü, parçalanmış, bölünmüş emekte yatar. Ama toplumsal devrim, emekçi yığınların birliğini ve her şeyden önce fabrika proleterinin sahadaki kardeşiyle iş birliğini gerektirir.

İkisi arasında daha yakın bir yaklaşım, toplumsal devrime hazırlıkta önemli bir adımdır. Aralarındaki gerçek temas birincil zorunluluktur. Ortak konseyler, delege değişimi, bir kooperatifler sistemi ve diğer benzer yöntemler, işçi ve çiftçi arasında daha yakın

bir bağ ve daha iyi bir anlayış oluşturma eğiliminde olacaktır.

Ama devrim için gerekli olan tek Şey fabrika proleterinin tarım işçisiyle olan iş birliği değildir. Yapıcı çalışmada kesinlikle ihtiyaç duyulan başka bir unsur daha var.

Dünyanın sadece ellerle kurulduğunu düşünme hatasına düşme. Aynı zamanda beyin gerektirir. Benzer Şekilde devrimin de hem ellere hem de beyinlere ihtiyacı var. Birçok insan, tek başına kol işçisinin toplumun tüm işini yapabileceğini hayal eder. Bu yanlış bir fikirdir, sonu gelmez zararlara yol açacak çok ciddi bir hatadır. Aslında bu anlayış önceden büyük kötülöklere yol açtı ve devrimin en güçlü çabalarını bile alt edebileceğinden korkmak için iyi nedenler var.

İşçi sınıfı, sanayideki ücretli çalışanlar ve tarımdaki emekçilerden oluşur. Ancak işçiler; profesyonel unsurların endüstriyel örgütleyicinin, elektrik ve makine mühendisinin, teknik uzmanın, bilim insanının, mucidin, kimyagerin, eğitimcinin, doktorun ve cerahın hizmetlerine kesinlikle ihtiyaç duyarlar. Kısa cası proletarya profesyonel unsurlarla iş birliğine kesinlikle ihtiyaç duyar. Onların iş birliği olmaksızın üretken emek mümkün değildir.

Gerçekte bu profesyonel kişilerin çoğu da proletaryaya aittir. Onlar entelektüel proletaryadır, bey-

nin proletaryası. İnsanın geçimini elleriyle mi yoksa kafasıyla mı kazandığının hiçbir öneminin olmadığı açıktır. Nitekim sadece ellerle ya da sadece beyinle hiçbir iş yapılmaz. Her türlü çabada her ikisinin de uygulanması gerekir. Örneğin marangoz görevi sırasında tahminde bulunmalı, ölçmeli ve hesap yapmalıdır: Hem elini hem de beyinini kullanmalıdır. Benzer şekilde mimar, planını kâğıda çizmeden ve pratik kullanıma sokmadan önce düşünmelidir.

“Ama yalnızca emek üretebilir,” diye karşı çıkıyor arkadaşın; “beyin çalışması üretken değildir.”

Yanlış dostum. Ne el emeği ne de beyin çalışması tek başına bir şey üretemez. Bir şeyler yaratmak için her ikisinin birlikte çalışması gereklidir. Duvarcı ve sıvacı, mimarın planları olmadan fabrikayı kuramaz; mimar da demir-çelik işçisi olmadan köprü kuramaz. Hiçbiri tek başına üretemez. Ancak birlikte harikalar yaratabilirler.

Ayrıca, yalnızca üretken emeğin önemli olduğuna inanma yanılığısına düşme. Doğrudan üretken olmayan ancak varlığımız ve rahatlığımız için yararlı ve hatta mutlak olarak gerekli olan, dolayısıyla üretken emek kadar önemli olan pek çok iş vardır.

Örneğin demiryolu mühendisini ele alalım. Üretici degillerdir ancak üretim sistemindeki temel faktörlerdir. Demiryolları ve diğer ulaşım-iletişim araçları olmadan ne üretimi ne de dağıtımı yönetebilirdik.

Üretim ve dağıtım aynı yaşam direğinin iki noktasıdır. Birinin gerektirdiği emek, diğeri için gerekli olan emek kadar önemlidir.

Yukarıda söylediklerim kendileri doğrudan üretken olmasalar da ekonomik ve toplumsal hayatımızın çeşitli süreçlerinde hayati bir rol oynayan insan çabasının sayısız aşaması için geçerlidir. Bilim insanı, eğitimci, hekim ve cerrah, kelimenin endüstriyel anlamıyla üretken değildir. Ancak onların çalışmaları, yaşamımız ve refahımız için kesinlikle gereklidir. Uygur toplum onlarsız var olamazdı.

Bu nedenle ister beyin, ister kas; ister elle, ister zihinsel olsun, faydalı çalışmanın eşit derecede önemli olduğu açıktır. Kişinin aldığı maaş veya ücret, az veya çok maaş alması, siyasi veya diğer görüşlerinin ne olduğu da önemli değildir.

Yeni yaşamın inşası için devrimde, genel refaha faydalı çalışmalara katkıda bulunabilecek tüm unsurlara ihtiyaç vardır. Onların dayanışmacı iş birliği olmadan hiçbir devrim başarılı olamaz ve bunu ne kadar erken anlarsak o kadar iyi olur. Toplumun yeniden inşası; sanayinin yeniden düzenlenmesini, üretimin düzgün işleyişini, dağıtımın yönetimini ve günümüzün ücretli köleliğini özgürlük ve refah yaşamına dönüştürmek için sayısız diğer toplumsal, eğitimsel ve kültürel çabalarını içerir. Kafa ve kol

proletaryası ancak el ele çalışarak bu sorunları çözebilecektir.

Kol ve entelektüel işçiler arasında uzaklık, hatta düşmanlık ruhunun var olması çok üzücü. Bu duygu her iki tarafta da anlayış eksikliğinden, ön yargıdan ve dar görüşlülüğünden kaynaklanmaktadır. Bazı işçi çevrelerinde hatta bazı sosyalistler ve anarşistler arasında bile işçileri entelektüel proletaryanın üyelerine karşı düşmanlaştırma eğilimi olduğunu kabul etmek üzücü. Böyle bir tutum aptalca ve canicedir çünkü toplumsal devrimin büyümesine ve gelişmesine ancak kötülük yapılabilir. Bolşeviklerin ölümcül hatalarından biriydi; Rus Devrimi'nin ilk evrelerinde, ücretlileri kasıtlı olarak profesyonel sınıfların karşısına koydular, öyle ki gerçekten de aralarında dostça iş birliği imkânsız hale geldi. Bu politikanın doğru bir sonucu olarak endüstrinin akıllı yönlendirme eksikliği nedeniyle çökmesi ve eğitimli bir yönetim olmadığı için demiryolu ulaşımının neredeyse tamamen askıya alınmasıydı. Rusya'nın ekonomik bir batık ile karşı karşıya olduğunu gören Lenin, fabrika işçisinin ve çiftçinin tek başına ülkenin endüstriyel ve tarımsal yaşamını sürdüremeyeceğine ve profesyonel unsurların yardımının gerekli olduğuna karar verdi. Teknik, insanların yeniden yapılanma çalışmalarına yardım etmesini sağlamak için yeni bir sistem getirdi. Ancak değişim çok geç geldi çünkü yıllarca

süren karşılıklı nefret ve baskı, kol işçisi ile entelektüel kardeşi arasında öyle bir uçurum yarattı ki ortak anlayış ve iş birliği son derece zorlaştı. Kardeşler arası savaşın etkilerini bir dereceye kadar geri almak için Rusya'nın yıllarca çok büyük ölçüde çaba göstermesi gerekti.

Bu değerli dersi Rus deneyiminden öğrenelim.

“Ama profesyonel unsurlar orta sınıfa aittir ve burjuva zihniyetlidirler.” diye itiraz ediyorsun.

Doğru, bu profesyonellerin olaylara karşı genellikle burjuva bir tavrı vardır ama çoğu işçi aynı zamanda burjuva fikirli değil midir? Bu sadece her ikisinin de otoriter ve kapitalist önyargılara batmış olduğu anlamına gelir. İnsanları -ister el işçisi, ister beyin işçisi olsunlar- aydınlatarak ve eğiterek ortadan kaldırılması gereken bunlardır. Bu, toplumsal devrime hazırlanmanın ilk adımıdır.

Ancak profesyonel insanların zorunlu olarak orta sınıflara ait oldukları doğru değildir.

Sözde entelektüellerin gerçek çıkarları, efendilerden çok işçilerleedir. Emin olun çoğu bunun farkında değil. Nispeten yüksek ücretli demiryolu kondüktörü veya lokomotif mühendisi artık kendisini işçi sınıfının bir üyesi olarak hissetmiyor. Geliri ve tutumuyla da burjuvaziye aittir. Ancak bir kişinin hangi toplumsal sınıfa ait olduğunu belirleyen şey gelir veya duygu değildir. Bir dilenci kendini bir milyoner ola-

rak görseydi, öyle mi olurdu? Kişinin kendisini hayal ettiği şey onun gerçek durumunu değiştirmez. Ve fiili durum şudur ki, emeğini satmak zorunda olan kişi bir çalışandır, maaşlı köledir, ücretlidir; bu itibarla onun gerçek çıkarları işçilerin çıkarlarıdır ve o, işçi sınıfına aittir.

Entelektüel proleter, kapitalist efendisine kazma ve kürekle bağlı olan insandan daha fazla bağlıdır. Kol işçisi iş yerini kolayca değiştirebilir. Belli bir patron için çalışmayı istemiyorsa başka bir patron arayabilir. Öte yandan entelektüel proleter kendi işine çok daha fazla bağımlıdır. Onun çalışma alanı daha sınırlıdır. Herhangi bir ticarete yetenekli olmayan ve fiziksel olarak bir gündelikçi olarak hizmet etmekten aciz olan o (kural olarak) nispeten dar bir alan olan mimarlık, mühendislik, gazetecilik veya benzeri iş alanıyla sınırlıdır. Bu onu işverenin insafına bırakıyor ve bu nedenle onu, yedek kulübesindeki daha bağımsız iş arkadaşı olan kol işçisine karşı işverenin tarafını tutmaya meylettiriyor.

Ama maaşlı ve bağımlı aydının tutumu ne olursa olsun, o proleter sınıfa aittir. Yine de aydınların, işçilere karşı her zaman efendilerin yanında yer aldığını iddia etmek tamamen yanlıştır. “Genellikle öyleler” diye radikal ve fanatik bir söz duydum. Peki ya işçiler? Onlar da genel olarak efendilerini ve kapitalist sistemi desteklemiyor mu? Bu sistem on-

ların desteği olmadan devam edebilir mi? Bununla birlikte, bundan yola çıkarak, işçilerin bilinçli olarak sömürücüleriyle el ele tutuştuğunu ileri sürmek yanlış olur. Entelektüeller için söylenenden daha doğru değil. Entelektüellerin çoğunluğu hâkim sınıfın yanındaysa bunun nedeni toplumsal cehalettir çünkü tüm “entelektüelliklerine” rağmen kendi çıkarlarını anlamazlar. Aynı şekilde gerçek çıkarlarından da benzer şekilde habersiz olan büyük emekçi halk-ulusal ve uluslararası dayanışmadan yoksun olduklarından bahsetmiyorum bile- iş arkadaşlarına karşı, hatta bazen aynı sektör ve fabrikada bile efendilere yardım ederler. Bu yalnızca birinin değil diğerinin de; kol işçisinin de kafa işçisi kadar farkındalığa ihtiyaç duyduğunu kanıtlar.

Entelektüeller için adalet adına, onların en iyi temsilcilerinin her zaman ezilenlerin yanında yer aldığını unutmamalıyım. Özgürlük ve kurtuluğu savundular. Çoğu zaman emekçilerin en derin özlemlerini dile getiren ilk kişiler oldular. Özgürlük mücadelesinde işçilerle sık sık barikatlarda omuz omuza savaştılar ve davalarını savunurken yaşamlarını yitirdiler.

Bunun kanıtını uzaklarda aramamıza gerek yok. Son yüz yıl içindeki her ilerici, radikal ve devrimci hareketin, entelektüel sınıfların en iyi unsurlarının çabalarından zihinsel ve ruhsal olarak ilham aldığı

bilinen bir gerçektir. Örneğin Rusya'daki devrimci hareketin başlatıcıları ve örgütleyicileri; bir yüzyıl öncesine dayanan, proleter olmayan köken ve konumdan aydınlar, kadınlar ve erkeklerdi. Özgürlük aşkları da sadece teorik değildi. Kelimenin tam anlamıyla binlerce kişi bilgilerini, deneyimlerini ve yaşamlarını halkın hizmetine adadı. Böyle soylu kadın ve erkeklerin, kendilerini kendi sınıflarının gazabına ve zulmüne maruz bırakarak ve mazlumlarla el ele vererek, zenginlikten mahrum bırakılanlarla dayanışmalarına tanıklık ettikleri başka bir toprak yoktur. Yakın tarih de geçmiş gibi örneklerle doludur. Garibaldi'ler, Kossuth'lar, Liebknecht'ler, Rosa Luxemburg'lar, Landauer'ler, Lenin'ler ve Troçki'ler, kendilerini proletaryaya adayan orta sınıf aydınlarından başka kimlerdi? Her toprağın ve her devrimin tarihi, onların özgürlüğe ve çalışmaya özverili bağlılıklarıyla parlar.

Bu gerçekleri aklımızda tutalım, fanatik önyargılar ve temelsiz düşmanlıklar nedeniyle kör olmayalım. Entelektüel, geçmişte büyük hizmetlerde bulunmuştur. Toplumsal devrimin hazırlanmasına ve gerçekleştirilmesine katkıda bulunmaya ne kadar istekli ve yetenekli olacağı, işçilerin ona karşı tutumuna bağlı olacaktır.

Bölüm 27: Emegın Toplumsal Devrim İçin Örgütlenmesi

Önceki sayfalarda önerilen uygun hazırlık, toplumsal devrimin yükünü büyük ölçüde hafifletecek, onun sağlıklı gelişmesini ve işleyişini sağlayacaktır.

Peki devrimin ana işlevleri ne olacak?

Her ülkenin kendine özgü koşulları, kendi psikolojisi, alışkanlıkları ve gelenekleri vardır. Devrim süreci doğal olarak her ülkenin ve halkların özelliklerini yansıtacaktır. Ancak temelde tüm ülkeler toplumsal (daha ziyade anti-toplumsal) karakterleri bakımından birbirine benzer: Siyasi biçimler veya ekonomik koşullar ne olursa olsun, hepsi istilacı otorite, tekel ve emegın sömürülmesi üzerine kuruludur. Bu nedenle toplumsal devrimin temel görevi özünde her yerde aynıdır: Devletin ve ekonomik eşitsizliğin

ortadan kaldırılması, üretim ve dağıtım araçlarının toplumsallaştırılması.

Üretim, dağıtım ve iletişim, varoluşun temel kaynaklarıdır; onların üzerinde zorlayıcı otoritenin ve sermayenin gücü vardır. Bu güçten yoksun bırakılan valiler ve yöneticiler, senin ve benim gibi sıradan insanlardan oluşan milyonlarca insan arasında sıradan vatandaşlar haline gelirler. Bunu başarmak sonuç olarak toplumsal devrimin ilk ve en hayati işlevidir.

Devrimin sokak karışıklıkları ve isyanlarla başladığını biliyoruz: Bu, güç ve şiddeti içeren başlangıç aşamasıdır. Ama bu, gerçek devrimin yalnızca gösterişli önsözüdür. İnsanların asırlardır maruz kaldığı sefalet ve aşağılama, düzensizlik ve kargaşa biçiminde patladı. On yıllardır uysalca katlanılan aşağılama ve adaletsizlik, öfke ve yıkım eylemlerinde kendini buluyor.

Bu kaçınılmazdır ve devrimin bu ilk niteliğinden sorumlu olan yalnızca efendi sınıfıdır. Çünkü “rüzgâr eken fırtına biçer” sözü bireyselden çok toplumsal olarak doğrudur: İnsanların boyun eğdirildiği baskı ve sefalet ne kadar büyükse, toplumsal fırtına da o kadar şiddetli olacaktır. Tarihin tümü bunu kanıtlıyor ancak yaşamın efendileri hiçbir zaman onun uyarısına kulak asmadı.

Devrimin bu aşaması kısa sürelidir. Bunu genellikle otorite kalelerinin daha bilinçli ancak yine de kendiliğinden yıkımı, örgütlü şiddet ve vahşetin görünür sembolleri izler: Hapishaneler, polis karakolları ve diğer devlet binaları saldırıya uğrar; tutsaklar serbest bırakılır, yasal belgeler yok edilir. Bu içgüdüsel halk adaletinin tezahürüdür. Bu yüzden Fransız Devrimi'nin ilk hareketlerinden biri Bastille'in yıkılması oldu. Benzer şekilde Rusya'da hapishaneler basıldı ve tutsaklar devrimin en başında serbest bırakıldı. Halkın sağlıklı içgörüsü, tutsakları haklı olarak toplumsal talihsizler, koşulların kurbanları olarak görür ve onlara bu şekilde sempati duyar. İnsanlar mahkemeleri ve kayıtlarını sınıf adaletsizliğinin araçları olarak görürler ve bunlar devrimin başlangıcında haklı olarak yok edilir.

Ancak bu aşama çabuk geçer: Halkın öfkesi kısa sürede tükenir ve devrim yapıcı çalışmasına başlar.

“Gerçekten yeniden yapılanmanın bu kadar erken başlayabileceğini mi düşünüyorsun?” diye soruyorun.

Dostum, hemen başlamalı. İnsanlar ne kadar aydınlanırsa işçiler amaçlarını o kadar net gerçekleştirir. Onları gerçekleştirmeye ne kadar iyi hazırlanırlarsa devrim o kadar az yıkıcı olacak ve yeniden yapılanma çalışmalarına o kadar hızlı ve etkili bir şekilde başlanacak.

“Çok umutlu değil misin?”

Hayır, sanmıyorum. Toplumsal devrimin “bir anda gerçekleşmeyeceğine” ikna oldum. Hazırlanması, örgütlenmesi gerekecek. Evet, gerçekten örgütlü, tıpkı bir grevin örgütlenmesi gibi. Gerçekte bu bir grev olacak, bütün bir ülkenin birleşik işçilerinin grevi, bir genel grev olacak.

Bir duralım ve şunu düşünelim.

Zırhlı tankların, zehirli gazın ve askeri uçakların olduğu bu günlerde bir devrimle mücadele edilebileceğini nasıl hayal ediyorsun? Silahsız insanların ve onların barikatlarının, yüksek güçlü toplara ve uçan makinelerden üzerlerine atılan bombalara dayanabileceğine inanıyor musun? Emek, devletin ve sermayenin askeri güçleriyle savaşabilir mi?

Görünüşte gülünç, değil mi? İşçilerin kendi alaylarını, “şok birliklerini” veya komünist partilerin sana tavsiye ettiği gibi bir “kızıl cepheyi” kurmaları önerisi de daha az gülünç değildir. Bu tür proleter yapılar, devletin eğitilmiş ordularına ve sermayenin özel birliklerine karşı durabilecekler mi? En ufak bir şansları olacak mı?

Böyle bir önermenin yalnızca tüm imkansız çılgınlığı içinde görülebilmesi için belirtilmesi gerekir. Bu sadece binlerce işçiyi kesin ölüme göndermek anlamına gelir.

Bu zamanı geçmiş devrim fikrini bitirmenin zamanı geldi. Bugünlerde devlet ve sermaye, işçilerin onlarla baş edemeyecekleri kadar güçlü ve askeri bir şekilde örgütlenmiş durumdadır. Buna teşebbüs etmek suç, düşünmek bile delilik olurdu.

Emeğin gücü savaş alanında değildir. Dünyada hiçbir ordunun yenemeyeceği, hiçbir insan gücünün fethedemeyeceği güç işyerinde, madende ve fabrikada yatar.

Başka bir deyişle, toplumsal devrim ancak genel grev yoluyla gerçekleşebilir. Hakkıyla anlaşılmalı ve düzgünce yürütülen genel grev, toplumsal bir devrimdir. Mayıs 1926'da İngiltere'de genel grev ilan edildiğinde devlet, bunun işçilerden çok daha çabuk farkına vardı. Devlet aslında grevcilere "Bu devrimdir!" dedi. Tüm orduları ve donanmaları ile yetkililer durum karşısında güçsüz kaldılar. İnsanları vurarak öldürebilirsin ama onları işe giderken vuramazsın. İşçi "liderleri" genel grevin aslında devrimi ima ettiği düşüncesinden kendileri korktular.

İngiliz sermayesi ve devleti grevi kazandı. Silahların gücüyle değil, işçi "liderlerinin" zeka ve cesaret eksikliğinden ve İngiliz işçilerinin genel grevin sonuçlarına hazırlıklı olmadıklarından dolayı kazandılar. Aslında bu fikir onlar için oldukça yeniydi. Daha önce onunla hiç ilgilenmemişler, önemini ve potansiyellerini hiç incelememişlerdi. Fransa'da benzer bir

durumun oldukça farklı bir şekilde gelişeceğini söylemek doğru olacaktır çünkü o ülkede emekçiler yıllardır genel grevi devrimci bir silah olarak görüyorlar.

Toplumsal devrimin tek olasılığının genel grev olduğunu anlamamız çok önemlidir. Geçmişte genel grevin propagandası -gerçek anlamının devrim olduğu, bunun tek pratik yolu olduğu yeterince vurgulanmadan- çeşitli ülkelerde yapıldı. Artık doğrusunu öğrenmemizin zamanı geldi ve bunu yaptığımızda toplumsal devrim belirsiz, bilinmeyen niteliğinden kurtulup kendini var edecektir. İlk adımı sanayilerin örgütlü emek tarafından ele geçirilmesi olan bir gerçeklik, kesin bir yöntem ve amaç, bir program haline gelecektir.

“Şimdi neden toplumsal devrimin yıkımdan ziyade inşa anlamına geldiğini söylediğinizi anlıyorum.” diyor arkadaşın.

Anlamana sevindim. Ve beni şimdiye kadar takip ettiysen, endüstrileri devralma meselesinin şansa bırakılabilecek bir şey olmadığı ve gelişigüzel bir şekilde gerçekleştirilemeyeceği konusunda benimle hemfikir olacaksın. Bu ancak iyi planlanmış, sistematik ve örgütlü bir şekilde gerçekleştirilebilir. Bu tek başına yapılamaz. Ne ben ne de başka bir işçi, Ford ya da Roma Papası farketmez. İşçilerin kendileri dışında onu yönetebilecek hiçbir insan ya da insan topluluğu yoktur çünkü endüstrileri işletmek işçilerin işidir.

Ama işçiler bile böyle bir girişim için örgütlenmedikçe bunu başaramazlar.

“Ama ben senin bir anarşist olduğunu sanıyordum.” diye araya giriyor arkadaşın.

Öyleyim.

“Anarşistlerin örgütlenmeye inanmadıklarını duydum.”

Anladığımı sanıyorum ama bu eski bir tartışma. Sana anarşistlerin örgütlenmeye inanmadığını söyleyen herkes saçma sapan konuşuyor. Örgütlenme her şeydir ve her şey örgütlenmedir. Yaşamın tamamı, bilinçli veya bilinçsiz bir örgütlenmedir. Her ulus, her aile, hatta her birey bir örgüt veya örgütlenmedir. Her canlının her parçası, uyum içinde çalışacak şekilde düzenlenmiştir. Aksi halde farklı organlar düzgün çalışamaz ve yaşam olamazdı.

Ama örgütlenmeler de birbirinden farklıdır. Kapitalist toplum o kadar kötü örgütlenmiştir ki çeşitli üyeleri acı çeker: Tıpkı bir organında ağrı olduğunda tüm vücudunun ağrması ve hasta olman gibi.

Hasta olduğu için acı çeken örgütlenme de vardır, sağlıklı ve güçlü olduğu için neşeli olan örgütlenme de vardır. Bir kuruluş, organlarından veya üyelerinden herhangi birini ihmal ettiğinde veya bastırduğunda hasta veya kötüdür. Sağlıklı örgütlenmelerde tüm parçalar eşit derecede değerlidir ve hiçbirine karşı ayrımcılık yapılmaz. Zorlama üzerine kurulu, zorla-

yan ve baskılayan örgütlenmeler kötü ve sağlıksızdır. Gönüllü olarak oluşturulan, her üyenin özgür ve eşit olduğu özgürlükçü örgüt, sağlam bir yapıdır ve iyi çalışabilir. Böyle bir örgütlenme, eşit parçaların özgür birlikteliğinden oluşur. Anarşistlerin inandığı türden örgütlenmeler bunlardır.

Emeğin sağlıklı, etkin bir şekilde çalışabilen bir bedene sahip olması için işçilerin örgütlenmesi de böyle olmalıdır.

Bu, her şeyden önce, hiçbir örgüt veya sendika üyesinin ayrımcılığa uğramaması, baskı altında tutulmaması veya göz ardı edilemeyeceği anlamına gelir. Bunu yapmak, ağrıyan bir dişi görmezden gelmekle aynı şey olurdu: Tüm vücut hasta düşerdi.

Başka bir deyişle, işçi sendikası tüm üyelerinin eşit özgürlük ilkesi üzerine inşa edilmelidir.

Ancak her biri özgür ve bağımsız bir birim olduğunda, karşılıklı çıkarlar nedeniyle kendi seçimiyle diğerleriyle işbirliği yaptığında başarılı bir şekilde çalışabilir ve güçlenebilir.

Bu eşitlik herhangi bir işçinin kim olduğunun hiçbir önemi olmadığı anlamına gelir: Vasıflı olup olmaması; duvarcı, marangoz, mühendis veya gündelikçi olması; çok veya az kazanması önemli değildir. Hepsinin çıkarları aynıdır; hepsi birbirine aittir ve ancak bir arada durarak amaçlarına ulaşabilirler.

Bu; fabrikadaki, değirmendeki veya madendeki işçilerin tek bir vücut olarak örgütlenmesi gerektiği anlamına gelir çünkü bu onların hangi işlerde çalıştıkları, hangi zanaatları ya da meslekleri takip ettikleri değil çıkarlarının ne olduğu meselesidir. Çıkarlarıysa patrona ve sömürü sistemine karşı aynıdır.

Bir zanaat veya sektörün grevde olduğunu ve aynı endüstrinin diğer dallarının çalışmaya devam ettiği mevcut işçi örgütlenme biçiminin ne kadar aptalca ve verimsiz olduğunu kendin düşün. Örneğin New York'un tramvay işçileri işi bırakınca metro, taksi ve otobüs şoförlerinin iş başında kalması gülünç değil mi? Grevin temel amacı, işvereni emeğin taleplerine boyun eğmeye zorlayacak bir durumu yaratmaktır. Böyle bir durum ancak söz konusu sanayinin tam olarak bağlanmasıyla yaratılabilir, öyle ki kısmi bir grev kaçınılmaz yenilginin zararlı etkisi bir yana, emeğin zamanını ve enerjisini boşa harcamaktan başka bir şey değildir.

Katıldığın grevleri ve duyduğun diğer grevleri düşün. Sendikan, işvereni boyun eğmeye zorlamadığı sürece herhangi bir kavga kazanıldı mı? Bunu ne zaman yapabildi? Ancak patron, işçilerin iş demek olduğunu, işçilerin aralarında herhangi bir anlaşmazlık olmadığını, tereddüt ve oyalanma olmadığını, ne pahasına olursa olsun kazanmaya kararlı olduklarını öğrendiğinde kazanıldı. Bilhassa işveren kendini sen-

dikanın insafına kalmış hissettiğinde, işçilerin azimli duruşu karşısında fabrikasını veya madenini işletemediğinde, grev kırııcıları bulamadığında ve çıkarlarının zarar göreceğini gördüğünde kazanıldı. İşçilere karşı çıktığında onların taleplerini yerine getirmekten daha fazla acı çektiğinde kazanıldı.

O halde ancak kararlı olduğunda, sendikan güçlü olduğunda, iyi örgütlendiğinde, patronun fabrikasını sizin iradeniz dışında çalıştıramayacağı şekilde birleştiğinizde onun itaatini zorunlu kılabileceğin açıktır. Ancak patron genellikle büyük bir üretici veya çeşitli yerlerde değirmenleri, madenleri olan bir şirkettir.

Bir kömür şirketini düşünelim. Bir grev nedeniyle Pennsylvania'daki madenlerini işleyemezse Virginia veya Colorado'da madencilige devam ederek ve orada üretimi artırarak kayıplarını gidermeye çalışacaktır. Eğer sen Pennsylvania'da grevdeyken bu eyaletlerdeki madenciler çalışmaya devam ederse şirket hiçbir şey kaybetmez. Hatta senin grevin yüzünden arzın yetersiz olduğu gerekçesiyle kömür fiyatını yükseltmek için grevi memnuniyetle bile karşılayabilir. Bu şekilde şirket sadece grevini kırmakla kalmaz, aynı zamanda kamuoyunun size karşı olan bakışını da etkiler çünkü insanlar aptalca, yüksek kömür fiyatının maden sahibinin açgözlülüğünden kaynaklanmadığına, gerçekten de senin grevinin sonucu ol-

duğuna inanırlar. Grevi kaybederseniz, bir süre sonra sen ve her yerdeki işçiler kömür için daha fazla ödemek zorunda kalırsınız ve yalnızca kömür için değil yaşamın diğer tüm gereksinimleri için daha fazla ödeme yapmak zorunda kalırsınız. Çünkü kömürün fiyatıyla birlikte genel yaşam maliyeti yükselir.

Grevdeyken diğer madenlerin çalışmasına izin veren mevcut sendika politikasının ne kadar aptalca olduğunu düşün. Diğerleri işte kalıyor ve grevinize maddi destek veriyorlar ancak onların yardımlarının yalnızca grevinizi kırmaya yardımcı olduğunu görmüyor musunuz? Çünkü grev fonunuza katkıda bulunmak için çalışmaya devam etmek, sonuçta sizi hırpalamak zorundalar? Bundan daha anlamsız ve zararlı bir şey olabilir mi?

Bu, her endüstri ve her grev için geçerlidir. Çoğu grevin neden kaybedildiğini tahmin edebilir misin? Amerika'da olduğu gibi diğer ülkelerde de durum böyle. Önümde, İngiltere'de Emek İstatistikleri başlığı altında yeni yayınlanan Mavi Kitap var. Veriler, grevlerin işçi zaferlerine yol açmadığını kanıtlıyor. Son sekiz yılın rakamları ise şöyle:

Lehine Sonuçlar:

Yıl	İşçiler	Patronlar
1920	390	507
1921	152	315
1922	111	222
1923	187	183
1924	162	235
1925	154	189
1926	67	126
1927	61	118

O zaman grevlerin neredeyse %60'ı kaybedildi. Bu arada grevlerden kaynaklanan iş günü kaybını -yani ücretin olmadığı zamanı- da göz önünde bulundurun. 1912'de İngiliz emeği tarafından kaybedilen toplam işgünü sayısı 40.890.000'di; her biri 60 yıl ömürlü 2.000 insanın hayatına neredeyse eşittir. 1919'da kaybedilen iş günü sayısı 34.969.000 idi; 1920'de 26.568.000; 1921'de 85.872.000; 1926'da genel grev sonucunda 162.233.000 gün... Bu rakamlara işsizlik nedeniyle kaybedilen zaman ve ücretler dahil değildir.

Şu anda yapılan grevlerin işe yaramadığını, işçi sendikalarının endüstriyel anlaşmazlıklarda kazanan olmadığını görmek için çok fazla matematik bilgisi gerekmiyor.

Ancak bu, grevlerin hiçbir amaca hizmet etmediği anlamına gelmez. Aksine çok değerlidirler: İşçiye

dayanışmayı, kendi gibilerle omuz omuza durma ve ortak davada birlik içinde savaşmanın hayati ihtiyacını öğretirler. Grevler onu sınıf mücadelesinde eğitirler; ortak çaba, efendilere karşı direniş, dayanışma ve sorumluluk ruhunu geliştirirler. Bu anlamda başarısız bir grev bile tam bir kayıp değildir. Emekçiler onun aracılığıyla, proleter mücadelenin en derin anlamını somutlaştıran pratik bilgeliğin “birinin yarananmasının herkesin endişesi olduğunu” öğrenirler. Bu, yalnızca maddi iyileştirme için verilen günlük savaşla değil aynı şekilde işçiye ve onun varlığına ilişkin her şey, özellikle adalet ve özgürlüğün söz konusu olduğu meselelerle de ilgilidir.

Söz konusu dava kimin olursa olsun, insanların toplumsal adalet adına harekete geçtiğini görmek dünya üzerindeki en ilham verici şeylerden biridir. Çünkü gerçekten de en gerçek ve en derin anlamıyla hepimizin kaygısı budur. Emek ne kadar aydınlanır ve daha büyük çıkarlarının farkına varırsa sempati-leri o kadar geniş ve evrensel hale gelir, adalet ve özgürlüğü dünya çapında o kadar çok savunur. Sacco ve Vanzetti'nin Massachusetts'te yargılanarak öldürülmesini her ülkedeki işçilerin protesto etmesi bu anlayışın bir tezahürüydü. Bütün dürüst erkek ve kadınlar gibi, dünyanın her yerindeki insanlar içgüdüsel ve bilinçli olarak böyle bir suç işlendiğinde bunun kendileri ile ilgili olduğunu hissettiler. Ne yazık

ki bu protesto, benzerleri gibi sadece kısmi çözümlerle yetindi. Örgütlü emek, genel grev gibi bir eyleme başvurmuş olsaydı talepleri göz ardı edilmeyecek ve işçilerin en iyi iki dostu ve en onurluları gerici güçlere kurban edilmeyecekti.

Proletaryanın muazzam gücünün, birleşik ve kararlı olduğunda her zaman galip gelen gücün değerli bir gösterimi olacaktı. Bu, geçmişte Idaho Eyaleti kömür baronlarının Batı Madenciler Federasyonu yetkilileri olan Haywood, Moyer ve Pettibone örneğinde olduğu gibi kararlı çalışma tutumunun planlı yasal saldırıları engellediği birçok durumda kanıtlanmıştır. 1905 madenci grevi sırasında darağacına göndermek için komplo kurulmuştu. Yine 1917'de California'da Tom Mooney'nin idamını engelleyen şey emekçilerin dayanışmasıydı. Amerika'daki örgütlü emeğin Meksika'ya karşı sempatik tavrı da şimdiye kadar o ülkenin Amerikan petrol çıkarları adına Birleşik Devletler Hükümeti tarafından askeri işgaline engel olmuştur. Benzer şekilde, Avrupa'da işçilerin birleşik eylemi, yetkilileri defalarca siyasi tutsaklara af çıkarmaya zorladı. İngiltere Devleti, İngiliz emeğinin Rus Devrimi'ne duyduğu sempatiden o kadar korktu ki tarafsızmış gibi davranmak zorunda kaldı. Rusya'daki karşı-devrime açıkça yardım etmeye cesaret edemedi. Liman işçileri Beyaz Ordu için yiyecek ve mühimmat yüklemeyi reddettiğinde İngiliz

Hükümeti aldatmacaya başvurdu. Yiyecek ve mühimmatın Fransa'ya gönderileceği konusunda işçilere güvence verdi. 1920 ve 1921'de Rusya'da tarihi malzeme toplama çalışmalarım sırasında, gönderilerin Fransa'dan İngiliz Devleti'nin doğrudan emriyle karşı-devrimci generallere -Rusya'nın kuzeyinde, orada sözde Çaykovski-Miller Hükümeti'ni kurmuş olan generallere- derhal iletildiğini kanıtlayan resmi İngiliz belgelerine sahip oldum. Pek çok olaydan biri olan bu olay, uluslararası proletaryanın uyanan sınıf bilincine ve dayanışmasına karşı sahip olunan güçlü korkuyu gözler önüne seriyor.

İşçiler bu ruhta ne kadar güçlenirlerse kurtuluş mücadeleleri o kadar etkili olacaktır. Sınıf bilinci ve dayanışması, emeğin tam gücüne kavuşabilmesi için ulusal ve uluslararası boyutlara ulaşmalıdır. Nerede adaletsizlik varsa, nerede zulüm ve baskı varsa -Filipinler'in boyun eğdirilmesi, Nikaragua'nın işgali, Kongo'daki emekçilerin Belçikalı sömürücüler tarafından köleleştirilmesi; Mısır, Çin, Fas veya Hindistan'daki insanların üzerindeki baskı- tüm bu tür zilliklere karşı seslerini yükseltmek ve dünyanın her yerinde yağmalanmışların ve mahrum bırakılmışların ortak davasında dayanışmalarını göstermek her yerde işçilerin görevidir.

Emek yavaş yavaş bu toplumsal bilince doğru ilerliyor: Grevler ve diğer sempatik ifadeler bu ruhun

değerli bir tezahürüdür. Şu anda çok sayıda grev kaybediliyorsa bunun nedeni proletaryanın ulusal ve uluslararası çıkarlarının henüz tam olarak farkında olmaması, doğru ilkeler üzerinde örgütlenmemiş olması ve dünya çapında işbirliği ihtiyacını yeterince kavramamasıdır.

Eğer fabrikaları veya madenin greve gittiğinde tüm endüstrinin iş bırakmasını sağlayacak şekilde örgütlenmiş olsaydı, daha iyi koşullar için günlük mücadelelerin hızla farklı bir karakter kazanırdı; yavaş yavaş değil aynı anda, hepsi aynı anda. O zaman patronların insafına kalmış olurdu, tüm sektörde çark dönmeyişi ne yapabiliirdi ki? Bir ya da birkaç fabrikaya yetecek kadar grev kırıcı bulabilir ancak tüm bir endüstriye bunları tedarik edilemez ve bunu güvenli ya da uygun görmezdi. Ayrıca, modern endüstri iç içe geçtiği için, herhangi bir endüstride işin askıya alınması, çok sayıda diğer endüstriyi de hemen etkileyecektir. Durum tüm ülkeyi doğrudan ilgilendirecek, halk harekete geçirilecek ve çözüm talep edilecektir. (Şu anda, tek fabrika grev yaptığında kimsenin umurunda olmuyor ve sessiz kaldığın sürece aklıktan ölebilirsin.) Bu çözüm yine kendine, örgütünün gücüne bağlı olacaktır. Patronlar, gücünüzü bildiğinizi ve kararlı olduğunuzu gördüklerinde, yeterince çabuk pes edecekler veya bir uzlaşma arayacaklardır. Her gün milyonlar kaybedeceklerdir,

grevciler işleri ve makineleri sabote edeceklerdir ve patronlar sadece o zaman “anlaşmak” için çok hevesli olacaklardır. Bir fabrikanın ya da bölgenin grevinde genellikle bunu memnuniyetle karşılıyorlar çünkü tek başınıza hiçbir şansınızın olmadığını biliyorlar.

Bu nedenle, sendikanın hangi tarzda, hangi ilkeler üzerine kurulduğunu ve daha iyi koşullar için günlük mücadelede tek başına emeğin ve işbirliğinin ne kadar hayati olduğunu düşün. Güç birlik olmaktır ancak bu birlik mevcut değil ve endüstriler yerine zanaat hatlarında örgütlendiğin sürece imkansızdır.

Senin ve iş arkadaşlarının, sendikanın kuruluşunun şeklini hemen değiştirmekten daha önemli ve acil bir işiniz olamaz.

Ancak değiştirilmesi gereken yalnızca biçim değildir. Sendikanız amaçları ve hedefleri konusunda net olmalıdır. İşçi gerçekten ne istediğini, bunu nasıl ve hangi yöntemlerle yapmak istediğini ciddi bir şekilde düşünmelidir. Sendikanın ne olması gerektiğini, nasıl işlemediğini ve neyi başarmaya çalışması gerektiğini öğrenmelidir.

Şimdi, sendika neyi başaracak? Gerçek bir işçi sendikasının kolları ne olmalıdır?

Her şeyden önce, sendikanın amacı üyelerinin çıkarlarına hizmet etmektir. Bu onun asli görevidir. Bu konuda bir tartışma yok; her işçi bunu anlar. Bazıları bir emek kuruluşuna katılmayı reddediyor-

sa bunun nedeni, onun büyük değerini takdir edemeyecek kadar cahil olmalarıdır, bu durumda da aydınlanmaları gerekir. Ama genellikle sendikaya inanmadıkları için ya da hayal kırıklığına uğradıkları için üye olmayı reddediyorlar. Sendikadan uzak kalanların çoğu bunu yapıyor çünkü örgütlü emeğin gücü hakkında çok fazla gururlu oldukları halde çoğu zaman acı deneyimlerden, neredeyse her önemli mücadelede onun yenilgiye uğradığını biliyorlar. “Ah, sendika,” diyorlar kibirle, “hiçbir önemi yok.” Gerçekten, doğruyu konuşmak gerekirse bir dereceye kadar haklılar. Örgütlü sermayenin serbest piyasa politikası ilan ettiğini ve sendikaları yendiğini görüyorlar; işçi “liderlerinin” grevleri sattığını ve işçilere ihanet ettiğini görüyorlar; üyeleri, tabandakileri, sendika içindeki ve dışındaki siyasi entrikalarda işe yaramaz görüyorlar. Emin ol işçiler neden böyle olduğunu anlamıyorlar ama gerçekleri görüyorlar ve sendikaya karşı çıkıyorlar.

Bazıları bir zamanlar sendikaya üye oldukları için sendikayla herhangi bir ilgileri olmasını reddediyor ve bireysel üyenin, ortalama işçinin örgütün işlerinde ne kadar önemsiz bir rol oynadığını biliyorlar. Amerika Birleşik Devletleri’ndeki yerel liderler, bölge ve merkez organlar, ulusal ve uluslararası memurlar, Amerikan İşçi Federasyonu’nun şefleri bütün gösteriyi yönetiyor. “Oy vermekten başka yapı-

çak bir şeyiniz yok ve itiraz ederseniz sepetlenirsiniz.” diyorlar.

Maalesef haklılar. Sendikanın nasıl yönetildiğini biliyorsun. Üyelerin söyleyebileceği çok az şeyi var. Tüm gücü liderlere devrettiler ve bunlar patronlar haline geldi, tıpkı toplumun daha geniş yaşamında insanların, başlangıçta kendilerine hizmet etmesi amaçlananların -devlet ve görevlilerinin- emirlerine boyun eğdirilmesi gibi. Bunu yaptığımızda, devrettiğiniz yetki her defasında size ve kendi çıkarlarınıza karşı kullanılacaktır. Sonra da liderlerinizin “iktidarlarını kötüye kullandıklarından” şikayet ediyorsunuz. Hayır dostum, kötüye kullanmazlar; sadece onu kullanırlar çünkü kendisi en kötüsüdür. Kötüye kullanımı iktidarın kullanılması anlamına gelir.

Gerçekten sonuç elde etmek istiyorsan tüm bunların değiştirilmesi gerekir. Bu, toplumda siyasi gücün yöneticilerden alınıp tamamen ortadan kaldırılmasıyla gerçekleştirilebilir. Siyasi iktidarın otorite, baskı ve tiranlık anlamına geldiğini; ihtiyacımız olanın siyasi hükümet değil kolektif işlerimizin rasyonel yönetimi olduğunu önceden gösterdim.

Tıpkı bunun gibi, sendikanda işinin mantıklı bir şekilde yönetilmesine ihtiyacın var. Tüm zenginliklerin yaratıcısı ve dünyanın destekçisi olarak emeğin ne kadar muazzam bir güce sahip olduğunu biliyoruz. Düzgün bir şekilde örgütlenip birleşirlerse işçiler

durumu kontrol edebilirler. Ama işçinin gücü sendika toplantı salonunda değil dükkânda ve fabrikada, değirmende ve madendedir. Örgütlenmesi gereken yer orasıdır. Orada ne istediğini, ihtiyaçlarının neler olduğunu bilirsin, çabalarını ve iradeni oraya yoğunlaştırman gerekir. Her dükkan ve fabrikanın sıradan insanların -liderlerin değil- istek ve gereksinimleriyle, tezgahdaki ve ocaktaki üyelerin istek ve gereksinimleriyle ilgilenmek, iş arkadaşlarının talep ve şikayetleriyle ilgilenmek için özel bir komitesi olmalıdır. Yerinde ve sürekli olarak işçilerin yönlendirmesi ve denetimi altında olan böyle bir komite hiçbir iktidara sahip değildir: Sadece talimatları yerine getirir. Üyeleri, o anın ihtiyacına ve eldeki görev için gerekli olan yeteneğe göre, istedikleri zaman geri çağrılır ve diğerleri onların yerine seçilir. Söz konusu konulara karar veren ve kararlarını atölye komiteleri aracılığıyla uygulayan işçilerdir.

Emeğin ihtiyaç duyduğu örgütlenmenin karakteri ve biçimi budur. Yalnızca bu biçim onun gerçek amacını ve iradesini ifade edebilir, onun ihtiyaç duyduğu sözcüsü olabilir ve gerçek çıkarlarına hizmet edebilir.

Bu atölye ve fabrika komiteleri yerel, bölgesel ve ulusal olarak diğer fabrika ve madenlerdeki benzer organlarla birleştiğinde, emeğin insanca sesi ve onun etkin temsilcisi olacak yeni bir tür emek örgütlenme-

si oluşturacaktır. Birleşik işçilerin tüm ağırlığını ve enerjisini taşıyacak, kapsamı ve potansiyelleri açısından muazzam bir gücü temsil edecektir.

Proletaryanın günlük mücadelesinde böyle bir örgüt, muhafazakar sendikanın şu anda inşa edildiği şekliyle hayal bile edemediği zaferler elde edebilecektir. İnsanların saygısını ve güvenini kazanacak, örgütlenmemişleri kendine çekecek ve tüm işçilerin eşitliği, ortak çıkarları ve amaçları temelinde emek güçlerini birleştirecektir. Efendilerin karşısına işçi sınıfının tüm gücüyle, yeni bir bilinç ve güç anlayışı içinde çıkacaktır. Ancak o zaman emek birlik kazanır ve onun ifadesi olan sendika gerçek bir anlam kazanır.

Böyle bir sendika kısa zamanda işçinin salt savunucusu ve koruyucusu olmaktan öteye geçecektir. Birlik ve bunun sonucunda ortaya çıkan gücün, emek dayanışmasının anlamının hayati bir kavrayışını kazanacaktır. Fabrika ve dükkân, işçinin yaşamdaki uygun rolüne ilişkin anlayışını geliştirmek, kendine güvenini ve bağımsızlığını geliştirmek, ona karşılıklı yardımlaşmayı ve işbirliğini öğretmek, onu sorumluluğunun bilincine varmak için bir eğitim kampı işlevi görecektir. Kendi işlerine bakmayı ve onun refahını gözetmeyi liderlere veya politikacılara bırakmadan, kendine göre karar vermeyi ve hareket etmeyi öğrenecektir. Ne istediklerini ve hangi yön-

temlerin amaçlarına en iyi Şekilde hizmet edeceğini, kürsüdeki arkadaşlarıyla birlikte belirleyecek olan o olacak ve komitesi sadece talimatları yerine getirecektir. Dükkan ve fabrika iŐġinin okulu ve niversitesi olacaktır. Orada toplumdaki yerini, endüstrideki işlevini ve hayattaki amacını öğrenecek. Bir iŐġi ve bir insan olarak olgunlaŐacak ve emek anlamını bulacaktır. Bilecek ve bu sayede güçlü olacaktır.

Kısa bir süre önce bir ücretli köle, bir çalışan ve emeğinin desteklediği efendisinin iyi niyetine bağımlı olarak kalmanın kendisine yettiğini düşünen iŐġi, mevcut ekonomik ve toplumsal düzenlemelerin yanlış ve canice olduğunu anlayacak, onları değiştirmeye kararlı olacaktır. Atölye komitesi ve sendika yeni bir ekonomik sistemin, yeni bir toplumsal yaşamın hazırlık alanı olacaktır.

O halde, senin ve benim ve özünde emeğin çıkarlarını taşıyan her erkek ve kadının, bu amaçlar için çalıŐmamızın ne kadar gerekli olduğunu görüyorsun.

Ve tam burada, daha ndeki proleterlerin, radikallerin ve devrimcilerin bunu daha ciddi bir Şekilde düŐünmelerinin özellikle acil olduğunu vurgulamak istiyorum çünkü çoğu için, hatta bazı anarşistler için bile bu sadece manevi bir dilek, uzak bir istek ve bir umuttur. Bu yöndeki çabaların üstün önemini kavrayamazlar. Ama bu sadece bir rüya değil. Çok sayıda iŐġi bu anlayışı kavrıyor: IWW ve her ülke-

deki devrimci anarşist-sendikalistler kendilerini bu amaca adıyorlar. Günümüzün en acil ihtiyacı budur. Bizim çabaladığımız şeyi ancak işçilerin doğru örgütlenmesinin başarabileceğini ne kadar vurgulasak az kalır. İçinde emeğin ve geleceğin kurtuluşu yatıyor. Aşağıdan yukarıya, dükkandan ve fabrikadan başlayarak her yerdeki işçilerin ortak çıkarları temelinde -ticaret, ırk veya ülke ne olursa olsun- karşılıklı çaba ve birleşik irade yoluyla örgütlenme, emek sorununu tek başına çözebilir ve insanın gerçek kurtuluşuna hizmet eder.

“Endüstrileri devralan işçilerden bahsediyordunuz,” diye hatırlatıyor arkadaşın, “Bunu nasıl yapacaklar?”

Evet, örgütlenme ile ilgili bu açıklamayı yaptığında ben de bundan bahsediyordum. Ama meselenin tartışılmış olması iyi, çünkü incelediğimiz problemlerde bundan daha hayati herhangi bir şey yok.

Endüstrilerin devralınmasına geri dönersek; bu sadece onları devralmak değil onları emekle yönetmek demektir. İşçiler halihazırda endüstrilerin içindeler. Devralma, işçilerin oldukları yerde çalışan olarak değil yasal kolektif mülk sahibi olarak kalmalarına dayanır.

Bu noktayı kavra dostum. Toplumsal devrim sırasında kapitalist sınıfın mülksüzleştirilmesi -endüstrilerin devralınması- şimdi bir grevde kul-

landığın taktiklerin tam tersini gerektirir. Grevde işi bırakır ve patronun değirmen, fabrika ya da madenin tam mülkiyetinde olmasını sağlarsın. Elbette bu aptalca bir işlem, çünkü efendiye tüm avantajı veriyorsun: O senin yerine grev kırıcıları bulabilir ve sen dışarıda soğukta kalırsın.

Toplumsallaştırma ise tam tersidir. Sen içeride kalırken patronu kovarsın. Ancak diğerleri ile eşit şartlarda işçiler arasında bir işçi olursa orada kalabilir.

Herhangi bir yerin emek örgütleri, kendi yerel bölgelerindeki kamu hizmetlerinden, iletişim araçlarından, üretim ve dağıtımdan sorumlu olurlar. Yani telgrafçılar, telefon ve elektrik işçileri, demiryolu işçileri vb. atölyeyi, fabrikayı veya başka bir kurumu (devrimci atölye komiteleri aracılığıyla) ele geçirirler. Kapitalist ustabaşlar, gözetmenler ve yöneticiler de işime direnirler ve işbirliği yapmayı reddederlerse binadan çıkarılırlar. Katılmak isterlerse bundan böyle ne efendiler ne de sahipler olmadığını; fabrikanın, genel teşebbüste hepsi eşit ortaklar olan sanayiyle uğraşan işçilerin sendikasının sorumlu olduğu kamu malı haline geldiğini anlamaları sağlanır.

Büyük sanayi ve imalat şirketlerinin üst düzey yetkililerinin işbirliği yapmayı reddetmeleri beklenebilir. Böylece kendilerini yok ederler. Yerlerini önceden bu iş için hazırlanmış işçiler almalıdır. Bu yüzden endüstriyel hazırlığın büyük önemini vurgu-

ladım. Bu, kaçınılmaz olarak gelişecek ve toplumsal devrimin başarısının diğer faktörlerden çok buna bağlı olacağı bir durumda öncelikli bir gerekliliktir. Endüstriyel hazırlık en önemli noktadır, çünkü onsuz bir devrim çökmeye mahkumdur.

Mühendisler ve diğer teknik uzmanların, toplumsal devrim geldiğinde özellikle de bu arada kol ve kafa işçileri arasında daha yakın bir bağ ve daha iyi bir anlayış kurulmuşsa emekle el ele verme olasılıkları daha yüksektir.

Onlar reddetmesi ve işçilerin endüstriyel ve teknik olarak kendilerini hazırlamakta başarısız olması halinde, üretim zorlayıcı işbirliğine dayanır. Bu yöntem Rus Devrimi'nde denendi ve başarısız olduğu kanıtlandı.

Bolşeviklerin bu bağlamdaki ciddi hatası, entelijansiyanın bazı üyelerinin muhalefeti nedeniyle tüm sınıfa düşmanca davranmasıydı. Birkaç kişinin hatası yüzünden bütün bir toplumsal gruba zulmetmelerine neden olan, fanatik dogmanın doğasında bulunan hoşgörüsüzlük ruhuydu. Bu durum kendini profesyonel unsurlara, teknik uzmanlara, kooperatif örgütlerine ve genel olarak tüm kültürlü kişilere karşı toptan intikam politikasında gösterdi. İlk başta devrime dost olan, hatta bazıları onun lehine hevesli olan çoğunluk bu Bolşevik taktikleri tarafından yabancılaştırıldı ve işbirliği imkansız hale getirildi. Dik-

tatör tutumlarının bir sonucu olarak komünistler, ülkenin endüstriyel yaşamında sonunda tamamen savaş yöntemlerini uygulamaya koyana kadar artan baskı ve zorbalığa başvurdular. Kaçınılmaz olarak bu durum fabrikaların ve değirmenlerin askerileşmesine, zorunlu emeğe yol açtı ve başarısızlıkla sonuçlandı. Çünkü zorunlu emek doğası gereği kötü ve verimsizdir; dahası bu durma sürüklenenler tarafından uygulanan sabotajlar, iş yavaşlatmalar ve işin berbat edilmesi en baştan çalışmayı reddetmekten daha kötü sonuçlar doğurdu. Akıllı düşmanlar tarafından kullanılan ve uzun vadede fark edilemeyecek bu yöntemler, makinelere ve ürünlere çalışmamaktan çok daha fazla zarar verdi. Bu tür sabotajlara karşı alınan en sert önlemlere hatta idam cezasına rağmen devlet kötülüğün üstesinden gelmekten acizdi. Bir Bolşevik'in, bir siyasi komiserin, daha sorumlu pozisyonlardaki her teknisyenin üzerine yerleştirilmesi meselelere yardımcı olmadı. Sadece endüstriyel konulardan habersiz, yalnızca devrime dost ve yardım etmeye istekli olanların çalışmasına müdahale eden, göreve yabancı olmaları sebebiyle sabotajı hiçbir şekilde engellemeyen bir asalak memurlar ordusu yarattı. Zorla çalıştırma sistemi sonunda pratikte ekonomik karşı-devrim haline gelen bir duruma evrildi ve bu noktada diktatörlüğün hiçbir çabası durumu değiştiremezdi. Bolşeviklerin zorunlu çalışmadan uz-

manları ve teknisyenleri sanayilerdeki pozisyonlarına geri döndürmesine, onları yüksek ve özel ücretlerle ödüllendirerek kazanma politikasına dönmelerine neden olan buydu.

Rus Devrimi'nde bu kadar belirgin bir şekilde başarısız olan ve nitelikleri gereği, hem endüstriyel hem de ahlaki olarak her seferinde başarısız olmaya mahkum olan yöntemleri yeniden denemek aptalca ve canice olur.

Bu sorunun tek çözümü, işçilerin endüstriyi örgütleme ve yönetme sanatında önceden de önerilen hazırlığı yapması ve eğitiminin yanı sıra kafa ve kol emekçileri arasındaki daha yakın temastır. Hammaddeden üretim ve dağıtıma kadar birbirini takip eden süreçlere, endüstrilerinin çeşitli evrelerine işçileri alıştırmak amacıyla her fabrika, maden ve fabrikanın atölye komitesinden ayrı ve bağımsız özel işçi konseyleri olmalıdır. Bu sanayi konseyi kalıcı olmalıdır ancak üyeleri belirli bir fabrika veya fabrikanın hemen hemen tüm çalışanlarını alacak şekilde dönüşümlü olmalıdır. Örnekleme gerekirse: Belirli bir kuruluştaki sanayi konseyinin, sanayinin karmaşıklığına ve belirli bir fabrikanın büyüklüğüne göre, duruma göre beş veya yirmi beş üyeden oluştuğunu varsayalım. Konsey üyeleri, sektörlerini iyice tanıdıktan sonra, öğrendiklerini iş arkadaşlarının bilgisine sunmak için yayımlar

ve onların endüstriyel çalışmalara devam etmeleri için yeni konsey üyeleri seçilir. Bu şekilde tüm fabrika veya değirmen, ticaretinin organizasyonu ve yönetimi hakkında gerekli bilgileri ardışık olarak edinebilir ve gelişimine ayak uydurabilir. Bu konseyler, işçilerin endüstrilerinin tekniğine tüm aşamalarda aşına olacakları endüstri okulları olarak hizmet edecektir.

Aynı zamanda, daha büyük örgüt olan sendika, sermayeyi fiili yönetime daha fazla emek katılımına izin vermeye zorlamak için her türlü çabayı kullanmalıdır. Ancak bu, en iyi ihtimalle bile, işçilerin yalnızca küçük bir azınlığına fayda sağlayabilir. Öte yandan yukarıda önerilen plan atölyede, fabrikada ve değirmenlerde hemen hemen her işçiye endüstriyel eğitim olanağı sunuyor.

Elbette endüstri konseylerinin fiili uygulama yoluyla elde edemeyecekleri belirli iş türleri -örneğin mühendislik; inşaat, elektrik, mekanik- olduğu doğrudur. Ama sanayinin genel süreçleri hakkında öğrenecekleri şey, hazırlık olarak paha biçilmez değerde olacaktır. Geri kalanı için, işçi ve teknisyen arasındaki daha yakın dostluk ve işbirliği bağı en büyük gerekliliktir.

Bu nedenle endüstrilerin devralınması, toplumsal devrimin ilk büyük amacıdır. Bu, proletarya tarafından onun örgütlenmiş ve göreve hazır olan kısmı

tarafından gerçekleştirilecektir. Önemli sayıda işçi şimdiden bunun önemini kavramaya ve önlerindeki görevi anlamaya başlıyor. Fakat yapılması gerekeni anlamak yeterli değildir. Nasıl yapılacağını öğrenmek bir sonraki adımdır. Bu hazırlık çalışmasına bir an önce girmek örgütlü işçi sınıfının görevidir.

Bölüm 28: İlkeler ve Pratik

Toplumsal devrimin temel amacı insanlar için koşulların acilen iyileştirilmesidir. Devrimin başarısı temelde buna bağlıdır. Bu, ancak tüketim ve üretimi halkın gerçekten yararına olacak şekilde örgütleyerek başarılabilir. Toplumsal devrimin en büyük -asında tek- güvencesi burada yatmaktadır. Rusya'da karşı-devrimi dize getiren Kızıl Ordu değil ayaklanma sırasında ele geçirdikleri topraklara can veren köylülerdi. Toplumsal devrim eğer yaşamak ve büyümek istiyorsa kitlelere somut kazanım sağlamalıdır. Halkın geneli, çabalarından gerçek bir avantaj elde edeceğinden emin olmalı ya da en azından yakın gelecekte böyle bir avantaj umudunu beslemelidir. Devrim, varlığını ve savunmasını ordu ve savaş gibi mekanik araçlara dayandırıyor ise kaybetmeye mahkûmdur. Devrimin gerçek güvenliği organikidir. Onun güvenliği sanayi ve üretimdir.

Devrimin amacı daha fazla özgürlüğü güvence altına almak, halkın refahını arttırmaktır. Özellikle toplumsal devrimin amacı insanların kendi çabalarıyla ekonomik ve toplumsal refah koşullarını oluşturmalarını, daha yüksek ahlaki ve manevi seviyelere çıkmalarını sağlamaktır.

Başka bir deyişle, toplumsal devrim tarafından kurulacak olan şey özgürlüktür. Çünkü gerçek özgürlük ekonomik fırsatlara dayanır. Onsuz özgürlük tümüyle bir yalandır, sömürü ve baskı uğruna takılan bir maskedir. En derin anlamda özgürlük, ekonomik eşitliğin çocuğudur.

Dolayısıyla toplumsal devrimin temel amacı, eşit fırsat temelinde eşit özgürlük tesis etmektir. Hayatın devrimci bir şekilde yeniden örgütlenmesine ekonomik, politik ve toplumsal olarak herkesin eşitliğini sağlamak için derhal başlanmalıdır.

Bu yeniden örgütlenme her şeyden önce emeğin ülkenin ekonomik durumuna tam olarak aşına olmasına bağlı olacaktır: Arzın eksiksiz envanterine, hammadde kaynaklarının tam bilgisine ve emek güçlerinin verimli bir yönetim için düzgün örgütlenmesine.

Bu, iyi örgütlenmiş ve akıllı işçi birliklerinin -ayaklanmadan sonraki gün- devrim için hayati bir önem taşıdıkları anlamına gelir. Tüm üretim ve dağıtım sorunu -devrimin yaşamı- buna dayanmaktadır. Daha önce de belirtildiği gibi devrimin

amaçlarını gerçekleştirebilmesi için bu bilginin devrimden önce işçiler tarafından edinilmesi gerektiği açıktır.

Bu nedenle bir önceki bölümde ele alınan atölye ve fabrika komitesi çok önemlidir. Bunlar, devrimci yeniden yapılanmada belirleyici bir rol oynayacaklardır.

Çünkü yeni bir toplum aniden doğmaz, tıpkı bir çocuk gibidir. Yeni toplumsal yaşam, tıpkı anne karındaki yeni yaşamın yaptığı gibi, eski bir yaşamın bedeninde gelişir. İşleyebilen eksiksiz bir organizma haline gelene kadar onu geliştirmek için zaman ve belirli süreçler gereklidir. Bu aşamaya gelindiğinde doğum, bireyselde olduğu kadar toplumsal olarak da ızdırıp ve acı içinde gerçekleşir. Basmakalıp ama anlamlı bir deyim kullanırsak devrim, yeni toplumsal varlığın ebesidir. Bu, en gerçek anlamıyla doğrudur. Kapitalizm, yeni toplumun ebeveynidir; atölye ve fabrika komitesi, sınıf bilinçli emek ve devrimci amaçların birliği yeni yaşamın tohumudur. Bu işyeri komitesinde ve sendikada işçi, işlerini nasıl yöneteceğinin bilgisini edinmelidir: Bu süreçte toplumsal yaşamın uygun örgütlenme, birleşik emek ve dayanışma meselesi olduğu algısı gelişecektir. İnsanların patronluk taslaması ve yönetmesi değil işleri başaran şeyin özgür örgütlenme ve birlikte uyumlu çalışma olduğunu anlayacaktır; buğdayı büyüten ve

çarkları döndüren, üreten ve yaratan devlet ve yasalar değil uyum ve işbirliğidir. Deneyim, ona insanların değil şeylerin yönetimini öğretecektir. İşyeri komitesinin günlük yaşamında ve mücadelelerinde işçi, devrimi nasıl yürüteceğini öğrenmelidir.

Mahalle, bölge ve eyalet bazında örgütlenen ve ulusal düzeyde özerk olan mağaza ve fabrika komiteleri, devrimci üretimi sürdürmek için en uygun organlar olacaktır.

Ulusal düzeyde özerk olan yerel ve bölgesel işçi konseyleri, halkın kooperatifleri aracılığıyla dağıtımını yönetmek için en uygun örgütlenme biçimi olacaktır.

İşçiler tarafından görev başında seçilen bu komiteler, kendi dükkân ve fabrikaları ile aynı sektördeki diğer dükkân ve fabrikalar arası bağlar kuracaktır. Tüm bir endüstrinin ortak konseyi o endüstriyi diğer endüstrilerle ilişkilendirecek ve böylece tüm ülke çapında bir işçi konseyleri federasyonu oluşturulacaktır.

Kooperatif birlikler ülke ve şehir arasındaki değişim aracıdır. Yerelde örgütlenmiş bölgesel ve ulusal olarak özerk olan çiftçiler, kooperatifler aracılığıyla şehirlerin ihtiyaçlarını karşılayacak ve karşılığında şehir sanayilerinin ürünlerini alacaklardır.

Her devrime umut ve özlemle dolu büyük bir halk coşkusu eşlik eder. Devrimin sıçrama tahtası budur. Ansızın ve güçlü olan bu yüksek gelgit, inisiyatif ve

faaliyet için insan kaynakları yaratır. Eşitlik duygusu, insanın içindeki en iyiyi özgürleştirir ve onu bilinçli olarak yaratıcı kılar. Bunlar, toplumsal devrimin büyük motorları, hareket ettirici güçleridir. Onların özgür ve engelsiz varlığı, devrimin gelişimini ve derinleşmesini ifade eder. Onların bastırılması ise çürüme ve ölüm anlamına gelir. Devrim; ancak ve ancak insanlar onun doğrudan katılımcıları olduğunda, kendi hayatlarını kendileri tasarladığında, devrimi kendileri yaptığında ve insanlar bizzat devrim olduğunda büyür, güçlenir ve güvende olur. Ama faaliyetleri bir siyasi parti tarafından gasp edildiği veya özel bir örgütte merkezlendiği anda devrimci çaba, halkın pratikte dışlandığı nispeten küçük bir çevreyle sınırlı hale gelir. Bunun doğal sonucu olarak halkın coşkusu söner, ilgisi yavaş yavaş zayıflar. İnisyatifi ve yaratıcılığı zayıflar ve şimdi olduğu gibi devrimin diktatöre dönüşen bir kliğin tekeli haline gelmesine sebep olur.

Bu devrim için ölümcüldür. Böyle bir felaketin önlenmesi ancak devrimle ilgili tüm konulara her gün katılmaları yoluyla işçilerin sürekli aktif kalmalarında yatmaktadır. Bu ilgi ve faaliyetin kaynağı iş yerleri ve sendikadır.

Halkın ilgisi ve devrime bağlılığı, devrimin adaleti ve eşitliği temsil ettiği hissine de bağlıdır. Bu, devrimlerin neden insanları büyük kahramanlık ve

bağlılık eylemlerine teşvik etme gücüne sahip olduğunu açıklar. Daha önce de belirtildiği gibi, halk içgüdüsel olarak devrimde yanlışın ve haksızlığın düşmanını ve adaletin habercisini görür. Bu anlamda devrim, oldukça ahlaki bir unsur ve bir ilham kaynağıdır. Temelde insanları ateşleyebilecek ve onları manevi olarak yüksellere çıkarabilecek olan büyük ahlaki ilkelerdir.

Tüm halk ayaklanmaları bunun doğru olduğunu göstermiştir, özellikle de Rus Devrimi. Rus halkının Şubat ve Ekim günlerinde tüm engelleri bu kadar çarpıcı bir şekilde yenmesi, bu ruh sayesinde oldu. Hiçbir muhalefet, onların büyük ve asil bir davadan ilham alan bağlılıklarını yenemezdi. Ancak devrim yüksek ahlaki değerlerinden; adalet, eşitlik ve özgürlük unsurlarından yoksun kaldığında gerilemeye başladı. Onların kaybı devrimin sonuydu.

Manevi değerlerin toplumsal devrim için ne kadar önemli olduğunu ne kadar güçlü bir şekilde vurgularsak vurgulayalım, eksik kalır. Bu değerler ve devrimin aynı zamanda somut gelişim anlamına geldiği bilinci, yeni toplumun yaşamasında ve büyümesindeki dinamik etkilerdir. İki unsur arasında manevi değerler en başta gelir. Önceki devrimlerin tarihi insanların daha fazla özgürlük ve adalet uğruna maddi refahı feda etmeye istekli olduklarını ve bu uğurda acı çekmeye hazır olduklarını kanıtıyor. Dolayısıyla

Rusya'da ne soğuk ne de açlık köylüleri ve işçileri karşı-devrime yardım etmeye teşvik edemezdi. Büyük davanın çıkarlarına hizmet etmelerine rağmen karşılığında tamamen yoksunluk ve sefalet buldular. Devrimin bir siyasi parti tarafından tekelleştirildiğini, yeni kazanılan özgürlüklerin kısıtlandığını, bir diktatörlüğün kurulduğunu, adaletsizliğin ve eşitsizliğin yeniden egemen olduğunu gördüklerinde devrime kayıtsız hale geldiler. Bu düzmeceye katılmayı reddettiler, işbirliği yapmayı reddettiler, hatta karşı çıktılar.

Ahlaki değerleri unutmak, devrimin yüksek ahlâkî amaçlarına aykırı veya ters düşen uygulama ve yöntemlere girişmek karşı devrime ve felakete davetiye çıkarmaktır.

Bu nedenle toplumsal devrimin başarısının öncelikle özgürlük ve eşitliğe bağlı olduğu açıktır. Onlardan herhangi bir sapma sadece zararlı olabilir; gerçeği söylemek gerekirse bu sapma sonradan yıkıcı da olacaktır. Bu ilkeyi bütün devrim faaliyetlerinin özgürlük ve eşit haklar temelinde olması izler. Bu devasa şeyler için olduğu kadar küçük şeyler için de geçerlidir. Özgürlüğü sınırlamaya, eşitsizlik ve adaletsizlik yaratmaya yönelik herhangi bir eylem veya yöntem, yalnızca halkın devrime ve onun çıkarlarına aykırı tutumuyla sonuçlanabilir.

Devrimci dönemin tüm sorunları bu açıdan ele alınmalı ve çözümlenmelidir. Bu sorunlar arasında en önemlileri tüketim ve barınma, üretim ve değiş tokuştur.

Bölüm 29: Tüketim ve Değiş Tokuş

Önce tüketimin örgütlenmesini ele alalım çünkü insanların çalışıp üretebilmeleri için önce yemek yemeleri gerekir.

Arkadaşın soruyor: “Tüketimin örgütlenmesi ile neyi kastediyorsunuz?”

“Ölçeklendirerek dağıtmayı kastediyor sanırım.” diyorsun.

Evet. Elbette toplumsal devrim iyice örgütlendiğinde ve üretim normal bir şekilde işlediğinde herkeşe yetecek kadar yiyecek olacaktır. Ancak devrimin ilk aşamalarındaki yeniden yapılanma sürecinde kaynakları halka elimizden geldiğince eşit olarak dağıtmalıyız. Bu da ölçeklendirmeye olacaktır.

“Bolşevikler eşit ölçeklendirme sistemine sahip değildi.” diye araya giriyor arkadaşın; “Farklı insanlar için farklı erzak türleri vardı.”

Aynen böyle yaptılar ve bu, en büyük hatalarından biriydi. Halk bunun yanlışlığını anladı. Halkta iğrenmeye ve hoşnutsuzluğa neden oldu. Bolşevikler denizciler için bir menü, askerler için daha düşük kalite ve nicelikte başka bir menü, vasıflı işçi için başka bir menü ve vasıfsız için dördüncü bir menü, ortalama biri için başka ve son olarak burjuva için başka bir menü ayrımı yaptı. En iyi ürünler ise Bolşeviklere, parti üyelerine, komünist memurlara ve komiserlere özel olan yiyeceklerdi. Bir zamanlar on dört kadar farklı yiyecek menüsü hazırladılar. Kendi sağduyunu sana bu konuyla ilgili her şeyin yanlış olduğunu söyleyecektir. İnsanlara asker ya da denizci değil de işçi, tamirci ya da entelektüel oldukları için ayrımcılık yapmak adil miydi? Bu tür yöntemler adaletsiz ve zalimceydi: Anında maddi eşitsizlikler yarattılar. Konumun ve fırsatın kötüye kullanılmasına, vurgunculuğa, rüşvet ve dolandırıcılığa kapı açtılar. Aynı zamanda karşı-devrimi teşvik ettiler çünkü devrime kayıtsız ya da düşmanca olmayan insanlar ayrımcılık sebebiyle yaralanmışlardı ve bu nedenle karşı-devrimci etkilere karşı kolay bir hedef haline gelmişlerdi.

Bu ayrımcılık ve devamındaki diğer ayrımcılıklar, durumun ihtiyaçlar tarafından değil de yalnızca siyasi parti çıkarları tarafından dikte edildiğini gösterir. Devletin dizginlerini gasp eden ve halkın muhalefe-

tinden korkan Bolşevikler; denizcilerin, askerlerin ve işçilerin gözüne girerek koltuklarını sağlamlaştırma-ya çalıştılar. Ancak bu yollarla yalnızca öfke yaratmayı ve insanları kızdırmayı başardılar çünkü sistemin adaletsizliği aşikârdı. Dahası “kayırlan sınıf” olan proletarya bile askerlere daha iyi yemek verildiği için ayrımcılığa uğradığını hissetti. İşçi, asker kadar iyi değil miydi? İşçi ona cephane sağlamasaydı asker devrim için savaşılabir miydi? Asker de denizcinin daha fazla almasına karşı çıkmıştı. Denizci kadar değerli değil miydi? Herkes, partinin Bolşevik üyelerine bahşedilen özel yemek ve imtiyazları, özellikle de yüksek memurların ve komiserlerin -insanlar mahrumiyet içindeyken- yararlandığı konforu ve lüksleri kınadı.

Bu tür uygulamalara yönelik halk öfkesi, Kronstadt denizcileri tarafından çarpıcı bir şekilde ifade edildi. Mart 1921’de, son derece şiddetli ve açlıkla boğuşulan kışın ortasında denizciler halka açık bir toplantıda, ötelenmiş Kronstadt nüfusu için kendi fazladan yiyeceklerinden vazgeçmeye gönüllü olarak karar verdi. Bu gerçekten etik devrimci eylem, ayrımcılığa ve kayırmacılığa karşı genel duyguyu dile getirdi ve insanlarda var olan derin adalet duygusunu ortaya çıkardı.

Tüm deneyimler adil ve dengeli olan şeyin aynı zamanda uzun vadede en mantıklı ve pratik olan şey

olduğunu öğretir. Bu durum, birey için olduğu kadar kolektif yaşam için de aynı derecede geçerlidir. Ayrımcılık ve adaletsizlik devrim için özellikle yıkıcıdır çünkü devrimin ruhu eşitlik ve adalete duyulan açlıktan doğar.

Toplumsal devrimin, herkese yetecek kadar üretebileceği aşamaya ulaştığında, anarşist bir fikir olan “herkese ihtiyacına göre” ilkesini benimseyeceğinden daha önce de bahsetmiştim. Endüstriyel olarak daha gelişmiş ve verimli ülkelerde bu aşamaya -doğal olarak- geri kalmış ülkelere göre daha erken ulaşılacaktır. Ama ulaşılıncaya kadar tek adil yöntem olarak eşit paylaşım, kişi başına eşit dağıtım sistemi zorunludur. Tabii ki, Rus Devrimi’nde de olduğu gibi, hamilelik sırasında ve sonrasında kadınlara ve çocuklara ya da hastalara ve yaşlılara özel önem verilmesi gerektiğini söylemeye gerek yok.

“Şunu anlamak istiyorum.” diyorsun. “Eşit paylaşım var diyorsun. O zaman hiçbir şeyi satın alamayacak mısın?”

Hayır, alım satım olmayacak. Devrim, üretim ve dağıtım araçlarının özel mülkiyetini de onunla birlikte kapitalist işleyişi de ortadan kaldırır. Kişisel mülkiyet sadece kullandığın şeyler için vardır. Yani saatin sana aittir ama saat fabrikası halka aittir. Arazi, makine ve diğer tüm kamu hizmetleri ne satın alınabilecek ne de satılabilecektir; kolektif mülki-

yet olacaktır. Mülkiyet anlamında sadece fiili kullanım -sahiplik olarak değil kullanım hakkı olarak- kabul edilecektir. Örneğin kömür madencilerinin örgütü kömür madenlerinden sahip olarak değil işletme kuruluşu olarak sorumlu olacaktır. Benzer şekilde, demiryolu kardeşlikleri de demiryollarını işletecektir. Topluluğun çıkarları doğrultusunda ortaklaşa yönetilen kolektif mülkiyet, kâr amacıyla özel olarak yürütülen kişisel mülkiyetin yerini alacaktır.

“Ama hiçbir şey satın alamıyorsan, o zaman paranın ne anlamı var?” diye soruyorsun.

Hiçbir anlamı yok. Para işe yaramaz hale gelir. Onunla hiçbir şey alamazsın. Arz kaynakları, toprak, fabrikalar ve ürünler toplumun malı olduğunda, kolektifleştiğinde ne satın alabilir ne de satabilirsin. Para sadece bu tür işlemlerde kullanılan bir araç olduğu için bu koşullarda kullanışlılığını kaybeder.

“Ama nasıl değiş tokuş yapacaksın?”

Değiş tokuş ücretsiz olacak. Örneğin kömür madencileri, çıkardıkları kömürü halkın kullanımını için halka açık kömür tersanelerine teslim edecekler. Madenciler, sırayla topluluğun depolarından makine, alet ve ihtiyaç duydukları diğer malları alacaklar. Bu, ihtiyaç ve eldeki arz temelinde, para gibi bir araç olmaksızın ve kâr olmaksızın özgür değiş tokuş anlamına gelir.

“Peki madencilere verilecek makine ya da yiyecek yoksa?”

Eğer hiçbiri yoksa para da bu meselelere yardımcı olamaz. Madenciler para yığınlarını mı yiyecek? Bugün bu tür şeylerin nasıl yönetildiğini düşün. Para için kömür ticareti yaparsın ve yiyeceğini parayla alırsın. Bahsettiğimiz özgür topluluk, kömürü para aracı olmadan doğrudan yiyeceklerle değiştirecek.

“Ama neye dayanarak? Bugün bir doların aşağı yukarı ne kadar değerli olduğunu biliyorsunuz ama bir çuval un için ne kadar kömür vereceksiniz?”

Yani değer veya fiyat nasıl belirlenecek? Daha önceki bölümlerde gerçek bir değer ölçüsü olmadığını, fiyatın arz ve talebe bağlı olduğunu ve buna göre değiştiğini gördük. Kıtlık varsa kömürün fiyatı yükselir; arz talepten fazla ise ucuzlar. Kömür sahipleri daha büyük karlar elde etmek için üretimi yapay olarak sınırlarlar ve aynı yöntemler kapitalist sistem boyunca kullanılır. Kapitalizmin ortadan kaldırılmasıyla hiç kimse kömürün fiyatını yükseltmek veya arzını sınırlamakla ilgilenmeyecek. İhtiyacı karşılamak için gerekli olacak kadar kömür çıkarılacaktır. Aynı şekilde ülkenin ihtiyacı kadar gıda da yetiştirilecektir. Toplumun gereksinimleri ve üretimi sağlayacak olanlar arasında gerçekleşecek olan bu. Bu durum, insanların diğer tüm ihtiyaçları için olduğu gibi kömür ve gıda için de geçerlidir.

“Fakat yeterli miktarda ürün olmadığını varsayalım. O zaman ne yapacaksın?”

O zaman savaş ve kıtlık zamanlarında kapitalist toplumda bile yapımı yapacağız: İnsanlar karneye tabi tutulacaktır. Tabi ki şu farkla; özgür toplulukta paylaşırma eşitlik ilkelerine göre yönetilecektir.

“Fakat farz edelim ki çiftçi, para olmadıkça şehir ürünlerini sağlamayı reddediyor. O zaman ne olacak?”

Çiftçi de parayı -herkes gibi- ancak onunla ihtiyacı olan şeyleri satın alabiliyorsa ister. Paranın onun için faydasız olduğunu çabucak anlayacaktır. Rusya’da devrim sırasında bir köylünün size bir çuval para karşılığında bir kilo un satmasını sağlayamazdınız. Ama eski bir çift çizme karşılığında en iyi tahıldan bir fıçı vermeye can atıyorlardı. Çiftçinin istediği pulluklar, kürekler, tırmıklar, tarım makinaları ve giysilerdir. Para değil. Bu yüzden buğdayını, arpasını ve mısırını sana verecektir. Başka bir deyişle, şehir her birinin ihtiyaç duyduğu ürünleri ihtiyaç bazında çiftliklerle takas edecektir.

Bazıları tarafından yeniden yapılanma sırasında değiş tokuşun belirli bir standarda dayanması gerektiği öne sürülmüştür. Örneğin devrim zamanında sıklıkla yapıldığı gibi her topluluğun kendi parasını basması önerilmiştir ya da bir günlük çalışmanın değer birimi olarak kabul edilmesi gerektiği ve sözde

emek fişlerinin değişim aracı olarak hizmet etmesi gerektiği. Ancak bu önerilerin hiçbir pratik yardım sağlamaz. Devrimde topluluklar tarafından basılacak para hızla değer kaybeder çünkü böyle bir paranın arkasında hiçbir güvenli garanti olamaz, bu olmadan da paranın hiçbir değeri yoktur. Benzer şekilde emek fişleri bir değişim aracı olarak belirli ve ölçülebilir herhangi bir değeri temsil etmeyecektir. Örneğin bir madencinin bir saatlik çalışmasının değeri ne olurdu? Doktorla on beş dakikalık görüş alışverişi mi? Tüm çabalar değer olarak eşit görülse ve bir saatlik emek birim haline getirilse bile ev boyacısının çalışma saati veya cerrahın ameliyatı, buğday cinsinden adil bir şekilde ölçülebilir mi?

Sağduyu, bu sorunu insan eşitliği ve herkesin yaşam hakkı temelinde çözecektir.

Arkadaşın “Böyle bir sistem düzgün insanlar arasında işe yarayabilir.” diye itiraz ediyor; “Peki ya tembeller? Bolşevikler ‘çalışmayan yemek de yemez’ ilkesini koymakta haklı değiller miydi?”

Hayır dostum, yanıyorsun. İlk bakışta bu adil ve mantıklı bir fikirmiş gibi görünebilir. Ama gerçekte pratik değil. Yarattığı adaletsizlikler ve ayrımcılıklardan bahsetmiyorum bile.

“Nasıl yani?”

Pratik değildi çünkü çalışan veya çalışmayan insanları takip etmek için bir memur ordusu gerekiyor-

du. Suçlama, soruşturma ve resmi kararlar hakkında sonu gelmeyen tartışmalara yol açtı. Öyle ki insanları çalışmaya zorlama -onların kaçmalarından veya kötü iş yapmalarından korunma çabasıyla- kısa sürede çalışmayanların sayısını ikiye hatta üçe katladı. Sebebi ise zorunlu çalışma sistemiydi ve Bolşevikler çok geçmeden böylesi bir başarısızlığı var eden bu sistemden vazgeçmek zorunda kaldılar.

Dahası sistem diğer yönlerde daha da büyük kötülöklere neden oldu. Sistemin adaletsizliğı, bir kişinin kalbine veya zihnine girip hangi fiziksel veya zihinsel durumun geçici olarak çalışmasını imkânsız hale getirdiğine karar verememenizde yatmaktadır. Sahte bir ilke getirdiğinde ve bunu uygulamaya çalıştığında iş birliğini baskıcı ve yanlış olduğu gerekçesiyle reddedenlerin muhalefetinin ne kadar büyüyeceğini düşün.

Akılcı bir topluluk hâlihazırda insanları izlemek için işçi olmayan daha fazla insan yaratmak veya onları cezalandırmak için hapishaneler inşa etmek yerine o sırada çalışıyor olsa da olmasa da herkese aynı şekilde davranmayı daha pratik ve faydalı bulacaktır. Çünkü herhangi bir nedenle bir insana yemek vermeyi reddedersen onu hırsızlığa ve diğer suçlara sürüklersin. Böylece suçluları beslemek yerine bakımı eskisinden çok daha külfetli olan mahkemeler, avukatlar, yargıçlar, hapishaneler ve gardiyanlar

yaratırsın. Ayrıca onları hapse atsan bile beslemek zorunda kalırsın.

Devrimci topluluk, cezadan çok suçlularının toplumsal bilincini ve dayanışmasını uyandırmaya bağlı olacaktır. Üreten üyeleri tarafından belirlenen örneğe güvenecek ve bunu yapmakta haklı olacaktır. Çünkü çalışkan insanın tembele karşı doğal tavrı öyledir. Tembel insan toplumsal ortamı o kadar tatsız bulur ki tembellik içinde hor görülmektense çalışmayı ve hemcinslerinin saygısını ve iyi niyetini elde etmeyi tercih eder.

Görünüşte ani bir avantaj elde etmektense adil şeyi yapmanın daha önemli, sonuçta daha pratik ve kullanışlı olduğunu unutma. Yani adaleti yerine getirmek cezalandırmaktan daha önemlidir. Çünkü ceza hiçbir zaman adil değildir ve her iki taraf içinde -hem cezalandırılan hem de cezalandıran için- zararlıdır; ruhsal olarak fizikselden daha zararlıdır ve bundan daha büyük bir zarar yoktur. Çünkü seni sertleştirir ve yozlaştırır. Bu, bireysel yaşam için koşulsuz olarak doğrudur ve aynı şekilde kolektif toplumsal varoluş için de geçerlidir.

Toplumsal devrimde hayatın her aşamasının yanı sıra anlayış ve sempati de özgürlük, adalet ve eşitlik temelleri üzerine inşa edilmelidir. Sadece bu şekilde var olabilir. Bu, bölgenin veya şehrinin barınma,

yiyecek ve güvenlik sorunlarında da devrimin savunulmasında da geçerlidir.

Konut ve yerel güvenlik konusunda Rusya, Ekim Devrimi'nin ilk aylarında yol gösterdi. Kiracılar tarafından seçilen ev komiteleri ve bu tür komitelerin şehir federasyonları bu sorunları ele alıyordu. Belirli bir bölgenin tesislerinin istatistiklerini ve mahalle ihtiyacı olan başvuru sahiplerinin sayısını toplarlardı. Sonrasında eşit haklar temelinde kişisel veya ailevi ihtiyaçlara göre düzenlemeler yapılırdı.

Benzer şekilde ev ve bölge komiteleri şehrin tedarikinden sorumluydu. Dağıtım merkezlerindeki yemekler için bireysel başvuru, muazzam bir zaman ve enerji kaybıydı. Devrimin ilk yıllarında Rusya'da uygulanan ve çalışılan kurumlarda, dükkânlarda, fabrikalarda ve bürolarda erzak dağıtma sistemi de aynı derecede yanlışır. Aynı zamanda daha adil dağılımı garanti eden, adam kayırma ve görevin kötüye kullanımına kapıyı kapatan daha iyi ve verimli yol ise evler veya sokaklarda gıdanın karneyle dağıtılmasıdır. Yetkili ev veya sokak komitesi, yerel dağıtım merkezinde komite tarafından temsil edilen kiracı sayısına göre erzak, giysi vb. tedarik eder. Eşit dağıtım, eşitsizlik ve ayrıcalık sistemi nedeniyle Rusya'da muazzam oranlara ulaşan gıda vurgunculuğunu ortadan kaldırmanın da avantajına sahiptir. Parti üyeleri veya siyasi gücü olan kişiler arabalar dolusu unu ser-

bestçe şehirlere getirebilirlerken yaşlı bir köylü kadın tek bir somun ekmek sattığı için ağır şekilde cezalandırılıyordu. Vurgunculuğun gelişmesine ve Bolşeviklerin kötülükle başa çıkmak için özel alaylar oluşturmak zorunda kalmasına şaşmamalı. Hapishaneler suçlularla doluydu; idam cezasına başvurulmuştu; ancak devletin en sert önlemleri bile vurgunculuğu durdurmayı başaramadı çünkü vurgunculuk, ayrımcılık ve adam kayırma sisteminin doğrudan sonucuydu. Sadece eşitlik ve değiş tokuş özgürlüğü bu tür kötülükleri önleyebilir veya en azından minimuma indirebilir.

Sokağın ve mahallenin ihtiyaçlarının sokak ve mahalle gönüllü komiteleri tarafından karşılanması, en iyi sonuçları verir. Çünkü söz konusu mahallenin kiracıları olan bu tür organlar, ailelerinin ve arkadaşlarının sağlığı ve güvenliği ile kişisel olarak ilgilenirler. Bu sistem Rusya'da daha sonra kurulan düzenli polis gücünden çok daha iyi çalıştı. Çoğunlukla şehrin en kötü unsurlarından oluşan polis yozlaşmış, acımasız ve baskıcı olduğunu kanıtladı.

Maddi iyileşme umudu, daha önce de belirtildiği gibi, insanlığın gelişim hareketinde güçlü bir faktördür. Ancak bu teşvik tek başına yeni ve daha iyi bir dünya görüşü için ilham vermek, bu uğurda tehlike ve yoksunlukla yüzleşmelerine neden olmak için yeterli değildir. Bunun için sadece mideye değil da-

ha çok kalbe ve hayal gücüne hitap eden, iyiye ve güzele, hayatın manevi ve kültürel değerlerine yönelik uykudaki özlemimizi uyandıran bir ideale ihtiyaç vardır. Kısacası insanın doğasında var olan toplumsal içgüdüleri uyandıran, onun empatisini ve kardeşlik duygularını besleyen, özgürlük ve adalet sevgisini ateşleyen ve en alt düzeydekilere bile -felaketlerde sıklıkla tanık olduğumuz gibi- düşünce ve eylem asaletini aşıl原因 bir ideal. Nerede yaşanırsa yaşansın felaket olacak şeyleri -deprem, sel, tren kazası- düşünelim. Oradaki kahramanca fedakârlık, cesaret dolu ve sınırsız yardım eylemleri, insanın gerçek doğasını, onun derinden hissedilen kardeşliğini ve birliğini gösterir.

Bu durum tüm zamanlardaki, iklimlerdeki ve toplumsal katmanlardaki insanlık için geçerlidir. Amundsen'in hikâyesi bunun çarpıcı bir örneğidir. Onlarca yıllık zorlu ve tehlikeli çalışmanın ardından ünlü Norveçli kâşif, kalan yıllarını barışçıl edebi arayışlarda geçirmeye karar verir. Kararını onuruna verilen bir ziyafette duyurur ve neredeyse aynı anda Kuzey Kutbu'na yapılan Nobile seferinin felaketle karşılaştığı haberi gelir. Amundsen o anda sakin bir hayata dair tüm planlarından vazgeçer ve böyle bir girişimin tehlikesinin tamamen farkında olan kayıp havacıların yardımına uçmaya hazırlanır. İnsani sempati ve sıkıntı içinde olanlara yardım etme

dürtüsü, kişisel güvenlikle ilgili tüm düşüncelerin üstesinden gelir ve Amundsen, Nobile grubunu kurtarmak için hayatını feda eder.

Hepimizin derinliklerinde Amundsen'in ruhu yaşar. Kaç bilim insanı, hemcinslerine fayda sağlayacak bilgiyi aramak için hayatından vazgeçti, kaç doktor ve hemşire bulaşıcı hastalığa yakalanmış insanlara hizmet ederken öldü, kaç erkek ve kadın gönüllü olarak belirli sorunlarla karşı karşıya kaldı. Ülkelere ve hatta bazı yabancı toprakları kırıp geçiren bir salgını kontrol etme çabası içinde adı sanı duyulmamış kaç kişi -sıradan işçi, maden işçisi, denizci, demiryolu çalışanı- kendisini Amundsen ruhuyla ölüme verdi? Saymakla bitmez.

Bu, toplumsal devrimle birlikte yükselecek olan idealizmdir. İnsanın doğasıdır. Onsuz devrim olmaz, onsuz devrim yaşayamaz. O olmadan insan sonsuza dek bir köle olarak güçsüz kalmaya mahkûmdur.

Bu ruhu örneklemek, geliştirmek ve başkalarına aşlamak anarşistin, devrimcinin, sınıf bilinçli proletaryanın işidir. O, kötülüğün ve karanlığın güçlerini yenebilir; özgürlük ve adaletten oluşan yeni bir dünya kurabilir.

Bölüm 30: Üretim

“Peki ya üretim, nasıl yönetilmesi gerekiyor?” diye soruyorsun.

Devrimin toplumsal olması ve amaçlarına ulaşması için, devrimin faaliyetlerinin altında hangi ilkelerin yatması gerektiğini daha önceden gördük. Özgürlük ve gönüllü işbirliği ilkeleri, endüstrilerin yeniden örgütlenmesini de yönlendirmelidir.

Devrimin ilk etkisi üretimdeki azalmadır. Toplumsal devrimin başlangıç noktası olarak öngördüğüm genel grevin kendisi, sanayinin askıya alınmasına yol açacaktır. İşçiler aletlerini bırakır, sokaklarda gösteri yapar ve böylece üretimi geçici olarak durdururlar.

Ama hayat devam ediyor. İnsanların temel ihtiyaçları karşılanmalıdır. Bu aşamada devrim hali hazırda eldeki malzemelerle yaşayacaktır. Ancak bu malzemelerin tükenmesi felaket olur. Durum emeğin elindedir: Endüstrinin derhal yeniden başlatılması zorunludur. Örgütlü tarım ve sanayi proletaryası toprağa, fabrikalara, dükkânlara, madenlere ve

değirmenlere sahip olur. Artık en dinamik faaliyet günün örgütlenmesidir.

Açıkça anlaşılmalıdır ki o zamana kadar kıtlık içinde yaşayan halkın ihtiyaçlarını karşılamak için toplumsal devrim, kapitalizmdekinden daha yoğun üretim gerektirir. Bu daha büyük üretim, yalnızca kendilerini daha önceden yeni duruma hazırlamış olan işçiler tarafından gerçekleştirilebilir. Sanayi süreçlerine aşinalık, tedarik kaynakları hakkında bilgi ve başarılı olma kararlılığı bu görevi yerine getirecektir. Yaratıcı kanallar bulmak için devrimin yarattığı coşku, serbest bırakılan enerjiler ve onun teşvik ettiği yaratıcılığa bütünlüklü bir özgürlük ve alan verilmesidir. Devrim her zaman yüksek derecede sorumluluk uyandırır. Yeni özgürlük ve kardeşlik atmosferi, üretimi tüketimin gereksinimlerine yeterli hale getirmek için sıkı çalışmanın ve ciddi öz disiplinin gerekli olduğuna dair farkındalık yaratır.

Yeni durum endüstrinin mevcuttaki çok karmaşık sorunlarını da büyük ölçüde basitleştirecektir. Kapitalizmin rekabetçi karakteri, çelişkili mali ve ticari çıkarları nedeniyle günümüz koşullarının ortadan kaldırılmasıyla tamamen ortadan kaldırılacak birçok karmaşık ve kafa karıştırıcı konuyu içerdiğini de aklında bulundurmalısın. Maaş cetvelleri ve satış fiyatları ile ilgili sorular, mevcut pazarların gereksinimleri ve yeni pazar arayışları, büyük operasyonlar

için sermaye kıtlığı ve ödenecek ağır faizler; yeni yatırımlar, spekülasyon ve tekelin etkileri, kapitalisti endişelendiren ve endüstriyi bugün bu kadar zor ve hantal bir ağ haline getiren bir dizi sorun ortadan kalkacaktır. Şu anda bu sorunlar, çeşitli disiplinlerin ve yüksek eğitimli insanların plütokrat çarpışık amaçların karışık yumağını çözmeye devam etmesini, birçok uzmanın gerçekleri; kâr ve zarar olasılıklarını hesaplamasını, endüstriyel gemiyi ulusal ve uluslararası kapitalist rekabetin kaotik seyrini kuşatan tehlikeli kayalar arasındaki iki dünya arasında yönlendirmeye yardımcı olacak büyük gücünü gerektiriyor.

Bütün bunlar, endüstrinin toplumsallaşması ve rekabetçi sistemin sona ermesiyle otomatik olarak ortadan kaldırılacaktır ve böylece üretim sorunları büyük ölçüde hafifletilecektir. Kapitalist endüstrinin yumak haline gelmiş karmaşıklığı bu nedenle gelecek için herhangi bir korkuya yol açmamalıdır. “Modern” sanayiye yönetmek için emeğin yeterli olmadığından bahsedenler, yukarıda belirtilen faktörleri hesaba katmazlar. Endüstriyel labirent, toplumsal yeniden yapılanma gününde çok daha az ürkütücü olacaktır.

Belirtilen değişikliklerin bir sonucu olarak, yaşamın diğer tüm evrelerinin de çok basitleşeceğinden söz edilebilir: Günümüzün çeşitli alışkanlıkları, gele-

nekleri, zorunlu ve sağlıksız yaşam biçimleri doğal olarak işlevsiz hale gelecektir.

Ayrıca emeğin işini kolaylaştıracak olan şey, değişen ekonomik koşullarla özgürleşecek çok sayıda işçinin saflarına eklenmesidir.

Son istatistikler, 1920’de Amerika Birleşik Devletleri’nde 105 milyonu aşan toplam nüfus içinde her iki cinsiyetten toplam 41 milyonu aşkın kişinin kazançlı işlerde çalışıyor olduğunu göstermektedir. Bu 41 milyonun sadece 26 milyonu, ulaşım ve tarım da dahil olmak üzere endüstrilerde fiilen istihdam ediliyor; 15 milyonluk kısım ise çoğunlukla ticaretle uğraşan kişilerden, tüccarlardan, reklamcılardan ve mevcut sistemin diğer çeşitli araçlarından oluşuyor. Başka bir deyişle, Amerika Birleşik Devletleri’ndeki bir devrimle 15 milyon kişi yararlı işler için serbest kalacaklar. Diğer ülkelerde de nüfusla orantılı olarak benzer bir durum gerçekleşecektir.

Dolayısıyla toplumsal devrimin gerektirdiği daha büyük üretim, milyonlarca kişilik ek bir nüfusa sahip olacaktır. Bu milyonların, modern bilimsel örgütlenme ve üretim yöntemleriyle desteklenen sanayi ve tarıma sistematik olarak dahil edilmesi, arz sorunlarının çözülmesi için büyük bir gelişme olacaktır.

Kapitalist üretim kâr içindir. Bugün bir şeyleri satmak için onları üretmekten daha fazla emek kullanılıyor. Toplumsal devrim, endüstrileri halkın ihti-

yaçları temelinde yeniden düzenler. Temel ihtiyaçlar doğal olarak önce gelir. Yiyecek, giyecek, barınak; bunlar her insanın temel ihtiyaçlarıdır. Bu yöndeki ilk adım, mevcut erzak ve diğer emtia arzının tespit edilmesidir. Her şehirdeki ve topluluktaki işçi dernekleri, bu işi adil dağıtım amacıyla ele alırlar. Her sokak ve mahalledeki işçi komiteleri, şehir ve eyaletteki benzer komitelerle işbirliği yaparak üretici ve tüketici genel konseyleri aracılığıyla ülke çapında çabalarını birleştirerek görev üstlenirler.

Büyük olaylar ve çalkantılar, en aktif ve enerjik unsurları ön plana çıkarır. Toplumsal devrim, sınıf bilinçli emek saflarını sıklaştıracak. Her ne adla anılacaklarsa anılsınlar, bunlar -endüstriyel sendikalar, devrimci sendikalist kuruluşlar, kooperatif birlikleri, üretici ve tüketici birlikleri- emeğin en aydınlanmış ve gelişmiş kesimini, amaçlarının ve onlara nasıl ulaşılacağına bilincinde olan örgütlü işçileri temsil edecekler. Devrimin hareketli ruhu onlardır.

Sanayi makinelerinin yardımıyla ve tekelden kurtulmuş toprağın bilimsel yöntemlerle ekilmesiyle devrim, her şeyden önce toplumun temel ihtiyaçlarını sağlamalıdır. Çiftçilik ve bahçecilikte yoğun ekim ve modern yöntemler bizi doğal toprak kalitesinden ve iklimden bağımsız çalışabilir hale getirdi. İnsan -kimyanın kazanımları sayesinde- artık kendi toprağını ve iklimini önemli ölçüde

kendisi düzenlemektedir. Fransa örneğindeki gibi, kuzeyde egzotik meyveler yetiştirilebilir ve ılık güneye tedarik edilebilir. Bilim, insanın tüm zorlukların üstesinden gelmesini ve tüm engelleri aşmasını sağlayan bir sihirbazdır. Kâr sisteminin küllerinden kurtulmuş ve bugün üretici olmayan milyonlarca kişinin çalışmalarıyla zenginleştirilmiş gelecek, toplum için en büyük refahı barındırmaktadır. Bu gelecek, toplumsal devrimin nesnel noktası olmalıdır. Sloganı “herkes için ekmek ve refah” olmalıdır. Önce ekmek, sonra refah ve lüks. Lüks de dahil çünkü lüks, insanın derinden hissedilen bir ihtiyacıdır, hem ruhsal hem de fiziksel ihtiyacıdır.

Bu amaca yönelik yoğun bir şekilde uygulama, uzak bir tarihe ertelenecek bir şey değil devrimin doğrudan eylemle sürekli çabası olmalıdır. Devrim, her topluluğun kendini sürdürmesini, maddi olarak özerk olmasını sağlamaya çalışmalıdır. Hiçbir yer, desteği için dış yardıma güvenmek veya kolonileri sömürmek zorunda kalmamalıdır. Bu, kapitalizmin yoludur. Anarşizmin amacı ise tam tersine, yalnızca birey için değil her topluluk için maddi özerkliktir.

Bu, merkezileşme yerine kademeli yerelleşme anlamına gelir. Yerelleşme ve merkezsizleşme eğiliminin, günümüz sanayi sisteminin merkeziyetçi karakterine rağmen kapitalizmde bile kendini gösterdiğini görüyoruz. Ondokuzuncu yüzyılın son çeyreğinde Alman-

ya, daha sonra İtalya, Japonya ve şimdi Macaristan, Çekoslovakya gibi önceden tamamen yabancı imalatta bağımlı olan ülkeler, yavaş yavaş kendilerini endüstriyel olarak özgürleştiriyor, kendi doğal varlıklarını işletiyor; kendi sanayilerini, fabrikalarını ve değirmenlerini diğer topraklardan bağımsız olabilmek için inşa ediyor. Uluslararası finans ise bu gelişmeyi hoş karşılamıyor ve ilerlemesini geciktirmek için elinden geleni yapıyor çünkü Morganlar ve Rockefellerlar için Meksika, Çin, Hindistan, İrlanda veya Mısır gibi ülkeleri doğal varlıklarını sömürmek için endüstriyel olarak geri tutmak daha kârlıdır. Böylece hem onları sömürebilir hem de kendi topraklarındaki “aşırı üretim” için dış pazarları sağlama alabilirler. Büyük finansörlerin ve sanayi efendilerinin devletleri, bu yabancı doğal kaynakları ve pazarları, süngü zoruyla bile olsa güvence altına almalarına yardımcı olur. Bu sebeple Büyük Britanya, silah zoruyla -ve iyi bir kârla- Çin’i İngiliz afyonunun Çinlileri zehirlemesine izin vermeye zorlar; tekstil ürünlerinin büyük bir kısmını orada elden çıkarmak için her yolu kullanır. Tam da bu sebeple Mısır, Hindistan, İrlanda ve diğer bağımlı ülkelerin ve kolonilerin kendi endüstrilerini geliştirmelerine izin verilmemektedir.

Kıyasacası kapitalizm merkezileşmenin peşindedir. Ancak özgür bir toprağın yalnızca siyasi değil aynı

zamanda endüstriyel olarak yerleşmeye ve ekonomik özerkliğe ihtiyacı vardır.

Rusya, toplumsal devrim için özellikle ekonomik bağımsızlığın ne kadar zorunlu olduğunu çarpıcı bir şekilde göstermektedir. Ekim ayaklanmasını takip eden yıllar boyunca Bolşevik Hükümeti, “tanınma” için çabasını burjuva hükümetlerin gözüne girmeye ve yabancı kapitalistleri Rusya’nın kaynaklarını sömürmeye davet etmeye yoğunlaştırdı. Ancak diktatörlüğün güvensiz koşulları altında büyük yatırımlar yapmaktan korkan sermaye, herhangi bir şekilde coşkulu bir yanıt veremedi. Bu arada Rusya ekonomik çöküşe yaklaşıyordu. Durum, sonunda Bolşevikleri ülkenin kendi çabalarına bağlı olması gerektiğini anlamaya zorladı. Rusya kendine yardım etmenin yollarını aramaya başladı ve böylece kendi yeteneklerine daha fazla güven duydu, kendine güvenmeyi ve inisiyatif kullanmayı öğrendi ve kendi endüstrilerini geliştirmeye başladı; yavaş ve sancılı bir süreçti ancak nihayetinde Rusya’yı ekonomik olarak kendi kendine yeten ve bağımsız kılacak sağlıklı bir uğraştı.

Herhangi bir ülkedeki toplumsal devrim, daha ilkinden itibaren kendi kendine yetmek konusunda kararlı olmalıdır. Kendine yardım etmelidir. Bu kendi kendine yardım ilkesi, diğer topraklarla dayanışma eksikliği olarak anlaşılmalıdır. Aksine, birey-

ler arasında olduğu gibi ülkeler arasında da karşılıklı yardımlaşma ve işbirliği, ancak eşitlik temelinde, eşitler arasında var olabilir. Bağımlılık ise bunun tam tersidir.

Toplumsal devrim aynı anda birkaç ülkede -örneğin Fransa ve Almanya'da- gerçekleşseydi, ortak çaba doğal olarak gelişirdi ve devrimci yeniden örgütlenmenin işini çok daha kolay hale getirirdi.

Neyse ki işçiler davalarının uluslararası olduğunu anlamayı öğreniyorlar: Emeğin örgütlenmesi artık ulusal sınırların ötesinde gelişiyor. Avrupa proletaryasının tamamının, toplumsal devrimin başlangıcı olacak bir genel grevde bir araya gelebileceği zamanın çok uzak olmadığını ummak gerekir. Bu, kesinlikle ciddiyle çaba gösterilmesi gereken bir sonuçtur. Ama aynı zamanda devrimin bir ülkede diğerinden daha erken patlak vermesi olasılığı da göz ardı edilmemelidir -diyelim ki Fransa'da Almanya'dan daha önce- ve böyle bir durumda dışarıdan olası bir yardım için değil tüm enerjisini hemen kendine yardım etmek için harcamak, halkının en temel ihtiyaçlarını kendi çabalarıyla karşılamak için Fransa'nın acele etmesi zorunlu hale gelecektir.

Devrimdeki her ülke tarımsal bağımsızlığı elde etmeye çalışmalıdır. Bu politik ve endüstriyel "kendi kendine yardımdan" daha önemsiz değildir. Kapitalizmde bile bu süreç bir yere kadar devam etmekte-

dir. Toplumsal devrimin ana hedeflerinden biri olmasıdır. Modern yöntemler bunu mümkün kılıyor. Örneğin daha önce İsviçre'nin tekelinde olan saat üretimi artık her ülkede yapılmaktadır. Önceleri Fransa ile sınırlı olan ipek üretimi, günümüzde çeşitli ülkelerin büyük endüstrileri arasında yer almaktadır. İtalya, kömür veya demir kaynakları olmadan çelik kaplı gemiler inşa ediyor. İsviçre, onlardan daha zengin olmamasına rağmen bunları inşa edebiliyor.

Yerelleşme, toplumu merkezîyetçi ilkenin birçok kötülüğünden kurtaracaktır. Politik olarak yerelleşme ve merkezsizleşme özgürlük anlamına gelir. Endüstriyel olarak maddi bağımsızlık; sosyal olarak küçük topluluklar için güvenlik ve esenlik anlamına gelir; bireysel olarak ise kardeşlik ve özgürlükle sonuçlanır.

Toplumsal devrim için yabancı topraklardan özerklik kadar önemli olan, ülkenin kendi içindeki yerelleşmedir. İç yerelleşme, daha geniş bölgelerin hatta her topluluğun mümkün olduğu kadar kendi kendine yetebilmesi anlamına gelir. Peter Kropotkin, son derece aydınlatıcı ve düşündürücü eseri Tarlalar, Fabrikalar ve Atölyeler'de, artık neredeyse tamamen ticari olan Paris gibi bir şehrin bile, nüfusunu beslemek için kendi çevresinde yeterli gıdayı nasıl yetiştirebileceğini ikna edici bir şekilde göstermiştir. Modern tarım makinelerini ve yoğun

ekimi kullanarak Londra ve New York, kendi yakın çevrelerinde yetiştirilen ürünlerle geçinebilirler. Her iklimde ve her toprakta, topraktan istediğimizi elde etme imkânlarımızın son zamanlarda fazla hızlı geliştiği bir gerçektir. Birkaç dönümlük bir arazinin verim sınırının ne olduğunu henüz kestiremiyoruz. Bu sınır, konuyu daha iyi incelediğimiz oranda ortadan kalkar ve her yıl gözümüzün önünden ufka doğru giderek daha da uzaklaşır.

Herhangi bir yerde toplumsal devrim başladığında, dış ticaret durur. Hammadde ve bitmiş ürün ithalatı askıya alınır. Ülke, Rusya'da olduğu gibi, burjuva hükümetlerin ambargosuyla bile karşı karşıya kalabilir. Sonuç olarak devrim kendi kendine yetmeye ve kendi ihtiyaçlarını karşılamaya mecbur hale gelir. Aynı toprakların çeşitli bölgeleri bile böyle bir durumla karşı karşıya kalabilir. İhtiyaç duyduklarını, kendi alanlarında kendi çabalarıyla üretmek zorunda kalacaklardır. Sadece yerleşme ve merkezleşme bu sorunu çözebilir. Devrim, faaliyetlerini kendi kendini besleyebilecek şekilde yeniden düzenlemek zorunda kalacaktır. Küçük ölçekte üretime, ev sanayisine, yoğun tarım ve bahçeciliğe geri dönmek zorunda kalacaktır. Devrimin özgürleştirdiği insanın inisiyatifi ve zorunlulukla keskinleşen zekası durumu yönetebilecektir.

Bu nedenle, çeşitli Avrupa ülkelerinde bugün bile büyük ölçüde uygulanmakta olan küçük ölçekli sanayileri bastırmanın veya bunlara müdahale etmenin devrimin çıkarları için felaket olacağı açıkça anlaşılmalıdır. Kıta Avrupası'nın köylüleri tarafından kış aylarında boş vakitlerinde günlük kullanım için çok sayıda eşya üretilir. Bu ev imalatları muazzam rakamlara ulaşıyor ve büyük bir ihtiyacı karşılıyor. Rusya'nın çılgın Bolşevik merkezileşme tutkusuyla aptalca yaptığı gibi, onları yok etmek devrime verilebilecek en büyük zarardır. Devrimdeki bir ülke yabancı hükümetler tarafından saldırıya uğradığında, ambargo uygulandığında ve ithalattan mahrum bırakıldığında, büyük ölçekli sanayileri çökmekle tehdit edildiğinde veya demiryolları fiilen çöktüğünde, o zaman ekonomiyi hayatta tutacak damar, devrimi besleyebilecek ve kurtarabilecek olan hayati önem taşıyan küçük ev sanayileridir.

Ayrıca, bu tür ev sanayileri yalnızca güçlü bir ekonomik faktör değildir; aynı zamanda büyük bir toplumsal değere de sahiptir. Çiftlik ve şehir arasındaki dostane ilişkiyi geliştirmeye hizmet ederek ikisini daha yakın ve daha dayanışmacı bir ilişkiye sokarlar. Aslında ev sanayisinin kendisi; en eski zamanlardan beri köy toplantılarında, ortak çabalarda, halk danslarında ve şarkılarda kendini gösteren toplumsal ruhun en sağlıklı ifadesidir. Çeşitli yönleriyle bu nor-

mal ve sağlıklı eğilim, toplumun daha fazla refahı için devrim tarafından teşvik edilmeli ve desteklenmelidir.

Devrimde endüstriyel yerleşmenin rolü ne yazık ki çok az takdir edilmektedir. Emek saflarında bile önemini görmezden gelmek veya en aza indirgemek gibi tehlikeli bir eğilim vardır. Çoğu insan hala merkezileşmenin “daha verimli ve ekonomik” olduğu şeklindeki Marksist dogmanın esaretindedir. “Ekonominin” işçinin uzvu ve hayatı pahasına elde edildiğine, “verimlilik”in onu sadece bir sanayi çarkına indirgediğine, ruhunu körelttiğine ve bedenini öldürdüğüne gözlerini kapatırlar. Ayrıca bir merkezileşme sisteminde, sanayi idaresi sürekli olarak daha az kişinin elinde birleşir ve güçlü bir sanayi derebeyleri bürokrasisi üretir. Devrimin böyle bir sonucu amaçlaması gerçekten de en büyük ironi olurdu. Bu, yeni bir üst sınıfın yaratılması anlamına gelir.

Devrim, emeğin kurtuluşunu ancak kademeli yerleşmeyle, bireysel işçiyi sanayi süreçlerinde daha bilinçli ve belirleyici bir faktör haline getirecek, onu tüm endüstriyel ve toplumsal faaliyetlerin çıkış noktası haline getirerek gerçekleştirebilir. Toplumsal devrimin derin önemi, insanın insan üzerindeki egemenliğinin ortadan kaldırılmasında ve onun yerine “şeylerin yönetimini” koymasında

yatar. Endüstriyel ve toplumsal özgürlük ancak bu şekilde elde edilebilir.

“İşe yarayacağından emin misin?” diye soruyorsun.

Şundan eminim: Bu işe yaramazsa, başka hiçbir şey işe yaramaz. Ana hatlarıyla belirttiğim plan özgür bir komünizmdir; gönüllü işbirliği ve eşit paylaşım yaşamıdır. Bırakalım özgürlüğü, ekonomik eşitliği sağlamanın bile başka bir yolu yoktur. Başka herhangi bir sistem kapitalizme geri dönmek zorundadır.

Elbette toplumsal devrim sırasında çeşitli ekonomik deneylerin yapılması muhtemeldir. Toprağın bir bölümünde sınırlı bir kapitalizm veya başka bir bölümünde kolektivizm denenebilir. Ancak kolektivizm, ücret sisteminin yalnızca bir başka biçimidir ve hızla günümüzün kapitalizmi olma eğiliminde olacaktır. Çünkü kolektivizm, üretim araçlarının özel mülkiyetini ortadan kaldırmakla başlar ve yapılan işe göre ücretlendirme sistemine geri dönerek hemen tersine döner; bu da eşitsizliğin yeniden ortaya çıkması anlamına gelir.

İnsan yaparak öğrenir. Farklı ülkelerdeki ve bölgelerdeki toplumsal devrim muhtemelen çeşitli yöntemleri deneyecek ve pratik deneyimle en iyi yolu öğrenecektir. Devrim en iyi yolu bulmak için hem fırsat hem de gerekçedir. Şu ya da bu ülkenin ne

yapacağı, hangi yolu izleyeceği konusunda kehanette bulunmaya çalışmıyorum. Söylediklerimi geleceğe dikte edeceğimi, geleceğin davranış biçimlerini tayin edeceğimi de düşünmüyorum. Amacım, devrimi canlandırması gereken ilkeleri, toplumun özgürlük ve eşitlik temelinde yeniden inşası amacını gerçekleştirmek için izlemesi gereken genel eylem çizgilerini ana hatlarıyla önermekten ibaret.

Biliyoruz ki önceki devrimler çoğunlukla amaçlarında başarısız oldular. Diktatörlüğe ve despotizme dönüştüler. Böylece eski baskı ve sömürü kurumlarını yeniden kurdular. Geçmişten ve yakın tarihten biliyoruz. Bu nedenle, eski yolun işe yaramayacağı sonucunu çıkarıyoruz. Yaklaşan toplumsal devrimde yeni bir yol haykırılmalıdır. Bu yeni yol nedir? İnsanlığın şimdiye kadar bildiği tek yol. Özgürlük ve eşitliğin yolu. Özgür komünizmin, anarşizmin yoludur.

Bölüm 31: Devrimin Savunulması

“Sisteminizin denendiğini düşünelim, devrimi savunmak için herhangi bir araç olacak mı?” diye soruyorsun.

Kesinlikle.

“Silahlı güçle bile mi?”

Evet, eğer gerekirse.

“Ancak silahlı güç, örgütlü şiddettir. Anarşizmin buna karşı olduğunu söylememiş miydin?”

Anarşizm, ister güç, ister şiddet, ister başka herhangi bir yolla, özgürlüğe herhangi bir müdahaleye karşıdır. Her türlü işgale ve zorlamaya karşıdır. Ama biri sana saldırırsa sana şiddet uygulayan odur. Kendini savunma hakkın vardır. Bunun da ötesinde, bir anarşist olarak özgürlüğünü korumak, baskı ve zorlamaya direnmek senin görevindir. Aksi halde kölesindir, özgür değildir. Başka bir deyişle, toplumsal devrim kimseye saldırmayacak ancak kendisini herhangi bir çevrenin istilasına karşı savunacaktır.

Ayrıca toplumsal devrimi anarşi ile karıştırmamalıdır. Devrim, bazı aşamalarında şiddetli bir ayaklanmadır; anarşi ise özgürlük ve barışın toplumsal bir koşuludur. Devrim, anarşiyi getirmenin aracıdır ancak anarşinin kendisi değildir. Anarşinin yolunu açmak, özgür bir yaşamı mümkün kılacak koşulları oluşturmaktır.

Ama amacına ulaşması için devrim, anarşist ruh ve fikirlerle doldurulmalı ve onun tarafından yönlendirilmelidir. Hedefler araçları şekillendirir, tıpkı kullandığın aracın başarmak istediğin işi yapmaya uygun olması gerektiği gibi. Yani, toplumsal devrimin amacı anarşizm ise yöntemi de anarşist olmalıdır.

Devrimci savunma bu ruhla uyumlu olmalıdır. Öz savunma tüm zorlama, zulüm veya intikam eylemlerini dışlar. Sadece saldırıyı püskürtmek ve düşmanı seni istila etme fırsatından mahrum bırakmakla ilgilidir.

“Yabancı istilasını nasıl püskürtürdünüz?”

Devrimin gücüyle. Bu güç nelerden oluşur? Her şeyden önce halkın desteği, sanayi ve tarım işçilerinin bağlılığıyla. Devrimi kendilerinin yaptığını, hayatlarının efendisi olduklarını, özgürlüğü kazandıklarını ve refahlarını artırdıklarını hissediyorlarsa o zaman devrimin en büyük gücü bu duygudur. Halk bugün kral, kapitalist veya başkan için savaşıyor çünkü onların uğruna savaşmaya değer olduğuna

inaniyor. Bırak devrime inansınlar ve onu ölümüne savunsunlar.

Petrograd'ın yarı aç işçi erkekleri, kadınları ve hat-ta çocukları şehirlerini General Yudenic'in Beyaz ordusuna karşı neredeyse çıplak elle savundu, onlar da bu insanlar gibi devrim için yürekten ve candan sa-vaşacaklar. Bu inancı ortadan kaldırıp onların üzer-lerinde bir otorite kurarak –ister siyasi parti ister as-keri teşkilat olsun- halkı yerinden edersen, devrime ölümcül bir darbe vurursun. Onun ana güç kaynağı-nı yok edersin: Halkı. Onu savunmasız bırakırsın.

Silahlı işçiler ve köylüler, devrimin tek etkili savunmasıdır. Birlikleri ve sendikaları aracılığıyla karşı-devrimci saldırılara karşı her zaman tetikte olmalıdırlar. Fabrikada ve değirmende, madende ve tarlada işçi devrimin savunucusudur. İhtiyaca göre kürsü ve saban başında veya muharabe alanındadır. Ama taburunda olduğu gibi fabrikasında da devri-min ruhudur ve devrimin kaderini belirleyen onun iradesidir. Sanayide atölye komiteleri, kırsalalarda asker komiteleridir. Bunlar her türlü devrimci gücün ve faaliyetin kaynağıdır.

Rus Devrimi'ni en kritik başlangıç aşamalarında başarıyla savunan, emekçilerden oluşan *gönüllü* Kızıl Muhafızlar'dı. Beyaz Orduları yenen yine gönüllü köylü alayları oldu. Daha sonra örgütlenen düzenli Kızıl Ordu, gönüllü işçi ve köylü birlikleri

olmadan güçsüzdü. Sibirya, bu tür gönüllü köylüler tarafından Kolçak'tan ve ordularından kurtarıldı. Ukrayna'da, yerli gericilerin boyunduruğunu halka dayatmaya gelen yabancı orduları kovanlar da -devrimci generaller ve özellikle Denikin Moskova'nın kapılarındayken- *povstantsi* olarak bilinen işçi ve köylü müfrezeleriydi. Güney Rusya'yı Almanya, Fransa, İtalya ve Yunanistan'ın işgalci ordularından kurtaran ve ardından General Wrangel'in Beyaz kuvvetlerini bozguna uğratanlar devrimci *povstantsiler*di.

Devrimin askeri savunması üstün bir komuta, faaliyetlerin koordinasyonu, disiplin ve emirlere itaat gerektirebilir. Ancak bunlar, işçilerin ve köylülerin bağlılığından kaynaklanmalı ve kendi yerel, bölgesel ve federal örgütleri aracılığıyla gönüllü işbirliğine dayanmalıdır. Toplumsal devrimin diğer tüm sorunlarında olduğu gibi, dış saldırılara karşı savunma konusunda da halkın aktif çıkarları, özerklikleri ve kendi geleceklerinin kontrolünü ellerine almaları başarının garantisidir.

Şunu iyi anla ki devrimin gerçekten etkili tek savunması, halkın tutumunda yatmaktadır. Halkın hoşnutsuzluğu, devrimin en büyük düşmanı ve en büyük tehlikesidir. Toplumsal devrimin gücünün mekanik değil organik olduğunu her zaman aklımızda tutmalıyız. Gücü mekanik askeri önlemlerde

değil sanayi ve yaşamı yeniden inşa etme, özgürlük ve adaleti tesis etme yeteneğinde yatmaktadır. Bırak halk, asıl tehlikede olanın kendi davası olduğunu hissetsin. Ancak o zaman içlerinden sağ kalan sonuncu kişi bile onun uğrunda bir aslan gibi savaşıacaktır.

Aynısı dış savunma için olduğu kadar iç savunma için de geçerlidir. Halkı devrime karşı kızdırtmak için baskı ve adaletsizliği kullanamazsa herhangi bir Beyaz generalin veya karşı-devrimcinin ne şansı olabilir? Karşı-devrim sadece halkın hoşnutsuzluğundan beslenebilir. İnsanlar, devrimin ve tüm etkinliklerinin kendi ellerinde olduğunun, işleri kendilerinin yönettiğinin ve gerekli gördüğünde yöntemlerini değiştirmekte özgür olduklarının bilincinde olduğunda karşı devrim destek bulamaz ve zararsızdır.

“Ama karşı-devrimcilerin insanları kızdırtmalarına izin verir miydiniz?”

Hem de her şekilde. İstedikleri gibi konuşsunlar. Onları dizginlemek sadece zulme uğrayan bir sınıf yaratmaya hizmet eder, böylece halkın onlara ve davalarına sempatisini kazandıracaktır. Konuşmayı ve basını bastırmak yalnızca özgürlüğe karşı teorik bir suç değildir. Devrimin temellerine doğrudan bir darbedir. Öncelikle daha önce hiç var olmayan sorunları ortaya çıkaracaktır. Hoşnutsuzluğa ve muhalefete, kin ve çekişmeye; hapishaneye, Çeka'ya ve iç sava-

şa yol açacak yöntemleri ortaya çıkaracaktır. Korku ve güvensizlik yaratacak, komplolar hazırlayacak ve geçmişte her zaman devrimleri öldüren bir terör saltanatı ile sonuçlanacaktır.

Toplumsal devrim, en başından tamamen farklı ilkelere, yeni bir anlayış ve tutuma dayanmalıdır. Tümünden özgürlük, onun varlığının nefesidir. Kötülüğün ve düzensizliğin tedavisinin baskı değil daha fazla özgürlük olduğu asla unutulmamalıdır. Baskı sadece şiddete ve yıkıma yol açar.

“O zaman devrimi savunmayacaksınız?” diyor arkadaşın, merak ediyor.

Kesinlikle savunacağız. Ama konuşmaya karşı değil, bir görüşün ifade edilmesine karşı değil. Devrim, en sert eleştiriyi bile kabul edecek kadar büyük olmalı ve haklıysa bundan yararlanmalıdır. Devrim, gerçek karşı-devrime ve tüm aktif düşmanlara karşı, onu zorla işgal ya da şiddetle yenmeye veya saboteye yönelik her türlü girişime karşı kendisini en kararlı biçimde savunacaktır. Bu, devrimin hakkı ve görevidir. Ancak yenilen düşmana zulmetmeyecek ve bireysel üyelerinin hatası nedeniyle tüm bir toplumsal sınıftan intikam almayacaktır. Babaların günahlarının bedelini çocukları ödemeyecektir.

“Peki, karşı devrimcilerle ne yapacaksınız?”

Fiili savaş ve silahlı direniş kayıpları içerir ve bu koşullar altında hayatlarını kaybeden karşı-

devrimciler, yaptıklarının kaçınılmaz sonuçlarına katlanırlar. Ama devrimciler barbar değillerdir. Yaralıları katledilmez, esir alınanlar idam edilmez. Bolşeviklerin yaptığı gibi -barbarca- rehineleri vurma sistemi de uygulanmaz.

“Bir çatışma sırasında esir alınan karşı-devrimcilere nasıl davranacaksınız?”

Devrim bunlarla başa çıkmak için yeni yollar, mantıklı yöntemler bulmalıdır. Eski yöntem onları hapsedmek, boş boş durmalarını sağlamak, onları korumak ve cezalandırmak için çok sayıda insan çalıştırmaktır. Suçlu hapiste kalırken tutsaklaştırma ve acımasız muamele onu devrime karşı daha da kıskırtır, muhalefetini güçlendirir, intikam ve yeni komplolar hakkındaki düşüncelerini besler. Devrim, bu tür yöntemleri aptalca ve kendi çıkarları için zararlı olarak görecektir. Bunların yerine yenilmiş düşmanı, karşı çıkışının hata olduğuna ve yararsızlığına insancıl bir muameleyle ikna etmeye çalışacaktır. İntikam almak yerine özgürlük verecektir. Karşı devrimcilerin çoğunu düşman olarak değil de güç ve otorite arayan bireyler tarafından kandırılmış akılsızlar olarak görecektir. Onların cezadan ziyade aydınlanmaya ihtiyaçları olduğunu bilecektir.

Bugün bile bu görüş önem kazanmakta. Bolşevikler, Rusya’daki müttefik ordularının topçu

gücünden çok, düşman askerleri arasındaki devrimci propagandayla yendi. Bu yeni yöntemler, şu anda Nikaragua kampanyasında bunlardan yararlanmakta olan Birleşik Devletler Hükümeti tarafından bile pratik olarak kabul edilmiştir. Amerikan uçakları bildiriler dağıtıyor, Nikaragua halkına Sandino'yu ve davasını terk etmeye ikna olmaları için çağrıda bulunuyor. Amerikan ordu liderleri bu taktiklerden en iyi sonuçları bekliyorlar. Ancak Sandino vatanseverleri, yabancı bir işgalciye karşı vatani ve ülkesi için savaşırken karşı-devrimciler kendi halklarına karşı savaşıyorlar. Karşı-devrimcilerin aydınlanmaları çok daha kolay olacak ve daha iyi sonuç getirecektir.

“Karşı-devrimle başa çıkmanın en iyi yolunun gerçekten bu olacağını mı düşünüyorsunuz?”

Kesinlikle. İnsanca muamele ve nezaket, zulüm ve intikamdan daha etkilidir. Bu konudaki yeni tutum, benzer nitelikte bir dizi başka yöntem de ortaya çıkaracaktır. Yeni yöntemleri uygulamaya başlar başlamaz komplocularla ve devrimin aktif düşmanlarıyla başa çıkmanın çeşitli biçimleri gelişecektir. Örneğin onları tek tek veya küçük gruplar halinde, karşı-devrimci etkilerinden uzak bölgelere, devrimci ruha ve bilince sahip topluluklar arasına dağıtma planı kabul edilebilirdir. En basitinden, karşı-devrimcilerin de yemek yemesi gerektiğini unutmama; bu da kendi-

lerini, düşüncelerini ve zamanlarını komplo kurmaktan başka şeyler için yoracak bir durumda bulacakları anlamına gelir. Hapsedilmek yerine özgür bırakılan mağlup karşı-devrimci, varoluş yollarını aramak zorunda kalacaktır. Devrim düşmanlarını bile doyuracak kadar cömert olacağından, elbette geçiminden mahrum bırakılmayacaktır. Ancak söz konusu kişi; dağıtım merkezinin misafirperverliğinin tadını çıkarmak, güvenli konaklama yerlerine kabul edilmek vs. için bir topluluğa katılmak zorunda kalacaktır. Başka bir deyişle, karşı-devrimci “özgürlükteki tutsaklar”, varoluş araçları için topluluğa ve üyelerinin iyi niyetine bağlı olacaktır. Onun atmosferinde yaşayacak ve onun devrimci ortamından etkilenecektir. Hapishaneden daha güvenli ve daha mutlu olacağı kesindir. Yakında devrim için bir tehlike olmaktan çıkacaktır. Bunun örneklerini Rusya’da defalarca kez gördük. Çeka’dan kaçıp herhangi bir köy veya kasabaya yerleşen karşı-devrimciler gördükleri iyi muamele sonucunda çoğunlukla topluluğun işe yarar üyelerine dönüştüler. Toplumun refahını genellikle sıradan bir insandan daha fazla düşündüler. Onlar kadar şanslı olamayan ve hapisten kaçamayan diğer yüzlercesi ise hapishanede intikam ve komplo planları düşünüp durdular.

Kuşkusuz, devrimci halk tarafından bu tür “özgür tutsakları” tedavi etmeye yönelik çeşitli planlar

denenecektir. Ancak yöntemler ne olursa olsun başarısızlığı insan deneyimi boyunca tamamen kanıtlanmış olan, mevcut intikam ve ceza sisteminden daha tatmin edici olacaktır. Yeni yollardan biri olarak “özgür yerleştirme” de denenebilir. Devrim, düşmanlarına ülkenin bir kısmına yerleşme fırsatı sunacak ve onlara en uygun toplumsal yaşam biçimini oluşturacaktır. Birçoğunun, devrimci topluluğun kardeşliğini ve özgürlüğünü, sömürgelerinin gerici rejimine tercih etmesinin çok uzun sürmeyeceğini öngörmek uydurma bir tahmin değildir. Ama böyle yapmasalar bile kaybedecek hiç bir şey yok. Aksine, intikam ve zulüm yöntemlerini terk ederek insanlık ve yüce gönüllülüğü uygulayarak devrimin kendisi manevi olarak kazancaktır. Bu tür yöntemlerden ilham alan devrimci öz savunma, düşmanlarına bile garanti edeceği özgürlük nedeniyle daha etkili olacaktır. Halka ve genel olarak dünyaya sunduğu çekiciliği böylece daha da karşı konulmaz ve evrensel olacaktır. Toplumsal devrimin yenilmez gücü adaletinde ve kardeşliğinde yatar.

Henüz hiçbir devrim gerçek özgürlüğü denemedi. Hiçbiri buna yeterince inanmadı. Güç ve baskı; zulüm, intikam ve terör geçmişteki tüm devrimlerin içine işlemiş ve böylece gerçek amaçlarını yok etmiştir. Yeni yöntemler, yeni yollar denemenin zamanı geldi. Toplumsal devrim, insanın özgürlük yoluyla

kurtuluşunu sağlamaktır. Eğer özgürlüğe inancımız yoksa devrim bir inkar haline gelir ve kendisine ihanet eder. O halde özgürlük cesaretine sahip olalım. Bırakalım baskı ve terörün yerini o alsın. Özgürlük; inancımız, eylemimiz olsun ve onunla güçlenelim.

Yalnızca özgürlük toplumsal devrimi etkili ve sağlıklı hale getirebilir. Tek başına daha yükseklere giden yolu açabilir, refahın ve neşenin herkesin hakkı olacağı bir toplum hazırlayabilir. İnsanlar hayatlarında ilk defa anarşizmin cömert ve özgür ışığı altında büyüyüp gelişme şansına sahip olduklarında, işte o zaman güneş doğacak.

Anarşist Kütüphane

Alexander Berkman
Anarşizm Nedir?
1928

25.03.2021 tarihinde <https://meydan1.org/2020/09/15/anarsizm-nedir-alexander-berkman/> 'den alındı.

Çeviri: Burak Aktaş, Meydan Gazetesi
İngilizce Aslı: What Is Communist Anarchism? -
Alexander Berkman

Meydan Gazetesi'nin çeviriye notu: *Yaşamı boyunca anarşizm için mücadele eden devrimci anarşist Alexander Berkman tarafından 1928'de yazılan, daha önce farklı dillerde "Anarşizm Nedir?, Anarşizmin ABC'si, Anarşist Komünizm Nedir?" isimleriyle yayınlanmış ve bugüne dek Türkçe çevirisi yapılmamış olan kitabın çevirisini sizlerle paylaşıyoruz.*

Anarşist Kütüphane'nin notu: *Bu kitabın çevirisi Meydan Gazetesi tarafından bölümler halinde yayımlanmaktadır. Çeviriler geldikçe yazı üzerinden güncellemeye devam edeceğiz. Kitabın son bölümü olan **Bölüm 31: Devrimin Savunulması** eklendi. Meydan Gazetesi'nin çevirileri yayımladığı adres: **Anarşizm Nedir?** -
Alexander Berkman*

tr.anarchistlibraries.net